

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ

الزَّوَارِ المجاس

له نويوزيا تونوا وتخریج سره

مؤلف

حضرت صاحب المرتبت شیخ القرآن والحديث پیر طریقت

رہبر شریعت الحاج خلیفہ صاحب درجہ محمدیہ سرمد اللہ العالی
حضرت شیخ المشائخ خلیفہ صاحب داد محمد عزلوکی

جلد دوم

نمبر ۱

خانقاہ عالیہ مجددیہ عمریہ

ڈیرہ اسماعیل خان

Ketabton.com

دوی کتاب PDF کول خاص دانه {ج}

درضا پاره دوی

دهر لوستونکی او فایده اخستونکی دو حاف

هیله

د کتاب پېژندنه :

نوم : انوار المجالس .

فرمولات : شيخ القرآن والحديث شمس المشائخ خليفه صاحب
الحاج دين محمد مد ظله العاليه .

ټولونكي او ترتيب كونكي : مولوي سيد محمد عمر فاروقي
كمپوزر لان : مولوي سيد محمد عمر (فاروقي) او طالب العلم
(سيد) محمد بهار .

وري ځله تصحيح : مولوي سيد محمد عمر (فاروقي)

څلورم ځل تصحيح : مولوي ولي محمد (تائب)

وچاپ شمېر او كال : ۲۰۰۰ ټوكه : ۱۴۲۷ / ربيع الثاني - ۱۳۹۴ كال د لوړو .

خپرونكي : خانقاه عاليه مجددديه عمريه

(جامعه روح المدارس روحانيه)

واړيكو شمېرې :

افغانستان : ۰۷۷۹۵۰۳۷۰۰ ، ۰۷۷۷۵۵۹۷۹۱ ، ۰۷۷۸۲۳۱۲۹۹

د چاپ ټول حقوق له مؤلف سره خوندي دي .

شمبره	فهرست	مخ
۱	۱۸ مجلس / د اخلاص او توبې په بيان كې	۱
۲	د مالك بن دينار د بزرگي سبب كيد لوقصه	۱
۳	د مالك بن دينار (رحمه الله) دنوم وجه اوسبب	۴
۴	دوزخ ته به اول شهيد ، عالم او سخي ننوحي	۵
۵	(۱۹) مجلس / د جنت انعامات او مقامات	۷
۶	لومړۍ او غوره صدقه پخپل خان ، اولاد او.....	۱۲
۷	په مخلوق باندې د خداي پاك جَلَّ جَلَالُهُ رحم	۱۵
۸	حضرت ابو بكر صديق <small>رضي الله عنه</small> د ټولو نيكو.....	۱۹
۹	د حضرت امير المؤمنين لخوا د يو مريض	۲۲
۱۰	(۲۰) مجلس / له ډېرو مجلسو څخه.....	۲۵
۱۱	په يوه نيکه خبره باندې يوه انسان ته.....	۲۹

۳۱	(۲۱) مجلس	۱۲
۳۱	دتوسل ییان	۱۳
۳۱	توسل په درې قسمه ده	۱۴
۳۲	په اعمال صالحه وود توسل ثبوت	۱۵
۳۳	په ذواتِ فاضله و د توسل د ثبوت دلایل	۱۶
۳۹	په توسل کې د جمهورو علماء کرامو رایه	۱۷
۴۲	دنیک مسلمان په مرگ باندې زمکه او اسمان...	۱۸
۴۵	د صالحانو په اثارو تبرک نیول ثابت دي	۱۹
۴۶	د حضرت نبی کریم ﷺ په وپښتانو...	۲۰
۴۷	د حضرت نبی کریم ﷺ په نوکانو...	۲۱
۵۴	د نقشبندیې مبارکې د شجرې د ویلو فائدي	۲۲
۵۸	دنیکو خلکو د نومونو د یادونې په واسطه...	۲۳

۶۰	دلطائفو په وخت کې دعاوې	۲۴
۶۵	(۲۲) مجلس / په عباداتو کې د حضور....	۲۵
۷۶	د حضرت علي <small>رَضِيَ اللهُ عَنْهُ</small> د لمانځه په وخت....	۲۶
۸۰	۲۲ مجلس / د روژې د مياشتې اهميت	۲۷
۸۵	حضرت ضياء المشايخ قدس الله سره.....	۲۸
۸۷	له عاجزو خلکو سره پام کوئ !	۲۹
۹۱	۲۴ مجلس / د فقهي او تصوف په اصطلاح....	۳۰
۹۲	علم ظاهر او باطن لازم او ملزوم دي	۳۱
۹۵	کوم لمونځ صحيح ده؟	۳۲
۹۷	د ریاکارانو انجام	۳۳
۱۰۱	په جمعه ديوه لمانځه نه کولو باندې د خدای پاک <small>جَلَّ جَلَالُهُ</small> له رضا بې برخې کيدل	۳۴
۱۰۳	نبي کریم <small>صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ</small> د محبوبينو له جُملي	۳۵

۱۰۴	د نبی کریم صلی اللہ علیہ وسلم قاصد خدای پاک ..	۳۶
۱۰۷	۲۵ مجلس / د صالحانو اود ذکر بیان	۳۷
۱۱۱	د یوشوم له لاسه د روم ټول ښار وسوزېده	۳۸
۱۱۴	د بایزید بسطامی رحمه الله په لیدلویې	۳۹
۱۱۶	۲۶ مجلس / د وخت ارزښت اود خدای	۴۰
۱۱۸	حضرت بایزید بسطامی او یوه ځناور ترمنځ ...	۴۱
۱۱۹	د حضرت خواجه عبدالخالق غجدوانی	۴۲
۱۲۰	د وخت ارزښت	۴۳
۱۲۰	د صحابه کرام وړو وړو له خدای تعالی نه ...	۴۴
۱۲۴	(۲۷) مجلس / د حضرت شاه نقشبند <small>رحمته الله علیه</small>	۴۵
۱۲۵	د حضرت شاه نقشبند <small>رحمته الله علیه</small> له خپل	۴۶
۱۲۷	د حضرت شاه نقشبند <small>رحمته الله علیه</small> له خپل مرشد	۴۷

۱۲۹	حضرت شاه نقشبند <small>رحمۃ اللہ علیہ</small> تہ د خیل ...	۴۸
۱۳۲	د تصوف عینی اصطلاحات	۴۹
۱۳۶	پہ یونہک شخص د اللہ پاک <small>ﷻ</small> امتحان او ...	۵۰
۱۴۳	ایا پہ جذب اودس ماتیری اوکنہ؟	۵۱
۱۴۶	(۲۸) مجلس / د حضرت رسول اللہ <small>ﷺ</small> سرہ ...	۵۲
۱۵۱	دمحبت علامات	۵۳
۱۶۰	(۲۹) مجلس / د حضرت امام اعظم ابوحنیفہ <small>رحمۃ اللہ علیہ</small> مناقب او علمی مقام	۵۴
۱۶۱	دامام اعظم ابوحنیفہ <small>رحمۃ اللہ علیہ</small> د ژوند حالات	۵۵
۱۶۳	امام شافعی <small>رحمۃ اللہ علیہ</small> به دامام صاحب پہ زیارت کې خیل مذهب پریښود	۵۶
۱۶۴	د حضرت امام ابوحنیفہ <small>رحمۃ اللہ علیہ</small> تقوا او سخاوت	۵۷
۱۶۹	په حدیثو کې د حضرت امام اعظم <small>رحمۃ اللہ علیہ</small> ..	۵۸

۱۷۰	دامام ابوحنيفه رَحْمَةُ اللَّهِ د فقاها ت بشارت	۵۹
۱۷۲	(۳۰) مجلس / كه خوك له مهلكا تو دده	۶۰
۱۸۶	له حضرت عمر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سره سمندراو غرونه ..	۶۱
۱۸۹	د حضرت ابوبكر صديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ كرامت	۶۲
۱۹۱	په عبادت كې د حسي خوند مثال	۶۳
۱۹۲	(۲۱) مجلس / د شريعت خالص، علم، عمل ...	۶۴
۱۹۹	حضرت حافظ شيرازي د خپل شهرت	۶۵
۲۰۲	په يو جائز عمل تر سره كولو هم د يوسري	۶۶
۲۰۳	د كسټم خليفه صاحب هم شهرت او خان	۶۷
۲۰۴	ديري علماء د نفس د ذليل كولو په خاطر	۶۸
۲۰۵	د پنجاب د يوه پير واقعه	۶۹
۲۰۷	نفس په صاحب صاحب د پير غټيري	۷۰

۲۰۸	د علم اصلي حقيقت دامام غزالي ...	۷۱
۲۱۲	(۲۲) مجلس / د تقوا او اصلاح شرطونه او اسباب	۷۳
۲۱۲	د تقوا اقسام	۷۴
۲۱۶	اوليا و و ته خدای پاک ﷺ په حرام خوراک ...	۷۵
۲۱۷	يوه خرمایي په اشتباه و خوره خلو پښت شپي ..	۷۶
۲۱۹	د ولايت شرطونه	۷۷
۲۲۱	له بيعت نه مخکې اصلاح	۷۸
۲۲۲	حضرت انوار المشائخ د ملاقات په خای يواخي	۷۹
۲۲۴	د مجدد الف ثاني قدس الله سره د مريدانو ...	۸۰
۲۲۷	(۲۳) مجلس / د محبت اصلي سبب	۸۱
۲۲۸	د حضرت ابوبکر الصديق ﷺ د محبت واقعه	۸۱
۲۳۳	د حضرت عبدالله بن زيد ابن عبدربه ﷺ واقعه	۸۳

۲۳۳	له رسول الله صلى الله عليه وسلم سره خنارو	۸۴
۲۳۵	(۲۴) مجلس / د حضرت نبی کریم ﷺ او ...	۸۵
۲۴۰	د حضرت حسن ﷺ او حسین ﷺ د لورې واقعه	۸۶
۲۴۲	امهات المؤمنین له حضرت نبی کریم ﷺ ...	۸۷
۲۴۴	(۲۵) مجلس / دنعمتونو قدر او شکرانه باید	۸۸
۲۴۶	په یو ځل (سبحان الله) ویلو سره دقبرد ...	۹۸
۲۴۸	د حضرت بی بی رابعه یوه زړه دردوونکې ...	۹۰
۲۵۲	د حضرت عبداللہ بن مبارک د غلام واقعه ...	۹۱
۲۵۲	(۲۶) مجلس / د اسلام دین د مسلمانانو له پاره ...	۹۲
۲۵۷	د حضرت ابراهیم بن ادهم د ولایت سبب اوله ...	۹۳
۲۶۳	حضرت ابراهیم بن ادهم په ظاهري تکلیف ...	۹۴
۲۶۵	(۲۷) مجلس / توبه ، ژړا او له خدای پاک ﷻ نه ...	۹۵

۲۶۶	د الله پاک ﷺ له وپېرې توبه اېستل	۹۶
۲۶۷	یو سخي ته له مسکینانو سره د مرستې له ...	۹۷
۲۷۰	حضرت عمر فاروق ؓ له خدای پاک ﷻ ...	۹۸
۲۷۸	(۲۸) مجلس / د ولایت شرطونه او د ولي نښې ...	۹۹
۲۷۸	لومړی: صحبت (له اولیاء کرامو سره ناسته)	۱۰۰
۲۷۹	دوهم ذکر (په هر حال کې الله تعالی یادول	۱۰۱
۲۸۳	د اولیاوو علامې او نښې	۱۰۲
۲۸۸	د حضرت بشر حافی قدس سره د توبې او لقب ...	۱۰۳
۲۹۲	(۳۹) مجلس / د حضرت نبي کریم ﷺ ...	۱۰۴
۲۹۵	جمادات هم په دې اقرار کوي چې نبي کریم ﷺ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په حقه دی	۱۰۵
۲۹۶	د حضرت نبي کریم ﷺ د (شق القمر) معجزه	۱۰۶
۲۹۷	د اسطوانات الحنانت واقعہ	۱۰۷

۳۰۱	د حضرت رسول الله ﷺ په حیواناتو کې ...	۱۰۸
۳۰۲	د حضرت نبی کریم ﷺ دمعراج په واقعه ...	۱۰۹
۳۰۵	عقلي دلائل	۱۱۰
۳۰۹	د طریقت فائدي	۱۱۱
۳۱۰	بیعت اولاس نیوی دوه لویې فائدي لري	۱۱۲
۳۱۱	(۴۰) مجلس / په دنیا کې د نیکو اعمالو بدله	۱۱۳
۳۱۱	په بنې اسرائیلو کې د دریو نیکو انسانانو قصه	۱۱۴
۳۱۵	د یوې گناه د نه کولو په سبب له دنیاوي ...	۱۱۵
۳۲۰	د حضرت حبیب عجمي <small>رضی اللہ عنہ</small> د تویې ...	۱۱۶
۳۲۷	(۴۱) مجلس / د وخت اهتمام د خدای پاک ﷻ ...	۱۱۷
۳۲۹	د حضرت صدیق اکبر <small>رضی اللہ عنہ</small> کرامت	۱۱۸
۳۳۰	د حضرت ابودرداء <small>رضی اللہ عنہ</small> کرامات	۱۱۹

۳۳۱	د حضرت حمزه <small>رضی اللہ عنہ</small> له شهادت نه وروسته ...	۱۲۰
۳۳۳	د نېکو خلکو د ملگرتیا له وجې سپی هم ...	۱۲۱
۳۳۵	حضرت نورالمشائخ <small>رحمۃ اللہ علیہ</small> له مرگ نه وروسته	۱۲۲
۳۳۶	حضرت نبي کریم <small>صلی اللہ علیہ وسلم</small> د کوچي له پاره په ...	۱۲۳
۳۳۸	د حضرت خالد بن ولید <small>رضی اللہ عنہ</small> کرامت	۱۲۴
۳۴۰	د حضرت اسماعیل جان اغا صاحب کرامت	۱۲۵

(۱۸) مجلس

د اخلاص او توبی په بیان کې

د تقوی اثر په اوو ځایونو کې معلومیږي، یو له هغو څخه داده چې طاعت د الله تعالی د رضا له پاره وشي، که یو څوک طاعت او عبادت د الله تعالی د رضا له پاره نه کوي نو دا عمل یې هم په دنیا او هم په آخرت کې عبث او بې فائدي دی.

مالک بن دینار ته دبزرګي ورپه برخه کیدلو دسبب قصه

حضرت مالک بن دینار رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ چې د خپل وخت یو ډېر لوی بزرګ او ولی الله او دحسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ همعصری (هنځولی) و، دی بې اندازې دنیا داره سړی و او له مال دولت سره، سره الله تعالی ورته بنائست هم ورکړی و، ډېره ښه ځوانی یې وه.

دی وایي چې: زه د شام د دمشق ښار جامع جومات ته (چې حضرت معاویه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جوړ کړی و) ولاړم، په زړه کې مې راوګرځېدل چې کاشکې ددې جومات سرپرستي یې ماته راکړې وای، زه یې متولي او سرپرست وای، له دې نه وروسته مې په همدغه

جومات کي اعتکاف شروع کړ، ترڅو د خلکو په ما باندې اعتماد پیدا شي، مال دولت راسره ښه ډېر و نو خیراتونه مې هم شروع کړل، له مسکینانو سره مې مرستې او کومکونه کول، نفلونه مې شروع کړل، هرڅوک به چې راتلل نو زه به یې لیدلم چې په نفلونو ولاړیم، یو کال مې همداسې په اعتکاف او عبادت کې تېر کړ، دی وايي چې په دې دومره وخت کې به ماته خان د منافق په شان ښکارېده، ځکه چې زما په دې عبادتونو او خیراتونو سره نیت داو چې ترڅو خلک راباندې اعتماد وکړي او ماته د جومات سرپرستي راکړي، خو ددې یو کال تکلیفونو دتیرولو سره، سره خلکو زما لور ته هېڅ التفات او کتنه نه کوله.

دی وايي چې: اخیرمې یوه شپه له خان سره فکر وکړ چې دا یو کال کېږي چې په اعتکاف کې ناست یې او شپه ورځ په نفلونو لگیا یې، په صدقو او خیراتونو مصروف یې، دا ټول ددې له پاره چې د خلکو تر نظره ښه ورشم، چې فلانکی ښه سړی دی، نو آیا دا کار ډېره لویه تیر وتنه نه ده؟ چې خپل قیمتي وخت دې ددې له پاره ضایع کړ چې خلک مې ښه وگڼي.

دی وايي: له خان سره مې فیصله وکړه چې: اې خدایه پاکه! له دې وروسته به عبادت یواځې او یواځې ستا د خوشحالولو له پاره کوم نو دغه شپه چې ما په عبادت کې یواځې د خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ د رضا له پاره تېره کړه نو سهار تقریباً ددغه جومات چې څومره مشران او کلیوال وو هغوی په خپل منځ کې کېناستل او مشوره یې سره وکړه چې: په دې جومات کې څه کړکي، دروازې، یا کوم

سیمنتی خای خراب شوی دی، باید ددی کارونو له پاره په خپل
منځ کې یوڅه چنده سره یوځای کړو او یو نېک سپری مو ورته
ټاکلی وای چې د جومات دغه کار مسؤلیت یې په غاړه اخیستی
وای. نو دې خلکو په خپل منځ کې سره وویل چې: تر مالک بن
دینار بل بڼه سپری نشته، له فیصلې وروسته ماته شل کسان راغلل
او کېناستل چې مونږ له دې غوښتنې سره درته راغلي یو چې که ته
ددغه جومات سرپرستی په غاړه واخلي، مصرف اونور هرڅه یې
ستا په اختیار کې وي.

دی وایي چې ما وویل: ای خدایه! یو کال مې د خان له پاره
عبادت کاوه چې خلک مې بڼه وگڼي خو هیچا راته التفات او کتنه
ونه کړه، نن چې یوه شپه خاص ستا په دربار کې ستا له پاره
ودرېدم، نو اوس زه د جومات سرپرستی نه غواړم، دغه دی شل
کسان راته راغلي او ناست دي چې ته د جومات سرپرستی واخله.

نو مالک بن دینار رَحْمَةُ اللَّهِ قَسَمَ کوي چې: زه به ددې جومات
سرپرستی هېڅکله هم وانه اخلم او زه به آینه ټول کارونه د الله
تعالی درضا له پاره کوم.

دغه حضرت مالک بن دینار رَحْمَةُ اللَّهِ بیا د الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ له
مقربینو څخه حساب شو، له دې ټولې مالداري سره یې ملنګي او
خدای پرستي خوښه کړه، دنیا، مال او دولت هرڅه یې ختم کړل،
له مشانخو سره یې تعلق پیدا کړ.

د مالک بن دینار (رَحْمَةُ اللَّهِ) د نوم اېښودلو وجه او سبب

نو مالک بن دینار رَحْمَةُ اللَّهِ یوه ورځ په کشتۍ کې سپور شو، نو د دریاب په منځ کې کشتیبان ورڅخه یو دینار کرایه وغوښته او له ده سره یو دینار هم نه ؤ، دی وایي چې په دې خبره یې نه پرېښودم او په کشتۍ کې راسره د کشتیبان جنگ شو، دومره یې ووهم چې بې هوښه شوم، چې بیا را په واک شوم، بیا یې راته وویل چې یو دینار راکړه، ما بیا ورته وویل چې نشته راسره، بیا یې ووهم، په دریم وار مې ورته وویل چې نور مې وس نشته، له لاسونو او پښو څخه مې ونیسې او دریاب ته مې وغورځوئ! کله چې دوی ددې کار اراده وکړه نو له دریاب څخه ډېر ماهیان د کشتۍ په یوه اوبل طرف باندې راپورته شول او هر ماهي په خوله کې یو یو دینار نیولی و، له یوه ماهي څخه مې دینار راواخیست او د کشتۍ مالک ته مې ورکړ، نو ځکه ده ته (مالک بن دینار) وایي. له دې نه وروسته له کشتۍ څخه راکوز شو او د اوبو په مخ باندې روان شو او بیا چا ونه لیده. (تذکرة الاولیاء پښتواص ۳۹)

نو لنډه دا چې هر کله کار د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د رضا له پاره نه وي، نو یو کال اعتکاف، لمونځونه، خیراتونه هېڅ ګټه نه رسوي او نه هم د خلکو په زړونو کې ځای پیدا کولای شي، خو کله چې یوه شپه خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ته په اخلاص ودرېږي بیا یې ثمره او نتیجه تاسې هم ولیدله چې خلکو ته محبوب شو، دا ولې؟ ځکه چې خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ته محبوب شو، کله چې یې له خدای تعالی

سره د اخلاص معامله شروع شوه، نو بیا الله تعالی هغه مقام او مرتبه ورته ورکړه چې که سړی دده مبارک تاریخ گوري بېخي يې نه شي بیانولای. دومره تکلیفونه يې تېر کړي دي چې د عمر په آخر کې يې بیا په کلونو کلونو لمده ووې نه ده خوړلې، خورما او غوښه يې نه ده خوړلې، په ډېرو تکلیفونو کې به يې شپې ورځې تېرولې.

همداراز لکه مخکې په همدې کتاب او ټوک کې مخ ۱۴۹ / ۱۵۱ / کې د بني اسرائيلو د یوه بدمعاشي قصه تیره شوې ده چې په اخر عمر کې يې خدای پاک توبه قبلوله کړه.

ټول ژوند سړی په کفر کې تېر کړي وي خو چې یو وار په اخلاص توبه گار شي نو الله تعالی ورته له ټول کفر څخه تېریږي، ټول عمر يې په فسق او گناه کې تېر کړی وي خو چې یو وار په اخلاص توبه وباسي نو بیا هم له ټولو بدمعاليو ورتیریږي، که طاعت، لمونځ، روژه، جهاد، علم بلکې هر نېک عمل چې د خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ د رضا له پاره نه وي هغه په هېڅ شمار ده.

دوزخ ته په اول شهید، عالم او سخي ننوځي

په حدیث مبارک کې راځي چې له ټولو نه مخکې به درې کسان دوزخ ته ځي چې هغه شهید، عالم او سخي دی. ځکه چې شهید شوی وي خو جهادي يې د الله تعالی د رضا له پاره نه وي کړی، همداسې عالم د خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ د خوشالولو له پاره علم نه وي حاصل کړی، او سخي هم د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د رضا له پاره مال نه وي

ورکری، اصحیح المسلم و مشکوٰۃ المصابیح، ج ۱۱ کتاب العلم ص ۱۲۲ نو پہ دنیا
 کي خو خان دہر بنہ ورتہ معلومیږي، په دہر بنہ عمل لگیا ده، خو
 چي دخدای پاک جَلَّ جَلَّالُہٗ د رضا نہ وویا به په دغو خلکو د جہنم اور
 بلیږي. نو په هر عمل کي به زمونږ مطلوب او مقصود د الله تعالی
 رضا وي. لږ عمل دې وي خو چي د الله تعالی له پاره وي، دغه لږ
 عمل تر هغه دہر عمل چي په ریاکاری او نوم باندي بناء وي او یا هم
 د بل غرض له پاره وي نو دغه لږ عمل ورباندي بهتره ده. که یوه یا
 نیمه خورما (کھجوره) چي څوک په اخلاص سره صدقه کړي د اُحُد
 د غره په اندازه د سرو زرو د ریاکاره خیرات ورکولو نه زیات ثواب
 لري، دوه رکعتہ نفل که په اخلاص سره وي، یا هم یو ساعت
 مطالعہ وکړي، دا تر میلیونونو روپیو نه بهتره ده او که سړی د ذکر
 په حالت کي په ژړا لگیا وي، خو خپلې ژړا ته دې وگوري چي زه د
 څه له پاره ژاړم، چي خلک راته ووايي چي دا فلانکی دومره ولې
 ژاړي، نو که دغه ژړا دې د خدای تعالی جَلَّ جَلَّالُہٗ د خوشالولو له پاره
 نه وي نو په دې کي هم هېڅ گټه نه شته. نو غرض دا چي په هر څه کي
 به مقصود د الله تعالی رضا وي.

(۱۹) مجلس

د جنت انعامات او مقامات

الله تعالى فرمايي: ﴿وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿۱۹﴾﴾

[سورة الرحمن]

ژباړه : او هغه لره چې ويربري (په وخت دگناه کې) له ودريدلو څخه په مخ درب خپل کې (حساب ته) دوه جنتونه دي

په عبادت کې د کوشش کولو يوه طريقه داده چې سړی د عباداتو ثواب ته متوجې شي چې خدای پاک په دغو عباداتو باندې مونږ ته کومه بدله او عوض راکوي چې دهغو نعمتو د خدای پاک په دغو عباداتو باندې مونږ ته کومه بدله او عوض راکوي چې دهغو نعمتو د خدای پاک سوچ او فکر ډېروي ورسره نوبيا دغه انسان دهغه نعمت د حاصلولو په خاطر باندې کوشش کوي

خداوند متعال په دغو عباداتو باندې انسانانوته جنت ورکوي
جنت څنگه مقام ده؟

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د جنت تشریح کوي او وايي: ﴿ وَلَمْ

خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ ﴿١٦﴾ [سورة الرحمن]

څوک چې ډارېږي له دېنه چې زه به په ورځ د قيا مت دخداي پاک په حضور کې درېږم اوزما نه به سوال کيږي اوزه به ځواب ورکوم. نو هغه ته خداوند متعال دوه جنته ورکوي بل ځای کې

راځي: ﴿ وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّاتٍ ﴿١٧﴾ [سورة الرحمن] ددغو

دووجنتونونه پرته دوه نور هم شته.

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مِمَّ خُلِقَ الْخَلْقُ؟ قَالَ: «مِنَ الْمَاءِ»، قُلْتُ: الْجَنَّةُ مَا بِنَاؤُهَا؟ قَالَ: «لَيْتٌ مِنْ فِضَّةٍ وَلَيْتٌ مِنْ ذَهَبٍ، وَمَلَأْتُهَا مِنَ الْأَذْفَرِ، وَحَصْبًا زَهَا اللَّؤْلُؤُ وَالْيَاقُوتُ، وَتُرْبَتُهَا الزَّعْفَرَانُ مَنْ دَخَلَهَا يَنْعَمُ وَلَا يَبْأَسُ، وَتَجْلُدُ وَلَا يَمُوتُ، لَا تَبْلَى ثِيَابُهُمْ، وَلَا يَفْسَى سَبَابُهُمْ»﴾

[جامع الترمذی ج ۲ / ص ۲۶ / رقم الحديث: ۲۵۲۶]

ژباړه له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دي وايي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته مې وويل چې خلك له څه شي څخه پيدا دي؟

راته وي ويل له ابو څخه ، ورنه ومې پوښتل جنت او دجنت جوړښت له څه دي؟ راته وي ويل: يوه څښته يې له سپينو زرو اوبوه يې له سرو زرو څخه ده او گل يې له خوشبويه مشکو څخه ده او شگې يې ملغلرې او ياقوت دي ، خاوره يې زعفران دي څوک

چې ورننوت نو خوشحاله به وي نا امیده کيږي به نه همېشه به وي
نه به مړ کيږي. نه به يې جامې زړېږي او نه به يې خواشې زړېږي.

د ددوه جنتونه داسې دي چې سامانونه يې هم ټول د سپينو
زرودي هغه لوبسي چې اوبه او شراب پکې څښل کيږي هغه پلټونه
چې خوراگونه پکې خوړل کيږي داټول د سپينو زر ودي او دا د جنت
حالات چې بيانېږي په دغه کې بايد مونږ شک ونه کړو ځکه چې
دا د خداوند متعال او نبي کریم ﷺ فرموده ده.

په جنت کې داسې مقامات شته چې يوه لويه ماڼۍ د ملغلرو وي
په هغې کې دننه اويا (۷۰) کورونه وي او په يوه کور کې
اويا (۷۰) کوټې او په يوه کوټه کې اويا (۷۰) تختونه او په هر تخت
باندي به اويا (۷۰) قسمه فرشونه وي چې د هر يوه رنگ به له بل
څخه جدا وي او په هر فرش به د دغه جنتي له پاره بېله بېله حوره
ناسته وي. دوه داسې جنتونه دي چې دهغو ټول اسباب د سپينو
زرودي، د څښاک شيان يې شراب دي چې دهغو د اقسامو بيان د
قرآن کریم په آيتونو کې شوی دی شراب به څکل کېږي، د دنيا د
شرابو غوندي کیفیت به يې نه وي، چې د سر درد ورسره پيدا
کېږي، يا انسان داسې نشه کړي چې د عقل له دائرې څخه
ووځي، هلته د شيدو ويالې هم شته چې نه به دغه شيدې بدبويه
کېږي اونه به کوم تغير او بدلون پکې راځي، هلته شات هم شته
داسې به صفا وي چې هېڅ گندگي به ورسره گډه نه وي، هلته
داسې اوبه شته چې هېڅ تغير او بدلون به نه پکې راځي، که څه هم
ډېر وخت ورباندي تېر شي، د دغو اوبو نمونه په دې دنيا کې د

زمزم اوبه دي، چې په کلونو کلونو خلکو ساتلې وي خو هېڅ بدبويي، خرابي او بدلون نه پکې ترسترگو کېږي. خدای تعالیٰ په دُنیا کې د هغو اوبو یوه نمونه ښودلې چې هغه د زمزم اوبه دي.

بیا دوه داسې جنتونه هم شته چې د هغو ټول اسباب بیا د سرو زرو دي، د دواړو جنتونو آبادي د سرو زرو له څښتو څخه شوې ده. لاتدي ځمکه او دېوالونه یې هم د سرو زرو دي، خټه یې له مُشکو څخه جوړه ده، چې د خوشبويي ساری یې نشته.

هر جنتي ته به د ډوډۍ خوړلو په وخت کې اویا دستر خوانونه واچول شي او په هر دسترخوان به اویا قسمه خوراکونه ایښي وي، د یوه میل په اندازه به اوږد او همدا سې د یوه میل په اندازه به یې د دسترخوان پلن والی وي، له دې سره سره یې دغه جنتي انسان ته **اللّٰهُ جَلَّ جَلَالُهُ** دومره طاقت هم ورکړی وي چې دا ټول خوراکونه به هضم کولی هم شي، داسې به نه وي لکه په دنیا کې چې لیرې زیات خوراک وکړې بیا به دې د بدن یوه پرزه خرابه وي. یوه جنتي ته به الله تعالیٰ د دنیا د سلو (۱۰۰) انسانانو برابر طاقت ورکړی وي. [جامع الترمذی / ج: ۲ / ص: ۸۰ / ابواب صفة الجنة] خو هلته چې دا دومره خوراکونه کېږي نو قضاء حاجت نشته، څومره اوبه او شراب، شیدې او شات چې څښل کېږي هلته بیا بولې (وړې متیازې) نشته، یواځې او یواځې د ارگمي (تبغ) په را اېستلو او په خولې کېدلو سره هرڅه هاضمه کېږي.

﴿ عَنْ عُبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « فِي الْجَنَّةِ مِائَةٌ دَرَجَةٍ مَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، ... ﴾

جامع الترمذی ج ۲ / ص ۲۹ / باب فی صفة درجات الجنة رقم الحديث : ۲۵۳۱

زياره : له حضرت عباده ابن صامت رَضِيَ اللهُ عَنْهُ روايت دي وايي : رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي چي په جنت کي دننه سل رتبي او درجي دي چي ددوو درجو ترمنځ به دومره فاصله او واټن وي ، لکه داسمان اوزمکي ترمنځ چي څومره واټن او فاصله ده .

حضرت ابی سعيد خدری رَضِيَ اللهُ عَنْهُ له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه پوښتنه وکړه چي دغه دومره اوچته مرتبه چي دا نور جنتيان به داسي ورته گوري لکه څوک چي له ځمکي څخه آسمان ته گوري نو الله تعالی به دا مرتبي چاته ورکوي ؟ نو نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته په ځواب کي وفرمايل چي : دا دهغو خلکو ځای دی چي د فرضي حقوقو له ادا کولو سره سره له گناهونو هم ځان ساتي او بل دا عمل هم کوي چي : ﴿ لَمَنْ يَفْشَى السَّلَامَ وَ يَطْعِمُ الطَّعَامَ وَ يُصَلُّونَ بِاللَّيْلِ وَ النَّاسُ نِيَامٌ وَ يَدُومُ عَلَى الصَّوْمِ ﴾ يعنې الله تعالی دا جنت او مرتبه هغو خلکو ته ورکوي چي سلام اچول يې خپل عادت گرځولی وي او هرچاته دودې ورکوي اود شپي له خوا په داسي حالت کي د (تهجد) لمونځ کوي چي خلک ویده وي او په دوامداره توگه روژه نيسي .

نو کله چي نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دا خبره وکړه نو ابوسعید خدری رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بيا پوښتنه ورڅخه وکړه چي : يا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ! دا به د چا په وس او طاقت کي وي چي په دنيا کي سړی ويني او

دی سلام ورباندې اچوي ، له ظاهري الفاظو خو دا معلومیږي چې
 د دنیا په ټولو انسانانو به سلام اچوي ، ټولو خلکو ته به ډوډی
 ورکوي ، ټول عمر به روژه نیسي او ټوله شپه به لمونځ کوي . نو دا
 خو د هیچا په وس کې هم نشته رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خواب کې
 ورته وویل : چې آسانه طریقه یې داده چې څوک په مخه درځي نو
 هغه ته به سلام اچوي ، داسې نه چې په خلکو پسې به گرځي . د
 اطعام الطعام ، دا معنی چې که بل څوک درته پیدا نه شو چې ډوډی
 پرې وخورې نو په خپل اهل او عیال یې چې د ثواب په نیت وخورې
 دا هم په (اطعام الطعام) کې داخل ده . ارواه جامع الترمذی ج ۲ ص ۲۹ باب
 فی صفة درجات الجنة رقم الحدیث ۲۵۲۷ / بتغیر لفظ وراوي ا

ځکه په بل ځای کې حضرت نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي چې
 بهترینه صدقه اول په خپل عیال ده .

لومړی او غوره صدقه پخپل ځان ، اولاد او دکورپه والاده

﴿ عن ابی هريرة قال جاء رجل الى النبي صلى الله عليه وسلم فقال عندي
 دينار قال انفق على نفسك قال عندي اخر قال انفق على ولدي قال عندي اخر
 قال انفق على اهلك قال عندي اخر قال انفق على خادمك قال عندي اخر قال
 انت اعلم ﴾ [مشكاة المصابيح ج ۱ ص ۱۸۴ / باب فضل الصدقة]

ژباړه : له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وايي : چې
 رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته یوسړی راغی ورته وايي : له ماسره یو

دینار دی، نبی کریم ﷺ ورته وویل چې په خپل خان یې
مصرف کړه، هغه بیا ورته وویل چې بل دینار هم راسره شته، نبی
کریم ﷺ ورته وویل چې په خپل اولاد یې مصرف کړه، هغه
بیا وویل چې بل هم راسره شته، ده مبارک ﷺ ورته وویل
چې په خپله ښځه دې مصرف کړه، هغه بیا وویل چې بل دینار هم
راسره ده، ده ورته وویل په خپل خادم یې مصرف کړه، هغه وویل بل
دینار هم راسره شته، نو نبی کریم ﷺ ورته وویل چې اوس
نو تاته ښه معلومه ده چې په خپلو خپلوانو کې دې څوک ډېر حقدار
ده نو دا بیا هغه ته ورکړه. نو بهترینه صدقه په خپل عیال ده.

نو رَأْحَمِ اصْلِ مطلب ته کوم چې مخکې حدیث شریف تهر شو
چې په خپل عیال باندې که په ښه نیت مصرف وکړې بیا به هم
هماغه مرتبه الله تعالی درکوي کومې مرتبې ته به چې نور جنتیان
له لاندې گوري اود دوامدارې روژې مطلب داده چې له فرض
روژې څخه وروسته په هره میاشت کې درې درې نقلي روژې
ونیسې نو دا داسې ده لکه ټول کال چې دې روژه نیولې وي.

اود شپې د لمانځه څخه مطلب دا چې یو څوک د ماخستن فرض
لمونځ په جمعه ادا کړي او بیا فضول (بې گټې) مجلسونه او
عبثیات (خوشې کارونه) پرېږدي، بې ځایه قصې او نقلونه ونه
کړي او بیا د سهار لمونځ په جمعه وکړي نو دغه سړي ته هم الله
تعالی هم هغه مقام ورکوي کوم مقام چې الله تعالی د تهجدو
لمونځ کوونکي ته ورکوي.

نو که مونږ او تاسې د الله تعالی رحمت ته پام وکړو نو خبره ډېره آسانه ده، چې د جنت هغه بنگلې چې نور د تیتې مرتبې جنتیان ورته له لاندې څخه گوري خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې هغو خلکو ته ورکوي څوک چې په لاره چاته په مخ ورځي او په سلام اچولو کې مخکې شي.

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي: «البادئ بالسلام برئ من الکبر» (زاد الطالبین ص ۵، بحواله بیهقي) یعنی څوک چې په سلام اچولو کې تر بل مخکې شي نو دا سړی له تکبر څخه خالي دی.

یادا چې په خپلې کورنۍ باندې حلال رزق خوري او د ثواب نیت دې کړی وي نو دا سړی به هم هغه مقام ته رسیږي چې مخکې بیان شو.

یادا چې فرضي روژې ونیسي او بیا په هره میاشت کې درې نفلي روژې ونیسي نو الله تعالی ورته د ټول عمر دروژې نیولو ثواب ورکوي. د ماخستن او سهار لمونځونه چې په جمعه ادا کړي نو که د شپې بالکل جگ نه شي بیابه هم الله تعالی دغه مقام ورکوي.

اوس چې سړی د جنت بنگلو او انعاماتو ته متوجه شي، هغه د جنت حوري چې اویا جوړه جامې یې اغوستي وي، له دې جامو سره سره دومره بنائست الله تعالی ورکړی چې د دوی د پښو د هډوکو په منځ کې ماغزه به له ډیره بنایسته له ورايه معلومیږي. نو دا بنائسته حوري او غلمان، بنائسته بنگلې دا د یوه ادنی جنتي مقام

ده اودا مقام په عبادت سره ترلاسه کېږي، نو عبادت يې قيمت شو،
 قيمت خو يې څوک نه شي ادا کولای، خو دخدای پاک په خپلو
 نیکو بنده گانو ډیره خوا بدیږي که بندگان لیرې بڼه له ځانه سره
 وکړي الله تعالی يې په بدله کې ډیر څه ورکوي ددې مثال داسې
 دی لکه یو غریب سړی دی (۲۰)، کلداری ورسره دي او یوه کیلو
 انگور اخلي هغه په (۱۰۰) روپۍ کیلو دي خوددوکاندار خوا ورته
 بده شي هغه ورته وايي چې دي خو گران خیر ده تاته به يې په دې
 دیرش روپۍ درکړم، جنت ته چې څوک داخلېږي د الله تعالی په
 رحمت به داخلېږي، خودا عبادت کول د رحمت د نزول له پاره لوی
 سبب او ذریعه ده. (جامع الترمذی ج ۲ ص ۲۹ / ۸۰ / ابواب صفة الجنة)

کوم اولاد چې د مور او پلار خدمت کوي، نو په هغه اولاد يې تر
 نورو اولادونو شفقت او مینه زیاته وي، نو خداوند متعال د هغه
 چا چې دده جَلَّ جَلَالُهُ بندگي ډېره کوي، عاجزي ورته کوي، نو په هغه
 بنده يې رحمت هم زیات وي او ترڅو پورې چې انسان باغي شوی نه
 وي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ کله هم چاته عذاب نه ورکوي.

په مخلوق باندې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رحم او مهرباني

په حدیث شریف کې راغلي دي چې یو وخت نبي کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ورسره دي چې یوې بڼې ته
 وروگرځېده چې هغې اور بل کړی او کتو يې ورباندې ایښې
 نودا اور لمبه چې جگه شي داخپل بچي ورڅخه لرې کړي او کله

چې ټیټه شي بچي يې ورشي په هغه طرف باندې دابښخه ورنه راجگه شوه چې ته رسول دخدای يې نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورنه وويل هو زه يم وايي: الله تعالى په مخلوق باندې تر مور اوپلار زيات مهربانه ده چې مور خو خپل زوی اورته نه اچوي اوس دازما بچي ده زه يې اورته نه اچوم خدای تعالى چې پر خپل مخلوق تر مور اوپلار اوياچنده زيات مهربانه ده نو هغه څرنگه دغه مخلوق اورته اچوي نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سر تپت و اچاوه اوپه ژړا شواووي ويل چې الله تعالى خپل بنده ته عذاب نه ورکوي کله چې يو بنده دبنديگي له چوکاټ څخه ووزي په نارواؤ او ناخوالو يې سرشي او توبه هم نه باسي داسې بنده ته بيا خدای پاک دده دپاکوالي له پاره عذاب ورکوي. ددې مثال داسې دی لکه ديو چامور او پلار دې اولاد پرې گران دی او شفقت هم زيات لري خو دغه مور اوپلار چې کله له اولاد څخه ډير په تکليف شي بيا يې په خپله وهي او يايې دوخت په حکومت ونيسي او بندي يې کړي.

نو انسان هم چې دالله تعالى دبنديگي په چوکاټ کې ترهغه وخته چليرې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خپل بنده ته عذاب نه ورکوي خو چې دبنديگي له چوکاټ نه ووت او بې لارې شو. تردې چې دبغاوت درجې ته وره سيده او دغه لړۍ يې جاري وه، نو بيا پس له هغه نه بيا هغه ته سزا ورکوي.

اوکه يوتن دخدای جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت مصروف وي نو دخدای تعالى عبادت خو درحمت او دلوروالي ددرجو سبب دی بيا يې خدای پاک کله عذاب او سختيو ته ورکوي.

خومره چې بندگي او عبادت زیاتیري د خدای جَلَّ جَلَّالَهُ خیره منل
 کیږي. د غومره د خداوند متعال رحمت زیات رانازلیري بیا د خدای
 پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په خزانوکې خو دهیخ شي کمبوت نشته بیا واجب
 تعالی د جنت قہمت نه غواړي بیا د جنت د بنگلو قہمت نه غواړي
 دخپل دیدار قہمت نه غواړي ځکه قہمت یې نشته او نه یې څوک
 پوره کولای شي دایې هسې سبب یو ذریعه اوبهانه ده عبادت کوي
 که یې نه کوي په اطاعت باندي د الله تعالی خدائي ته گټه اوبه
 طغیان باندي د خدای پاک خدائي ته څه ضرر نه رسیږي.

نو هر څه چې سړی کوي باید فائدي ته یې نظر وشي چې لمونځ
 کوم په لمانځه باندي خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ماته جنت را کوي زه روژه
 نیسم خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ماته جنت پرې را کوي زه ذکر کوم ماته
 خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ پرې جنت را کوم زه حج کوم ماته خدای پاک
 جَلَّ جَلَّالَهُ جنت پرې را کوي زه جهاد کوم خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ماته جنت
 پرې را کوي او طالبی کوم خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ماته جنت پرې را کوي.

نوهغه جنت ته چې نظروکړي د جنت انعاماتو ته نظروکړي بیا که
 په دغو عباداتو کې څه تکلیفونه ورباندي تهرېدل د اہم ټول ورته
 اسانه شي. وایي چې د دنیا د گټې اوتوان خیره سړی چې په دنیا کې
 سنجوي نو چې خومره گټه دیوه شي زیاته وه نو د غومره خلک دهغه
 شي سره محنت تېروي ډېرې سترې تېروي تاسې دادمستریانو
 ژوند گورئ د سرخه تر نوکه پورې په گرسو او مبلاینو ککړوي
 خیرني جامې یې اغوستي وي خود دنیا گټه ویني چې ډېره ده
 نو دا خپل بنایسته بدن یې د دنیا د ترلاسه کولو له پاره په خپرو،

گریسو او مبلاینو لړلی وي ، نو خلک په قسم قسم تکالیفو باندې لگيادي حتی بنگیان دي د دنیا د گټې لپاره ټول ژوند په بنگي توب کې تېروي په ټټیو کې یې تېروي په هغه مردارو ځایو کې یې تېروي ځکه گټه یې ویني چې د دنیا د گټې لپاره هغه مردار تکلیفونه څوک تېروي د مرداري ذخیرې په لاس خالي کوي ځکه د دنیا گټه یې ویني.

نو چې د دغو سلور وپیو گټې لپاره سپړی د دنیا دومره تکلیفونه تېروي د جنت انعامات او د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دیدار او د واجب تعالی رضا ﴿وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ﴾ [سورة التوبه آیت ۱۲۷] یعنی لږ رضا د خدای پاک د ټولې دنیا له انعاماتو او بنسیرازو څخه بهتره او غوره ده بلکې د ټولو جنتو نوله نعمتونه بهتره او غوره دي.

نو بیا به ولې سپړی تکلیف نه تېروي بیا به په طالبی، جهاد، حج، لما نڅه، روزه بلکې په هر عبادت کې تکلیف تېروي ځکه چې ثمره یې ډېره غټه ده بد له یې ډېره غټه ده په دنیا کې چې د دنیا د گټې خبرې خلک واورې چې په جرمني کې داسې گټې دي نو مرگ ته ځان ورکوي په داسې او گوتو کې د کا چاک په لار ځي چې د مرگ خطر یې وي خو لیکن ځان رسوي ځکه چې دهغه ځای روپی جگه ده حتی خلک دایمان څخه ورته تېریږي بې دینه کیږي دهغه ملک قبولي په دې نا مه باندې کوي چې زه العیاذ بالله کمونست یا انگرېزی یم دهغه ځای نه را تېښتېدلی یم ځکه د دنیا

گتھي ته گوري نو داخيرت گتھه هم دغسي دتکليفو نو په تيرولو تر لاسه کيږي .

تاريخ چي سپري وگوري خومره چي خداي پاک ته ورنږدي خلک دي هغو خلکو تکليفونه ډېرهم تېرکړي خکه دهغو خلکو دجنت دانعاماتوبدلې جگه دي داتصور چي دچاوي چي هغه مقام به خداي پاک ورکوي بيا به ولې تکليفونه نه تېروي .

ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دټولو نیکو اولورو اعمالو نمونه وه

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، أَنَّ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " مَنْ أَنْفَقَ رَوْحَيْنِ فِي سَبِيلِ اللهِ، نُودِيَ مِنْ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ: يَا عَبْدَ اللهِ هَذَا خَيْرٌ، فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّلَاةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّلَاةِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجِهَادِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الْجِهَادِ، وَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الصَّدَقَةِ دُعِيَ مِنْ بَابِ الصَّدَقَةِ "، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ: يَا أَبَا أُمِّي يَا رَسُولَ اللهِ مَا عَلَى مَنْ دُعِيَ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ مِنْ ضُرُورَةٍ، فَهَلْ يُدْعَى أَحَدٌ مِنْ تِلْكَ الْأَبْوَابِ كُلِّهَا، قَالَ: «نَعَمْ وَأَرْجُو أَنْ تَكُونَ مِنْهُمْ» ﴾ صحيح البخاري ج ۱ ص ۲۵۴ / باب: الريان للصائمين / رقم الحديث: ۱۸۱۷ / مشكاة المصابيح / ج ۱ ص ۱۸۲ / باب فضل الصدقة ۲

ژباړه : له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دي وايي : چي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفرمايل : څو ک چي دوه شيان له يوه مال

څخه دخدای پاک په لار کې ولگوي دجنت له دروازو ورته اواز کېږي چې اې دخدای بنده دادتا له پاره خیر ده :

څوک چې لمونځونه کوي هغه به دلمانځه له دروازې څخه غوښتل کېږي ، څوک چې دجهاد اهل وي هغه به دجهاد له دروازې غوښتل کېږي ، څوک چې روژي نیسي هغه به (دریان) نومې دروازې له خوا غوښتل کېږي اوڅوک چې صدقې کوي هغه به دصدقې له دروازې له خوا غوښتل کېږي .

حضرت ابوبکر الصديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وويل اې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 ا زما مور اوبلار دي تر تا قربان وي دغه کسان خوبه له دې نومړو
 دوازو غوښتل کېږي، ايا داسې څوک به هم وي چې له دې ټولو
 دوازو څخه دبلني او ميلمستيا اوازونه ورته کېږي .

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وويل هو! زما اميد ده چې همدا ته
 به هغه شخص يې چې د جنت له ټولو دروازو څخه به تاته د دعوت
 او ميلمستيا نارې را وهل کېږي چې له هرې دروازې څخه به داناره
 راځي چې زما لورې ته داخل شه! د حشر په ورځ کله چې فيصله
 وشي نو هلته به بيا د جنت له هرې دروازې څخه آواز کېږي چې :
 مصدقينو (يعني چاچې صدقه کړې وي) په دې لار راشئ، چاچې
 لمونځ کړی وي په دې لار راشئ، چاچې جهاد کړی وي په دې لار
 راشئ! خو يواځې ته به يې چې تاته به له ټولو لارو څخه آوازونه
 کېږي .

حضرت صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته به خڪه له هر لوري آوازونه
کڀري چي هغه به ددين په خاطر تکليفونه هم ڊهر تهرول.

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ «مَنْ أَضْبَحَ مِنْكُمْ
الْيَوْمَ صَائِتًا؟» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: «فَمَنْ تَبَعَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ جَنَازَةً؟» قَالَ أَبُو
بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: «فَمَنْ أَطْعَمَ مِنْكُمْ الْيَوْمَ مِسْكِينًا» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، قَالَ: «فَمَنْ عَادَ
مِنْكُمْ الْيَوْمَ مَرِيضًا» قَالَ أَبُو بَكْرٍ: أَنَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَا
اجْتَمَعَنَ فِي أَمْرِي إِلَّا دَخَلَ الْجَنَّةَ» ﴿ ۱ صحيح المسلم باب من فضائل ابي بكر
الصديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ج: ۲ / ص: ۲۷۴ / رقم الحديث: ۱۱۰۲۸

ژباړه : له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دي وايي چي
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (يوه ورځ له صحابه ڪرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ نه
پوښتنه وكړه چي) په تاسي كې داسي څوك شته چي نن يې روژه
وي ؟ حضرت صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وايي چي : هو ا ما روژه
نيولي ده . نبي ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته بيا وويل چي : داسي څوك
شته چي نن يې د جنازي لمونځ كړي وي ؟ حضرت صديق
اكبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وويل چي : هو ا زه يم . حضرت پيغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
بيا وويل چي : داسي څوك شته چي نن يې له كوم مسكين سره
مرسته كړي وي ؟ حضرت صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وويل چي : هو ما
له مسكين سره مرسته كړي ده . نبي ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بيا پوښتنه
وكړه چي آيا داسي څوك هم دريكي شته چي د مريض پوښتنه يې
كړي وي ؟ صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وويل چي هو ا ما د يوه مريض
پوښتنه كړي ده .

نو رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وویل داخلور خوبونه چې په یوه ورځ کې په چا کې یوځای شول نوله حسابه پرته به جنت ته داخلېږي او با چې له هرې دروازي يې خوبنه وي داخل به شي

(مرقات شرح مشکاة باب الزکاة ج ۴ / ص ۲۹۲)

د امیرالمؤمنین لخوا د یو مریض پوښتنه او خدمت کول

حضرت ابوبکر الصديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ به په هر عبادت کې کوشش کاوه کله چې حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې د مسلمانانو مشر وټاکل شو د صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کورته ورغی او د کور دخلکونه يې پوښتنه وکړه چې صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څه عملونه کول دخلکو سره يې څه کول نو بي بي يې ورته وويل چې په فلانکې ځای کې يو عابده هغه ته به يې روزانه خوراک ورکاوه حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې ورغی يو سړی له سرنه تر پښو خوړين ده او په هغه ځای کې ناست ده نوده مبارک ښه ډوډی پسته کړه هغه ته به يې په خوله کې ورکړه چې ورېې کړه هغه چيغه کړه چې آه صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لکه چې له دې فاني دنيا څخه د تل له پاره سترگې پټې کړې، ده ورته وويل چې څه پوه شوې؟ هغه ورته وايي: صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ به چې کله ماته ډوډی راکوله يو وار به يې په خپله خوله کې وزووله پسته به يې کړه بيا به يې په خپله ژبه زما په خوله کې راکوله.

تاسې وگورئ له دې ډول مریض څخه خلک کرکه او نفرت کوي اولرې ورڅخه گرځي خو هغه مبارک به يو وار په خپله خوله کې

پسته کړه بیا به یې په شونډو شونډو ور کېښودې ځکه دهغه به برداشت نه و حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په ژوند کې یو سړی ولید چې په یوځای کې دی ډیر عاجز او فقیرده شل اوشوټ ناست ده هر وخت به چې ورغی کورته دده کور به جارو اوصفاؤنو بله ورځ یې پوښتنه وکړه چې دادستا خدمت څوک کوي ده ورته وویل چې یو سړی ده راشي خدمت کوي بله ورځ ده قصد وکړ چې زه به وختي ورځم سهار وختي ورغی گوري چې بیا دهغه خدمت شوی دی بله ورځ ترهغه وختي بله ورځ یې د شپې پېره کوله چې صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هلته ورروان ده امیر المؤمنین د ټولې دنیا دمسلمانانو امیرده خو ډیو عاجز کورته چې دهغه بندوبست نشته دهغه خدمت لپاره ورځي او دهغه دکور خدمت کوي، نو ځکه خدای پاک دومره لویه مرتبه او مقام هم ورپه برخه کړی چې له حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه وروسته تر ټولو خلکو غوره دی.

همداراز صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د غابن واقعده هم په مخ ۲۳۱ کې

تیره شوی ده بیا یې نه راگرځوو.

دادومره تکلیفونه یې ولې تېرول؟ ﴿مَنْ طَلَبَ الْعَلَى سِحْرَ اللَّيَالِي
﴿چې غټې رتبې غواړي هغه غټې تکلیفو نه تېروي خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ فرمایي: ﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ ﴿۱۷﴾﴾ اسوره
الغاشية ۱ ژباړه: نو آیا پس نه گوري (منکران په نظر دعبرت سره)
اوبن ته چې څرنگه پیدا کړی شوی دی.

ددې آیت په تفسیر کې مفسرین لیکي:

درخا خوری قانع درباری صابر   این وصف اگر جوی در اهل صابین

داوین په مدحه کې ددغه ایات تشریح داسې بیاشوې چې اوبن
 دازغیو په خوراک باندې قانع ده او په درانه بار وړلو باندې
 صابرده. غټ غټ بارونه وړي دغه صفت که گوري په اولیاوو کرامو
 کې به یې پیدا کړي. خوراک به یې وجه ووی. وي د تکلیف زندگي
 ، په عبادت به بوخت وي په خپل ژوند کې یې دومره تکلیفونه
 گاللي وي چې دهغه اوبن هم په وس پوره نه وي ، ځکه یو ولي او
 دالله تعالی نازولی ټوله شپه په عبادت تېروي ورځ به ټوله په روژه
 تېروي دخدای پاک ددین په خدمت کې به تل بوخت وي ، نویا
 ځکه خدای پاک لوړ مقامات ورکوي څومره چې دچا مینه دجنت
 لورې ته زیاتېږي جنت ته دومره به تکالیف هم په عباداتو کې ډېر
 تېروي څومره چې له جهنم نه ډېر ډارېږي دغومره له گناوونه ځان
 ډېر ساتي دجهنم دعذابوچې سړی تصور وکړي دجهنم سکروټې
 چې بادېږي لکه غټې غټې بنگلې یوه طرف اوبل طرف ته لویږي
 لپمان یې دومره غټ غټ دي لکه اوبن دغه عذابونه چې څوک په
 غور سره وگوري نویا دگناه طرف ته اقدام نه کوي دگناه نه ځان
 راستي نو دانسان دکنترولولولپاره دغه دواړه خبرې ضروري دي
 که خدای مکره گناه مې وکړه بیابه مې داسزا وي چې دجهنم
 عذابونه به وي اوهم به دجنت تصور کوي که نیکی مې وکړه بیا
 ددغه بدله جنت خدای جَلَّ جَلَالُهُ ورکوي نویا خدای پاک دغه انسان
 لوړ مقام ته رسوي .

(۲۰) مجلس

له ډېرو تقریرو څخه مطلب، عمل کول دي

دلته ډېر بیانونه، تقریرونه، وعظ اونصیحت شوی یا اوریدل شوی له دې ټولونو اصلي مطلب دادی چې په داهر وعظ اونصیحت کې مورې دافیسله له ځان سره کړې وای چې په دې وعظ کې به په دې یوه خبره خامخا عمل کوم؛ نوپه راتلونکې کې هم دې انسان ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د نیک عمل توفیق ورپه برخه کوي. حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمایي چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په حضور او په هغه مبارک مجلس کې ماته درې شيان ډېر محبوب دي: اول د حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مخ مبارک ته کتل. دوهم په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې خپل مال مصرفول. دریم دا چې خپله لور مې دهغه په نکاح کې ورکول.

اوس نو مورې د حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دغې یوې خبرې ته متوجې شو چې دده دټولو خبرو خلص دادی چې ځان، مال او اولاد درې واړه په نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې قربانول دي. دا درې واړه په نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې قربانول د کامل ایسان نښه ده. نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي چې ترهغه پورې

یو څوک کامل مؤمن نه شي کيدای چې ترڅو پورې ده ته زه ترخپل ځان، خپل مال او خپل اولاد نه گران او محبوب شوی نه يم.

ددې وجې نه حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په ټول امت کې بهترين شخصيت دی، او دده د محبت واقعات دومره ډير دي که يې څوک په تفصيل سره بيان کړي نولوی کتاب به ورنه جوړ شي. که سړی فکر وکړي دا واقعي عشق و چې دهغه عشق په برکت باندې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دومره لوی مقام ورکړی و چې دعرش او اسمان ملایکو ته حکم کوي چې ماته په ټوله دنيا کې له هر شي نه دابوبکر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لباس خوندي را کوي نو تاسو هم د حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ غوندي لباس او جامې جوړې کړئ.

خو دامت په حال باندې افسوس دی چې دعوه يې ددې کوي چې مونږ يې امتيان يو، خوله دې ټولو سره، سره بيا هم دهغه سنت په خپل ځان نه عملي کوي، خدای نخواستې داسې نه چې په منافقت کې واقع شي او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وايي چې له ماسره ترهغه پورې دچا محبت نشي راتلای ترڅو چې دخپل رسول په لارښوونو عمل ونکړي او دهغه سنت دوی ته له هر شي محبوب او گران نه شي.

موږ اوتاسې ته دوعظ اوريدل هغه مهال گټه رسوي چې په دغه وعظ باندې عمل وکړو، موږ ته يوازې دا خبره کول گټه او فايده نه رسوي چې ووايو چې دخليفه صاحب مجلس ښه و، ژړاوي وي، دعاگانې پکې وشوې موږ ته ژړاوي او دعاگانې څه فائده کوي چې عمل پرې ونه کړو، موږ دا حال څه کوو چې دقيامت په

ورخ نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رانه خفه وی اوشفاعت مونه
 کوی، خدای مکره که رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الله تعالی ته شکایت
 وکړې چې : ﴿يَرْبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا﴾

[سورة الفرقان]

ژباړه : او ویل رسول (دالله محمد) ای ربه زما په تحقیق قوم
 نیولی دی دغه قرآن ترک کړی شوی (چې نه پری ایمان راوړي او
 نه عمل پرې کوي او نه یې لولي).

یعنې له قرانکریم سره یې محبت نه در لودلو، که داسې
 شکایتونه راپسې شروع شي داییا دافسوس او ارمان خای دی او
 هلته بیا افسوس یا ارمان کول هم گټه نه رسوي، نو په دې دنیا
 کې باید کوشش وکړو ځانونه اصلاح کړو، او داصلاح طریقې خو
 په دې کتاب کې په پوره ډول درته بیان کړی شوې دي.

له دې ټولو مجلسونو څخه مطلب دادی چې هره ورځ دیو عالم له
 خولې څخه یوه خبر او رو نویاید له ځان سره داسې ټینگ عزم او
 اراده وکړو چې په دې به عمل کوو، او ځانونه واقعا دنبی کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امتیان وگرځوو او دا مو یقین وي چې زه د نبی کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امتی یم او دقیامت په ورځ به دده سره مخامخ کېږم
 ، او دا فکر را سره وي خدای مکره چې که دقیامت په ورځ پیغمبر
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له موږ څخه بیزاره شي نو بیا به څه مخ تورو او
 پایلې به مو څه وي، دا به له موږ سره په عمل کولو کې زیاته

مرسته وکړي او دېر اثر به هلته پیدا کېږي چې داهر یو عمل ته مرمیام وي او عمل ورباندې شروع کړو.

د مثال په توګه اودس په صحیح طریقۀ زده کول شروع کړو، د جمعې لمونځ په پابندي وکړو، خپل لباس او کالي د حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په طریقۀ باندې برابر کړو، مسواک، پټکی اوداسې نور څومره مو چې له وسه کېږي روزانه باید یو-یو سنت په ځان عملي کړو، کله مو چې کوشش شروع کړ بیا به په دغو وعظو او نصیحتونو کې نور اثر هم پیدا کېږي.

﴿عن انس قال قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من عمل بما علم

وزَّنه الله علم ما لم يعلم﴾ (رواه ابونعیم فی الحلیه ، التفسیر المظهری ج ۵ / ص ۱۱ ، و احیاء العلوم ج ۱ / ص ۱۵۱ / کتاب العلم اخرجہ ابونعیم فی الحلیه من حدیث انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ)

ژباړه : له حضرت انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وايي : رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي : څوک چې په خپل علم باندې عمل وکړي نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به دپتو اسرارو علم ده ته نصیب کړي او په علم کې به یې نور برکت هم راشي .

په مدرسو کې د کشف خبرې نه زده کېږي ، اولیاء کرامو ته چې څومره اسرار معلومېږي ، هغه په کتابونو کې نه زده کېږي . دا یواځې او یواځې د عمل نتیجه او پایله ده چې په دین باندې عمل وشو بیا خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دده شرح صدر په نصیب کوي دده سینه صفا کېږي ، بیا الله تعالی لدنې علم ورنصیب کوي ، بیا الله تعالی اسرار ورنیسي . بیا له دې انسانانو داسې کسان جوړېږي

چې د قیامت په ورځ چې خلک په ځانو پورې حیران وي، دی به دهغو خلکو چې دده خوښه پري، شفاعت کوي. الله تعالی ته به وایې چې دغو خلکو له ماسره کومک کړی، له ماسره یې محبت کړی و، د ما یې خدمت کړی و، د اجنت ته داخل کړه؛ نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به د دوی شفاعت قبول کړي او ټول به جنت ته بوزي.

دا ټول شیان چې پیدا کېږي، په عمل پیدا کېږي. داسې نه چې یو څل به سړی مولوي کېږي بیا به عمل کوي، نه! دایوه مسئله موچې واوریده په هغه مو عمل وکړ دغه ته عمل ویل کېږي. د مثال په توګه یو سړی په دې عالم شو چې زېره پرینسودل سنت دی پرینسودل یې دومره ثواب لري او خړې یول یې ګناه لري نو باید عمل پرې وشي.

دلمانځه په یوه مسئله چې پوه شو دغه علم دی، په دې عمل کول پکار دی ځکه چې مور ته یې علم را په نصیب کړ، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دې علم باندې له تا څخه عمل کول غواړي.

په یوه نیکه خبره باندې یوه انسان ته مبشرات په نصیب

کیري

یوه خلیفه صاحب قیصه کوله چې ما به هروخت په یوچا زېره پرینسودله او نصیحت به مې ورته کاوه. په هغه شپه به ما حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خوب ولید، چې د پرسیات به خوشحاله و. رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دامت په نیک عمل باندې دیر خوشحالېږي.

، ہفہ پہ جایداد اودتیا نہ خوشحالپرې . ترھرڅہ نہ پہ دې ډیر
خوشحالپرې چې دده پہ سنتو عمل وشي ، او یوسړی داسلامی
دین تابع شي ، په نورو شیانو نہ خوشحالپرې بلکې په نورو شیانو
باندي شیطان خوشحالپرې .

نو له تقریر او وعظونو څخه دامطلب دی چې موږ یې د عمل
ذریعہ وگرځوو او د عمل کوشش پرې شروع کړو او که تقریرونه
اونصحیتونه هرہ ورځ اورو او عمل نہ پرې کوو ہیڅ فایده یې نہ
شته بلکې فائده او خوند هلته وي چې په یوسنت باندي عمل وشي
په بلہ جمعہ کې به له دې جمعې نہ ډېرزیات خوند وي ، ځکه
هلته دالله تعالی پت راز او عشق شروع کېږي ، دالله تعالی او رسول
الله ﷺ عشق او محبت شروع کېږي ، څومره چې سړی
ددین طرف ته نږدې کېږي عشق او محبت پیدا کېږي ، هلته بیا
سړی دمجلس ، وعظ اونصحیت په خوند پوهېږي ، هلته بیا د ذکر
اوتلاوت په خوند پوهېږي . تردې چې ہفہ تلیپاتي ژوند یې ہم
برابر شي .

(۲۱) مجلس

دتوسل بيان

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾

[سورة المائدة آيت ۳۵]

ژباړه : يعنې اې مؤمنانو او ويري تاسې له الله تعالى او طلب
کړئ اده ته وسيله .

توسل په درې قسمه ده:

- ۱- توسل په اعمال صالحه سره الله تعالى ته .
  - ۲- په مبارکو ذواتو سره توسل الله تعالى ته .
  - ۳- د مبارکو ذواتو د آثارو په وسيله توسل الله تعالى ته .
- په اولني توسل کې ټول علماء کرام يوه خوله دي چې په اعمال
صالحه و سره توسل صحي ده ، هېڅ څوک ورڅخه انکار نه کوي .
- دوهم توسل په نيکو اشخاصو او ذواتو سره ده ، دا توسل په خپل
کور کې په دوه قسمه ده . يوداده چې الله تعالى ته يوذات وسيله

کوی او هغه ژوندی وي. دوهم داسې توسل ده چې داسې یو څوک
الله تعالی ته وسیله کوي چې هغه شخص مړ وي. اوس په دې کې
چې یو شخص ژوندی وي او ته یې الله تعالی ته وسیله کوي په دې
کې هم اکثره علماء کرام متفق دي دا توسل هم جائز ده.

مگر دا چې یو نېک شخص وفات شوی وي او ته یې الله تعالی
ته وسیله کوي نو آیا ددې جواز شته که نه؟ نو وهابیان (غیر
مقلدین)، او علامه ابن تیمیه په دې قائل دي چې دا جائز نه دی.

ايمه کرام احناف بيا دا وايي چې که یو شخص الله تعالی ته
محبوب او مقبول وي هغه که مړ وي او که ژوندی په دواړو حالاتو
کې په دغه شخص سره توسل جائز دی، حاضر وي او که غائب په
دواړو حالاتو کې توسل جائز دی.

نو راځو تفصیل ته چې د توسل د دريو وارو قسمونو په هکله
تفصیلي دلائل ذکر کړو.

په اعمال صالحه وو د توسل ثبوت

﴿ أَنْ عَبْدَ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ يَقُولُ: انْطَلَقَ ثَلَاثَةَ رَهْطٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتَّى أَوْوَا الْمَيْتَ إِلَى غَارٍ، فَدَخَلُوهُ
فَانْحَدَرَتْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ، فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ، فَقَالُوا: إِنَّهُ لَا يُنْجِيكُمْ مِنْ هَذِهِ
الصَّخْرَةِ إِلَّا أَنْ تَدْعُوا اللَّهَ بِصَالِحِ أَعْمَالِكُمْ، الْحَدِيثُ ﴾ | اخرجه البخارى فى
صحيحه فى كتاب الاجارات ج ۱ ص ۲۰۴ / رقم الحديث ۲۲۲۲ / ومسلم فى كتاب

الذکر ۱ ژباړه : له حضرت عبد الله ابن عمر رضي الله عنهما روایت دی وایي چې له رسول الله صلى الله عليه وسلم څخه مې اوریدلي ویل یې چې له تاسې نه مخکې زمانه کې درې نفره په لاره باندې روان و چې په دوی باندې باران راغی دباران له امله دغره لمنې ته دیوه کمره لاندې غارو پدغه غار کې کیناستل په دې وخت کې دغره له سره یوه لویه تیرپه راوښویده او دغارخوله یې مکمل بنده کړه .

دغه درې نفره سره له دې چې ډیره هڅه یې وکړه بیا هم دتیرې په لرې کېدلو کې پاتې راغلل ، اڅر دغودریونفرو په خپل منع کې داپریکړه وکړه اوس خود خلاصون بله لارنشته بې ددې نه چې خپل عمل خدای تعالی وسیله ونه گرځوو کیدای شي چې ددغونیکو اعمالو په برکت مونږ خدای تعالی له دې مصیبت نه خلاص کړي .

ددې حدیث پاتې برخه په انوارالمجالس ج : ۲ / ص : ۲۱۱ / کې وگورئ .

دا چې په دې قسم توسل کې څه اختلاف نشته نو موږ په دې یوه حدیث راوړلو بسوالی کوو .

په ذوات فاضله و د توسل د ثبوت دلائل

الله تعالی فرمایي : ﴿ وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ

كَفَرُوا... ﴾ ﴿ (سورة البقره ۱)

ژباړه: او حال دا چې وودوی (یهودان) پخوا له دي چې فتح به یې غوښته (له الله تعالی په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) په هغو کسانو چې کافران وو.

۱- علامه الوسی رَحْمَةُ اللهِ ددې ایت په تفسیر کې ویلي چې له سدي نه روایت دی وایي: چې کله به ددوی او مشرکینو ترمنځ جنگ سخت شو نو تورات به یې راوېست او په هغه ځای به یې لاس کېښود په کوم ځای کې به چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذکر و.

او ویل به یې ای خدایه! ته موږ ته دهغه نبی په واسطه فتحه اونصرت رانصیب کړې چې تاله موږ سره وعده کړې چې په اخره زمانه کې یې زه مبعوث کوم نو خدای پاک به دوی ته نصرت او فتحه ورکړه او مشرکین به مغلوب شول (روح المعانی ج: ۱ ص ۱۲۲)

۲- اوتفسیرخازن وایي: چې دوی به ویل ای خدایه! ته موږ ته دهغه نبی په واسطه نصرت راکړې چې هغه به په اخره زمانه کې مبعوث کیږي هغه نبی چې موږ یې په تورات کې صفات وینو نو دوی ته به خدای پاک نصرت ورکاو او کامیابي به یې په برخه شوه. (تفسیرخازن ج: ۱ ص ۱۶۹)

۳- نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به چې کله دلمانځه له پاره جومات ته ته دادعا به یې کوله: ای خدایه! زه له تا څخه سوال کوم په حق دسوال کونکي له تا څخه او په حق ددغو ذرتلونکي تاته.

(اخرجه احمد وابن خزيمة والبيهقي في الدعوات والطبراني وابونعیم وابن السنی)

۴- او حینې له دې څخه دا قول د پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده : ﴿ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَامِي فَاطِمَةَ بِنْتِ اَسَدٍ وَوَسِعَ عَلَيْهَا مَدْخَلُهَا بِحَقِّ نَبِيِّكَ وَالْاَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي ﴾

ژباړه : اې خدايه ! ته د فاطمې بنت اسد مور ته بښنه وکړې او قبر ورته فراخه کړې . د تادنبې په واسطه او دمخکنيو انبياوو په واسطه . (رواه الطبرانی وصححه ابن حبان والحاكم عن انس بن مالک رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا)

۵- ﴿ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ حُنَيْفٍ، أَنَّ رَجُلًا ضَرَبَ الْبَصَرَ أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: ادْعُ اللهُ أَنْ يُعَافِيَنِي قَالَ: «إِنْ شِئْتَ دَعَوْتُ، وَإِنْ شِئْتَ صَبَرْتَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكَ». قَالَ: فَادْعُهُ، قَالَ: فَأَمَرَهُ أَنْ يَتَوَضَّأَ فَيُحْسِنَ وُضُوئَهُ وَيَدْعُوَ بِهَذَا الدُّعَاءِ: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ وَأَتَوَجَّهُ إِلَيْكَ بِنَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ، إِنِّي تَوَجَّهْتُ بِكَ إِلَى رَبِّي فِي حَاجَتِي هَذِهِ لِتُقْضَى لِي، اللَّهُمَّ فَشَفِّعْهُ فِيَّ» ۱ | اخرجه النسائي و جامع الترمذي ابواب الدعوات ج ۲ / ص ۶۵۷ / رقم الحديث ۳۵۷۸ | والبيهقي والطبرانی بسند صحيح واخرجه البخاري في تاريخه وابن ماجه والحاكم باسناده صحيح ۱

ژباړه : له حضرت عثمان بن حنيف رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي : چې يوسړی په دواړو سترگو پوند و ، نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راغی او ورته يې وويل چې : ماته دعا وکړه ترڅو مې سترگې روغې شي ! نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وفرمايل چې : که په دې حالت صبر وکړې اجر به يې ډېر وي ، خو دغه صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په خپله خبره ټينگار کاوه چې که مې سترگې روغې شي نو زه به ددې نعمت شکرانه اداء کوم او دنيکي طرف ته به مې نور شوق هم زيات شي ، نو نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وفرمايل چې : ولاړ شه اودس وکړه او بيا دادعا وکړه : اې خدايه ! ستا د گران پيغمبر محمد مصطفی

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په واسطه مې دغه حاجت پوره کړې (سترگې مې روغې کړې) اې خدایه! دده شفاعت زما په هکله قبول کړې.

نو اوس سره له دې چې نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په دغه مجلس او لمانځه او دعا کې له دغه صحابي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ سره نشته هغه یواځې اودس، لمونځ او دعا کوله خو نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يې الله تعالى ته وسيله کړې او الله تعالى يې سترگې ورته جوړې کړې.

لکه مخکې چې ذکر شول چې همدا اهل کتاب و چې مخکې به يې د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وسيله په کفارو باندې د فتحې غوښتنه کوله او خدای پاک به يې کامیاني هم په برخه کوله.

نو نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره له دې چې پیدا هم نه ده، یواځې يې له دوی سره د پیدایښت وعده په تورات کې شوې وه، نودهغه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وسيله به دوی سوال کاوه او الله تعالى به دوی ته فتحه ورکوله.

۶- د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له رحلت نه وروسته چې صحابه کرام رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ام المؤمنین حضرت عائشې صدیقې رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا ته راغلل او دامهال سخته وچکالي هم وه او ورته وې ویل چې ته د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مبارکه بي بي يې، ته راته دعا وکړه چې الله تعالى په مونږ باندې درحمت باران وکړي. حضرت ام المؤمنین رضی الله عنها ورته وویل چې: داسې وکړئ چې د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د مبارکې روضې د بام چت د رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د مبارک قبر په برابري سوری کړئ چې د آسمان فضا

ورڅخه ښکاره شي نو کېدای شي چې الله تعالی خپل رحمت نازل کړي. صحابه کرام و رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ همداسې وکړل چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د مبارکې روضې چت يې دده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د قبر په برابري سوري کړ نو داسې باران وشو چې ټولې ځمکې يې سېراپه کړې او دټولو خلکو له پاره درحمت ذريعه شو دا کار د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له رحلت نه وروسته شوی.

محدثين کرام ددې وجه دا ليکي چې دآسمان او دده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د مبارکې روضې ترمنځ دغه چت پرده جوړه کړې ، کله چې دغه چت لرې شو ، دده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قبر مبارک ښکاره شو نو آسمان په ژړا شو او دده له ژړا نه ځمکه سېراپه شوه.

۱ رواه الامام الدارمي في السنن ، باب ما اكرم الله تعالى نبيه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بعد موته صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . ص : ۵۸ / رقم الحديث ۱۹۳

۲- دامير المؤمنين حضرت عثمان رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دخلافت په مهال ديو نفر له ده سره څه کار پيدا شو بار، بار ورځي او دملاقات موقع نه ورته پيدا کيږي ، عثمان بن حنيف ته يې شکايت وکړ هغه ورته وويل : ولاړ شه اودس وکړه بيا جومات ته لاړ شه دوه رکعته لمونځ وکړه او دادعا ووايه : **اللَّهُمَّ اِنِّي اَسْأَلُكَ وَ اَتَوَجَّهُ اِلَيْكَ بِنَبِيِّ مُحَمَّدٍ نَبِيِّ الرَّحْمَةِ يَا مُحَمَّدُ اِنِّي اَسْأَلُكَ وَ اَتَوَجَّهُ بِكَ اِلَى رَبِّي فَبِقَضِي حَاجَتِي وَ تَذَكَّرَ حَاجَتِكَ اَه** ﴿

ژباړه : اي خدايه ! زه له تانه دخپل حاجت غوښتنه کوم او تاته وسيله کوم زموږ نبی محمد مصطفی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نبی درحمت ، اي

محمد مصطفیٰ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! زه تا الله تعالى ته وسيله گر خوم چي
زما حاجت پوره کړې، نو په دې ځای کې به خپل حاجت یاد کړې.

[والحديث أخرجه الطبراني وقال بعد ذكره والحديث صحيح وصححه الحافظ
ابوعبدالله المقدسي والمنذرى فى الترغيب والترهيب ج: ١ / ص: ٢٠١ / والحافظ نورالدين
الهيثمي ج: ٢ / ص: ٢٢٩ / والحافظ ابن تيميه فى التوسل والوسيله ص: ١٠١ / وقال وذلك
اسناد صحيح] والله اعلم .

۸- ځينې له دې څخه داهم ده چې داميرالمؤمنين عمر فاروق
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دخلافت په مهال ديره سخته قحطى راغله نو حضرت بلال
ابن الحارث المزنى درسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قبرته ورغى اودادعا
يې وويله: ﴿ يَا رَسُولَ اللَّهِ! اسْتَسْقِ لِأُمَّتِكَ فَإِنَّهُمْ هَلَكُوا ﴾

ژباړه: اي رسول الله! دخپل امت له پاره دباران غوښتنه وكړه
ځكه هلاك شول. اخرجه ابن ابي شيبه والبيهقى كذا فى البداية والنهاية لابن كثير

۹- ځينې له دې څخه هغه دحضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
استسقا ده چې په هغه کې يې حضرت عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خداى پاک ته
وسيله کړى. ﴿ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ، كَانَ
إِذَا قَحَطُوا اسْتَسْقَى بِالْعَبَّاسِ بْنِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ، فَقَالَ: «اللَّهُمَّ إِنَّا كُنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ
بِنَبِيِّنَا فَتَسْقِينَا، وَإِنَّا نَتَوَسَّلُ إِلَيْكَ بِعَمِّ نَبِيِّنَا فَاسْقِنَا»، قَالَ: فَيَسْقُونَ ﴾

ژباړه: له حضرت انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دى وايي: چې كله به
په خلكو وچكالي راتله نو حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ به په حضرت عباس
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ باندې توسل كاوه. او ويل به يې اي الله تعالى! موږ به تاته

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وسیله کاوہ پہ موربہ باران کیدہ او اوس
دهغه تره تاته وسیله کوو ته په موربہ باران وکړې وایي باران به وشو.

اصحیح البخاری ج: ۱ / ص: ۶۵۸ (رقم الحدیث ۴۰۱۰) وفي الحلیة قال عمر هذا
هو الوسيلة الى الله آه

په توسل کې د جمهورو علماء کرامورایه

۱- علامه الشرنوبی په شرح التائیه کې ویلي: ويجوز التوسل
بغير الانبياء كالشهداء والاولياء والعلماء والصالحين، یعنی له انبیا و نه
پرته په شهداوو، اولیاوو او علماوو او نیکانو باندې هم توسل
جائز ده.

۲- ابوسعید الخدیمی په (بريقه شرح طريقه محمديه) کې
وايي: ونقل الزيلعي جواز التوسل الى الله بالانبياء والصالحين ولو بعد موتهم (۱
ارغام المرید ص: ۴۸)

ژباړه: له زيلعي نه نقل شوي دي وايي چې توسل الله تعالى ته
په انبیاوو اولیاوو اونیکانو جائز دی که څه هم وروسته له مرگه
وي.

۵- حضرت شاه ولی الله دهلوی رَحْمَةُ اللهِ وَايِي: ددعا له ادا بو
څخه داده چې اول خل په الله تعالى ثناووايي اوبیانبي کریم
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خدای پاک ته وسیله کړه نو دادعا ښه قبلیري.

(حجة الله البالغة ج ۱۲ ص ۶ / طبع مصر)

۶- په (المهند علی المفند عقائد علماء دیوبند) کې داسې وایي ، چې زمونږ اوزمورږ دمشایخو په نزد توسل روا او جائز دی په دعاوو کې په انبیاوو صالحینو اولیاوو شهیدانو او صدیقینو په ژوند کې او وروسته له مرگه ... (عقائد علماء دیوبند ص ۲۹)

۷- علامه اشرف علی تهانوی رَحْمَةُ اللَّهِ وَآيِي : دریم له خدای پاک نه غوښتنه په برکت ددغه مخلوق مقبول او داخبره جمهورو علماوو هم جائز بللې . (بوادر ص: ۱۷۶۱)

۷- علامه اشرف علی تهانوی رَحْمَةُ اللَّهِ وَآيِي په (مآته مسائل ص: ۸) کې وایي چې دعا کول په دې طریقه چې ای الله تعالی په حرمت د نبی او ولی زما دا حاجت پوره کړې دا جائز دی . لکه خرنگه چې د فقه اکبر له شرحې چې ملا علی قاری رَحْمَةُ اللَّهِ لیکې هم دا فهمیږي ... (ص ۱۲۵)

۸- فتاوی کاملیه وایي چې عام خلک الله تعالی ته انبیا او اولیاء وسیله کوي دا جائز دی . (فتاوی کاملیه طبع مصر ص: ۲۴۷)

۹- المحقق الفقیه المحدث الکنوي په شرح ددې قول د ماتن (المتوسل باقوی الذریعة) کې ویلي چې په دې کې امتثال په دې قول د خدای پاک ده . (وَأَبْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ)

۱۰- عمدة الرعايه وایي چې ډیر احادیث په دې باندې دلالت کوي چې توسل په اعمال صالحه او ذوات فاضله جائز ده . (عمدة الرعايه ص: ۱، شرح شرح الوقایه وکذافی السعایده ص: ۱۶)

۱۱- د شوکانی مشهوره رساله په نامه (درالنضید) د توسل په جواز کې لیکلې شوې ده لکه په عرف الشذی کې ج ۲ ص ۱۹۸ فتح الرحمن ص ۲۳۸

۱۲- فتح الباری شرح صحیح البخاری وایي چې د حضرت عباس رضی الله عنه له قیصې نه معلومېږي چې اهل خیر او صلاح د اهل بیت النبوت باندې وسیله کول مستحب دي . [فتح الباری ج ۴ ص ۱۵۱]
و کذا فی شرح عمدة القاری علی البخاری ج ۷ ص ۳۳: لبدرالدین العینی

۱۳- شیخ الاسلام حسین احمد مدنی رحمه الله فرمایي : په دعاگانو کې نیک عملونه او دهغو کوونکي صلحاء اولیاء او انبیاء او ملاتکې د الله تعالی نومونه او صفات الله تعالی ته وسیله کول د دعاؤ د قبیلیدلو یوه غوره اوبنه ذریعه ده .

له دغه امله دهغوی شجره ته په دغه طریقه د توسل باندې ترتیب ورکړل شوی دی

۱۴- توسل او کرامت تر ژوندیو پورې خاص نه ده څوک چې د عقیده لري چې توسل او کرامت یوازې تر ژوندو پورې خاص دی ، نو د دوی په خپل توحید کې شرک داخل کړی دا چې دوی عقیده د تاثیر د ژوندیو کوي او د اېنکاره خبره ده چې په حقیقت کې تاثیر د الله تعالی له لوري ده ، موجود حقیقي الله تعالی دی او دغه کسان خو عادي اسباب دي دوی لره په دې کې څه تاثیر نشته . [الفجر الصادق ص ۵۹]

۱۵- امام العلامة النابلسی رَحْمَةُ اللَّهِ فرمایي : د ژونديو او مړيو ترمنځ په دې کې توپير نشته ته دې ته نه گوري چې ژوندي او مړي ټول د الله تعالی مخلوقات دي ديوه له پاره هم په يوشي کې تاثير نشته بلکې موثريه هر حال کې يواځې الله تعالی دی ژوندي او مړي يوازې اسباب کېدلی شي

[کشف النور ص: ۱۱۳]

د کفارو په هکله الله تعالی فرمایي ﴿ فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ ... ﴾ (سورة الدخان)

ژباړه : پس ونه ژړل پر دوی (ياپر هلاکت د دوی) باندي آسمانونو او زمکې .

يعنې له دې آيت نه دامعلومېږي چې په مسلمان باندي اسمان هم غمجن کېږي او يا هم اسمان او ځمکه ورباندي ژاړي .

لکه مخکې مو چې وويل : چې در رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قبر آسمان ته ښکاره شو نو دهغه په ليدلو باندي اسمان په ژړا شو داسمان د ژړا نه الله تعالی دا خلک ټول سيرا به او ښيرازه کړل .

د نیک مسلمان په مرگ باندي زمکه او اسمان ژاړي

﴿ عَنْ جَابِرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، سَمِعْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: «أَهْتَزُّ الْعَرْشَ لِمَوْتِ سَعْدِ بْنِ مُعَاذٍ» ﴾

اصحیح البخاری ج ۱ / ص ۵۳۶ / باب مناقب سعد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رقم الحديث:

۱۳۸۰۳

ژباړه له حضرت جابر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وایي له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه مې اوریدلي ویل یې: چې د سعد بن معاذ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په مرگ باندې عرش عظیم په لرزه شو.

ولې په حرکت شو؟ یاد اچې هغه دده روح چې د عرش عظیم طرف ته ختله دهغې له وجې هغه ولرزهده یاد اچې دده نیک اعمال اسمان طرف ته پورته کېدل هغه بند شول نو عرش عظیم په حرکت باندې راغی. د حضرت اسماء رَضِيَ اللهُ عَنْهَا چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خوښینه ده دهغې نه روایت دی چې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یوه شپې زمور سره وه دده دوفات نه وروسته به چې د مور په کور کې کله مریض پیدا شو په هغه شپې به مو او به تهرې کړې بیا به مو هغه مریض ته ور کړې هغه به څرنګه وڅښلې خدای پاک به هغه مریض ته صحت ورکاوه. (مشکوٰۃ المصابیح ج ۲ کتاب اللباس ص ۱۳۷۴)

حضرت ابی ایوب انصاری رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د روم په جنگ کې له کافانو سره په جګړه بوخت دی او دا په داسې حال کې چې د کافرانو دلنېکر شمیر لکونو ته رسېدله چې په هغوی باندې یوه مجاهد صحابي مخامخ ور باندې ور منډه کړه د کفارو دلنېکر په منځ ور ګډ شو دیوې او بلې خوانه صحابه کرامو نارې ور باندې وکړې چې خدای پاک خو وایي: ﴿وَلَا تَلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ﴾ (سورة البقرة: ۱۹۵)

په خپلو لاسو نو ځان هلاکت ته مه اچوئ دا خو دې ځان هلاکت ته وا چاوه حضرت ابی ایوب انصاري ور ته وايي چې نه تاسې غلط یاست ددغه آیت دغه مطلب نه ده دا آیت دمور د انصارو په باره کې نازل شوی دی کله چې فتحي د مسلمانان ډېرې شوې نو مور انصارو په پټه په خپل منځ کې مشوره وکړه چې مخکې خو ډېر ضرورت و خپل ځان او مال مو ټول په دین لگول اوس خو مسلمانان ډېر شول دنیا وې پیدا شوې نو درځي چې لیر، لیر دا خپل کارو بار شروع کړو دنیا به لیر ډېره کړو باغونه او ځمکه به لیر برابره کړو خدای پاک آیاتونه نازل کړل چې ځا نو نه هلاکت ته مه اچوئ چې ځان او مال دې په دین ونه لگول نو دین به غریب کیري نو بیا به خپله هلاک کیري او کفار به دربا ندې غا لبه کیري نو حضرت ابی ایوب ددغې نه انکار وکړ بیا حضرت ابی ایوب په دغه حالت کې مخکې روان و تر څو پورې چې دی هم شهید کیري او بیا د شهادت په وخت کې وصیت کوي زما مری به د قسطنطوني دېوال ته نږدې کفارو ته ورځنوی مرقات لیکي چې پس له مرگه به خلک ورتلل دده قبر مبارک ته دده په قبر باندي به یې تبرک حاصلولو او دده د قبر په سبب به یې د مرضو شفاء غوښتله نو خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** به شفاء ورکوله ۱۰ مشکوٰۃ ج: ۱۲ ص ۵۸۶ / کما فی اسماء الرجال لصاحب المشکوٰۃ الباب الاول فی ذکر الصحابه ومن تابعهم | نو دا تبرک په ذوات فاضلو پس له مرگه دده ده.

نو مطلب مې دادی چې یو وار سړی دخپل ځان په باب کې تقصیرات وويني ددغو د تقصیراتو د معافي لپاره فقط یوه دغه لاز

نه ده چې صرف په عبادت زور وکړي خدای پاک ته چې دسپري وس
 رسيږي باید په هر عنوان وسیله طلب کړي په عمل صالح کې چې
 دسپري وس رسيږي دادې کوي خدای پاک ته وسیله ده دهغه په
 سبب به خدای پاک مغفرت ورته کوي نیک ذوات دی خدای پاک
 ته واسطه کوي کوم شخص ته چې په ژوند کې ورځي یا کوم زیارت
 ته چې ورځي پس له مرگه په دواړو کې دی په صحیح نیت ورځي
 څومره چې دده نیت سم وچې ددغه شخص په واسطه خدای پاک
 زما داجرمونه معاف کړي که ژوندي ته ورځي خو هغه وسیله
 گرځوي خدای پاک ته خو د نیک عمل په واسطه یې وسیله گرځوي
 او که مړي ته ورځي هغه زیارت مبارک وسیله گرځوي خداوند
 متعال ته خو د نیک عمل په وجه یې گرځوي چې ای خدایه پاکه !
 داخو دستا دوست ده ته ددغه خپل دوست په واسطه ماته دخپلو
 گنا هونو مغفرت وکړې ماته د نیک عمل توفیق راکړې اوداسې
 ددوی په اثار مبارکه وټاندې وسیله وگرځول شي

(تفسیر مظهري ج: ۱ / ص: ۲۱۵)

د صالحانو په اثارو تبرک نیول ثابت دي

په دې خبره ځان پوه کیدل ضروري او لازمي دي چې تبرک
 حاصلول په انبیاوو اولیاوو او اثاروو ددوی په نصوص صحیحه او
 براهینو قاطعه و ثابت دي . او له دې څخه انکار نه کوی مگر ناخبره

په سنت نبوي، نو مورڙه انداز اثار ذڪر ڪوو ددي له پاره چي
د ضرورت په وخت کي زمورڙه پاره يوسند وي.

د حضرت نبي ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وښتانا نو تبرڪ نيول

۱- حضرت نبي اڪرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په منا شريفه کي ناني
راوغوښت چي سر يي ورو خريي نويوخل يي بنی لوري وښتانا په
لاس کي ورکړ هغه يي و خريه ابوطلحه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يي راوغوښت وايي
داونيسه بيبي چپ لوري هغه نايي ته ونيوهغه يي هم و خريه بيبي
ابوطلحه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته ورکړل چي ټول وښتانا يي واخيستل نووي
ويل چي دا وپسه اوبه صحابه ڪرامو باندې يي تقسيم ڪړه.

امشکوٰة ج: ۱، ص ۲۵۰، باب الحلق ۱

۲- اخرج الطبراني وابويعلی من حديث خالد بن وليد ان النبي صلى الله
عليه وسلم اعتمر فحلق رأسه فابتدر الناس جوانب شعره فسبقتهم الى
ناصية فجعلتها في هذه القلنسوة فلم اشهد قتالا وهي معي الا رزقت
النصر قال الهيثمي رجالها رجال الصحيح آه.

ژباړه: له حضرت خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دي وايي: چي
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عمره ڪوله نو سرمبارک يي ورخيده نو
خلک ورمخته شول چي دده مبارک دسر وښتانا واخلي زه هم
ورمخته شوم چي ماته يي دټنډي مبارکي وښتانا په برخه ورسيدل
اوبيا مي هغه په دغه خپله خولي کي کښودل زه چي هر جنگ ته

تللي يم اوداخولۍ له ماسره وي ، نوماته الله تعالى فتحه او نصرت
نصيب كړی. نو د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې خكه چې دده له
ذات مبارك سره يې تړاؤ لرلو .

د حضرت نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په نوکانو تبرک

۲- ﴿ وکان عنده (معاويه) ازار رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورداؤه
وقميصه وشی من شعره وأظفاره فقال : كفنوني فی قميصه وأدرجوني فی
ردائه ، وأزروني بازاره ، واحشوا منخري وشدقي ومواضع السجود من
شعره وأظفاره، واخلوا بيني وبين أرحم الرحمين ﴾ امرقات المفاتيح شرح
مشكاة المصابيح ج ۱ / ص : ۴۵۰ / رقم الحديث : ۱۲۰۰

ژباړه : له حضرت معاويه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سره در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
لنگ ، خادر ، قميص ، خه وهېنستان او خه نوکان موجود و ، نو ويل
يې ماته دده مبارك په قميص كې كفن راكړئ ، دده په خادر كې
مې ونغاړئ ، دده ازار زما ازار كړئ او زما په پوزه او سواختي كې
او خايو دسجدي دده مبارك وهېنستان او نوکان واچوئ نور ما او
خپل رب سره پريږدئ .

نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په يو وخت كې نوکان پرېكول نو يو
صحابي ته وايي چې په صحابه كرامو باندې يې تقسيم كړه .

نو ويل كېږي چې دا تبركات ترننه پورې موجود دي اكثر و ائمه
كرامو، مخكينو خلكو به د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هغه وهېنستان

ساتل، نوکان به یې ساتل، دده لباس مبارک چې دده چوپانه
 قمیص او پټکی څه شی به یې پیدا کړل هغه به یې ساتل، تردې
 پورې چې د حضرت اسماء رَضِيَ اللهُ عَنْهَا سره د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 د بیری مبارکې وېنسته وو او په سپینوزرو کې یې ساتلي ؤ او چې
 کوم مریض به ورغی هغه وېنسته به یې په اوبو کې ورته وواکه بیا به
 یې هغه اوبه وڅښلې خداوند متعال به شفاء ورکوله د افغانستان
 په غزني کې یې وېنسته شته د پاکستان په لاهور کې شته په بخارا
 کې شته هغو ائمه کرامو دغه حقیقت پېژاند هغو په واسطه به یې
 خداوند کارونه جوړول دده وېنستان دده لباس دده نوکان ترته
 پورې خلکو ساتلي دي

۴- ﴿ قَالَ: فَوَاللَّهِ مَا تَنَحَّمُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تُخَامَةً إِلَّا
 وَقَعَتْ فِي كَفِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ، فَذَلِكَ بِهَا وَجْهُهُ وَجِلْدُهُ، وَإِذَا أَمَرَهُمْ ابْتَدَرُوا
 أَمْرَهُ، وَإِذَا تَوَضَّأُوا كَادُوا يَقْتُلُونَ عَلِيَّ وَضُؤِيهِ... الحديث ﴾ [صحيح البخارى
 كتاب الشروط باب الشروط فى الجهاد آج: ۱ ص: ۳۷۷/۳۷۸ / رقم الحديث ۲۷۳۱ / ۲۶۵۱
 وكتاب الوضوء ج: ۱ / ص: ۲۸]

ژباړه: حضرت عروه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ وايي: زمادې په الله تعالى قسم
 وي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه دي سوخ کړې له پوزې اوبه د پوزې
 مگر صحابه وو به لاس ورته نيولى و بيا به یې په مخ او نور وجود
 موبنل او چې کله به یې دڅه امر ورته وکړ هغه به یې په تيزي سره په
 ځای کاوه، کله به یې چې اودس کاوه نو داوداسه په اوبو به یې
 داسې راتول شول تردې به و چې په دې اوبو دوى جنگ سره وکړي

۵- ﴿عَنْ أَسْمَاءَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا: أَنَّهَا حَمَلَتْ بِعَبْدِ اللَّهِ بْنِ الزُّبَيْرِ، قَالَتْ: فَخَرَجْتُ وَأَنَا مُتِمٌّ فَأَتَيْتُ الْمَدِينَةَ فَنَزَلْتُ بِقَبَاءٍ فَوَلَدْتُهُ بِقَبَاءٍ، ثُمَّ أَتَيْتُ بِهِ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَوَضَعْتُهُ فِي حَجْرِهِ، ثُمَّ «دَعَا بِتَمْرَةٍ فَمَضَغَهَا، ثُمَّ نَقَلَ فِي فِيهِ، فَكَانَ أَوَّلَ شَيْءٍ دَخَلَ جَوْفَهُ رِيقُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ حَنَكُهُ بِتَمْرَةٍ ثُمَّ دَعَا لَهُ، وَبَرَكَ عَلَيْهِ وَكَانَ أَوَّلَ مَوْلُودٍ وُلِدَ فِي الْإِسْلَامِ»﴾

[صحيح البخارى ج: ۱ ص: ۵۵۵ كتاب مناقب الانتصار رقم الحديث ۳۹۰۹]

ژباړه: له حضرت اسماء رَضِيَ اللهُ عَنْهَا نه روايت دى وايي: چې كله عبدالله ابن الزبير رَضِيَ اللهُ عَنْهُ زما پرنس و نو زه له مكې معظمې دهجرت په نيت راووتم كله چې مدينې منورې ته راغلم دحمل موده مې پوره وه په قبا مقام كې مې واړول نو عبدالله ابن زبير دې دنيا ته سترگې راوغړولي.

نو رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته مې رواړ هغه په خپله غيږه كې كېښود بيا يې خوماوې را وغوښتې په خوله مباركې كې يې ښې میده كړې له هغه وروسته يې د عبدالله ابن زبير په خوله كې وركړې ، نو دده خيتې ته چې اول ځل داخلي شوې هغه درسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لارې مباركې وي او بيا يې په خجيرو باندي دده تحنيك (خرما يې په تالو وروموبلې) او دعا يې ورته وكړه اودبركت غوښتنه يې ورته وكړه . او دمدينې منورې په مهاجرينو كې دغه اول بچى و چې پيداشو .

۶- ﴿عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، قَالَ: كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَدْخُلُ بَيْتَ أُمِّ سُلَيْمٍ فَيَنَامُ عَلَى فِرَاشِهَا، وَلَيْسَتْ فِيهِ، قَالَ: فَجَاءَ ذَاتَ يَوْمٍ فَنَامَ عَلَى فِرَاشِهَا، فَأَتَيْتُ فَقِيلَ لَهَا: هَذَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَامَ فِي بَيْتِكَ، عَلَى فِرَاشِكَ، قَالَ فَجَاءَتْ وَقَدْ عَرِقَ، وَاسْتَنْقَعَ عَرَقُهُ عَلَى قِطْعَةٍ أُدِيمٍ، عَلَى الْفِرَاشِ، فَفَتَحَتْ عَيْنَيْهَا فَجَعَلَتْ تُشْفِئُ ذَلِكَ الْعَرَقَ فَنَعَصِرُهُ فِي قَوَارِيرِهَا، فَفَرَعَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: «مَا تَصْنَعِينَ؟ يَا أُمَّ سُلَيْمٍ» فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ تَرْجُو بَرَكَتَهُ لِصَبِيَانِنَا، قَالَ: «أَصَبْتَ» صحيح المسلم ج ۲، باب: طيب عرقه صلى الله عليه وسلم والتمرك به ص: ۲۵۷ / رقم الحديث ۲۳۳۱

ژباړه: له حضرت انس بن مالک رضي الله عنه نه روایت دی وایي: یوځل رسول الله صلى الله عليه وسلم د ام سلیم کورته ورغی دهغې په فرش باندې ویده شو او دا کورنه وه.

بیواوایي: چې یوه ورځ رسول الله صلى الله عليه وسلم ددې په فرش ویده و نو په دې راتگ وشو(یعنې چا خبره کړه چې رسول الله صلى الله عليه وسلم درکړه راغلی) ورته وویل شو چې دا نبی صلى الله عليه وسلم دی دتاپه کور کې ستا په فرش باندې ویده ده، نو دا راغله او حال داچې له نبی کریم صلى الله عليه وسلم څخه خولې روانې وې او دخرمني یوه توتیه په جمه شوې وې.

نو دې هغه شیشه خلاصه کړه لگیا شوه دغه خولې یې په پمبه (مالوچو) یا څیره را اخیستې او له هغه نه یې په شیشه کې

نهنبتی خلی، نو رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وویریده او وې ویل ای ام
سلیم اڅه کوی؟

دې ورته وویل زه دبرکت امید لرم دخپلو کمکیانو له پاره . نو
ده مبارک ورته وویل چې دادې حقه خبره وکړه .

۷- ﴿عَنْ أَنَسٍ، عَنْ أُمِّ سُلَيْمٍ، أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ كَانَ يَأْتِيهَا
فَيَقِيلُ عِنْدَهَا فَتَبْسُطُ لَهُ نِطْعًا فَيَقْبِلُ عَلَيْهِ، وَكَانَ كَثِيرَ الْعَرَقِ، فَكَانَتْ تَجْمَعُ
عَرَقَهُ فَتَجْعَلُهُ فِي الطَّيِّبِ وَالْقَوَارِيرِ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «يَا أُمَّ
سُلَيْمٍ مَا هَذَا؟» قَالَتْ: عَرَقُكَ أَذُوفُ بِهِ طَيِّبِي ﴿ صحیح المسلم ج ۲ باب
طیب عرقه صلى الله عليه وسلم والتبرک به ص ۲۵۷ / رقم الحديث ۲۳۳۲

حضرت انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ له خپلې مور ام سلیم نه روایت کوی وایي:
چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به د دې کره دغرمې دارام کولو له پاره
ورتللو، نو دې به خرمن ورته اچوله نو دغرمې خوب به یې ورباندې
کاوه او دده مبارک څخه به ډیرې خولې بهیدې، نو دې به یې هغه
خولې مبارکې یوځای کولې په خوشبویې اوشیسه کې به یې
اچولې، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وویل ای ام سلیم! داڅه دي؟

دې ورته وویل: دا ستا خولې دي له خپلو خوشبویو سره یې
گډوم ترڅو دعطرو په بوی کې نوربڼه والی راشي.

۷- ﴿عَنْ أَسْمَاءَ بِنْتِ أَبِي بَكْرٍ أَنَّهَا أَخْرَجَتْ جُبَّةً طَيِّبَةً كَسَرَوَانِيَّةً لَهَا لِنَهْ
دِيَابِجٍ، وَفَرَجِيهَا مَكْفُوفِينَ بِالْدِّيَابِجِ، فَقَالَتْ: هَذِهِ كَانَتْ عِنْدَ عَائِشَةَ حَتَّى

قُبِضَتْ، فَلَمَّا قُبِضَتْ قَبِضَتْهَا، وَكَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَلْبَسُهَا،
فَنَحْنُ نَغْسِلُهَا لِلْمَرَضِيِّ بُسْتَشْفَى بِهَا ﴿ صحيح المسلم ج ۲ ص ۱۱۰ کتاب
الباس ۱-باب تحریم استعمال اوانی الذهب آه رقم الحديث ۲۰۶۹ مشكوة المصابيح
ج ۲ ص ۱۳۹۶ ﴾

ژباړه : له حضرت اسماء بنت ابوبکر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا نه روایت دی
وايي چې دې عبداللہ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ته درسول اللہ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هغه
طیالسی او کسرایي چپنه مبارکه راوېسته چې غاړه او راکته
زی یې په ورینمو جوړه وه . او خاکونه یې هم په ورینمو جوړ
شوي ؤ نو دې وویل دا چپنه له حضرت عایشې رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا سره وه
کله چې هغه له دنیا څخه ولاړه نو ماته پاتې شوه ، دابه رسول
اللہ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اغوسته او اوس یې موږ د مریضانو له پاره اوبه
پرې کړو بیا هغه اوبه مریضانو ته ورکړو هغوی ته خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ شفاهم ورپه برخه کوي .

۸- ﴿ وقد شرب عبدالله بن الزبير وسفينة ومالك بن سنان وام ايمن
وغيرهم دم رسول الله صلى الله عليه وسلم ﴾ ۱ اخرج الطبرانی والحاكم
والدارقطني وذكره في المواهب اللدنية آه ۱

يعني درسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويني عبدالله ابن زبير ،
حضرت سفينه حضرت مالك ابن سنان او ام ايمن رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا او
نوروهم څښلي دي .

۱- ﴿ و ذکر العلامة الشامي ص: ۳۹ / ج: ۱ / قال الامام الشافعي
 اني لا تبرک بأبي حنيفة وأجئ الى قبره فاذا عرضت لي حاجت صليت
 ركعتين وسالت الله تعالى عند قبره فتقضي سريعا وفي الصفحة ۴۲ /
 جلد: ۱ / قوله ومعروف الكرخي ابن فيروز من المشايخ الكبار مجاب
 الدعوات يستسقي بقبره وهو استاذ السري السقطي . ﴾

ژباړه : په ردالمحتار کې علامه ابن عابدين رَحْمَةُ اللَّهِ لِيكَلِي
 چې امام شافعي رَحْمَةُ اللَّهِ ويلي چې زه په امام اعظم ابوحنيفه
 رَحْمَةُ اللَّهِ تبرک حاصلوم او دده قبر ته ورځم كله مې چې كوم حاجت
 پيداشي نوزه دده دقبر په خوا کې دوه ركعته لمونځ وكړم اودى
 الله تعالى ته وسيله كړم زرتزرره مې هغه حاجت الله تعالى دده
 مبارك په واسطه پوره كړي .

همدارنگه معروف كرخي ابن فيروز رَحْمَةُ اللَّهِ دسري السقطي
 رَحْمَةُ اللَّهِ استاد له لويو علماء كرامو څخه ده چې مستجاب
 الدعوات هم ؤ چې دده قبرهم خلك الله تعالى ته دباران كولو له
 پاره وسيله كوي .

نو تبرک او توسل په دغو ټولو شيانو باندې جائزه ده كه جائز
 وای نو مخکې علماوو او ائمه كرامو نه قول پرې كولو او نه يې
 دغه عمل ترسره كولو سره له دې چې دهغوى تقوى دهغوى علم
 او دهغوى احتياط كول په ډيره لوړه درجه کې ؤ . نو دخپلو

تقصیراتو دمغفرت لپاره سړی باید هره لار ولټوي دهغه
بهترینه لار هغه د نقشبندیې طریقې د شجرې مبارکې ویل دي.

د نقشبندیې مبارکې د شجرې د ویلو فائده

دازمونږ د طریقې چې کومه شجره ده دخپل شیخ نه نیولې تر
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پورې داویاوو د نومونو چې کوم کومه
یادونه شوې داچې سړی روزانه یوواړې په دغه نیت باندي وایي
چې خدای پاکه! دې دغو اولیاوو په واسطه زما ذکر جاري کړې
ددغو په برکت ماته مغفرت وکړې ددغو په برکت ماته علم راکړي
نو هر صحیح نیت چې سړی په کې کوي خدای پاک یې دهغه نیت
سره سم کار ترسره کوي حتی دهند په لویو، لویو هستیو به چې
مرضونه او مصائب راغلل، نو ددغې شجرې نو مونه به یې ورته
لیکل خدای پاک به دهغو په سبب خلکو ته شفاء ورکوله او مصائب
به یې لرې کول، خکه هغه توسل به دوی باندي بیرته په واقع کې
توسل ددوی په نېکو اعمالوده خدای پاک ته هغه نېک عمل
وسيله کول دي حتی دځینې مریدانو نفي اثبات نه کیږي مشانخ
کرام داطریقه ورته نبيې چې اول دې لطائفې وکړي اوبیادې شجره
ووايي په دغه نیت باندي چې خدای پاک دې ددغو داویاوو په بر
کت باندي زما نفي اثبات ورسوي نو خدای پاک یې نفي اثبات پوره
کوي، بلکې دهر نیک مقصد لپاره یې چې سړی خدای پاک ته
وسيله کړي هغه مقصود به یې پوره کوي نو داتبرک اوتوسل په

ذوات فاضله ووچې یوځلې په احادیثو صحیحه ونه ثابت ده نو داځای د شک او اشتباه خوږاتې نشو داباید سړی په کامل اخلاص او اعتقاد باندې وکړي څومره چې یې وس رسیږي د شجرې ویل باید پرې نه بنودل شي داډېر مفید دی دلطائفو دعاوې باید وویل شي دا هره لطیفه خپل متصرف لري ددغې لطیفې د دعا په برکت د هغې لطیفې د متصرف روحانیت حاضرېږي خدای پاک هغه لطیفه ورسره جاري کوي. دازمونږ دلطیفو چې کومې دعاوې دي دځینې طریقو مستقل سبقونه دي خودا زمونږ د حضراتو مبارکینو مجددینو اندراج ده چې په یوه لطیفه کې درې یا څلور کارونه کېږي نو دا چې په غور باندې دلطیفو دعاوې وایي او شجره وایي او هغه خدای پاک ته وسیله گرځوي نو مؤثر واقع کېږي ځکه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خپل صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته وایي چې: ما وسیله وگرځوه، که وسیله مؤثره نه وای بیابه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته ویلي ؤ چې دوه رکعت له مونځ او دعا وکړه. خو رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د لمانځه امر هم ورته کوي چې دا یو صالح عمل ده او داهم ورته بنیسي چې د الله تعالی ثنا او دهغه په پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې درود ووايه اوله دې سره سره دا هم ورته وایي چې ما الله تعالی ته وسیله وگرځوه، الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ به دې مقصود حل کړ. نو کله چې صحابي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دغه عمل وکړ نو الله تعالی یې دواړه سترگې ورته روغې کړې.

[حضرات کرام نقشبنديه / ص: ۱۶۷]

[اخرجہ النسائي والترمذی جامع الترمذی ابواب الدعوات ج ۱۲ ص ۶۵۷ / والبيهقي والطبرانی بسند صحيح واخرجه البخاري فی تاریخه وابن ماجه والحاكم باسناد صحيح]

نوپه دې کې دې ته اشاره ده چې انسان باید په دې ټولو شیانو کې کوشش وکړي، عمل دې هم کوي او وسیله دې هم لټوي، او بیا په دغې وسیلې جوړولو کې د مړي او ژوندي د لیرې او نژدې کوم توپیر نشته.

که فکر وکړو چې یو جادوگر وي هغه د شیطان نومونه او ناروا اوراد پخوي، د شیطان د نوم د ډبرو یادولو له امله ورسره د شیطان ملگرتیا پیدا شي، له ډبرو سره په ناروا کارونو کې مرسته هم کوي، اکثره جادو څومره مؤثر وي چې خلک مرگ ته ورسوي، مېړه او بنځه سره بېل کړي، خپل خپلوان سره جلا کړي، دا ولې؟ ځکه چې شیطان مرسته ورسره کوي، نو چې د شیطان د نوم په یادولو د شیطان ملگرتیا له هغه سره پیدا کېږي، نو د الله تعالی د دوستانو د نومونو په ویلو به له هغوی سره دوستي او ملگرتیا نه پیدا کېږي؟ بلکې غوره ملگرتیا به یې په برخه کېږي.

اسماء الحسنی چې یو څوک څومره ډېر وايي نو له الله تعالی سره یې نوره مینه ډېره پیدا کېږي، څومره چې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نومونه یادوي نو له هغه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره یې مینه او محبت نو هم زیاتېږي، همداسې د اولیاء الله کرامو نومونه چې یادوي نو له هغوی سره یې مینه او تعلق ډیر پیدا کېږي، نو لنډه دا چې دا ډیره یادونه د تعلق او ملگرتیا جوړولو یوه لاره ده.

د (مزارات اولیاء هرات) په نوم یو کتاب ده، په دې کتاب کې د یوه حدیث شریف مضمون رانقل کړی شوی دی چې: د قیامت په ورځ به له یوه انسان سره الله تعالی حساب وکړي، نیکی او بدې به

یې سره برابر شي، نو الله تعالیٰ به ورته ووايي چې ورشه یوه نیکی راپیدا کړه ترڅو دې وپېشم، نو دغه شخص به ډېر وگرځي خو هغه یوه نیکی به پیدا نه کړي، ځکه چې په هغه ورځ هرڅوک محتاج وي، نو څوک نیکی کله بل چاته ورکوي، بیا به الله تعالیٰ ورته د خپل یوه ولي نوم واخلي چې زما د هغه فلانکي دوست نوم دې زده و؟ دی ورته په ځواب کې وایي چې هو! نو الله تعالیٰ به ورته وایي چې: بس یواځې په همدې نوم زده کولو مې وپېسلي.

نو چې سړی لږ فکر وکړي چې په وسیله الله تعالیٰ ته سړی نږدې کېږي، نو په نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې څوک یو ځل درود شریف ووايي نو الله تعالیٰ او ملائکې په هغه سړي لس لس ځله درود وایي. د جمعې مبارکې په شپه چې یو څوک درود شریف ووايي نو په ځواب کې یې الله تعالیٰ او ملائکې په ده باندې اويا ځله درود وایي. (مشکوٰة ج ۱/ ص ۸۶، ۸۷ باب الصلوة على النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ۱)

نو په کارده چې د جمعې په شپه او په بل هر وخت کې په نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې درود وویل شي، ځکه په مقابل کې به یې الله تعالیٰ په مونږ باندې درود او رحمت نازلوي، ځکه چې الله تعالیٰ په دې کار باندې راضي کېږي، دده جَلَّ جَلَالُهُ د دوست ثناء دې ادا کړه، ځکه چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د الله تعالیٰ محبوب ده، دده د محبوب ثناء او صفت دې ادا کړ، نو په مقابل کې یې الله تعالیٰ دومره ورباندې خوشاله شو چې د هغه له وجې یې په تا باندې اويا رحمتونه نازل کړل.

په کوم ځای کې چې د خدای تعالیٰ نوم اخیستل کېږي په هغه
ځای د الله تعالیٰ رحمت نازلېږي.

د نیکو خلکو د نومونو د یادونې په واسطه په هغه ځای

انوار نازلېږي

جناب حضرت قدوتنا مرحوم انوار المشائخ فضل الدین
خلیفه صاحب (قدس الله سره) چې دارغندی په خلیفه صاحب
باندې یې شهرت لرلو هغه به دا واقعہ ډېره بیانوله چې: یو ولی
په یوه ځای تېرېده نو ویې لیدل چې: انوار ورېږي، نو ده دا گمان
وکه چې دلته به کوم ژوندي بزرگ (ولي) وي، ورته ورته شم او څه
به ورڅخه زده کړم، یا به کوم زیارت وي او هلته به دعا وکړم، الله
تعالیٰ به مې کارونه جوړ کړي. دغه بزرگ وايي: کله چې دغه ځای
ته ورغلم نو هلته د غلو یوه ډله ناسته وه، او هغه غلا شوی سامان
یې سره په خپل منځ کې سره وپشلو. زه حیران شوم چې دا زما
کشف بې ځایه وه که کوم بل څه چل ده؟ (خلیفه صاحب مبارک به
ویل چې: چونکې د الله تعالیٰ اولیاء هوبنیاردې په تلوار کوم کار
نه کوي). نو دغه بزرگ له دې غلو څخه پوښتنه وکړه چې: ددغه
مال له تقسیم نه مخکې تاسې په څه شي لگیا وئ؟ له هغوی نه یوه
کس ورته وویل چې: زمونږ دغه ملگري د حضرت پیران پیر صاحب
یوه واقعہ بیانوله.

نو گوری! سره له دې چې دا شخص فاسق دی، غلا یې کړې، خو چې د خدای تعالی د کوم دوست واقعه بیانوي نو هلته الله تعالی بیا هم خپل رحمت نازل کړی دی. نو بیا چې یو سړی مسلمان وي، بیا طالب او نېک عمله شي، مجاهد او صوفي شي او بیا له دې ښه سریتوب سره، سره د الله تعالی د دوستانو بیان کوي، دهغوی واقعات ذکر کوي، نو په هغه به خومره رحمتونه نازلېږي؟ دا طبعي خبره ده چې په کوم مجلس او وعظ کې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د دوستانو نومونه یاد کړل شي نو ډېر اثر پکې وي، ځکه هلته ددوی روحانیت متوجه شي او د هغه سره د الله تعالی رحمت نازل شي، او په کوم مجلس کې چې د الله تعالی رحمت نازل شي نو له هغې سره د انسانانو حالت بدلیږي، بیا یې په ذکر، دعا او نورو اعمالو کې اثر پیدا کېږي. چې دا اثر خورا گټور وي.

نو دغه شجرې اود لطائفو دعاگانې هر وخت وایاست، مه یې پرېږدی! نو مطلب دا چې د وسیلې ثبوت شته، په آیاتونو او احادیثو باندې ثابته ده، د مړي او ژوندي په باره کې، د عمل په باب کې اود ذوات فاضله و په باب کې، نو دا ټول ثابت دي، په دې کې باید سړی اشتباه ونه کړي، باید په اخلاص سره دې شي ته متوجه وي د شجرې ویل ددغه توسل له قبیلې څخه دي، په دغه سره انسان بهترین توسل حاصلولای شي، نو په هېڅ حالت کې باید پرې نه ښودل شي، همدارنگه د لطائفو په دعاگانو کې مشائخ کرام وسیله کېږي.

دلطائفوپه وخت کې دعاوې

د اولنی (قلبي) لطیفې دعا : (الهی تجلیات صفات افعال خودراکه از لطیفه قلبی حضرت محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم بلطیفه قلبی حضرت ادم علی نبینا وعلیه صلوة وسلم رسانیدی همان تجلیات بلطیفه قلبی من حقیر هم برسان بواسطه مرشدین طریقتم وبالخصوص بواسطه جناب مرشدم .)

نوپه دې ځای کې وسیله راغله . معنا داچې خدایه پاکه ستا هغه رڼاگانې او انوار چې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له زړه مبارک څخه د حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَام زړه مبارک ته دې رسولي دي ، نو هغه رڼاگانې او انوار زما عاجز زړه ته راوړسوي ، خو په واسطه د مرشدینو د دغه طریقت چې هغه په دغه شجره کې څومره اولیاء الله ذکر دي . (یعنی خصوصاً زما د خپل پیر په واسطه الله پاکه هغه انوار او تجلیات زما زړه ته راوړسوي) .

د دوهمې (روحي) لطیفې دعا : (الهی فیض صفات ذاتی که از لطیفه روحي حضرت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم مصطفی بلطیفه روحي حضرت نوح و حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیهما الصلوة وسلم رسانیدی همان فیض بلطیفه روحي من حقیر هم برسان بواسطه مرشدین طریقتم وبالخصوص بواسطه جناب مرشدم .)

یعنی هغه د ذاتي صفاتو فیض چې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له مبارکې روحي لطیفې نه دي د حضرت نوح عَلَيْهِ السَّلَام او حضرت

ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَامُ روح ته دې رسولي دي، خدايه پاکه ا زما عاجز روح ته يې هم راورسوي، په وسيله د اولياوو ددې لارې، خصوصاً زما د خپل پير مبارک په وسيله باندي.

د دريمې (سري) لطيفې دعا : (الهي فيض شيونات ذاتي که از لطيفه سري حضرت محمد مصطفي صلي الله تعالى عليه وسلم بلطيفه سري حضرت موسى عليه الصلوة وسلم رسانيدي همان فيض بلطيفه سري من حقير هم برسان بواسطه مرشدین طريقتم وبالخصوص بواسطه جناب مرشدم .)

معنا داچې: اي خدايه پاکه ا هغه فيض د شيوناتو ستا چې له لطيفه سري دنبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه دې لطيفه سري د موسى عَلَيْهِ السَّلَامُ ته رسولي دي هغه فيض زما عاجز لطيفې ته هم راورسوي، ددغې لارې د اولياء کرامو په واسطه، خصوصاً زما د خپل محبوب مرشد په واسطه.

د څلورمې (خفي) لطيفې دعا : (الهي فيض صفات سلبي که از لطيفه خفي حضرت محمد مصطفي صلي الله تعالى عليه وسلم بلطيفه خفي حضرت عيسى عليه الصلوة وسلم رسانيدي همان فيض بلطيفه خفي من حقير هم برسان بواسطه مرشدین طريقتم وبالخصوص بواسطه جناب مرشدم .)

معنا داچې: اي خدايه پاکه ا هغه د خپلو سلبي صفاتو د لطيفه خفي چې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له لطيفه خفي نه دې حضرت عيسى عَلَيْهِ السَّلَامُ ته رسولي دي، هغه فيض زما خفي لطيفې ته هم

ورسوي، د اولياء کرامو په واسطه، خصوصاً زما دخپل مرشد په واسطه.

د پنځمې (اخفي) لطيفې دعا: (الهي فيض انوار جامع شان العلم لطيفه اخفي حضرت محمد مصطفى صلي الله تعالى عليه وسلم بلطيفه اخفي من حقيرهم برسان به واسطه مرشدین طريقتم وبالخصوص بواسطه جناب مرشدم.)

اي خدايه! هغه فيض د شان العلم د انوارو د لطيفې اخفي درسول الله صلى الله عليه وسلم، زما اخفي لطيفې ته راورسوي، په واسطه د اولياء کرامو د دغې لارې، خصوصاً زما دخپل مرشد په واسطه.

نو د هرې لطيفې په دعا کې اولياء ورسره دي، دنقشبندیې طريقې ټول اولياء کرام عموماً او خپل مرشد خصوصاً په دې دعا کې وسيله کوي. بيا دعا کوي چې: خدايه زما د زړه ذکر جاري کړې!
 ۱، زما د روح ذکر جاري کړې!
 ۱، زما سر جاري کړې!
 ۱، زما خفي جاري کړې!
 ۱، زما اخفي جاري کړې!

دا دعاگانې اوسنۍ نه دي، بلکې له ډېر پخوا نه رانقل شوي دي، په اردو، فارسي او همدارنگه په افغانستان کې هم په ډېرو کتابونو کې دا دعاگانې رانقل کړل شوي دي، ځکه چې د فارسي ژبه يو وخت په بخارا، سمرقند او هندوستان کې ډېره رائج وه. نو په فارسي ژبه چې څرنگه رانقل کړی شوي دي، هماغسې پخپل حال پاتې دي او چا څه تغير او بدلون ندی راوستی.

همدارنگه د بيعت (تلقين) الفاظ ټول خليفه صاحبان په فارسي ژبه وايي، ځکه حضراتو مبارکينوته هم په فارسي ژبه کې

الفاظ را نقل شوي وو ، نو دوی دادب له وجې کوم تغیر او بدلون
پکې رانه وستلو او هغه یې وسیله وگرځول .

نوډهر کار چې جوړیږي هغه په دغه باندې چې عمل هم وسیله
کړي هغه اشخاص هم وسیله کړي بیادسړي د دنیا او دا خیرت ټول
کار و نه جوړیږي نوډهر ملگري تر ډېره وخته په و ظیفو با لکل نه
پوهیږي پوهېدل شرط نه دي بلکې کول یې شرط دي پوهېږو که
نه پوهېږو مونږ ته د خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ حکم ده چې ذکر کوی
مایادوئ نو مونږ به یې کوو خودغه یې لارې دي چې لږ محنت و
شي په مجلس کې لږ احتیاط و شي په خوراک کې لږ احتیاط
وشي دغه دلطائفو دعاگانې اوشجرې وویل شي نوبیا یې سړی زر
په اثر پوهیږي حضرت مجدد صاحب ته یو څوک خط وراستوي دا
شکایت ورته پکې لیکي چې زیات وخت مې په طریقت کې تېرشو
تر اوسه پورې په هیڅ نه پوهېږم هغه په خواب کې ورته لیکي

چشم بند وکوش بند ولب بند
کنیدی سرتق، برمن بخند

سترگې له حرامو لیدلو نه بندې کړه غوږونه د حراموله
اور بدلونه بند کړه ژبه له حرامو مجلسو نه بند کړه که د خدای
پاک اسرار دي ونه لید ونوپه ماپورې وخانده .

موږ پرهیز نه دی کړی چې څه مو مخي ته راځي نومخ نه ترینه
اړوو ، بیا شکایت کوو چې په وظیفونه پوهېږو

حضرت نور المشائخ صاحب ته په خط کي يو څوک همدغه
شان شكايت ليکي چې دومره وخت مې په طريقت کي
تبر شو تر اوسه په هيڅ نه پوهېږم ده مبارک په خواب کي ورته ليکلي
ؤ چې محبه! خوراک کم کوه ذکر ډېر کوه د طريقت رنگه مه بدوه.

مونږ که په ټول شواروز کي پنځه ميلته وظيفه وکړو نو بيازبان
شكايت کوو چې وظيفه نه کيږي چې اوقات ضايع نه شي دغه
دتوسل لحاظ ورسره وشي تا سې يوه جمعه په پا بندي سره و
ظيفه وکړئ له ناکاره مجلسو او د بازار له تگ اوله غيبتو
اود رواغونه اجتناب وکړئ لږ وظيفې ډېرې کړئ د شجرې
ددعاوولحاظ ورسره وکړئ چې هر ملگري دننه په يوه جمعه کي په
اثرې پوه نه شوي يقيني ده چې نقصان په مونږ کي موجود ده.

په دې لارې کي نقصان نشته چې يو ځل دې لارې ته سپري معتقد
شونو بيا خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغسې څوک نه پرېږدي خامخا يې
برخمن کوي.

(۲۲) مجلس

په عباداتو کي د حضور برابر ٿيڻ لاءِ اسباب

هر عبادت چي په حضور باندې وي هغه خدای پاڪ ته ڊهر مقبول ده دعاده لمونڻ ده حج ده جهاد ده هر عبادت ده چي په هغه کي خشوع او حضور وي خدای پاڪ ته ڊهر پسند یده مقبول ده که حضور نه ٿيکي برابر په هغه عبادت خاص اثر نه مرتب کيڙي

د حضور برابر ٿيڻ لاءِ طريقه:

کتابونه ليکي دانسان حضور چي نه برابر ٿيڻ ڏده خيال او ذهن کي سوچونه او فکرونه ڊهر ورخي ددغه لپاره ڏوه لاملونه دي:

د حضور نه برابر ٿيڻ لاءِ لامل:

کله د ظاهر نه دباندې د سڀي زړه ته څه شي تهر ٿيڻي يا ٻي په زړه کي يوشي خای نيولی وي دبهر ٿيڻ لاءِ طرف نه چي د سڀي زړه ته څه تهر ٿيڻي هغه اکثره ياد نظر لاءِ لاري وي ياد اوريدلو (غور ٿيڻو) لاري وي . يعني چي کوم شي ڊهر ويني د هغو ليدلو لاءِ امله د سڀي تعلق ورسره پيدا کيڙي، بيا په لمانځه کي هم ڏده د ذهن څخه نه

وزي يا چې کوم شی اوري د اورېدلو په سبب د سړي ذهن او عقل ته هغه شی ور تېرېږي په لمانځه کې يې حضور نه برابرېږي ددغې وجې نه دسترگو او غوږو کنترول پکارده چې دا کنترول شی هلته ذهن ته بيا غلط سو چونه نه ورلوېږي حضرت عبد الله بن عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ به چې په کوم ځای کې لمونځ کاوه نو په هغه ځای کې به چې قرآن کریم توره يا يو ليکلی شی ايښی و ترڅو به يې لمونځ نه کاوه چې هغه به يې نه وه لرې کړی ددغې وجې نه فقهي مسئله هم داده چې دجومات نقش کول که په شخصي خپلورو پيو باندې جوړ کړي گچ او چونه ور کول جائز دی خو ليکن دا خبره پکې شرط ده چې داسې نقشو نه به وي پکې چې حضور خرابوي چې هغه دقبلې په طرف باندې وي نو سترگې په هغو باندې لگيږي هغه دزړه حضور خرابوي.

رسول صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خطبه اوبله دسرو زرو گوته يې په لاس په دې وخت کې دنرانوله پاره هم سره زر حلال و دحراموالي حکم يې بيا وروسته راغي دخطبې په ما بين کې يې دا گوته وشړله او وې غور ځوله وايي چې زما حضور يې خراب کړ کله زه ددې طرف ته گورم او کله زه ستاسې طرف ته گورم نو ددغې وجې نه د لمانځه او بل عبادت په وخت کې دسترگو کنترول پکارده چې سړی سترگې کنترول کړي نو دهغه غلط سو چونه پر کنترول کيږي.

دمشا يڅو کرامو اکثره چيله خانې داسې وې چې يواځې به يې خان ته دومره ځای برابر او ه چې هلته به پکې د سجده ځای و، د دېوال بېخ ته به نژدې درېده، ځکه د فقهي مسئله هم داده چې ترڅو

د سږي سترگې په کنترول کې وي، له دې وجې نه په داسې ځای کې عبادت کول چې هلته آواز او سرود نه اوري، هلته دنیاوي مجلسونه نه وي، نو په داسې ځای کې دې عبادت کوي، او که دغه شیان وي، نو بیا د زړه حضور نه برابرېږي، سرور خو په خپل ځای پرېږده بلکې په جومات کې به د قرآن کریم تلاوت هم په زوره نه کوي، ځکه چې لمونځ کوونکي ته تاوان رسېږي. د خارجي اسبابو کنترول په کار ده لکه سترگې، غوږونه ځکه چې ددې له امله د انسان حضور په عبادت کې خرابېږي

له دې وجې نه مشائخ کرام رَحْمَهُمُ اللّٰهُ د ذکر په آدابو کې دا لازمي کړې چې کله د ذکر په حلقه کې کېناستې نو سترگې به پټوي، ځکه په دې سره حضور ښه برابرېږي، غوږونه یواځې تلاوت او ذکر ته متوجه کړه نو حضور به دې په خپله برابر شي.

د حضور نه برابریدلو دوهم لامل:

کله د یو چا خیالات خراب او بې ځایه وي، نو حضور یې نه برابرېږي. دا ځکه چې له دې نه مخکې د انسان په زړه کې یو بل شي ځای نیولی وي، نو له هرڅه مخکې د هغه لیرې کول په کار دي، مخکې له دې چې یو څوک په لمانځه شروع وکړي نو اول دې هغه څه له زړه څخه وباسي چې دده حضور ورباندې خرابېږي، دا خبره دې په ذهن کې راولي چې زه د خدای تعالی حضور ته درېږم، له رب کریم جَلَّ جَلَالُهُ سره به خبرې کوم، مناجات به ورسره کوم، نو ماته هم په کار ده چې له نور هرڅه نه تعلقات قطع کړم، که له دې

سره سره بیا هم دا سوچ نه لیری کېده نو بیا یې د لرې کولو طریقہ داده چې کله په لمانځه کې قرائت شروع کړي نو د قرائت الفاظ او معانیو ته دې پام کوي، د هغه په معنا کې دې سوچ کوي، که په خپله قرآن کریم وایي او یایې له امام څخه اوري نو معنا ته دې پام کوي، کله چې یې د قرآن کریم معنا ته فکر شو نو له زړه څخه یې هغه بېکاره سوچ په خپله وزي خو که بیا هم سوچ نه بدلېده نو بیا دې دهغه شي د لیری کولو له پاره بنیادي لاره پیدا کړي لکه حضرت رسول الله ﷺ ته حضرت ابی جهیم رضی الله عنه یوه شپې راولېرله، نبي کریم صلی الله علیه وسلم هم لمونځ پکې وکړ، خو کله چې یې لمونځ وکړ نو فی الحال یې دغه شپې ووهسته او بېرته یې ورته ولېرله او ورته وې ویل چې د ابی جهیم رضی الله عنه هغه ساده شپې ماته راوړئ اودا بېرته هغه ته یوسی ځکه چې په دې شپې کې نقشونه دي، زما حضور یې خراب کړ.

همدارنگه حضرت ابو طلحه رضی الله عنه په باغ کې لمونځ کوي، په ونو کې مرغان گرځي، دی دهغو طرف ته متوجه شو، حضور یې خراب شو، نو له لمانځه نه وروسته نبي کریم صلی الله علیه وسلم ته وایي چې: دا باغ مې ددې له وجې صدقه کړ چې په لمانځه کې یې زما حضور راخراب کړ. (موطأ امام مالک بحواله مجالس مفتی اعظم و حیاة الصحابه)

د حضرت عثمان ذی النورین رضی الله عنه د خلافت په وخت کې ده ته یو سړی راغی، نو حضرت عثمان رضی الله عنه ته وایي چې: د خرما د یوې ونې لاندې مې لمونځ کاوه او خرما ته مې پام شو او دېر خوند

یې راکړ، ټول سوچ مې په هغه ونه کې بند شو، د دې سوچ له وجې
زما هغه راز او نیاز چې زما اود خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** ترمنځ وهغه
کمزوری شو، نو اوس زه هم دغه باغ د خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** په لاره
کې صدقه کوم، حضرت عثمان **رَضِيَ اللهُ عَنْهُ** هغه باغ بیا په پنځوس زره
دیناره باندې خرڅ کړ.

نو هر عبادت چې یو څوک کوي نو خامخا به حضور برابر وي، د
حضور د برابرولو علاج او طریقه داده چې هغه اسباب چې دهغې له
وجې انسان ته سوچونه پیدا کېږي نو که هغه اسباب له خارج څخه
وي دهغو دفاع دې وکړي مثلاً د سترگو، غوږونو له طرفه او که د
ذهن له طرفه وي یا د زړه له طرفه وي نو دهغه محبت دې له زړه
څخه وباسي.

اول باید حضور برابر کړی شي چې زه د خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** سره
خبرې کوم، دهغه **جَلَّ جَلَالُهُ** په حضور کې ولاړ یم، نو که په دې سره یې
اصلاح نه کېدله نو بیا دقرآن کریم معانیو ته متوجې شي، ځکه یا
به د رحمت آیاتونه وي یا به د عذاب وي، یا به د عبرت واقعات
وي، یا به احکام وي، نو کله چې ورته متوجه شي نو په دې سره له
ذهن څخه هغه ناکاره سوچونه له منځه ځي او که په دې سره هم کار
نه کېده نو په زړه کې چې یې له کوم شي سره مینه ده هغه دې له زړه
څخه وباسي نو بیا به یې خامخا د الله تعالی په وړاندې حضور
برابریږي.

په عبادت کې د حضور برابرېدلو لارې:

د لمانځه په هر رکن او شرط کې د حضور د برابرېدو لارې چارې
دادي. یو څو لنډ مثالونه به یې وړاندې کړو:

اول: کله چې یو څوک د آذان غږ واورې نو په دې سره باید په
ذهن کې دا خبره راوگرځوي چې دا آواز څو ما لمانځه ته بولي، یوه
ورځ به د حضرت اسرافیل عَلَيْهِ السَّلَام د شپېلۍ په واسطه داسې آواز
کېږي چې ما به د حشر میدان ته وربولي، د خدای جَلَّ جَلَالُهُ حضور ته
به مې غواړي. نو چې له ځان سره یې د افیصله وکړه چې په دې آذان
کې د خدای تعالی له طرفه اعلان ده مونږ مجبور یو چې اجابت یې
وکړو، ورڅو به، هغه د قیامت اعلان چې کېږي هلته به هم ورڅو،
نو اوس که ددې آذان په اوریدو سره دده په طبیعت کې خوشالي
پیدا شوه چې زه شکر دی د دین په لاره روان یم، نو دا خوشالي دده
له پاره بشارت دی چې په هغه وخت کې به هم الله تعالی په ده
باندي داسې خوشالي راولي. لکه د زنکدن په وخت کې به ده ته
ملائکې زیرې ورکوي چې له آینده واقعاتو ته مه وېرېږه او نه په
پاتې شوي اهل اوعیال مه خفه کېږه ستاسې د هرڅه سرپرستي به
مونږ کوو او بیا چې کله له قبر څخه راپورته شي هلته به هم
ملائکې ورته زیرې ورکوي چې په خیر راغلي ستا هرڅه ستا په گټه
دي نوره تاته نه ویره شته اونه به غمجن یې

دوهم که یوڅوک لمونځ کوي نو د لمانځه له پاره شرط داده چې ځای به پاک وي، جامه به پاکه وي، بدن به یې پاک وي، اوس نو باید سوچ وکړي چې په کوم ځای درېږم هغه باید پاک وي، زما جامې هم باید پاکې وي، بدن مې هم باید پاک وي، نو اصل شی خو زړه ده هغه خو باید له دغو ټولو شيانو نه مخکې له هرڅه نه پاک وي. مثلاً له شرک نه، له سمعت او ریا کاري څخه به یې پاکوم او په زړه کې به یواځې له الله تعالی سره تعلق جوړوم چې ای خدایه پاکه ابل هېڅ مې نه دي په کار، د هیچا له پاره دا کار او عبادت نه کوم، یواځې یې ستا د رضا او خوشالتیا له پاره کوم.

په لمانځه کې د عورت پټول هم یو شرط دی، په دې باره کې سړی باید دا سوچ وکړي چې لکه څرنگه چې په دې جامه زما عورت اود بدن نور عیبونه پټ دي، په دې جامه کې زما عورت دخلکو له سترگو څخه پټه دی. او له الله تعالی څخه نه په جامه، نه په توره شپه اونه هم په کوم بل ځای کې پټېدلی شم، که زه دهغه له گناهونو او نافرمانیو څخه ځان پټوم نو دهغې له پاره پرده یواځې او یواځې توبه ده. هغه ندامت ده، هغه حیا ده، او هغه به الهي خوف وي. نو چې له چا سره دا سوچ پیدا شو چې په دغه جامه زما عیبونه له خلکو څخه پټ شو، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ زه عزتمن کړم، نو باید چې زما عیبونه هم له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څخه پټ وي، اود الله تعالی د عذابونو د خلاصون یواځینۍ لاره حیا ده، وېره ده، او همدارنگه په تېرو بدو عملونو ندامت او استغفار ده او له توبې اېستلو سره انسان بېرته له گناهونو څخه پاک شي، ځکه نبي

ڪريم صلى الله عليه وسلم فرمايي: ﴿التائبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ﴾
 [مشکوٰة ج ۱ / باب الاستغفار والتوبة ص ۲۰۶] ژباړه: توبه کونکي له گناه
 داسي ده لکه له سره يي چي گناه نه وي کري.

بل شرط په لمانځه کي (استقبال القبلة) دي يعني قبلي ته
 مخامخ درېدل. دلته به لمونځ کوونکي له خان سره دا سوچ کوي
 چي: ظاهره بدن مې د قبلي په لوري ده، نو زړه به مې د قبلي د
 خستن (الله تعالیٰ) په لوري وي. لکه څرنگه چي انسان په دې
 عقیده دي چي که مې مخ له قبلي نه بل لوري ته وي نو په دې
 لمانځه کي هېڅ گټه نشته، نو همدارنگه دې په لمانځه کي دا
 احساسوي چي زه خاص خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته که متوجه نه شم نو
 هرڅه مې بي ځايه او بي فائدي دي. او که يو څوک په دې فکر کي
 شي چي خلک راته صوفي، مجاهد، حاجي او سخي ووايي نو که
 له چاسره ددغو خبرو لحاظ وي نو بيا يي هېڅ يو عمل کومه گټه نه
 لري، نه يي کوم اجر په برخه کېږي.

د شرک خفي په هکله د نبي ڪريم صلى الله عليه وسلم مبارک قول ده
 چي الله تعالیٰ به د قيامت په ورځ اعلان کوي چي هرچا چي له
 ماسره په عبادت کي څوک شريک کړي وي نو هغه دې خپل ثواب
 له هغه څخه وغواړي، له ماسره دداسي عبادت کولو کوم اجر
 نشته. [مشکوٰة ج ۱۲ / باب الرياء والسمعة ص ۱۴۵۴] نو څوک چي د خدای
 پاک جَلَّ جَلَالُهُ په حضور کي دريږي، الله اکبر وايي، خان دې داسي
 فرض کړي لکه يو غلام چي له خپل بادار څخه تبتهدلی وي او بيا

بېرته پنبه‌مانه شوی او راغلی وي او دهغه په مخکې ولاړ وي، او حیا هم ورته راځي او په خپل کړي عمل هم شرمیږي چې دغه بادار زه څومره بڼه ساتلم او ما څنگه بد کار وکړ، بل دا ویره ورسره وي چې اوس به دغه بادار ماته څه ډول سزا راکوي؟ نو د ډېرې وېرې او خوف له وجې نه یې سر بښکته اچولی وي او په زړه کې ریرېدې چې ماته به اوس کوم قسم عذاب راکول کېږي؟ نو سړی چې کله بیا د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حضور ته ودریږي نو ځان به داسې ورته خجالت معلومیږي چې خدایه پاکه! تراوسه پورې مې وخت په لېو او لعب او په بېکاره مجلسونو او له حدودو څخه په تجاوز کې تېر کړ اوس نو چې راځي لمانځه ته، له الله تعالی سره ملاقات ته راځي نو ځان به خجالت گڼي، ځان به په ډار کې گڼي، چې هغه مالک به له ماسره اوس څه کوي نو حیا به ورته درېږي چې ما خودالله جَلَّ جَلَالُهُ دې شمیره نعمتونو ناشکري کړې ده؟ او الله جَلَّ جَلَالُهُ له ماسره څومره بڼه کړي دي؟ له نیست نه یې پیدا کړم، خوراک څښاک راکوي، لباس اوجامه راکوي، دده جَلَّ جَلَالُهُ په ملک کې اوسېږم، دده نفقه خورم، او بیا له دې ټولو سره سره دده جَلَّ جَلَالُهُ له اوامرو څخه تښتم او په بله خوا منلې وهم

نو کله چې له یو مسلمان سره د عبادت کولو په وخت کې دغه فکر ملگري شي نو بیا به یې خامخا په عبادت کې حضور برابرېږي او په دغه نېک عمل به الله تعالی ورته اجر هم ورکوي او دده عبادت به دنورو خلکو له عبادت سره فرق هم لري

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي: تاسې زما په صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ پسې ستغې سپورې او بد رد مه وایئ! که تاسې د اُخډ د غره په اندازه صدقه وکړئ زما د صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ د یو پاو یا نیم پاو له صدقې سره په اجر کې نه برابرېږي. امشکوة ج ۲، باب مناقب الصحابه رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ص ۱۵۵۳ دا ځکه چې دهغوی مبارکانو صدقې او خیراتونه په خپلو شرائطو برابر او خاص د خدای تعالی جَلَّ جَلَالُهُ د رضا له پاره وو.

د قرآن کریم د آیاتونو د شان نزول په باره کې بار بار دا خبره راځي چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته به صحابي راغی چې فلانکې صغیره گناه راڅخه شوېده او په هغه گناه به یې پښېماتیا او عجز بنکاره کاوه، مغفرت به یې غوښته اودا به یې ویل چې زه تنبهدلی وم، د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ناشکري مې کړې ده، زرماته سزا راکړئ، هسې نه چې دغه سزا مې د آخرت ورځې ته پاتې شي، نو ددې له وجې نه چې په صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ کې په دې اندازه للهیت او خشیت من الله وو نوځکه خو الله تعالی ورته دومره لوړې درجې هم ورکړې دي.

په کتابونو کې راځي چې (حَسَنَاتُ الْاَبْرَارِ سَيِّئَاتُ الْمُقْرَبِينَ) که له انبیاء کرامو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ څخه خلاف اولی کار شوی وي په هغې سره هم الله تعالی دوی ته تنبیه ورکړې وي، سره له دې چې دواړه کارونه به روا وو خو دا چې دوی به هغه بهتر پریښی و بیا به هم عتاب ورته متوجه وو.

د مکروهاتو په صادرېدلو اولیاء الله وو څومره ډېر ژرې دي؟
په اجتهادي سهو و باندې انبیاء کرامو عَلَيْهِمُ السَّلَامُ څومره ډېرې
ژړاوي کړي دي؟

نو لنډه دا چې کله په عبادت کې للهیت راشي نو مسلمان به
اهل الله گرځي او کله چې الله تعالی یو څوک د خپل خان لور ته
راوبولي، کومه مرتبه او عزت چې هغه جَلَّالُهُ ورته ورکړي بیا یې
نه بل څوک ورکولای شي اونه یې بل څوک ترې اخیستلای شي.
څومره چې یو څوک خدای تعالی ته ورنژدې کېږي هغومره به دی
ورڅخه ډارېږي.

لکه رب کریم چې فرمایي: إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ... ﴿١٧٠﴾

(سورة فاطر)

ژباړه: بیشکه هم دا خبره ده چې ویرېږي له الله تعالی څخه له
بنده گانو ددغه (الله) پوهنده عالمان.

تاسې نظر وکړئ څومره چې یوه ډله الله تعالی ته ورنژدې ده په
هماغه اندازه یې له الله تعالی څخه وېره هم زیاته وي. په اول نمبر
کې پیغمبران عَلَيْهِمُ السَّلَامُ، بیا صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ، بیا تابعین
کرام او اولیاء عظام، نو دا بزرگان چې څومره له الله تعالی څخه
ډارېږي نو عام خلک له الله تعالی څخه دومره نه ډارېږي، هغوی
بزرگان ځکه زیات ویرېږي چې هغوی ته د الله تعالی معرفت
حاصل دی او خان ورته ناقص او خجالت ښکاري.

د حضرت علي رضي الله عنه د لمانځه په وخت کې څه حال و؟

حضرت علي رضي الله عنه به چې په لمانځه دریده نو لپزه به پرې راغله او رنگ به یې زیر شو. مالک ورنه وپوښتل چې یا امیر المؤمنین! دا په تا څه چل کېږي؟ هغه په ځواب کې وویل: دالله تعالی د هغه امانت د اداء کولو وخت راغلی کوم امانت چې آسمانونو، زمکو او غرونو ته پیش (وراندي) کړی شو نو هغوی یې له قبلولو نه انکار وکړ او له پورته کولو نه یې وویریدل، او ما اوس هغه امانت قبول کړ.

په یوه روایت کې راځي: چې علی بن حسین رضي الله عنه به چې کله اودس وکړ رنگ به یې زیر شو میرمنې یې ترې وپوښتل چې دا په تا څه کېږي؟ هغه ورته وویل: آیا ته پوهیږي چې زه دچا په حضور کې دریدو ته آماده ګي نیسم او له چاسره غږېږم؟

[مکاشفة القلوب / عربي (مکتبه دارالکتاب) / ص ۴۴ / بنسټو مکتبه

فریدیه / ص ۱۷۰

نو که څوک له خان سره فکر وکړي چې زه په لمانځه کې چاته ولاړ یم؟ زه تلاوت د چا په حضور کې کوم؟ زه د الله تعالی په حضور کې تلاوت کوم او هغه راته غوږ نیولی دی، هغه ماته متوجه دی او زما امتحان اخلي، زه دده جَلَّ جَلَالُهُ کلام ورته تېروم او هغه راته پام دی، نو په دې سره بیا انسان داسې مقام ته رسیږي چې داسې احساسوي لکه الله تعالی چې په خپله تلاوت کوي او ده

ورته غور نیولی وی، اگر که دی دغه تلاوت له بل کوم انسان څخه
اوري خو دی به داسې احساسوي لکه چې له الله تعالی څخه یې چې
اوري

الله تعالی خو مونږ ته فرمایي چې: ﴿فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا﴾ (سورة
المجادله آیت ۱۳) ﴿نولمونږ څخه وکړئ﴾ ﴿وَأَتُوا الزَّكَاةَ﴾ (سورة حج آیت
۷۸) ﴿زکاتونه ورکړئ﴾ الله تعالی فرمایي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا
اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا﴾ ﴿سورة الاحزاب﴾

ژباړه: ای مؤمنانوا یادوی الله په یادولو ډیر وسره.

په دې اوامرو کې به البته فائده زمونږ له پاره وي ځکه یې الله
تعالی بار بار راته د کولو امر کوي.

او که یو چاته الله تعالی مشاهده نصیب کړي بیا یې داسې مقام
په برخه شي لکه خدای تعالی چې په خپلو سترگو ویني. لکه په
حدیث شریف کې راځي: ﴿أَنْ تَعْبُدَ اللَّهَ كَأَنَّكَ تَرَاهُ، فَإِنْ لَمْ تَكُنْ تَرَاهُ فَإِنَّهُ
يَرَاكَ﴾ صحیح البخاری ج ۱، کتاب الإیمان حدیث جبریل ص ۱۲ معنا دا چې
د خدای تعالی عبادت په داسې طریقه کوه گواکې چې ته یې په
سترگو ویني، اگر که ته یې نه ویني هغه خودې ویني.

کوم خلک چې الله تعالی ته ډېر نژدې کېږي دهغوی له پاره له
ټولو نه مخکې احتیاط شرط ده، ځان به له مکروهاتو، مشتبهاتو
نه ساتي، له غلطو مجلسونو، اشتباهي خوراکنونو، له غلط محیط

او ماحول نه به خان ساتي او همداراز به له غلط ملگري نه هم خان ساتي. ځکه چې د خدای تعالی له نژدې دوستانو څخه که معمولي سهوه هم کېږي بیا په هغه عمل هم تنبیه ورکول کېږي، بیا یې الله تعالی له تکلیفونو سره مخامخ کوي، ځکه لکه څرنګه چې برخه زیاته او انعام یې ډېر دی بیا یې سزا هم دغسې زیاته ده. طالب عالم او صوفي به د عوامو په نسبت زیات احتیاط کوي.

ځکه دی تر نورو انسانانو الله تعالی ته ورنژدې دی، نو چې بدله زیاته غواړي نو اطاعت به یې هم زیات وي. د اولیاء کرامو حتی الوسع دا حکم دی چې په عمل کې به عزیمت کوي، په رخصت به عمل نه کوي، سره له دې چې رخصت په شریعت کې یوجائز عمل ده، خو بیا به هم په عزیمت عمل کوي ځکه چې ددوی مقام اوچت دی.

نو غرض داده چې د عبادت په وخت کې باید خپل حضور برابر کړو، بیا به زمونږ دغه لږ کېناستل، دوه رکعتہ نفل، لږ تلاوت دابه ډېر غټ اجر لري.

یو سړی یوه روپۍ صدقه کړي نو الله تعالی ورته یو په لس بدله ورکوي، بل یوه روپۍ صدقه کړي هغه ته یو په اووه سوه بدله ورکوي، بل یوه روپۍ صدقه کړي یو په اووه لکه بدله ورکوي، بل یوه روپۍ صدقه کړي یو په کروړونو الله تعالی بدله ورکوي. اوس صدقه یوه روپۍ ده خو بدله او اجر یې مختلف ده، په ثوابونو کې یې فرق ده. دا ځکه چې د نیت د حضور په برابرېدلو کې فرق ده.

خومره چې اخلاص زیاتیرې هغومره انعام هم ورسره زیاتیرې، نو
 بیا ددغو خلکو سزا هم دغسې ده، عذاب یې هم دغسې زیاتیرې.
 په یوه روایت کې راځي چې: که یو عام سړی گناه وکړي نو یو په
 یو په ورځه بدله اخیستل کېږي، خو که دغه گناه یو عالم وکړي
 یو په اويا به یې سزا وکوله کېږي، ځکه ددوی مقام جگ او لوړدی
 ، ددوی انعامات زیات دي، نو چې انعامات یې زیات دي بیا به
 انتقام ته هم متوجه کېږي.

اوس که مونږ متوجه شو چې په لمانځه، تلاوت او نورو عبادتونو
 کې مو حضور ولې نه برابریږي؟ وجه یې داده چې: د اسبابو لحاظ
 مونه دی کړی، دا د حضور د برابرېدلو اسباب څه شی دي؟ نو کله
 چې د حضور اسباب وکتل شي او دهغوی علاج وکړل شي نو بیا
 امید شته چې الله تعالی به کار وکړي.

لکه څرنگه چې ظاهري بدن مریض شي دهغه له پاره الله تعالی
 معالجه مقرر کړې ده ، ډاکټران وي، مریض بار بار ور روان وي
 چې کېدای شي له دغې نسخې سره روغ شم نو چې کوشش وکړي
 خدای پاک ورته شفا ورکړي.

نو ددغو روحاني مرضونو له پاره هم که یو څوک کوشش وکړي
 دغه اسباب ولټوي علاج یې وکړي بیا خدای پاک مهربانه ده چې
 کارونه یې ورته جوړ کړي.

(۲۳) مجلس

د روژې د میاشتی اهمیت

﴿يَتَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى

الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿۱۷۳﴾ [سورة البقره]

ژباړه : اي مؤمنانو! فرض كړی شوی ده په تاسې باندې روژه ، لكه چې فرض كړی شوی وه په هغو كسانو چې پخوا له تاسې څخه وو (لكه پخواني امتونه او پیغمبران تر آدمه پورې) له پاره د دې چې تاسې ځان وساتئ (له گناهونو څخه او پرهیزگاران شی) ځكه چې روژه دشهواني قوي ماتوو نكې ده .

﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِذَا كَانَ أَوَّلَ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صَفَّدَتِ الشَّيَاطِينُ، وَمَرَدَةُ الْجِنِّ، وَعَلَقَتِ أَبْوَابُ النَّارِ، فَلَمْ يَفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ، وَفُتِحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ، فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ، وَيُنَادِي مُنَادٍ: يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ، وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ، وَاللَّهُ عَتَقَاءُ مِنَ النَّارِ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ " ﴾ [جامع الترمذی ج ۲/ص ۱۴۷، رقم الحديث ۱۶۸۲]

ژباړه : له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي : چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي چې کله اوله شپه دروژې شي شيطانان وتړل شي او سرسخته پيريان هم وتړل شي او دجهنم ټولې دروازي وتړل شي او دجنت ټولې دروازي خلاصي شي او يو غږ کونکی غږ کوي وايي اي باغي له خير خخه مخ را وگرخوه او اي باغي دشر خان له شره وساته او الله تعالی لره عتقاء وي په هره شپه دروژې کې .

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " إِنْ رَبَّكُمْ يَقُولُ: كُلُّ حَسَنَةٍ بَعِشْرٍ أَمْثَالِهَا إِلَى سَبْعِ مِائَةٍ ضِعْفٍ، وَالصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ، وَالصَّوْمُ جُنَّةٌ مِنَ النَّارِ " وَخُلُوفٌ فَمِ الصَّائِمِ أَطِيبٌ عِنْدَ اللَّهِ مِنْ رِيحِ الْمِسْكِ، وَإِنْ جَهِلَ عَلَى أَحَدِكُمْ جَاهِلٌ وَهُوَ صَائِمٌ فَلْيَقُلْ إِنِّي صَائِمٌ ﴾

[جامع الترمذی ج ۲/ص ۱۵۹/رقم الحديث ۱۷۶۴]

ژباړه : له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی وايي : چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلي الله تعالی وايي چې دهرې نيکۍ بدله په لس گونډه وي تراوه سوه پورې او روژه زما له پاره ده زه به يې بدله ورکوم . او روژه ډال ده داور دجهنم له پاره . او روژه دار دخولي بوی الله تعالی ته ترمشکو هم بهتر ده . او که يوه جاهل روژه دار ته څه تکليف رساوه نو دی دي ورته وايي زه روژه دار يم .

د روژې په مياشت کې له ټولو نه مخکې مسلمان بايد دې ته متوجه وي چې کوم فضيلت خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دې مياشت او ددې مياشتې په وختونو کې ايښی دی هغه فضيلت د نور کال په

ټولو میاشتو او وختونو کې نشته، د خدای تعالیٰ رضا او زیات
ثوابونه چې کوم په دې میاشت کې لاس ته راځي په نورو کې یې نه
شي ترلاسه کولای.

په یوه حدیث شریف کې له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه روایت
شوی دی چې: ددې میاشتې بهتري په نورو میاشتو داسې ده لکه:
خدای تعالیٰ بهتري په نورو مخلوقاتو ۱ تنبیه الغافلین، عربي: ص
۱۷۸، رواد ابن عراق في تنزيه الشريعة المرفوعة (۱۶۱-۲/۱۶۰) ۱۰ اود خدای
تعالیٰ او مخلوق ترمنځ انسان څه نسبت نه شي کولای چې د خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ په مخلوق څومره بهتري ده؟ نو همداسې ددغې
میاشتې بهتري په نورو میاشتو باندې ثابتې ده.

د هر وخت له پاره دا قانون ده چې: کوم وخت محترم وي، کوم
ځای محترم وي او کوم خلک چې خدای تعالیٰ ته محترم وي نو
دهغه وخت، دهغو خلکو اود هغه ځای فائده او گټه به هم هغو
خلکو ته رسیږي څوک یې چې ډېر احترام کوي. دغه د روژې
مبارکه میاشت څومره محبوبه او محترمه میاشت ده، خو که څوک
ددغې میاشتې عزت او قدر ونه کړي نو دغومره ددغه شخص له
پاره زجر او سزا هم زیاته ده.

په تفاسيرو کې لیکل شوي دي چې: که یو څوک په حرم شریف
کې یواځې د ظلم اراده وکړي او ظلم یې لانه وي کړی نو الله تعالیٰ
فرمایي چې زه به ددغې ارادې سزا هم ورکوم. نو مفسرین کرام
فرمایي چې: که په عامو ځایونو کې یو څوک د کومې گناه اراده

وکړي نو یواځې په اراده کولو سره الله تعالی ورته سزا نه ورکوي ترڅو یې چې هغه بد عمل نه وي کړی، خو په حرم شریف کې یواځې د ارادې په کولو سره هم سزا ورکوي، ځکه چې حرم شریف عندالله محترم دی نو چې ځای محترم شوا احترام یې هم دغومره ضروري دی.

نو روژه په ټولو میاشتو کې بهتره میاشت ده، ځکه ددې میاشتې نسبت الله تعالی دخپل ذات طرف ته کړی دی، ۱ مشکوة البصایح ج ۱ کتاب الصوم ص ۱۱۷۴ خو ددې بهتري ثواب به مونږ ته هلته رارسېږي چې مونږ ددې میاشتې حرمت وپېژنو، احترام یې وکړو او احترام یې دادی چې په دې میاشت کې عبادت زیات وکړو او د عبادت معیار ته زیاته پاملرنه او توجه وکړو. لکه څرنگه چې د درود شریف په باب کې راځي چې که یو مسلمان په نبي کریم صلى الله عليه وسلم باندې درود وايي نو له ځان سره دې داسې تصور کوي چې زما دغه درود نبي کریم صلى الله عليه وسلم ته د الله تعالی له طرفه د ملائکو په ذریعه رسېږي او له دې سره دې دا تصور هم وکړي چې که زه یو ځل درود وایم نو په مقابل کې به یې الله تعالی په ما باندې لس ځله درود وایي. او د جمعې په شپه او ورځ د یوه درود په مقابل کې الله تعالی او ملائکې په انسان باندې او یا ځله درود وایي. او دا تصور چې څوک په هره لطیفه وایي نو په هغو لطائفو ددغه درود اثر پیدا کېږي. بې له وظیفو نه درود ویل او له وظیفو سره درود ویل په دې کې هم فرق ده.

نو کله چې په داسې حضور سره یو څوک عبادت کوي، نو له عبادت سره یې مینه او شوق زیاتېږي، له عمل سره یې اخلاص او محبت زیاتېږي، ددغه عمل قدر او ارزښت ورته معلومیږي، تر څومره چې دده په ذهن کې دهغه عمل ارزښت زیاتېږي همدومره به الله تعالی ددغه شخص په دې عمل باندې اثرات مرتب کوي ځکه چې اوس له عمل سره اخلاص هم ملگری شو.

لنډه داچې که له خان سره فکر وکړو چې دا هغه مبارکه میاشت ده چې په ټولو میاشتو کې الله تعالی د خان له پاره منتخب کړې ده. په دې میاشت کې د نقلي عبادت ثواب د فرضي عبادت له ثواب سره برابر دی او یو فرض د اوياوو فرضونو ثواب لري. *مشکوٰۃ المصابیح* ج ۱ / کتاب الصوم ص ۱۱۷۳ د مسلمان له پاره د دوزخ له اوره د خلاصون یوه وسیله او ذریعه گرځي. نو که طالب ده، که ملا ده، که حاجي وي، که صوفي وي، که تروي او که بنسټه باید تر نورو وختونو په دې میاشت کې او ددې میاشتې په عبادت کې ډېر اخلاص وکړي. له خپلې وسې سره خیراتونه او صدقې وکړي. په دې خبره پوه شئ چې په دې میاشت کې څومره خیر او ثواب لاس ته راځي بل وخت بیا نه راځي تردې پورې چې په دې میاشت کې دې له مزدورانو سره هم له نرمي او شفقت څخه کار اخلي، کم کار دې ورباندې کوي، له خپل نوکر سره دې هم له مهرباني څخه کار اخلي ځکه هغوی هم د الله تعالی عبادت کولو ته ضرورت لري او دا خو معلومه نه ده چې د خدای تعالی دوستان به څوک او د چا په جامه کې به وي، د طالبانو په جامه کې به وي او که د ملنگانو

په جامه کې؟ نو اصل مطلب دا چې له هر مسلمان سره به په دې میاشت کې نرمي کوي. ځکه چې د الله تعالی د دوستانو معلومات نه کېږي، کله به د طالب په جامه کې وي، کله به د ملنگانو په جامه کې وي که یو څوک د ملنگ یا لیوني په جامه کې وي خلکو ته یې ارزښت نه معلومېږي خو هغه په حقیقت کې د الله تعالی په نزد ډېر معتبر انسان وي.

حضرت ضیاء المشائخ (قدس الله سره) په حضرت مجدد

صاحب (قدس الله سره) څومره کران و؟

جناب حضرت ضیاء المشائخ رحمته واقعه بیانوله چې یو وخت زه او زما یو ملگری له کور څخه د تفریح په نیت راووتلو، زمونږ په علاقه (شور بازار) کې یو مجذوب د بابا خال محمد رحمه الله علیه په نامه اوسېده، جامې به یې نه اغوستې، لوڅ به گرځېده، ماته خپل ملگری وویل چې دې مجذوب ته گوره چې د شریعت خلاف عمل کوي، د عورت پتول فرض دي او دی لوڅ لپر گرځي، ما هم د ملگری خبره تائید کړه چې رښتیا وايي دا خو د شریعت خلاف عمل ده.

نو حضرت صاحب مبارک وايي چې د شپې مې خوب لیده چې د جناب حضرت مجدد صاحب رحمته زیارت ته ورغلم او له هغه سره دهغه چپ طرف ته دده مبارک دوه زامن شاه محمد سعید او خواجه محمد معصوم (قدس سرهما) ناست دي، زه ورغلم اود حضرت

مجدد صاحب بښي طرف ته کېناستم او ډېره مینه یې راسره وکړه، په همدې وخت کې مې لیدل چې یو سړی د افغانستان د جنرالانو په ډېر بښایسته لباس کې راغی، ما چې په خیر خیر ورته وکتل نو داسې (بابا خال محمد) و، جناب مجدد صاحب رحمته ته یې سلام وچاوه، له احوال او پوښتنې وروسته حضرت مجدد صاحب ورته وویل چې: خیریت خو به وي؟ څنگه راغلی یې؟ نو (بابا خال محمد) ورته وویل چې: خیریت ده، نور هېڅ خبره نشته، زما طرف ته یې اشاره وکړه چې ستا دغه لمسیان مې بې ځایه خوړوي، نو حضرت مجدد صاحب زه په غېږ کې ورځملولم او زما غوږ یې تاو کړ، دومره یې تاو کړ چې غوږ مې درد وکړ او چې کله په همدغه وخت کې د غوږ د درد له وجې راوینښ شوم نو غوږ مې گرم هم و او درد یې هم کاوه، په همدغه وخت کې جناب والد صاحب حضرت نورالمشائخ مبارک هم غږ راباندې وکړ چې: ابراهیم جانه! ما ورته وویل بلي قربان! نو والد صاحب راته په ځواب کې وویل چې: بیا څوک بې ځایه مه خوړوه!

دلته دا خبره واضح کول هم ضروري دي چې: د حضرت نور المشائخ رحمته د تهجد لمانځه د اوداسه له پاره اوبه حضرت ضياء المشائخ رحمته تيارولې، هغه مبارک به چې غږ وکړ چې (ابراهيم جان) نو ده به سمدستي ورته اوبه ورورې. نو حضرت صاحب مبارک وايي چې کله ما دغه خوب لیده نو دا د مشر حضرت صاحب د تهجد د لمانځه وخت و، نو ما د خپل معمول له مخې دا فکر کاوه چې دی مبارک به اوبه غواړي، خو خبره بله وه. فاعتبروا

يا اولی الابصار. له دي خوب ڇخه د حضرت ضياء المشائخ صاحب
 د ولايت او گرانبت درجه معلوميري په حضرت مجدد
 صاحب حضرت صاحب مبارک څومره گران و.

نوراخو اصل خبرې ته چې يو څوک به د خلکو په نظر ليونی
 وي، لوڅ لغږ به وي خو د الله تعالیٰ په نزد يې درجه او عزت ډير
 زيات او لوړ وي.

له عاجزو او بي وزلو خلکو سره پام کوئ !

حضرت انوارالمشائخ (دارغندی. مرحوم خليفه صاحب
 قصه کوله چې: مونږ په شيلگر کې اوسېدو، يو غريب طالب
 و، طالبانو به ټوکې ورباندې کولې. بله ورځ استاد راغی او وي
 ويل چې: ما نبي کریم صلی الله عليه وسلم په خوب وليده او راته وي ويل
 چې: دا زما طالب ده گوره! چې خفه يې نه کړي. کله کله په طالبانو
 کې يو عاجز مسکين طالب وي، نو ډېر احتياط ورسره کول په کار
 دی کله په عامو مسلمانانو کې يو فقير سړی خو هغه په پټه
 دخدای دوست او ولي وي، له ده سره هم بايد احتياط وشي.

نو خبره مو د روژې مبارکې کوله. چې په روژه کې بايد له نورو
 وختونو سړی ډېر زيات اخلاص او کوشش وکړي، ډېر احتياط
 وکړي، دا معلومه نه ده چې په راروانه روژه کې به څوک وي او
 څوک به نه وي؟ ډېر داسې ملگري و چې تېر کال له مونږ سره په
 ترجمه کې موجود وو، خو اوس هغوی خپل حقيقي مالک ته

ځانونه سپارلي او د شهادت لوړ مقام ته رسيدلي دي ، نور اروان
 کال ته بيا خداى عالم ده چې په روژه کې به څه پېښېږي ؟ دا د ذکر
 او درس حلقه به بيا زمونږ په لاس کې وي او کنه ؟ د روژې دغه
 فضائل به مونږ بيانولای شو او کنه ؟ ورځ نه ، بلکې يو ساعت او
 لحظه چې هم يو چاته فراغت پيدا کېږي بايد سرى الله تعالى ته
 متوجه شي . نبى کریم ﷺ فرمايي چې فراغت غنيمت
 وگڼه ؟

اوس خو يې قدر نه راته معلومېږي ، د ژوند قيمت نه راته
 معلومېږي خو که خداى مه کره په ابتلاء او ازموينه کې واقع شوو
 بيا ددې نعمت قدر راته معلومېږي او ارمان به يې کوو خو په لاس
 به څه نراخي

زمونږ ډېر داسې نازولي مشائخ کرام اوس هم شته چې په داسې
 ځايونو کې اوسېږي چې هلته ورته د ختم کولو له پاره څوک نه پيدا
 کېږي ، په خوشالي او اطمینان سره په يوځای کې مجلس او مجمع
 نه شي جوړولای نو ددې مياشتې د هر ساعت او هرې دقيقې قدر
 وکړی چې راڅخه ضائع نه شي ، دې ته بايد متوجه شو چې زه کوم
 نیک عمل وکړم ، زه بايد صلوة تسبیح وکړم چې په دې سره الله
 تعالى لس قسمه گناهونه معافوي ، هره ورځ يې بايد وکړم ، که هره
 ورځ نه وي بايد په جمعه کې خو يې يوځل وکړم او که نه په مياشت
 کې خو يې بايد وکړم او که نه په کال کې خو يې بايد يوځل کول ډير
 ښه او غوره کار دی .

په مشکوة المبصیح ج: ۱، باب التطوع ص ۱۱۱۷ کې حدیث شریف دی نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حضرت عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته فرمایي چې هره ورځ صلوٰة تسبیح کوه، که نه په هره جمعه کې یې کوه، که په کال کې یې یو ځل کوه او که دوهمره هم نه شي کولای نو په ټول عمر کې یې یو ځل خامخا وکړه همداسې د تهجد لمانځه له پاره په ټول کال کې نه شو جگبدلای، نو په روژه کې خو هسې هم د پشمنی له پاره پورته کېږو، نو له دې موقع نه باید گټه پورته کړو، فی الحال اودس وکړو او تهجد ادا کړو، په دې میاشت کې د تلاوت موقع هم وي، باید تلاوتونه هم وکړو، ذکرونه وکړو، لطائف تازه وساتو، د نفی او اثبات په وظائفو کې کوشش وکړو، همدا موقع ده، په دې میاشت کې چې څومره مزدوري کېږي بل وخت دا موقع بیا نه وي.

نو غرض داده چې که مونږ او تاسې دغه وخت ته متوجه شو، قدر یې وکړو، قیمت یې راته معلوم شي نو بیابه یې مونږ ته گټه رارسېږي، او که داسې نه وي نو بیا دغه میاشت خو په کفارو هم راځي، په فساقو او فجارو هم تیرېږي، په بد عمله خلکو هم تیرېږي، خو هغوی ته یې هېڅ فائده نشته، بلکې دالله تعالی له غضب او قهر سره مخامخ کېږي. دا دخدای تعالی میاشت ده، د جنتونو دروازي په دې میاشت کې خلاصې او د دوزخونو دروازي بندې وي، نو له دې موقع نه گټه واخلي، د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دا معمول و چې د روژې میاشت به راتړدې شوه نو له مخکې نه به یې صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ خبر کړل چې گوری! د خیر او برکت میاشت

راروانه ده، نبی کریم صلی الله علیه و سلم به په دې میاشت کې ډېر خوشاله و اودا به یې ویل چې : خدایه ! ددې میاشتي ټول فضیلتونه مو نصیب کړې. نو چې نبی کریم صلی الله علیه و سلم یې احترام او قدر کاوه، صحابه کرام رضی الله عنهم یې عزت کاوه نو په مونږ هم لازم ده چې ددې میاشتي هغسې احترام او قدر وکړو لکه څرنګه چې په احادیثو کې یې بیان شوی دی. او وخت په غفلت او بې پروایي او په عبثیاتو کې تېر نه کړو، ځکه دا وخت ډېر قیمتي وخت دی، بیا به یې ارمان کوو خو په لاس به څه نه راځي، نو مخکې له دې چې ارمان وکړو باید خپلو اعمالو او کردار ته متوجه شو، بیا به الله تعالی هم راسره کومک کوي.

الله تعالی دې مونږ او تاسې ټولو ته په دې وعظ او نصیحت د عمل کولو توفیق راپه برخه کړي. وأقول قولی هذا أستغفر الله لی ولکم وللسائر المسلمین والحمد لله رب العلمین

(۲۴) مجلس

د فقهې او تصوف په اصطلاح کې د عبادت صحت او عدم صحت

په کوم لمانځه او عبادت کې چې حضور برابر نه وي د صوفیاء کرامو په نزد هغه عبادت او لمونځ صحیح نه دی اصلاً دلته دوه مسلکونه دي: یو د فقهاوو مسلک دی او بل د اهل تصوف.

د فقهې علماء له ظاهر څخه بحث کوي، په ظاهره چې د لمانځه شرائط، ارکان او واجبات په صحیح طریقہ ادا شي، حرام، مکروهات او مفسدات چې په لمانځه کې نه وي نو فقهاء دا فتوی ورکوي چې دا لمونځ صحیح دی، معنا د صحت یې داده چې ددې لمونځ کوونکي ذمه فارغه شوه او بیا د دغه لمانځه اعاده ورباندې نشته. یو څوک روژه ونیسي، له دغو دريو اعمالو خوراک، څښاک او جماع نه خان وساتي نو فقهه وايي چې روژه یې صحیح ده، ذمه یې فارغه ده، دوهم وار روژه نیول ورباندې نشته.

هر عمل چې د شریعت په ظاهري چوکاټ کې برابر شو نو فقهه (شریعت) ددې فتوی ورکوي چې ددې سري عبادت صحیح دی خو د صوفیانو کرامو په اصطلاح کې د صحت معنا (مقبولیت) ده، لمونځ، زکات، جهاد او حج دا به هلته صحیح وي چې مقبول

وي، دا کار حضور غواړي اوله حضور سره د نیت اصلاح هم
 غواړي، ریا به پکې نه وي، سړي ته به خان غټ نه بنکاري، سُنْفَت
 به یې مطلب نه وي، یواځې او یواځې به یې د الله تعالی رضا
 حاصلول مطلب وي. نو صوفیاء کرام وایي چې کله حضور برابر
 شو، ظاهري شرائط زائد شیان دي، نو کله چې عبادت مقبولیت
 پیدا کړ نو بیا دغه عبادت صحي شو، فرض او واجبات ټول
 شرائط دي، خو چې نیت نه و صحیح نو د فقهيې په اصطلاح کې هم
 ویل کېږي چې لمونځ یې صحیح نه ده، ځکه چې د خدای پاک
 جَلَّ جَلَالُهُ په نزد قبول نه ده، نو د دغه سړي درجه په دې عبادت سره نه
 پورته کېږي.

روژه که د الله تعالی د رضا له پاره نه وه نو هغه هم صحیح نه
 ده، په ظاهره خو یې ذمه فارغه شوه، خو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته
 ورباندې نژدې کېږي نه صوفیاء کرام چې دا خبره کوي هغوی ته
 الله تعالی باطني فراست ورکړی دی، نو دوی د عباداتو په هغه پټ
 راز باندې پوهېږي، چې په معنوي لحاظ په دې کې ګټه ده یا تاوان
 ده، په ظاهره به یوشی خور وي خو په باطن کې به یې بل شی وي
 چې هغه به د انسان له پاره تاوان وي، نو صوفیاء کرام هغو پټو
 معنوي نقصاناتو ته ګوري.

علم ظاهر او باطن لازم او ملزوم دي

د یو بزرګ په واقعه کې راځي چې لمونځ یې وکړ، نو چې خپل
 لمانځه ته متوجه شو نو دا خپل لمونځ ورته ډېر ښانسته ښکاره شو.

۱ هر عبادت، جومات، کعبه شریفه، انبیاء عَلَیْهِمُ السَّلَامُ خپل حقیقت لري | نو لمونځ يې ډېر بنائسته و، خو د لمانځه سترگې يې رنډې دي، دا بزرگ حيران شو چې لمونځ خو مې ډېر ښه په حضور ادا کړ، فرائض او واجبات يې هم ټول برابر و نو دا لمونځ مې ولې روند ده؟ نو خپل مُرشد ته ورغی او ورته وې ويل چې: ما خو ډېر ښه لمونځ وکړ نو چې ورته متوجه شوم | دې ته کشف الحقائق وايي | نو خپل لمونځ مې روند وليده. نو مرشد يې ورته وويل: چې کېدای شي تا به په لمانځه کې سترگې پټې نيولې وې. ده ورته وويل چې: سترگې خو مې ددې له پاره پټې نيولې وې چې حضور مې ښه برابر شي، نو مرشد يې ورته وويل چې: له علم ظاهر څخه دې مخالفت کړی دی، نو د علم ظاهر فيصله او حکم خو داده چې په لمانځه کې د سترگو پټول مکروه دي.

اوس نو ددې نه دا معلومېږي چې د صوفیاء کرامو دا حقیقت چې مخ په وړاندې ځي نو د شریعت ظاهري لحاظ به پکې وي، هغه به په ځای وي، نو که د شریعت لحاظ څوک ونه کړي، فرائض، واجبات او سنن په ځای نه کړي که لمونځ ده، که روژه ده او که بل هر عمل ده نو د صوفیاء کرامو په نزد هم صحیح نه ده، داسې نه ده چې ظاهري که هر څه گډوډ وي خو چې نیت صحیح وي نو کار به جوړ وي.

د ایمان او احسان د مبارک حدیث په تشریح کې چې دې حدیث ته حدیث جبریل هم وېلی شي، حضرت شاه انور شاه کشمیري رحمه الله علیه لیکي چې: د احسان مطلب داده چې علم ظاهر او باطن یو

د بل له پاره لازم شي، داسې ربط پيدا شي چې د ظاهري اندامونو نښانه په زړه کې موجوده شي او د زړه نښانه په اندامونو کې جوت، ښکاره، شي. ظاهره صورت په شريعت داسې برابر کړي چې دغه له وجې په زړه کې اثر پيدا شي او په زړه کې دومره حضور برابر کړي چې په ظاهره بدن يې اثرات ښکاره شي، په انسان کې تواضع او عاجزي پيدا شي، د خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ د ويرې علامې پيدا شي نو علم ظاهر او باطن يو له بل سره تړلي دي، څوک وايي چې دا خاتمه صحيح ده، څوک بل طرف ته صحيح گڼي. خو صحت هلته پيدا کېږي چې دواړه کامل شي

له دې امله حضرت امام مالک رَحِمَهُ اللهُ وايي چې که څوک په ظاهره شريعت خان برابر وي او د معنويت څه لحاظ نه ساتي نو دا شخص فاسق ده او که د باطن لحاظ ساتي او د ظاهر څخه بې پروا وي نو په دې سره کله انسان زنديقيت ته ورسېږي او چې کله يې دواړه سره يوځای کړل نو دا شخص به بيا حقيقت ته رسېږي

دده مبارک دا مقوله ده چې وايي

﴿ مَنْ تَفَقَّهَ وَلَمْ يَتَصَوَّفَ فَقَدْ تَفَسَّقَ. وَمَنْ تَصَوَّفَ وَلَمْ يَتَفَقَّهَ فَقَدْ تَزَنَّدَقَ

وَمَنْ جَمَعَ بَيْنَهُمَا فَقَدْ تَحَقَّقَ ﴾ ۱ حقايق عن التصوف ص ۴۵۶ بحواله حاشية العلامة على العدوي على شرح الامام الزرقاني على متن العزيمه في الفقه المالكي ج ۳ / ص ۱۹۵. وشرح عين العلم وزين الحلم للامام ملاعلى القاري ج ۱ ص ۲۳۲

يعني څوک که يواځې ظاهري علم کوي او تصوف نه کوي ۱ ځکه چې د علم تصوف په ذريعه سره اصلاح د نيت راځي د احسان

او اخلاص پیدا کولو معنا ده نو بیا دا شخص فاسق ده. او څوک چې یواځې صوفیتوب کوي اود ظاهره شریعت لحاظ ورسره نه وي دا کار کله کله سپری کفر ته ورته دي کوي. د ظاهري شریعت معلومات ورته نه وي، په حلالو د حرامو او په حرامو د حلالو فتوی ورکوي. او څوک چې دواړه (علم ظاهر او باطن) سره یوځای کړي نو دا شخص به حقیقت ته رسیږي.

کوم لمونځ صحیح ده؟

اوس نو د علم ظاهر او علم باطن په اصطلاح کې هغه لمونځ صحیح کېږي چې ظاهري شرائط، فرائض، واجبات، سنن او مستحبات یې په ځای او له حرامو، مکروهاتو او مفسداتو څخه خالي او نیت یې پکې برابر وي نو اوس چې ظاهر هم برابر شو او زړه هم په نیت سره برابر شو نو اوس د دواړو ډلو په اصطلاحاتو سره دغه لمانځه ته صحیح ویل کېږي.

همداسې روژه که ظاهري اندامونه کنټرول شي، له خوراک، څښاک او نورو نواهیيو څخه ځان وساتل شي او نیت هم ورسره برابر وي نو د شریعت او تصوف په دواړو اصطلاحاتو کې دا روژه صحیح ده یعنې هم د انسان ذمه فارغه شوه او هم یې درجه ورباندې لوړیږي.

یو مسلمان دخپل مال حساب وکړي اود هغه مال زکات په شرعي طریقه ادا کړي، معنا دا چې خپلو مستحقو کسانو ته یې ورکړي، مثلاً هغه غریب، مسلمان، ته یې ورکړي، خپل پلار،

زوی، لمسی او همدارنگه مالداره ته یې ورنه کړي او له دې سره سره یې نیت هم صحي وي هغه داسې چې مطلب یې د الله تعالی رضا وي، دا وایي چې دا په ماباندې د الله تعالی له طرفه یو حق ده، نو د فقهي په اصطلاح هم دا زکات صحیح کېږي، ذمه یې فارغه ده او د اهل تصوف په اصطلاح هم صحیح ده، ځکه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې قبلوي او درجې یې ورته لوړوي

نو غرض دا چې څوک دې دا تفرقه نه محسوسوي چې علم ظاهر یا علم شریعت خان ته شی ده او تصوف یعنی علم باطن خان ته شی ده بلكې دواړه سره لازم او ملزوم دي.

حضرت شیخ عبدالحق محدث دهلوي رَحِمَهُ اللهُ فرمایي چې: علم ظاهر او باطن د پوست او مغز حیثیت لري

د بدن ظاهره څرمن ده، په منځ کې یې هډوکي دي ماغزه دي، نو دا شریعت هلته کامل کېږي چې ظاهره څرمن یې هم صحیح وي او باطن او مغز یې هم صحیح وي نو په دغه انسان بیا د ډاکټرانو له خوا د روغ جوړ حکم کېږي، کله د انسان ظاهره شکل او څرمن روغ وي خو په زړه یا دماغو کې تکلیف لري، لکه لېونیان چې په ظاهره بڼه رک روغ وي، بڼه بڼکلي رنگونه لري، خو څرنگه چې په ده کې معنوي او پټ نقصان ده، ځکه ورته مریض ویل کېږي، که همداسې ظاهره څرمن خرابه شي که زړه یې روغ وي خو بیا هم ډاکټران یې روغ نه بولي. نو د شریعت او طریقت معنا د پوست او مغز ده، ظاهر برابرول او نیت برابرول

بالفاظ دیگر د ټول تصوف او طریقت خلاصه داده چې انسان باید په ځان او په خپل هر عمل کې اخلاص پیدا کړي، بې له اخلاصه عمل خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه قبلوي، ﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ ﴾ [سورة البینه آیت ۱۵]

ژباړه: حال دا چې امر حکم نه و ورکړی شوی دوی ته په تورات او انجیل کې مگر ورکړی شوی ؤ چې عبادت کوي دوی دالله تعالیٰ په داسې حال کې چې خالص کوونکي وي الله لره دین له شرکه او نفاقه په داسې حال کې چې را ګرځیدونکي وي له باطله حق ته (په لاره د ابراهیم پس څرنگه کافر کیږي په محمد باندې؟)

یعنې خلکو ته امر نه دی شوی مګر په دې چې د خدای پاک عبادت به کوي په داسې حال کې چې اخلاص به پکې وي که اخلاص نه وي نو کوم قدر او قیمت یې نشته او بیا ګټه هم نشي ورته رسولی.

د ریاکارانو انجام او پایله

﴿ عن ابي هريرة رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
 إِنَّ أَوَّلَ النَّاسِ يَقْضَىٰ عَلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ رَجُلٌ أُسْتُشِهَدَ فَاتَىٰ بِهِ فَعَرَفَهُ نِعْمَتَهُ
 فَعَرَفَهَا قَالَ فَمَا عَمِلْتَ فِيهَا قَالَ قَاتَلْتُ فِيكَ حَتَّى اسْتُشِهَدْتُ قَالَ كَذَبْتَ
 وَلَكِنَّكَ قَاتَلْتَ لِأَنَّ يُقَالُ جَرْنِي فَقَدْ قِيلَ ثُمَّ أُمِرَ بِهِ فَسُحِبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ حَتَّى

القی فی النار ورجل تعلم العلم وعلمه وقرأ القرآن فاتى به فعرفه نعمه
 فعرفها قال فما عملت فيها قال تعلمت العلم وعلمته وقرأت فيك القرآن
 قال كذبت ولكنك تعلمت العلم ليقال انك عالم وقرأت القرآن ليقال هو
 قارئ فقد قيل ثم أمر به فسحب على وجهه حتى القى في النار ، ورجل
 وسع الله عليه واعطاه من اصناف المال كله فاتى به فعرفه نعمه فعرفها قال
 فما عملت فيها قال ما تركت من سبيل تحب ان ينفق فيها الا انفقت فيها لك
 قال كذبت ولكنك فعلت ليقال هو جواد فقد قيل ثم أمر به فسحب به على
 وجهه ثم ألقى في النار ﴿ صحيح المسلم و مشكوة المصابيح ج ۱ ﴾
 كتاب العلم ص: ۱۳۳

ژباړه : له حضرت ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دي وايي چې
 رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي چې د دوزخ اور په دريو طبقو
 باندې بليږي

(اول ریاکار شهید دوهم ریاکار عالم دریم ریاکار سخی)

شهید به الله تعالی راوغواړي او ورته به وايي چې په تا مې په
 دنيا کې خومره نعمتونه لورولي و؟ تا دهغو نعمتونو څه شکرانه
 ادا کړه؟ دی به ورته په خواب کې وايي چې زه ستا د دين د ساتنې
 له پاره وجنگېدم تردې پورې چې خپل شيرين خان مې هم قربان کړ
 خداي پاک جل جلاله به ورته وايي چې (کذبت) دروغ دې وويل ته
 ددې له پاره جنگېدلې چې خلک دې باتور وگڼي چې فلانکې
 خومره تکړه او ښه مجاهد ده، څه ښه جنگ جگړه کوي، په جنگ

کې دې زما رضا نه بلکې خپل عزت او نوم دې مقصد و، هغه تاته په دنیا کې ویل شوي دي. نو الله تعالیٰ به ملائکو ته وایي چې دوزخ ته یې کش کړئ!

دوهم هغه عالم چې دځان بسوونې او ریاکاري او یاد نورو دنیوي مقاصدو له پاره یې علم حاصل کړی وي او د الله تعالیٰ رضا یې شاته غورځولي وي. د قیامت په هغه لویه ورځ به دالله تعالیٰ په حضور کې دی هم حاضر کړل شي. او ورته وبه ویل شي چې په تا خومې هم ډېر احسانات کړي وو، تا یې څه شکرانه ادا کړې؟ دغه دنیا پرسته او ریاکار عالم به د الله تعالیٰ په ځواب کې وایي چې ما ستا دین زده کړی و او خپل ټول ژوند مې ددې دین د خدمت له پاره وقف کړی و، خلکو ته مې ستا دغه دین ورساوه. الله تعالیٰ به ورته په ځواب کې وایي چې (کَذَّبْتَ) دروغ دې وویل تا دین ددې له پاره زده کولو او یادې چې بل چاته بسودلو نونیت دې داؤ پکې چې خلک مې ښه عالم وبولي او عزت مې وکړي، خلک شکرانې راکړي، پیسې راکړي، تا غوښتل چې په دې علم سره خلک د ځان تابع کړي. ستا هغه ټول مقاصد په دنیا کې حاصل شوي دي، تاته په دنیا کې خلکو ښه عالم ویلی. دلته دې له ماسره کومه بدله نه ده پاتې. ملائکو ته به وویل شي چې دی هم دوزخ ته داخل کړئ!

دریم به هغه سخي راوغوښتل شي چې شپه ورځ به یې صدقې او خیراتونه زکاتونه ورکول، له طالبانو، مجاهدینو او نورو مجبوره کسانو سره به یې مرستې کولې. نو الله تعالیٰ به پوښتنه

ورنه وکړي چې: تاته خو مې ډېره دنیا، جايداد او مال دولت درکړی و، تازما ددغو نعمتونوپه مقابل کې څه شکرانه ادا کړه؟ دی به د الله تعالی ددې پوښتنې په ځواب کې وایي چې: ستا د دین په هر شعبه کې ما خپل مال مصرف کړی، یواځې ستا د رضا له پاره مې ستا له مسکینانو بندگانو سره کومکونه کول. الله تعالی به ورته وایي: (کذبت) دروغ دې وویل. خیراتونه دې ددې له پاره کول چې خلک دې مهمان نوازه وبولي، او خلک ووايي چې څه ښه سړی دی د خلکو خدمتونه کوي، له خلکو سره کومکونه کوي. نو تاته دا هرڅه په دنیا کې ویل شوي. ملائکو ته به امر وشي چې دوزخ ته یې پرمخې ورواچوی!

اوس نو که مونږ له خانه سره فکر وکړو چې بهترینې لارې همدا درې دي چې سړی یا ښه عالم وي، یا مجاهد وي او یا هم ښه سخي وي، خو چې په دې هر یوه کې اخلاص نه وي، خدای پرستي نه وي، باطن برابر نه وي، نو هېڅ فایده پکې نشته. نو ترټولو مهم او ضروري شی د ځان اصلاح ده، د باطن برابرول دي، هرڅومره چې اعمال وگورې خبره یې بیرته نیت ته راگرځي. ﴿ إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ، ... ﴾ صحیح البخاری ج ۱ / باب کَتَبَ كَانَ بَدَأَ الْوَعْيَ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؟ ص ۲۶۰۶ یعنی د ټولو اعمالو دارومدار په نیت سره ده. که نیت اصلاح و نو عمل به هم مقبول وي. که ظاهري څه نقصانات و بیایي هم برداشت کېدلای شي خو که باطني څښ او نقصانات پکې وي بیا هغه عمل کوم اعتبار نه لري، اونه هم دخلاصون ذریعه

گر خېدلای شي. ځکه که لږ ریا هم پکې پیدا شي نو شرک گنل کېږي او بیا به یې خدای پاک نه قبلوي او الله تعالی به ورته په خواب کې وایي چې: د چا له پاره چې دې دا عمل کړی و نو ورته له هغه څخه یې ثواب او اجر غواړه او له ماسره یې ثواب نشته.

په جمعه دیوه لمانځه نه کولو باندې د خدای پاک

جَلَّ جَلَالُهُ لَه رِضَا بِي بِرَخِي كِيدَل

حضرت حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ حضرت حبيب عجمي (قدس سره) پسې د ماښام لمونځ کوي، کله چې حبيب عجمي رَحْمَةُ اللَّهِ قرائت شروع کړ نو دې خو عجمي و د تلاوت حروف یې سم نه شو ادا کولای نو د (الحمد) په ځای یې (الهمد) وویل. حضرت حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ جید عالم اود حبيب عجمي استاد و، نو حسن بصري صاحب سلام وگرځاوه او ځان ته یې په لمانځه شروع وکړه. حضرت حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ د شپې الله تعالی په خوب کې ویني او له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه پوښتنه کوي چې ای خدایه! ته په کوم عمل ډېر خوشحالیږي؟ چې زه هغه عمل وکړم او ته راڅخه راضي شي. نو الله تعالی په خواب کې ورته وویل چې: زما رضا خو تاته د ماښام په لمانځه کې په لاس درغلي وه خو تا پرېښودله. یعنې که په حبيب عجمي پسې دې لمونځ کړی وای نو زه راضي وم. دې په خواب کې ورته وایي چې: خدایه! هغه خو عجمي ده، حروف یې صحي نه شو ادا کولای، نو ځکه مې لمونځ پسې ونه کړ. الله تعالی

ورته وویل چې: که عجمي هم ده خو حبيب ده. زما د دوستانو له
جملې څخه ده. نو چې سړی حبيب شي، دوست شي نو ډېر کم شي
بې هم قبلېږي. (تذکره الاولیاء پښتو امخ: ۱۴۶)

نو مطلب دا چې اصلي کار نیت جوړوي. نو چې یو څوک د چا
دوست شي نو هغه دوست بیا ورته له ډېرو نقصاناتو تیرېږي. او که
یو وار خدای مه کړه دښمني جوړه شوه نو بیا کم، کم شي ته هم
گوري چې دا دې ولې کړي دي.

د یو چا خپل اولاد وي مور او پلار ورته له ډېرو نافرمانیو څخه
ور تیرېږي، ځکه چې دوست یې ده، دا خپل اولاد ورته گران وي،
تردې پورې چې یوه سړي جرم کړی وي نو د وخت بادشاه ته د هغه
یو خاص دوست وسیله گرځوي اود سفارش له پاره یې ورته بیایي
چې له ما جرم شوی دی ته راسره ولاړ شه نو بادشاه یا والي یا
ولسوال هغه مجرم ددغه دوست په وجه معاف کړي چې فلانکی
ورسره راغلی ده که نه نو مایه ده ته جزاء ورکړې وه، نو چې یو
څوک یو وار د خدای تعالی حبيب شي، دده جَلَّ جَلَلُهُ له دوستانو
څخه حساب شي نو دده له وجې نور هم معاف کوي.

نود طریقت مقصد په هر عمل کې اخلاص پیدا کول دي، یو
څوک که د خدای تعالی دوست کېږي نو دا کار په اخلاص سره لاس
ته راځي، که اخلاص نه وي، نیت صفا نه وي نو یواځې په اعمالو
سره یو څوک د خدای تعالی دوستي نه شي ترلاسه کولای. بیا به
محاسبه ورسره کېږي.

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د محبوبینو له جملې څخه دی

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د محبوبینو له جملې څخه ده، دده په برکت هغه آفتونه او مصیبتونه او عذابونه چې په مخکینو قومونو په اجتماعي شکل راتلل هغه آفات او مصیبتونه اوس نشته ځکه قرآن کریم په دې گواه دی چې په پخوانیو قومونو کې به سرکشي زیاته شوه، د وخت د پیغمبر سره به یې مقابله شروع کړه نو الله تعالیٰ به عام مصیبت او عذاب ورباندې راوست او په اجتماعي طور سره به یې هلاک کړل.

خو د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امتیان، که هغه د اجابت امتي وي او که د دعوت امتي وي، حتی د کفارو له پاره هم رحمت ده، هغوی هم نه تباہ کېږي. مسلمانان چې فاسقان وي هغه هم دخپلو بدبختیو او گناهونو په سبب په اجتماعي طور نه هلا کېږي. تاسې ته به معلومه وي چې هلاک اوله نیستي سره به مخ شول په مخکینو قومونو کې به دیوې گناه له وجې بې شمیره قومونه په ځمکه به یې ننه اېستل. اود نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په امت کې هغه گناهونه په مسلمانانو کې ټولې موجودې دي خو بیا یې هم الله تعالیٰ نه تباہ کوي. ولې؟ ځکه چې دا د حبیب امت ده.

د نبی کریم ﷺ قاصد خدای جل جلاله ته تربل هر

وارډ پر وړنډې شو

یو ځل په کومه مسئله له رسول الله ﷺ څخه یو صحابي (رضي الله عنه) پوښتنه وکړه هغه له جبرئیل علیه السلام څخه پوښتنه وکړه، هغه ورته وویل چې ماته هم په دې هکله څه معلومات نشته، زه به یې له الله تعالی څخه پوښتنه وکړم، نو کله چې د الله تعالی له حضور څخه بېرته راغی نو نبی کریم ﷺ ته وایي چې زه الله تعالی ته دومره زیات ورنږدې شوم چې بل هېڅ وخت دومره زیات نه وم ورنږدې شوی. دا ځکه خدای پاک جل جلاله خان ته نژدې کړ چې دی یې د خپل حبیب قاصد و. نو څوک چې یو ځل حبیب شو نو له ده سره بیا دده خپلوان هم خلاص دي.

په (سورة الطور آیت ۲۱) کې راځي: که یو څوک د خدای پاک جل جلاله له دوستانو څخه وي او اولاد یې هغه رتبه نه لري، خو بیا هم الله تعالی یې له هغې رتبې سره یوځای کوي.

خدای پاک جل جلاله خپل دوست نه خفه کوي او دوستي په هغه ځای کې معلومېږي چې په یو چا سختي او تنگي راشي. پښتانه هم وایي چې دوست سړي ته په تنگي کې په ښه ورځي، دا چې ژوند آرام وي، تکالیف، عبادات او احکام نه وي بیا خو هر څوک وایي چې زه هم مسلمان یم. په عباداتو کې به سړی تکلیفونه تېروي، په آفاتو او بلیاتو به صبر کوي، ترڅو ستا هغه صداقت او رښتنولي وتلل شي.

شي چې ته په دې خپله خبره کې خومره رینستونی یې نو چې
رینستینولي دې ثابته شوه نو بیاستا په برکت سره دنورو خلکو کار
هم جوړېږي نو الله تعالی دې په مونږ او تاسو کې واقعي اخلاص
پیدا کړي.

د انسان د اصلاح بهترینه طریقہ (طریقہ محمدیہ) ده چې دا
کتاب دد چې په هغه کې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اخلاق او عادات
اودانسان باطني امراض اودهغه د علاج لاز مکمل بیان شوي ده.
که مونږ او تاسې سوچ وکړو چې انسان ماته څه را کولای شي که یو
څوک مې مرلوي صاحب، خلیفه صاحب، حاجي صاحب وبولي، که
دی راته خپلی برابرې کړي، نو دا کار په آخرت کې ماته څه گټه
رار سولای شي؟ له کوم عذاب څخه مې خلاصولای شي نو په دې
سوچ سره چې ترڅو په خپله په ځان کې اخلاص پیدا نه کړم اود
خدای تعالی رضا په خپله حاصله نه کړم نو ددې خلکو په آخرت
کې هېڅ گټه نه رارسیرې نو په خپله به په انسان کې اصلاح راشي
اود الله تعالی طرف ته به متوجه شي.

که تاسې د صوفیاء کرامو او نورو اولیاء الله وو واقعات وگورئ
نو له هغوی نه کې دا معلومیرې چې انسان هغه وخت کمال ته
رسیرې چې که دده عیبونه بیانوي اویا دده صفت کوي دا دواړه په
ده باندې یو شان وي، که څوک یې صفت کوي او که غیبت یې کوي
ده ته کوم فرق نه ورکوي. ځکه دا د دین کار خو څوک دکوم بل چا
له پاره نه کوي بلکې د الله تعالی د رضا اود خپل ځان د گټې له
پاره یې کوي.

له وفات نه وروسته رابعه بصریه رَحِمَهُ اللهُ چا په خوب وليده ، ورته وې پوښتل چې (مُنْكَر او نَكِيْر) ملائكو څرنگه معامله در سره وکړه ؟ دې په خواب کې ورته وويل : هر کله چې (مُنْكَر او نَكِيْر) له مانه پوښتنه وکړه چې : (من رَبُّكَ) رب دې څوک ده ؟ نو ما ورته وويل چې بیره واپس لاړ شئ او الله تعالى ته عرض وکړئ ، هر کله چې درابعې په دنيا کې له تانه سوا بل چا سره تعلق نه ؤ ، نو بيا د ملائكو په ذریعه دخواب غوښتلو ته څه ضرورت دی .

[تذكرة الاولياء پښتوا ص ۱۵۴]

نو لنډه دا چې انسان هغه وخت لوړو مقاماتو ته رسيږي چې د خلکو صفت او غيبت په ده هېڅ اثر ونه کړي ، ځان هېڅ وگڼي ، عدم يې وگڼي حتی حضرت مجدد صاحب رَحِمَهُ اللهُ فرمايي چې : ځان له کافر څخه بهتر گڼل هم دکمال نښه نه ده ، نو کله چې په عجز قائله شوې نو بيا به ترقي في المقامات راځي ، لکه يوشاعر چې وايي :

افانگی آموز اگر طالب فیضی   هرگز نخورد آب زمینی که بلند است

ترجمه : که فیض ، خیر او برکت غواړي نو عاجزي کوه ، ځکه کومه ځمکه چې په نوره ځمکه باندي پورته او لوړه وي هغې ته هېڅکله اوبه نه ورځي نو که ته هم غرور او تکبر کوي نو تاته به هم هېڅکله فیض در ونه رسيږي . نو که د الله تعالى قُرب او رضا غواړئ نو له عجز او انکسار څخه کار واخلي :

(۲۵) مجلس

د صالحا نواود ذکر بیان

(وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ مِنَّا فَضْلًا يَنْجِبَالُ أُوْبَى مَعَهُ وَالطَّيْرُ)

[سورة سبأ آیت ۱۰]

ژباړه : او خامخا په تحقيق وړ کړې ؤ مور داؤد ته له جانبه خپله فضل (لوټي پر نورو ، ومو فرمايل غرونو ته چې) ای غرونو را وگرځوی (بنه) غرونه خپل له ده سره (په وخت د تسبیح کې او له ده سره تسبیح ویل) مرغانو هم .

حضرت داؤد عَلَيْهِ السَّلَام د الله تعالی یو برگزیده او نازولی پیغمبر و، نو ده له الله تعالی څخه دا غوښتنه وکړه چې که په یوځای کې ستا د ذکر مجلس وي او زه له هغې څخه په غفلت کې تېرېږم نو خدایه زما پښې ماتې کړې. په دې وخت کې دا د پښو ماتېدل زما له پاره یو لوی نعمت ده، احياء علوم الدين کتاب الاذکار والدعوات ج : ۱ ص ۳۵۲ مکتبه ، مدینه پبلشرز ۱ څکه د غفلت په حالت کې زه تېاه کېږم، ایمان او عقیده مې خرابېږي .

﴿ عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: (إِنَّمَا مَرَزْتُمْ بَرِيَاضِ الْجَنَّةِ فَارْتَعُوا) قَالُوا: وَمَا رِيَاضُ الْجَنَّةِ؟ قَالَ: (حِلَقُ الذُّكْرِ) ﴾
 اترمندی. رقم الحديث (۳۵۱۰). وهكذا مشكوة المصابيح ج ۱ / باب ذكر الله عزوجل والتقرب اليه ص: ۱۹۸

ژباره : له حضرت انس بن مالک رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه روایت دی وایي نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي: چې کله تاسې د جنت په باغيچو تهرېږئ نو پکې خبرېږئ! صحابه کرام رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ ورڅخه پوښتنه وکړه چې: د جنت باغيچې څه شی دي؟ ده صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وويل چې: د ذکر حلقې دي. يا د حديث مبارک الفاظ داسې دي چې: کله په باغيچو د جنت تهرېږئ نو چې څومره زيات پکې څرېدلی شئ وڅرېږئ! نو دغه د ذکر مجالس دا د جنت باغونه دي. هغه برکات او خوشحالي چې په جنت کې پيدا کېږي ددې ذکر دمجلس له وجې پيدا کېږي، نو دلته چې په دې مجالسو کې څومره زيات وخت مصرف کړل شي هلته به يې په جنت کې مقام او مرتبه هم دومره اوچته وي نبي کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي چې: ﴿ المجلس الصالح يكفر عن المؤمن ألفي مجلس من مجالس السوء ﴾ كه يوڅوک دوه زره مجلسونه بې باکې وکړي اود ذکر په يوه مجلس کې شريک شي نو دغه يو مجلس يې ددې ټولو بېهوده مجلسونو کفارې گڼي. احياء علوم الدين کتاب الاذکار والدعوات ج ۱ / ص ۳۵۲ مکتبه، مدينه پبلشرز

حضرت ثابت بناني قدس سره وایي: کله چې الله تعالی ما يادوي، نو زه پوهېږم. خلک حيران شول چې دا څه وایي؟ نو

پوښتنه يې ورڅخه وکړه چې ته خو پيغمبر نه يې چې تاته وحيې وشي او ته ورباندې پوه شي چې اوس تا خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ يادوي دی په خواب کې ورته وايي چې زه کله خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ يادوم نو زه پوه شم چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ما يادوي، ځکه الله تعالى وعده کړې ده چې ﴿فَاذْكُرُونِ اَذْكُرْكُمْ وَاَشْكُرُوا لِي﴾ اسورة البقره آيت ۱۵۲

يعنې تاسې ما يادوي زه به تاسې يادوم. [احياء علوم الدين كتاب الاذکار والدعوات اج ۱ ص ۲۵۰ الباب الاول في فضيلة الذكر وفائدته، مکتبه، مدينه پلئرز، نو د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په وعدو کې خو دروغ نشته مونږ الله تعالى په ژبه، زړه او نورو اندامونو يادوو او الله تعالى چې مونږ يادوي نو په رحمت سره مو يادوي، د الله تعالى خصوصي رحمت هغه ځای ته متوجه کېږي. حتی د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په مبارک حديث کې راځي چې: د ذاکرينو په مجلس کې ټولو ته په آخر کې د مغفرت اعلان کېږي، چې تاسې څومره سوالونه او غوښتنې کړې دي هغه ټولي قبولي دي، که مو د جهنم له اوره پناه غوښتي وي هم له هغې څخه خلاص ياست.

[مشکوٰة المصابيح اج ۱ / باب ذکر الله عزوجل والتقرب اليه ص ۱۹۷]

تنبیه:

ذکر باید یواځې په دې کې منحصر نه کړی شي چې یواځې (سبحان الله، یا الله، الله، ویل ذکر ده، بلکې درس او تدریس، د قرآن کریم ترجمه او تفسیر دا ټول په ذکر کې شامل دي، ځکه دلته هم د الله تعالى صفات بیانېږي، دهغه جَلَّ جَلَالُهُ د کلام تشریح کېږي،

خومره چې ډېر وخت پکې تیر یزې همدومره ډېر رحمت به دغه ځای ته متوجه وي. همدارنگه په مدارسو کې وخت تېرول، سبقونه وپل، مطالعه او تکرار کول، له استاد څخه کتاب اورېدل دا ټول د ذکر مجلسونه دي خو په دې شرط چې که مونږ ته یې قیمت معلوم شي یو سالک وایي:

یک ساعت صحبتی با اولیاء بہتر از صد سال طاعت بی ریا

له اولیاوو الله سره لږ څه وخت تېرول دا له سل کلن بې ریا طاعت څخه بهتر دی، خو حضرت مولانا اشرف علي تھانوي رَحْمَةُ اللهِ وَرَسْرِهِ یو شرط ایښی دی او هغه دا چې په دې مبارکاتو باندې د جذب یو حالت راځي، یا یو حال د توجه الی الله موجود شي نو په هغه ساعت کې که ته هم ورسره شریک شوي نو ستا د سلو کلونو له عبادت نه هغه یو ساعت بهتر ده. نو له دې وجې باید مونږ اوتاسې دهغوی په مجلسونو کې شرکت وکړو، دهغوی په مجلسونو کې په ادب سره حاضر شو، دهغوی خدمت په ځان لازم وگڼو، هغوی ته په ښه عقیده نظر وکړو، دهغوی عظمت په زړه کې وساتو، کېدای شي چې الله تعالی مو له هغه یو ساعت سره کله ناکله مخامخ کړي، نو د دنیا او آخرت کارونه به مو په داسې طریقه برابر او جوړ شي چې مونږ به یې سوچ هم نه وي کړی.

مونږ چې د خپلو بزرگانو د ذکر په مجلسونو کې وخت تېر کړی نو په هر مجلس کې پوره پوره اثر نه وي، دومره فی نفسه اثر خو

خامخا وي، خو که کله مو پام کړی وي په ځینو ختمونو کې د یو چا ژړا بېخي نه درېږي او کله بیا په ځینو ختمونو کې هېڅ هم نه وي، ددې هرڅه خپل وخت او حالت وي، کله کله د یو شوم او بدبخت د شرکت له وجې په هغه ټول مجلس د الله تعالی رحمت بند وي، ځکه هغه له اولیاء الله وو سره قلباً تعلق نه لري، نو ځکه په هغه مجلس کې اثر نه وي او فیض ټول بند شي چې بیا اثرات او انوار هم له منځه ولاړ شي.

د یوشوم (بدبخته) له لاسه د روم ټول ښار وسوزېده

په کتابونو کې لیکي: از دست یک شوم سوخت تمام شهر روم. د یوه شوم او بدبخت له وجې د روم ټول ښار وسوځېده، کله د ځینو بدبختو له وجې په ټولو خلکو عام عذاب راشي اود وچو له تپه لاندې هم وسوځي. ځکه قرآن کریم په دې خبره شاهد دی. او وایي چې له دې وډار شی چې که بیا د خدای عذاب راغی نو هغه به یواځې ظالمان نه هلاکوي بلکې ټول به راتیسي.

په یوه علاقه کې به ښه متقي او خدای پرسته عالم او ښه سړی وي، خو په دې محله او علاقه کې به داسې گناهونه کېږي چې دهغو له وجې به الله تعالی بارانونه بندوي، ټول به دعاگانې کوي او هېڅ به نه قبلیږي، نو کله داسې د قبض حالات مشائخو ته هم پیدا کېږي.

لنڊه ڊاڇي په اڪثرو مجالسو کي يو ڏوڪ شرڪت کوي نو
 ڪهداي شي ڪله په داسي يو مجلس ور برابر شي چي يوساعت به
 يي د سلو ڪلونو له بي ربا عبادت ڏخه زيات اجر لري او زياتي
 خوشحالياني به يي په برخه شي (جذبہ من جذبات الحق يوازي عمل
 الثقلين) د حق له جذبو نه يوه جذبہ د ٽولو انسانانو او پيريانو له
 عبادت او اعمالو سره برابره ده. نو ڪه په داسي حالت کي يو ڏوڪ
 دغسي يو خاي ته برابر شي نو په يوه مجلس کي به يي ڪار جوڙ
 شي ڪله ڪله داسي هم پيڻه وي چي په يوه مجلس کي ديوه سڀي د
 ڊيرو وظيفو ڪار خلاص شي، ڪله په يوه ختم کي داسي پيڻه وي
 چي ڏومره شريڪان ناست وي د يوي يوي لطيفي ڪار د ٽولو خلاص
 شي، ڪله په يوه مجلس کي د شيخ او مرشد په يوه توجه سره د
 ولايت ٽول مقامات پوره شي، نو حالات له حالاتو سره فرق لري.

ددې له پاره مفسرين ڪرام وجهه دا بيانوي چي: لمر په ڏورم
 آسمان کي ده، دغه لمر ڏمکي ته رارسيري، د باندې خلڪ هم
 ورته گرڇي، رها يي ٽولو موجوداتو ته راسيري، خو ڪله ڪله چي دغه
 لمر ته يوه شيشه مخامخ شي اوبيا دا شيشه مالوچو (پڻه) ته برابره
 شي، د شيشي وراڻگه پري ولو پري نو هغه مالوچ اور اخلي، سره له
 دي چي لمر په خپله په مالوچو لگيري خود لمر د رها له وجي اور نه
 اخلي، خو ڪله چي د شيشي هغه وراڻگه چي له لمر ڏخه يي
 اڃيستي ده هغه ورته برابره شي نو بيا دا پوڻه اور اخلي.

[تفسير مظهري / ج: ۱۴ ص: ۳۴۸ سورة يونس آيت ۱۶۳]

نو د الله تعالی رحمت هم عام ده، خو هر سړی د خپل استعداد موافق برداشت لري. کله کله یو څوک د یو ولي شیشي ته برابر شي (څکه دوی ته د محبوبیت صرفه مقام حاصل ده) نو چې هغه تجلیات ذاتي د الله تعالی راشي او په هغه حالت کې ته هم ورته مخامخ شوې نو ټول کارونه به دې په یوه وار سره خلاص شي. دا خبره د تفسیر ده. د قبیل او قال خبره نه ده. او عقل یې هم مني. لمر شته خو مالوچ اور نه اخلي، خو چې شیشه ورته مخامخ شوه او د شعاعو انعکاس وشي نو دلته مناسبت پیدا شي، قرب موجود شي، نو دهغه قرب له وجې نه تاثیر هم زیات شو. د الله تعالی او بندگانو ترمنځ مراحل دي، مونږ کمزوري یو، الله تعالی انسانانو ته پیغمبران راولېږل نو کفارو به اعتراض کاوه چې مونږ ته ملائکې ولې نه راځي، الله تعالی ورته وویل چې تاسې د ملائکو ملکوتي صفات نه شئ برداشت کولای، ستاسې اود ملائکو ترمنځ مناسبت نشته، تاسې سره یواځې دخپلو همجنسو (انسانانو) مناسبت ده نو څکه پیغمبر هم درته ستاسې له ډلې انسان درلېږو. ترڅو تاسې یې برداشت وکړای شئ!

صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دملاقات په وخت کې نه بې هوښه کېدل، خو که په شاته طبقاتو کې یوچاته د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رابطه پیدا شي نو بیایې برداشت نه شي کولای. همدارنگه د لویو لویو اولیاوو الله وو سره خلکو کلونه کلونه تېر کړي دي خو هغوی به له خپل حال څخه نه وتل، خو که نن

یو چاته په ختم کې دیو شیخ رابطه برابره شي نو بیا له حال خفه وځي، له خولې یې چیغې وځي او برداشت یې نه شي کولای.

نو دلته مناسبت موجود ده، فیض زیاتیري، هغه هم انسان ده، دی هم انسان دی، د انسانیت له وجې اکتساب کولای شي، له دې وجې چې زیات فیض ورته انتقالیري نو ځکه یې اثر هم ډېر وي.

قرآن کریم د الله تعالی کلام دی، ټولې دنیا ته یو شان راغلي، پیغمبر عليه السلام ټولې دنیا ته مبعوث دی، خو په خلکو کې فرق دی، په استعدادونو کې فرق دی. مثلاً یو استاد په سلگونو شاگردانو ته سبق وایي، په دغو ټولو طالبانو کې د دوه کسانو استعداد هم سره برابر نه وي، یو ملگری ټول سبق زده کړي، بل نیم زده کړي، بل دریمه حصه زده کړي، دا ځکه چې په استعدادونو کې فرق ده.

د بایزید بسطامي رحمه الله په لیدلویې خپل روح له لاسه ورکړه

یو شیخ خپل مرید ته وایي چې درځی د بایزید بسطامي صاحب ملاقات ته ولاړ شو، نو مرید ورته وویل چې یو څوک د الله تعالی انوار، تجلیات او فیوضات په خپله ویني نو هغه ته د بایزید بسطامي د لیدلو څه ضرورت دی؟ نو مرشد یې ورته وویل چې دلته یې د خپل استعداد موافق وینې او هلته به یې د بایزید بسطامي د استعداد موافق وینې نو کله چې د حضرت بایزید بسطامي کورته ورغلل او دهغه پوښتنه یې وکړه چې بایزید بسطامي صاحب چېرته دی، نو متعلقینو ورته وویل چې: هغه اوبه

راوړي. دوی یې مخې ته ور ووتل، له هغې خوا نه یو ملنگ د اوبو یو لونی رااخیستی او را روان دی، کله چې دغه مرشد بایزید بسطامی صاحب ولید نو خپل مرید ته یې وویل چې: دا بایزید بسطامی دی، کله چې مرید ورته وکتل نو له دې سره یې سم له خولې څخه بې اختیاره چیغې ووتلې، پورته کېده او په ځمکه لگېده او روح یې قبض شو. نو ددې مرید مرشد له بایزید بسطامی څخه پوښتنه وکړه چې دا څه کیفیت او پېښه وه؟ ده مبارک ورته وویل چې: دده د ذاتي تجلیاتو یو قسم د ما تر لیدلو پورې تړلی ؤ، کله چې یې په ماباندې سترگې ولگېدې نو هغه انوار ور خلاص شول، برداشت یې نه درلود نو ځکه یې روح قبض شو. نو دادی نه حضرت بایزید بسطامی بې حاله شوی نه ددغه مرید مرشد بې حاله شوی. خود مرید یې دغه برداشت و.

نو غرض دا چې په نېکو مجلسونو کې څومره ډېر اشتراک کېږي نو په هغې کې گټه داده چې کله کله سړي د خیرات په مجلس برابر شي، د وېش په مجلس برابر شي، نو هلته یې بیا په یوه چیغه د دنیا او آخرت کارونه برابر شي. دغه مجلس بیا د ډېرو مجلسونو له پاره کفاره گرځي. دا صحبت بیا د سلو کلونو بې ریا عبادت څخه بهتره دی. انسان په خپلو شخصي ریاضتونو هغه ځای ته نه رسیږي لکه څنگه چې د نیکو او کاملو خلکو په یوه مجلس سره لوړو درجو او مقاماتو ته رسیږي نو له دې وجې نه باید هر وخت له اهل خیر سره زمونږ ناسته پاسته وي. حضرت مجدد صاحب دا خبره کوي چې: له اولیاؤ الله سره باید د زړه له اخلاصه تعلق وي

(۲۶) مجلس

دوخت ارزښت اود خدای جَلَّ جَلَالُهُ نه د ډار اسباب، یاد آخرت

طرف ته متوجه کېدل

حضرت بایزید بسطامي رضی اللہ عنہ خپلې مور مبارکې په سبق ویلو
پسې ولېږه، په یوه مدرسه کې یې واپول اود قرآن کریم په تلاوت
یې شروع وکړه، کله چې دغه آیت ته ورسېده ﴿ اِنْ اَشْكُرْ لِي

وَلَوْلَا دَيْتِكَ ﴾ [سورة لقمان آیت: ۱۴] یعنی د خدای پاک حکم ده چې
تاسې زما شکر اود مور او پلار شکر ادا کوئ. نو په ده مبارک باندې
دغه آیت ډېر زیات اثر وکړ، له دې وروسته یې له استاد څخه اجازه
واخیسته او کور ته راغی او خپلې مور ته وایي چې مورې! نن مې
په قرآن عظیم الشان کې یو آیت ووايه، په دې آیت کې الله تعالی
حکم کړی دی چې تاسې زما او دمور او پلار شکر ادا کړئ.

نوزه خو ډېر عاجز یم، د دواړو کماحقه خدمت نه شم کولای،
داسې نه شم کولای چې د خدای تعالی پوره معرفت هم حاصل کړم
او د مور او پلار خدمت هم وکړم. نو یا مې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته
وقف کړه چې زه دده دین زده کړم او دی وپېژنم. او یا مې له خدای

تعالی جَلَّ جَلَالُهُ نه داسې وغواړه چې تاته مې هېڅه کړي چې یواځې ستا خدمت کوم. نو مور مبارکه یې ورته وایي چې: زوی جانه! ته مې یواځې د خدای د دین خدمت ته وقف کړی، ما خپل حق درته بښلی، زه خپل خدمت نه درڅخه غواړم.

نو حضرت بایزید بسطامي رضی اللہ عنہ له بسطام څخه د شام په طرف روان شو، او مسلسل دېرش کاله یې په سفر کې تېر کړل، په دغو (۳۰) کلونو کې یې د خدای جَلَّ جَلَالُهُ دین زده کړ، له طالبی څخه ملایي ته ورسېد او تردې حده یې تقوی او خدای پرستي زیاته شوه چې ټوله شپه به یې په عبادت تېروله او د ورځې به یې خپل سبقونه ویل چې له (۱۱۷) مشایخو څخه یې فیض حاصل کړ چې دهغوله جملې څخه یو حضرت امام جعفر صادق رضی اللہ عنہ هم دی.

[تذکره الاولیاء، پښتو ص ۸۶ / فارسي چاپ ایران، ص ۱۱۶۴]

له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څخه دومره زیات ډارېده چې یوه شپه یې دومره ډېر وژړل چې آخر مړیدان ورته راغلل او ورته وایي چې په تا خو الله تعالی ډېر احسان کړی دی، ډېر لوی مقام یې درکړی نو دومره زیات ولې ژاړې؟ نو دی مبارک ورته وایي چې له دې وجې ژاړم چې: که له مانه یو داسې عمل شوی وي چې زه ورباندې خیر نه يم او په هغه باندې الله تعالی ناراضه وي، نو زه به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته څه جواب ورکوم؟

د حضرت بایزید بسطامی او یوه ځناور ترمنځ محاوره

(خبرې) کول

حضرت بایزید بسطامی رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ يوه کوڅه کې روان ده، ده له خوا سره یو سپی تېر شو، ده مبارک خپلې جامې ورڅخه راټولې کړې، له دې سره الله تعالی ورته سپی گویا کړ. سپی ورته وویل چې: یا شیخ! که چېرته زه وچ یم نو له وچ سپي سره په لگېدو خو جامې نه مردارېږي او که زه لوند یم نو که له لاندې سپي سره دې جامې ولگېږي بیا هم په درې ځله مینځلو سره جامې پاکېږي خو که په تا کې عجب او تکبر پیدا شي نو که د اوو سمندرونو اوبه په خپل ځان تویې کړې بیا هم نه پاکېږي. نو حضرت بایزید بسطامی رَحْمَةُ اللَّهِ دې خبرې ته حیران شو او بیا یې سپي ته وویل چې: په تا کې ظاهري نجاست ده، ظاهره بدن دې نجس ده، په ما کې باطني نجاست ده، په انسان کې چې بده عقیده او بد اخلاق پیدا شي نو باطني خبث او نجاست پکې پیدا کېږي، نو په تا کې ظاهري او په ما کې باطني نجاست دی، نو راځه چې دواړه ملگرتیا سره شروع کړو، دواړه به یو ځای وخت تېروو، او یو له بل څخه به عبرت اخلو. سپی ورته په ځواب کې وویل چې: زما او ستا په منځ کې دوستي نه شي کېدلای، ته زما د دوستي لائق نه یې، ځکه زه چې په هرځای کې له خلکو سره مخامخ شم نو خلک مې په تیرو او لوتو ولي، ما له خانه شري. او ته چې کوم مجلس ته ورشي نو ټول خلک درته په

احترام ولاړ وي چې شيخ المسلمين راغي خو زما څخه به په ورځ د
قيامت پوښتنه نه کيږي او له تا نه د دغه هرڅه پوښتنه د قيامت په
ورځ کيږي نو زما اوستا ترمنځ جوړه نشي راتلاي حضرت بايزيد
بسطامي صاحب په ژړا شو چې زه د سپي د ملگرتيا لائق هم نه يم
دهغه نه د قيامت په ورځ پوښتنه نشته او زما نه به د قيامت په ورځ
پوښتنه کيږي، ځکه له ما سره ملگرتيا نه کوي، نو زه به د الله
تعالی اورسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د دوستي لائق څرنگه وگرځم

[تذكرة الالياء فارسي چاپ ايران ص ۱۱۷۴]

د حضرت خواجه عبدالخالق غجدواني رحمته الله عليه خپلومريدانو

ته بهترين نصيحت

حضرت خواجه عبدالخالق غجدواني رحمته الله عليه خپلو زامنو ته
نصيحت کوي او ورته فرمايي چې زامنو! شپه ورځ د خدای تعالی
بندگي کوئ! کوم نعمتونه چې تاسې ته الله تعالی درکړي دي د
هغو شکر ادا کوئ! يوه لحظه هم له خدايه مه غافله کېږئ! له
خوانو ښځو، مالدارو خلکو او مبتدعينو سره ناسته پاسته مه کوئ
ځکه چې دا خلک به مو په دين کې درته نقصان پيدا کړي، دا
ستاسې د دين غله دي که تاسې فکر وکړئ نو څوک چې له چاسره
زياته رابطه او علاقه ساتي نو دهماغو خلکو اخلاق او عادت به
پکې ځای نيسي او دهغوی اعمال به پکې اثر پيدا کوي، نو حضرت
غجدواني رحمه الله زامنو ته وايي چې له دوی سره ناسته پاسته مه

کوی خُکِه بې دیني او بداخلاقي به مو په برخه شي. داهل سنت
والجماعت د مذهب پابند اوسه او د سلف صالحینو ائمه ورو
د مذهب هم پابند شه. احضرات کرام نقشبنديه / ص: ۱۱۶۷

د وخت ارزښت

حضرت عمرو بن عبدالله رضي الله عنه به يواځې پنځه وخته
لمانځه او د جنازې لمانځه ته له کوره راوت، نور وخت به يې دننه
په کور کې تېراوه. چاورڅخه پوښتنه وکړه چې: د باندې ولې نه
راوځې؟ ده ورته وويل چې: ټول خلک غله دي، د سړي وخت ضائع
کوي، په ټولو شيانو کې وخت قيمتي او خورا مهم شی دی، کوم
کور ته چې غل ورځي نو په هغه کور کې ترټولو قيمتي شی گوري
او ورسره وړي يې، نو عمر د انسان ترټولو شيانو قيمتي سرمايه
ده، ځکه که په کروړونو روپۍ څوک مصرف کړي نو تېرې پنځه
دقيقې نه شي راگرځولای. نو خلک ټول غله دي، وخت ضائع کوي
نو ځکه نه ورته راوځم.

د صحابه کرامو رضي الله عنهم له خدای جل جلاله نه د وېرې يوڅو نمونې

حضرت حنظله رضي الله عنه له خپل کور څخه راووت، حضرت
ابوبکر صدیق رضي الله عنه ورته وايي چې: حنظله! څه حال ده؟ دی
مبارک په خواب کې ورته وايي چې: زه خو منافق شوی يم، هغه
ورته وويل چې: ولې؟ ده ورته وويل: کله چې مونږ له رسول

اللہ صلی اللہ علیہ وسلم سره په مجلس کې ناست یو، نو هغه چې مونږ ته کوم نصیحت او وعظ کوي نو دومره یقین مو ورباندې راشي لکه جنت او جهنم چې په سترگو وینو، لکه خدای تعالیٰ چې بالمشاهده راته ښکاري. خو کله چې دده له مجلس څخه راووځو نو له خپلو مېرمنو او اولادونو سره اوله نورو خلکو سره په دنیاوي معاملاتو کې مصروف شو. نو دا خو منافقت ده.

حضرت ابوبکر صدیق رضی اللہ عنہ ورته وویل: چې دا کار خو په مونږ کې هم شته. دواړه یوځای ښي کریم صلی اللہ علیہ وسلم ته ورغلل او خپل مشکل یې ورته وړاندې کړ حضرت حنظله ښي کریم صلی اللہ علیہ وسلم ته وایي: چې حنظله خو منافق شوی ښي کریم صلی اللہ علیہ وسلم ورته وایي چې: ولې؟ دی رضی اللہ عنہ ورته وایي چې: کله له تاسره په مجلس کې ناست یو نو حضور مو د کمال درجې ته رسیدلی وي، لکه جنت، جهنم او د الله تعالیٰ ذات چې په خپلو سترگو وینو. خو چې کله ستا له مجلس څخه جدا شو نو بیا هرڅه راڅخه هېر وي.

ښي کریم صلی اللہ علیہ وسلم ورته وایي چې: ای حنظله! که تاسې همېشه په دغه حال باندې پاتې وای لکه زما سره چې یاست او یا د ذکر په حلقه کې یاست نو بیا به ملائکو له تاسې سره ستاسې په فرشونو، بسترو، لارو او کوڅو کې په لاس ستړي مشي کوله خو (سَاعَةً وَسَاعَةً) یو حال کله کله داسې وي چې د انسان له الله تعالیٰ سره دومره علاقه پیدا شي، آخرت یې زړه ته دومره نژدې شي لکه په سترگو

چې یې ویني، خو کله کله بیاداسې حال وي چې د اولاد، مېرمنې او
د خان د خدمت وخت وي، په دې سره الله تعالیٰ څوک نه نیسي
امشکوة المصابیح / ج ۱ / باب ذکر الله عزوجل والتقرب الیه ص: ۱۹۸

که د مشائخو کرامو زندگي ته متوجه شو نو دهغوی خوف ډېر
زیات دی، بل طرف ته د دین فیصلې ته که څوک وگوري چې په
ژوند کې خو کله کله باید په سړي داسې کیفیت راشي چې د دنیا
هرڅه یې هېر شي او یواځې آخرت ته متوجه شي یو وار چې په
یقین سره د چا زړه ته ولویږي چې زه مړ کېږم بیابده په ټول ژوند گناه
ونه کړي، خو دغه قیمتي ساعت مونږ ته په لاس نه راځي

د نبی کریم ﷺ د حدیث مبارک له مضمون څخه دا
معلومیږي چې دا ساعت زیاتره د مشائخو کرامو په مجلسونو اود
ذکر په حلقو کې وي نو د مشائخو کرامو په صحبت اود ذکر په
حلقه کې الله تعالیٰ کله کله انسان ته داسې حال ورپه برخه کوي
چې (زهد عن الدنيا) یې په برخه شي یعنې له دنیا بېزاره او یواځې
یې آخرت ته مخه شي له دې وجې په کار ده چې وخت په غفلت کې
تېر نه شي، په داسې محیط کې تېر نه شي چې هغه خلک له الله
تعالیٰ څخه غافله وي.

حضرت عبدالخالق غجدواني رَحْمَةُ اللهِ بِهِ دَا نَصَبَتْ هَمْ كَاوَه
چې د جاهلو صوفیانو له مجلس او ناستې پاستې نه هم خانساتي
ا هغوی به مو ټول استعداد ختم کړي، ځکه دوی له ځانه
صوفیتوب کوي او له دین څخه ناخبره دي نو چې څومره مو له وسه

پوره وي له نيکانو خلکو سره په مجلس کې شرکت کوي ، د هغوی له ښو نصیحتونو څخه گټه واخلي ، کله کله ډېره ښه موقعه انسان ته په لاس ورځي او چې دغسې اثر پيدا شي نو ټول کارونه به يې برابر وي . (حضرات کرام نقشبنديه / ص: ۱۶۷)

يو مولوي صاحب قصه کوله چې : ما دا تجربه کړې چې : پخوا به کله د يوه استاد په مجلس کې کېناستم نو کله به يې په ما باندې نيم ساعت اثر و او کله يو ساعت مطلب دا چې آخرت ته به متوجه شوم اود دنيا ټول خواهشات او خوند به مې له ذهن څخه ووتل . د مشائخو کرامو د مجلسونو تجربه مې هم کړې چې : کله به زه ددوی مجلس ته ورغلم نو لږ تر لږه تر دريو ورځو پورې به په ما باندې ښه اثرات و . که نه يوه جمعه يا لس شپې خو به داسې اثر و چې د دنيا له هر شي څخه به مې زړه موړ و او ټوله توجه به مې يواځې د الله تعالى رضا اود اخيرت په کارونو کې وه .

نو چې په يوه مجلس کې يوه شپه ، درې شپې ، يوه جمعه د آخرت طرف ته توجه پيدا کېږي نو بيا خو د انسان شوق نور هم زياتېږي او دغه صحبتونه او په هغو کې اشتراک نور هم زياتېږي او په انسان کې الله تعالى د اصلاح ماده پيدا کوي اود اصلاح توفيق يې په برخه کېږي . انشاء الله تعالى .

(۲۷) مجلس

د حضرت شاه نقشبند رَحْمَةُ اللهِ مِنْاَقِبِ اُوْدِ عِلْمِ تَصَوُّفِ اصْطِلَاحَاتِ

حضرت شاه نقشبند رَحْمَةُ اللهِ مِنْاَقِبِ اُوْدِ عِلْمِ تَصَوُّفِ اصْطِلَاحَاتِ
 او مسمی کیرې په طریقه نقشبندیه سره مخکې تر پیدا یښت دده
 حضرت محمد بابا سماسي رَحْمَةُ اللهِ مِنْاَقِبِ اُوْدِ عِلْمِ تَصَوُّفِ اصْطِلَاحَاتِ
 دادواړه په لاره تیرېږي د حضرت شاه نقشبند صاحب په کلي چې
 ورځي نو حضرت بابایي سماسي چې د حضرت امیر کلال بخاري
 پیر ده هغه امیر کلال صاحب ته وایي چې ددغه کلي نه دیو ولي
 بوی راځي دلته یو داسې څوک پیدا کیرې چې خداوند متعال به
 د دین پر غټ خدمت ورنه واخلي او دا خبره دغه دوه بزرگان په
 داسې وخت کې کوي چې تر دې وخته حضرت شاه نقشبند رَحْمَةُ اللهِ مِنْاَقِبِ اُوْدِ عِلْمِ تَصَوُّفِ اصْطِلَاحَاتِ
 پیدا هم ندی.

اوبیا یو وخت کې پرې راځي او ورته فرمایي چې هغه خوش
 بویی دولي چې مخکې پته وه اوس رابنکاره شوی ده خو حضرت
 بابا یي سماسي خپل خلیفه حضرت امیر کلال چې د شاه نقشبند
 صاحب پیر ده دغه ته وایي چې دا یو بچی چې نوی پیدا شوی ددغه
 په تربیه کې به دومره کوشش کوي لکه څومره چې ما دتا په تربیه

کې کوشش کړې ده او دته به خاص توجه کوي دده دادب او اخلاقو
به ډېر خیال ساتي.

بیا چې کله حضرت شاه نقشبند قدس سره څه لو یېږي او وخت
د ذکر او بیعت ته رسیږي د حضرت امیر کلال بخاري رضی الله عنه نه یې
بیعت وکړ چې بنا بر ظاهر د دغه علم باطني استاذ دده حضرت امیر
کلال بخاري، خو په اوسیت باندې ده د فیض استفاضه له
عبدالخالق غجدواني قدس الله سره څخه کوله. دی د اوسیی له
قبیلې څخه و. [جمال الاولیاء، ص: ۲۶۷-۲۶۸]

د تصوف په اصطلاح کې اوسیان یوه داسې خاصه طایفه ده
چې مخکې له مخکې له یوه قبر یا یوه پیر سره دده دروغ تعلق وي،
دهغه د روح نه یې د فیض اکتساب کړی و، کله داسې وي چې بنا
بر ظاهر هېڅ پیر ونه لري خو دی د اولیاوو الله وو له جملې څخه
وي، ځکه ده روح د فیض اکتساب دهغه د روح نه کړی وي، دې ته
اوسیه ویل کېږي.

د حضرت شاه نقشبند رضی الله عنه له خپل مرشد سره مقام او مرتبه

شاه نقشبند رضی الله عنه به چې کله د حضرت امیر کلال بخاری
رضی الله عنه مجلس ته حاضر شو نو په ټولو مریدانو کې به ده مبارک شاه
نقشبند رضی الله عنه ته ډېر التفات او توجه کوله، دده رعایت یې ډېر
کاوه، له شاه نقشبند مبارک نه مخکې په دغه طریقه کې دوه قسمه
معمولات و، جهري ذکر به هم کېده او خفیه ذکر به هم کېده، خود

حضرت عبدالخالق غجدوانی رحمۃ اللہ علیہ ته چې حضرت شاه نقشبند په اویسه طریقه باندې د فیض اکتساب وکړ نو دهغه عادت ذکر خفي و، کله چې به د ذکر حلقه جوړه شوه، نو خفي ذکر به کېده، د حضرت امیر کلال بخاری رحمۃ اللہ علیہ په مجلس کې به شاه نقشبند مبارک ناست و ذکر به یې ورسره کاوه، نو کله به چې جهري ذکر شروع شو نو دی به له دغه مجلس څخه پورته شو. داخو طبعي خبره ده چې یو پیر له مرید سره زیاته علاقه لري، یا یو استاد له کوم خپل شاگرد سره ډېره علاقه لري، یا پلار له کوم زوی سره ډېر تعلق وي نو په هغو نورو مریدانو، شاگردانو او زامنو بد اثر کوي.

نو په مریدانو باندې به دا خبره ډېره درنده تمامیدله چې دی ولې له مجلس څخه پورته کېږي، سره له دې چې دی نوی مرید هم دی او حضرت امیر کلال بخاری دومره زیاته توجه هم ورته کوي، نو مریدانو ته د اعتراض ځای پیدا شو. نو حضرت امیر کلال بخاری رحمۃ اللہ علیہ ته یې وویل چې: حضرت! تاسې له نورو ټولو مریدانو دده ډېر رعایت کوئ! خو دی بیا هم له تاسې څخه مخالفت کوي. ته چې کله جهري ذکر شروع کړې نو دی ستا له مجلس څخه وځي. حضرت امیر کلال بخاری رحمۃ اللہ علیہ دوی ته هېڅ هم ونه ویل. خو یو وخت تقریباً پنځه سوه کسان په یوه مجلس کې ناست وو، بیا حضرت امیر کلال بخاری رحمۃ اللہ علیہ ددوی د پوهولو له پاره ورته وویل ستاسې په زړه کې دا خبره راگرځي چې له شاه نقشبند سره زما دومره زیات تعلق ولې ده؟، سره له دې چې هغه په ځینو حلقو کې مخالفت هم کوي، نو حضرت امیر کلال د خبرو په منځ کې ورته

وايي چي: دمخلوق نظر د خالق د نظر تابع وي، يعني اولياء الله د الله تعالى مخلوق دی نو په يوچاچي د خالق نظر وي نو دمخلوق نظر هم هغه طرف ته وراوړي. په حديث شريف کي صراحة راخي: (... وَبَصَرُهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ ...) [رواه البخاري في كتاب الرقاق]

چي: زه د کامل ولي سترگي شم دی په ما باندې ليدل کوي. نو د ولي نظر تابع د الهي نظر وي (حضرت امير کلال بخاري وايي) تاسې په ما باندې په دې باره کي کوم اعتراض مه کوي! ما معذور وگنئ! په شاه نقشبند چي د الله تعالى خومره نظر ده په دې مجلس کي په هيچا باندې دومره نشته نو ځکه زه هم زياته توجه ورته کوم، ځکه چي زما نظر د الله تعالى د نظر تابع ده

د حضرت شاه نقشبند (قدس الله سره) له خپل مرشد سره ادب

په خپله حضرت شاه نقشبند مبارک له حضرت امير کلال بخاري رحمته الله عليه خومره زيات ادب کاوه؟ يوه ورځ شاه نقشبند مبارک په دښته کي روان و، نو حضرت خضر عليه السلام په مخه ورغی او خضر عليه السلام په آس سپور و، د يوه کوچي په شکل کي يې خان ورته ښکاره کړ، لکړه په لاس لکه ترکي، ځکه په بخارا کي ترکيان زيات اوسيري. شاه نقشبند مبارک فرمايي چي: په لرگي يې چوخ کړم او په ترکي ژبه يې راته وويل: زما آسونه ورک دي، تا خو به نه وي ليدلي؟ ما ورته هېڅ ونه ويل. دغسې خو واري په مخه راغی. آخر مې ورته وويل چي: زه دې پيژنم چي ته خضر عليه السلام يې دی.

فرمایي چي: دی راپسي او زه ورخه مخکي يم ، نوراته وايي چي
 کله مې پيژني نو بيا خو يوڅه آرام آرام څه چي زه او ته خو يوڅه
 مجلس او صحبت سره وکړو . دی وايي چي: ما هېڅ التفات ورنه
 نه کاوه . کله چي د امير کلال بخاري رضي الله عنه مجلس ته ورسېدم نو
 هغه ته چي الله تعالی باطني فراست ورکړی وو راته وي ويل چي
 د حضرت خضر عليه السلام سره دې په لاره وليدل ؟ ما ورته وويل چي
 هو ! صيب . ده راته وويل چي: تا خو څه التفات نه ورته کاوه ، دده
 ډېر خواهش و چي له تاسره مجلس او صحبت وکړي خو تا ورته ډېر
 التفات نه کاوه . نو حضرت شاه نقشبند مبارک خپل مرشد ته په
 خواب کې وويل چي: زه دخپل کور نه ستاسې د ليدلو په اراده
 راوتلی وم ، نو هغه توجه او التفات چي له کوره د راوتلو په وخت
 مې ستاسې سره وه دهغې په مقابل کې حضرت خضر عليه السلام هم
 هېڅ ده . احضرات کرام نقشبنديه / ص ۱۸۴

نو د هر سړي به په خپل کامل شيخ اعتماد وي ، داسې کامل
 لکه د شاه نقشبند مبارک . په حضرت خضر عليه السلام پسې دخلکو
 زړونه چوي چي کاشکې مې يو وار ليدلی وای ، دعا مو ورنه
 غوښتي وای ، خو حضرت شاه نقشبند داسې نه چي له حضرت
 خضر عليه السلام سره مخالفت لري ، بلکې په خپل پيريې دومره زيات
 اعتماد دی چي زه له خپل کور څخه د خپل پير او مرشد په توجه
 راوتلی يم خو چي حضرت خضر عليه السلام هرڅومره راته مخکي
 مخکې شي خو زه به هېڅ التفات نه ورته کوم .

حضرت شاه نقشبند رحمۃ اللہ علیہ ته د خپل مرشد له خوا د بل

کامل مرشد د پیدا کولو امر

بیا دهمدي کامل ادب ثمره وه چې ده له خپل مرشد سره درلود. نو يو وخت يې خپل مرشد حضرت امير کلال بخاري رحمۃ اللہ علیہ راغواړي او ورته وايي: زه چې ستا هغه باطني استعداد او همت ته گورم نو هغه بې انتها او فوق العاده استعداد ده، له ماسره چې ستا څومره کار ترلي و د خپل پير په فرموده. ما هغه ټول پای ته رسولي ده، خو ستا د خواهشاتو مرغه نور پرواز هم غواړي. نو ته ولاړ شه او له مانه چې څوک پورته په لاس درغلل له هغه سره تعلق جوړ کړه. نو دی وايي چې: د شپې مې خوب لیده چې يو ترکي درویش او ملنگ چې په ترکي ژبه غږېږي، هغه په خوب کې راته راغی څه خبرې يې راته وکړې. نو زما د زړه تعلق ورسره جوړ شو. بیا د پروخت وړيسې گرځېدم چې يو وخت په لاره کې په مخه راغی او يواځې مې پوښتنه ورسره وکړه او د ځای معلومات مې ورڅخه وکړ، نور مجلس مې ورسره ونه کړ. وروسته زه خبر شوم چې هغه ترکي درویش په خپل ملک کې د بادشاهي مقام ته ورسېد، زه ورغلم، هلته دی سره له دې چې بادشاه و خو بیا يې هم خدای تعالی ته دومره توجه وه چې هغه په نورو خلکو کې نه وه، نو په بادشاهي کې هم نفلونوته پورته کېدو. او ما دورځې د نوکر په شکل په دروازه کې وخت تېراوه. ځکه چې دی مې شيخ و او د فيض

اکتساب مې ورڅخه کاوه او په شپه کې به موییا مقامات طی کول
ټول وخت مو په همدې طریقې تېراوه، چې قصه لنډه کړو.

شاه نقشبند رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ أَخْرَجَ وایي چې: ماته چې څومره په دغه
طریقت کې معلومه شوه، نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته درسېدو نژدې
لازه داده چې سړی خپل اختیار ترک کړي او خپلو ټولو اعمالو ته د
قصور په نظر وگوري، د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د دین او د رسول
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د ارشاداتو په مقابل کې به خپل اختیار ته هېڅ
اعتبار نه ورکوي او هلته کمال ته زر رسېږي چې دخپلو اعمالو
کمزوري او تقصیر ورته ښکاره شي چې ما د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له
شان سره موافق عمل نه دی کړی، ځکه رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هم
فرمایي: ﴿ لَا أُحْصِي نَسَاءَ عَلَيْكَ أَنْتَ كَمَا أَتَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ ﴾
امشکوة المصابیح / ج ۱ / باب السجود وفضله ص ۱۸۴ ژباړه: ای ربه!
ستا د شان سره لائق عبادت زه نه شم تر سره کولای.

حضرت امام ابوحنیفه رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ په کعبه شریفه کې دوه رکعت
لمونځ کوي، ټول قرآن کریم پکې تلاوت کوي، بیا هم په کعبه
شریفه کې خپل تقصیر وړاندې کوي او فرمایي: ﴿ اَلْهِی مَا عَرَفْنَاکَ
حَقَّ مَعْرِفَتِکَ وَ مَا عِبَدْنَاکَ حَقَّ عِبَادَتِکَ ﴾ ای خدایه پاکه! ښه دي
پېژنو چې ته مو خالق یې، ته مو رازق یې خو ستا له شان سره لائق
عبادت مونږ نه دی کړی.

څومره غټ غټ ائمه کرام چې تېر شوي دي، د هر یو چې له الله
تعالی سره څومره قرب په برخه شوی دی نو همدومره خپل ځان کم

ورته بنکاري، خومره چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته محبوب کېږي، له
الله تعالی سره یې رتبه پورته کېږي نو دغومره دی له خپل ځان نه
برکناره کېږي، خپل ځان ورته هېڅ هم نه بنکاري

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به هم په دعا کې دا ویل چې: (اَللّٰهُمَّ
اجْعَلْنِيْ فِي عَيْنِي صَغِيْرًا وَفِيْ اَعْيُنِ النَّاسِ كَبِيْرًا) ژباړه: خدایه پاکه!
ماته خپل ځان په خپلو سترگو کې وړوکی رابنکاره کړې او دنورو
خلکو په سترگو کې مې عزتمن ولرې.

نو الله تعالی ته درسېدو ښه او لنډه لاره داده چې په هرځای کې
به خپله اراده پرېږدي او له دې سره سره به خپل تقصیر ته هم متوجه
یې.

حضرت بایزید بسطامي رحمته الله وايي يو ځل له الله تعالی سره په
مناجات کې وم ورته ومې ويل: كَيْفَ الْوُضُوْلُ الْبِكِّ؟ (يعني تاته
درسيدلو لار کومه ده؟ غیبې آواز مې واوریده ويل یې: ای بایزید!
طَلَّقْ نَفْسَكَ ثَلَاثًا ثُمَّ قُلِ اللهُ) يعني نفس ته درې طلاقه ورکړه، بیا ما
یادوه، يعني خپل نفس پرېږده نو زما او ستا په منع کې بل حاجب
(پرده) نشته. [تذکره الاولیاء فارسي چاپ ایران / ص: ۱۱۸۷]

نو چې یوڅوک داسې فکر وکړي چې په یو چا باندې نعمتونه
ولورول شي نو فی الحال یې ځان ته پام شي چې زه خو ښه ملا یم،
زه ښه مجاهد او صوفي یم. نو دغه نسبت د (زه ښه یم) چې ځان ته
وشي نو ځان ورته غټ بنکاره شو نو نور مقامات یې ختمیږي،

مخې ته نور حرکت نه شي کولای ، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته د رسېدو لاره بندگي ، عاجزي او فقيري ده . په ليله المعراج کې د الله تعالی بهترین صفت چې خپل خوږ پیغمبر ورباندې یادوي هغه د عبدیت ، صفت ده . الله تعالی فرمایي : ﴿ سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ ﴾ | سورة بني اسرائيل آیت : ۱۱

ژباړه : هغه ذات لره پاكي ده چې خپل بنده يې بوت . نو په دې ځای کې مفسرين کرام فرمایي چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خوږ ډېر نومونه او صفات دي ، په صفاتو کې يې الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ په دې خاص ملاقات کې چې هغه د ﴿ قَابَ قَوْسَيْنِ ... ﴾ | سورة النجم ، مقام و په هغه کې يې د عبدیت مقام ذکر کړ ، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته د مخلوق تر بندگي بل صفت مختار نه دی ، عاجزي صفت مختار ده . ﴿ إِيَّاكَ نَعْبُدُ ﴾ غایت عاجزي تاته کوو ، تاته تندي په ځمکه ږدو نو الله تعالی ته درسېدو بڼه لاره عاجزي ده او چې سړي ته ځان غټه ښکاره شو نو بیا د عاجزي معنا ختمه شوه ، بیا د الله تعالی له لوري د رحمت دروازي محدودې شي

د تصوف ځینې اصطلاحات

هوش دردم: هر انسان باید په هره نفس کې نظر وکړي چې یوه ساه هم باسي باید په غفلت کې تېره نه شي ، ځکه دا د الله تعالی نعمت ده او د هغه د نعمت شکرانه واجب ده .

نظر بر قدم: ظاهري معنا خو يې داده چې کله په لاره روان وي نو يو او بل طرف ته به نه گوري، خو د تصوف په اصطلاح کې يې معنا داده چې: هر قدم په ځمکه ږدي داهم د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ يو نعمت ده چې په تا يې کړی دی، دومره ژوند يې درکړ بايد چې دا په غفلت کې تېر نه شي.

خلوت در انجمن: دا معنا چې په عام مجلس کې ناست يې خو په زړه کې دې اشنايي او تعلق له الله تعالى سره وي، ظاهره به په دنيا او دنيا په کارونو کې مصروف يې، له خلکو سره به په مجلس کې يې خو هلته دې زړه له الله تعالى سره وي. ﴿رَجَالٌ لَا تُلِهِبِهِمْ بَجْرَةٌ وَلَا يَبِيعُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ...﴾ (سورة النور) د الله تعالى مقرب بندگان هغه دي چې بيعه او تجارت يې د الله تعالى له ذکر نه نه غافله کوي.

حضرت مجدد علیه السلام العظيم فرمايي

در درون آتش و از بیرون یکه آتشو این چنین زیاروش کم می بود اندر جهان

په زړه کې له الله تعالى سره آشنا شه، په الله تعالى عاشق شه او په ظاهره باندې چټه گرځه چې خلک د صوفي گمان هم درباندي ونه کړي، داسې گرځه لکه پردی او نا آشنا، چې خلک د پراعتما د درباندي ونه کړي.

سفر در وطن:

سفر در وطن دې ته وايي چې په خپل بدن کې د عالم امر او عالم خلق په تصفيه او تزکيه کې کوشش وکړي او له ذميمه اخلاقو څخه حميده اخلاقو ته انتقال وکړي

ياد کرد:

ياد کرد دې ته وايي چې: کله حضور وي او کله بې حضورې

ياد داشت:

ياد داشت دې ته وايي چې حضور دائمي وي يعنې په ياد کرد کې حضور په تکليف سره پيدا کېږي او په ياد داشت کې حضور د ذاکر صفت راسخه وگرځي

وقوف زماني:

وقوف زماني دې ته وايي چې صوفي هميشه له خپلو احوالو څخه خبر او آگاه وي چې آيا دده دا حال موجب د شکر ده او که موجب د معذرت ده. حضرت يعقوب چرخي رحمته الله عليه وايي چې ماته حضرت شاه نقشبند رحمته الله عليه د بسط په وخت کې د شکر اېستلو حکم کاوه او د قبض په حالت کې يې د استغفار کولو حکم کاوه

وقوف عددي:

دې ته وايي چې: ذاکر د نفی او اثبات په وخت کې د عدد یعنی شمېر رعایت کوي او ساه په طاق باسي. یعنی چې درې، پنځه آن تر یو ویشته پورې یې وره سوی.

وقوف قلبی:

دې ته وايي چې: ذاکر خپل زړه ته (چې تر چپ تي درې گوتې لاندې ده) متوجه وي. کوم او همېشه یې په ذکر مشغول ساتي او غفلت ته یې نه پرېږدي.

انسان چې له ډیرو تیروتنو سره مخ کېږي دنفسي خواهشاتو دمنلو له امله چې انجام او پایله یې داوي چې بیا له ډول ، ډول ناخوالو او عذابونو سره لاس په گریوان شي. او ډېر خلک خو په ځان خبر هم نه وي او تباہ برباد شوی وي ، داخپل نفس چې په صاحب صاحب ویلو ډېر قوي کړې چې څوک ورته پورته کېږي احترام یې کوي نو ده ته خپل ځان ډېر لوی ښکاره شي او معلومات نه ورته کېږي چې په باطن مې له فساد او خرابي سره مخ دی.

سالک فرمایي:

میان عاشق و معشوق رمزیت
کرام الکاتبین را هم خبریت

دعاشق او معشوقې ترمنځ داسې راز او نیاز او داسې اشارات دي چې ملاتکې سره له دې چې له انسان سره ناستې وي، لیکل

کوي خو بيا هم په دې اشاراتو او دتقشبنديې طريقې په پټ ذکر
باندي خبرې نه وي.

دا ذکر خفي چې ډېر فضيلت لري وجه يې همدا ده چې هغه کرام
الکاتبين ملائکې هم په انسان علم نه لري، دقيامت په ورځ چې
سوال او ځواب خلاص شي، بيا له ملائکو څخه الله تعالی پوښتنه
کوي ددې انسان چې څومره اعمال و هغه تاسې ټول راوړل؟
ملائکې به ورته وايي چې: هو! څه چې يې کړي دي هغه ټول مو
راوړي دي نور يې هېڅ نه دي پاتې نو الله تعالی به ملائکو ته
فرمايي چې: ددې بنده له ماسره يوداسې عمل ده چې زمانه سوابل
څوک ورباندي خبر نه دي. دا هغه دده دپټ ذکر (خفي ذکر) دفتر ده.
هغه خو الله تعالی له ځان سره ساتلی وي. بيا يې ورباندي کوي.

این چنین زیاروش کم می بود اندر در جهان.

ددغسې بنائسته کردار خلک په دنيا کې ډېر کم دي چې په
ظاهره چټ او په باطن کې يې له خداي پاک جَلَّالَهُ سره مينه وي خو
بيا يې هم خلک له دې پټې مينې څخه خبر نه وي.

په يو نېک شخص ياندي د الله تعالی امتحان او ازموينه

يو شخص په خلکو کې ډېر محبوب و، بل يو سړی په
تجارت پسې روان و، نو خپله لور يې راوستله اودغه سړي ته يې
وويل چې: زما په کور کې بل څوک نشته، يواځې دغه پېغله لور مې

ده ، په بل چا اعتماد نه لرم ، ته ډېر غټ پير او بزرگ يې ، زما دا لور به زما تر راتلو پورې له تاسره امانت وي او پام به ورباندې کوي .

کله چې دغه تاجر په سفر روان شو ، نو دلته شيطان هم خپل کوشش او هڅې پېل کړې ، چې دا نېک شخص له دې پېغلې سره په بد عملي اخته کړي ، پير به هم ډېر زيات احتياط کاوه ، ځان يې ساته ، يو وخت دغه پېغله ویده ده ، شيطان يې مخ ورباندې لوڅ کړ او ددغه نېک انسان سترگې پرې ولگېدې ، بل وخت کې دا پېغله ویده ده شيطان يې خپته ورباندې لوڅه کړه بيا ددې بزرگ سترگې ورباندې ولگېدې . نو طبعاً په دغه بزرگ هغه بشري صفات غالب شول او له الله تعالی سره يې دتعلق سلسله کمزورې شوه ، ځکه په فتنه کې يې ځان واقع کړ او الله تعالی فرمايي : ﴿ وَلَا تَقْرُبُوا الزِّنَىٰ ﴾ [سورة اسراء آيت : ۳۲] يعنې زنا مه ورنېرېدې کيږئ .

او نبي کریم صلی الله علیه و سلم فرمايي : ﴿ كَالرَّاعِي يَرْعَى حَوْلَ الْحِمَى ، يُوشِكُ أَنْ يَرْتَعَ فِيهِ ، أَلَا وَإِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى ، أَلَا وَإِنَّ حِمَى اللَّهِ تَحَارُمُهُ ، ... ﴾ . صحیح المسلم کتاب المساقات / باب أخذ الحلال وترك الشبهات / ج ۲ / ص ۲۸ . - رقم حدیث - (۱۵۹۹) ۱

ژباړه : لکه شپون چې ميري خروي د چراگاه (مال خړ) خواته ، نږدې ده چې په دې چراگاه کې گله شي ، خبراوسئ ! دهر باچا له پاره چراگاه وي ، او خبراوسئ ! دالله تعالی چراگاه دهغه محارم دي .

(یعنی پاچایان د عربو او داسې نور، د هریوه له پاره خپله چراگاه وي، چې عام خلک له هغې نه منعه کوي او چې څوک ور داخل شي هغه ته سزا ورکوي، او څوک چې احتیاط کوي نږدې چراگاه (مال خر) ته نږدې هم نه ورځي له دې څخه ویرېږي چې په کې واقع به شي.

او دالله تعالی له پاره هم داسې چراگاه دي چې هغه دده محارم دي چې هغوی ته به انسان نه ورنږدې کیږي ترڅو پورې وگڼه نشي چې بیا به یې پایلې او نتیجه یې نه وي، یعنی گناوې هغه چې الله تعالی حرامې کړې دي لکه: قتل، زنا، غلا، قذف، شراب، غیبت، نصیحت، پردی مال خوړل او داسې نور. دا ټول دالله تعالی چراگاه دي څوک چې ور داخل شو یعنې دایې وکړل نو دی دالله تعالی د عذاب لائق دی.

او څوک چې ور نږدې شو قریبه ده چې پکې واقع به شي، نو څوک چې له خپل ځان سره احتیاط کوي نو نه ورنږدې کیږي او نه له هغو شیانو سره تعلق ساتي چې په هغه سره گناوو ته ور نږدې کیږي له دغه امله شېناکو شیانو ته نه ورنږدې کیږي.

(النووي اشرح مسلم ج: ۲ / ص ۲۴۸)

نوکه د یو چا چراگاه ته دې مېرې ورنږدې کړې آخر به درڅخه پکې ورگډې شي.

نو هلته تعلق جوړ شو، آخر دغه بزرگ په بدلمني او بد عملي گرفتار شو.

بیا څه وخت وروسته خپل پیر او مرشد ته ورځي چې زه خو تباہ شوم، له ما څخه خو کبیره گناه وشوه، ددې علاج به څه وي؟ هغه ورته وایي چې: ته فلانکي کلي ته ولاړ شه، په هغه ځای کې یو بزرگ ده، ددې مرض علاج به درته وښيي. دی هغې علاقې ته ولاړ او دهغه سړي پوښتنه یې وکړه، نو هر چا وریاندې بد وویل چې: ته دومره بڼه صوفي سړی یې. دا خو د رنډیو او بدکارو، د بد عملو خلکو کلی ده، هغه سړی چې ته یې پوښتنه کوي یو لوی فاسق ده، هلکان او جینکي ساتي او شراب څښي، ته ولې دهغه پوښتنه کوي؟ دی بېرته راوگرځېده، یوڅه ځای راغی، بېرته ور وگرځېده او له خان سره یې وویل چې: یوځل خو یې خامخا وینم چې څرنگه سړی ده؟ خلکو که دهغه بزرگ هرڅومره بدې ورته په گوته کوله وې نه منله بیا هم دهغه کور ته ورغی. چې کله ورننوت نو له ده سره یې ولیدل، ورسره کېناست، دده په یوه څنگ کې ښایسته هلک او په بل څنگ کې یې ښایسته نجلی ناسته دی، او شراب هم ورسره ایښي دي. نو ده وویل چې: خلکو خو رښتیا ویل چې: دی دا کارونه کوي

خو کله چې خبرې شروع شوې نو په خبرو کې یې دومره زیات اثر و چې دی یې بېخي ناقراړه کړ، نو آخر ورته عرض کوي چې: کله تاته الله تعالی دومره غټ مقام هم درکړې ده نو داسې کارونه ولې کوي؟ چې یو طرف ته دې هلک او بل طرف ته دې نجلی کښېنولې او هلته درته د شرابو بوتل ایښي دي. نو دغه بزرگ ورته وویل چې: دا هلک مې زوی ده اودا نجلی مې مینځه ده او په دغو بوتلونو

کې سرکه ده او دا درې واړه روا (جائز) کارونه دي. دی ورته وايي چې خلک خو په تا دا گمان کوي چې دی هلکان او نجونې ساتي او شراب خنښي. دی ورته وايي چې دا مې ددې له پاره داسې کړي چې خلک خپلې لورگانې ماته پرې نه ږدي (اشاره يې ده ته وه). دا ددې له پاره کوم چې خلک مې په بزرگي خطا نه شي او پر ما اعتماد ونه کړي. خپلې لورگانې راته پرې نه ږدي هسې نه چې زه په زنا کې ورسره واقع شم.

ډيرو غټو مشاخو کرامو داسې کړي چې شهرت يې ډېر شوی نو بيا يې په يوه داسې رخصت عمل کړی چې د خلکو توجه ورڅخه واورې، او هغه شهرت ختم شي.

حضرت انوارالمشائخ مرحوم خليفه صاحب به ويل چې: ۱
شهرت آفت ده ۱

دا زموږ په طريقه کې جهلې ډېرې نشته، ځکه په دغو جهلو کې شهرت پيدا کېږي، او شهرت آفت ده، سړی تباه کېږي، کله چې يو شخص ته گوته ونيول شوه چې دا فلانکی صاحب ده او خلک زيات اعتماد ورباندې وکړي، دی په ځان خبر هم نه وي خو نفس يې دومره غټ شوی وي چې بيا يې کنټرول مشکل وي.

نو (خلوت در انجمن) معنا دا چې په مجلس کې د عامو خلکو سره په الفت محبت کې وخت تېروي خو په زړه کې يې تعلق له الله تعالی سره وي او هغه تعلق ابدی تعلق وي.

وقوف قلبی: دا معنا چې انسان باید په خپل زړه باندې علم ولري چې زما زړه غافلنه ده او که د الله تعالی په یادونه بوخت دی

اولیاؤ الله چې د خپل زړه حالات بیانوي. څوک وايي چې زه د زړه یو ساعت لحاظ کولای شم، څوک وايي چې زه یې نیم ساعت کړای شم، هغه دا معنا چې زړه دومره په کنټرول کې ده چې هلته وسوسه هم بالکل مداخله نه شي کولای. د یو ساعت، یو سکنت له پاره هلته شیطان مداخله نه شي کولای. نو دا چې په سرې کې دا مقامات پیدا شي چې ساه یې په غفلت نه وځي، قدم په غفلت نه پورته کوي او په یوه مجلس کې هم د الله تعالی له ذکر څخه نه غافلېږي، که د دنیا په هره جائزه معامله کې لگیا وي، خو زړه یې له الله تعالی سره وي.

لکه چې الله تعالی فرمایي: ﴿ قَبْلَ إِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَادْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا

وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ... ﴾ (سورة النساء آیت ۱۰۳)

ژباړه: بیا کله چې اداء کړې تاسې لمونځ نو یادوئ تاسې الله تعالی په ولاړي او په ناستي او پر اړخو خپلو.

مفسرین کرام لیکي: دلته د الله تعالی مقصود او غوښتنه د ذکر دوام ده، چې هر وخت به الله تعالی یادوئ همیشه یادول خو دا معنا نه چې په ژبه باندې به الله الله، سبحان الله سبحان الله یا الحمد لله وايي. بلکې معنا دا چې زړه به دې یو آن او لحظه هم د الله تعالی له ذکر څخه غافل نه وي.

بیا چې دا آن موجود شو نو شاه نقشبند رضی الله عنه فرمایي چې: چا
 رب تعالی وپېژانده معرفت قلبي ورته پیدا شو نو (لا یخفی علی شئ) یعنی
 بیا یو شی هم نه ورڅخه پټیږي. دغه کشف چې اولیاؤ الله تعالی
 کېږي دا ځکه چې الله تعالی په خپله فرمایي: (وَيَصْرُفُ الَّذِي
 يُبْصِرُ بِهِ...) (رواه البخاري فی کتاب الرقاق). چې زه بیا د خپل خاص
 بنده سترگې شم په ما باندې لیدل کوي، نو بیا دغه انسان په
 دنیاوي اسبابو او عیشونو نه خطا کېږي، هغه بیا عشق ده، او
 عشق بیا یو اور ده، چې له محبوب نه ماسوا نور هر څه سوځوي.

دچاپه زړه کې چې الهي سوز او عشق پیدا شو بیا نه بنځه او نه
 هم اولاد، نه اقارب او نه بل څه په نظر ورځي بلکې یواځې او یواځې
 دالله تعالی او نبي کریم صلى الله عليه وسلم مینه او محبت یې مقصد او
 مطلب شي. بیا هغه زړه د الهي نور مظهر او مرکز وگرځي.

نو دې ته لږ سوچ په کار ده چې د زړه شیشه پاکه شي. کله چې د
 زړه شیشه پاکه شي نو بیا یې رڼا هم دغومره زیاته وي.

د لمر شعاعو ته چې وړوکې شیشه ونیسې نو په دېوال باندې
 وړوکې وړانگه غورځوي، خو که غټه شیشه وي او خیرنه وي،
 مطلب دا چې د استعداد خبره ده، که هرڅومره غټ وي خو چې
 شیشه یې صفا نه وي نو د لمر هغه رڼا نه شي منعکس کولای، خو
 چې شیشه غټه وي او د صفایي کوشش هم ورسره کېږي نو چې
 څومره صفایي زیاتېږي همدومره یې رڼا هم زیاتېږي، او هلته یې
 نورو خلکو ته هم فائده رسېدل شروع شي.

بیا د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د انوارو شعاع ددې انسان له سینې نه
د بل انسان سینې ته هم په بڼه توگه ورځي.

ایا په جذب اودس ماتیري اوکنه ؟

د جذب متعلق بیان مخکې تېر شو. اوس به دا خبره واضحه
کړو چې په جذب سره اودس ماتیري که نه ؟

دا جذب چې چاته پیدا کېږي دا یو داسې کیفیت ده چې د انسان
حواس کار نه پرېږدي، داسې نه وي لکه ویده اویا بې هوښه چې په
خان نه پوهېږي. په خان بڼه پوهېږي خو خان اداره کولای نه شي.

حضرت مولانا شیرعلي شاه مدني رَحْمَةُ اللَّهِ بِيَانِ کَاوَه چې زه د
طالبانو د تحریک په وخت کې د افغانستان دهرات ولایت ته تللی
وم، هلته د (خواجه غلطان ولي رَحْمَةُ اللَّهِ) په نامه یو زیارت دی، چې
پهرو علماوو او طالبانو تجربه هم ورباندې کړې. عام خلک داسې
وایي چې داسې یو لوړ ځای ده، چې یو اړخ دې خان واپراوه نو په
دوهم اړخ کې بیا خان نه شي اداره کولای، د غونډۍ تر بېخه پورې
چې رغښتی نه یې نو خان نه شي تم کولای. بڼه په خان پوهېږي،
وېش یې نو په جذب کې هم دغسې یو کیفیت وي. د سړي عقل په
ځای وي، سترگې او وجود یې کار کوي نو لنډه دا چې د جذب په
حالت کې عقل او هوش پوره کار کوي یواځې د خان د کنترول خبره
ده، نو په جذب سره اودس نه ماتیري.

فیض الله خلیفه صاحب ویل چې:

په ما باندې به د حضرت صاحب مبارک په مجلس کې ډېر جذب راتلو، نو یو وخت کې یو عالم راته وویل چې: تاته څه کیفیت پېښیږي؟ چې داسې پورته پورته غورځې؟ ما ورته وویل چې: نور څو نه پوهېږم خو کله چې ذکر شروع شي، نو زما د زړه د برابري نه نیولې آن تر زړې پورې په دې منع کې د نور یوه شیشه راشي، دا شیشه مې پورته کوي او په ځمکه مې ولي. ښه په ځان پوهېږم، خو ځان تم کولای نه شم. نو په دې سره اودس نه ماتیري. دې ته متوجه شی اعتراض او اشتباه دې څوک ځان ته نه پیدا کوي اونه دې په بل چا باندې رد کوي. دا د هرچا خپلې برخې دي، دا چې څوک څه کوي او څه ويني؟ د دې لیدلو حال خو هرچاته څوک نه شي ویلای. دا خو پټ اسرار دي.

منصور حلاج حال ووايه، آخر په دار وځړول شو. هر چاته حال ویل ناروا دي. یواځې خپل مرشد او یا دمرشد خپلو خصوصي مریدانو ته به حالات بیانوي، چې هغه ښه معتقد خلک وي.

منصور حلاج چې کله په دار وځړول شو، نو یو سړي ټوله شپه په ژړا او غم کې تېره کړه چې: ای خدایه! دا منصور خوستا دوست او ولي و، ستا مقرب بنده و او تا ورته داسې سزا ورکړه چې په دار وځړول شو. نو همدا سړي بیا خوب ويني چې الله تعالی همدغه شخص ته وایي: منصور ته ما خپل راز ویلی و او ده هغه راز پټ و نه ساته، ځکه مې دا سزا ورکړه. د بادشاه راز چې څوک پټ نه شي ساتلی دهغه به همدا سزا وي. لکه هغه پښتانه هم وایي چې: د بادشاه شکرې په غم لړلې وي.

حضرت شاه نقشبند رَحْمَةُ اللَّهِ هُمْ وَايِي دوه ځله په ما باندې هم داسې مقام راغلی چې نژدې وه زه هم د منصور حلاج غوندي دعوه وکړم چې: (انا الحق) خو زمونږ په علاقه کې د پانسي (دار) دوه ځایونه و، نو هلته به ورغلم او خپل نفس ته به مې ویل چې: که دا دعوه دې وکړه نو ستا به هم دغه سزا وي. ته به هم د منصور په شان په دار وځړول شي. خو د الله تعالی رحم او کرم اود حضرت خواجه عبدالخالق غجدواني قدس سره فیوضات راباندې راغلل او له دې مقام څخه به یې وارولم.

شاه نقشبند مبارک قسم کوي چې کله منصور حلاج په دار کېده که هلته د خواجه عبدالخالق غجدواني یو خلیفه هم موجود وای نو منصور به چا نه وای په دار کړی او دی به یې له دغه مقام څخه اړولی وای. احضرات کرام نقشبندیه / ص ۱۸۳

نو دا مقامات او اسرار چې چاته په نصیب کېږي نو هر چاته خو یې څوک نه شي بیانولای، نو اعتراضونه دې څوک نه کوي (المرء یقیس علی نفسه) هر سړی په خپل ځان قیاس کوي چې زه خو دا شی نه وینم نو دا شی نشته. دا په سلگونو کتابونه العیاذ بالله په درواغو نه دي جوړ شوي. زه به یې نه وینم، نو زما د نه لیدلو له وجې خو د هغه شي نیستي لارمه نه شوه. دا د باطن شیشې دي، صفایي غواړي، د چا چې څومره استعداد وي دغومره شی ورته معلومېږي، نو اعتراضونه باید په دې رابطه ونه کړل شي. دا ټولې خبرې ثبوت لري.

مجلس (۲۸)

د حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت کول

﴿ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ أَكُونَ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِنْ وَالِدِهِ وَوَلَدِهِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ ﴾

ارواه البخاری ومسلم فی کتاب الایمان / ص ۱۷

ژباړه: رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي چې: له تاسو نه یو څوک هم کامل مؤمن نه شي گرځیدلی چې ترڅو زه ده ته ترخپل مور او پلار او تر ټولو خلکو نه یم محبوب شوی، نه یم گران شوی. اوس له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دامحبت چې ترخپلو مور او پلار او تر ټولو خلکو به زیات محبوب وي دا کوم قسم محبت ده؟

عام کتابونه لیکي چې طبعي محبت چې دانسان په وس کې نشته، دخپل خان دخپل اولاد یادمور او پلار سره طبعي محبت ده له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره طبعي محبت نه ده مراد. ځکه داسې خوډهر کم خلک پیدا کېږي چې ده ته ترخپل خان مور او پلار او اولاد تر ټولو خلکو رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ گران وي نومراد ورنه محبت عقلي، ایماني او اختیاري دی.

یعنی دامحبت دامعنا چې دسړي به د رسول الله ﷺ سره دومره مېنه وي چې ترخپلو خواهشاتو اودخپل مور اوبلار ترخواهشاتو دخپل اولاد ترخواهشاتو ، د ملگرو او حکومت بلکې دهرچاله خواهشاتو اوارزو وگاتو به، ده ته د نبي کریم ﷺ ارزو قدرمنه وي، حتی دسړي خپل نفس غواړي چې بدکاري وکړي خود نبي کریم ﷺ امر داده چې نه به یې کوي، داسړی به کامل مؤمن هلته وي چې دخپل نفس خواهش پریرېدي اودنبي کریم ﷺ د امر سره سم عمل وکړي

دسړي مور اوبلار ، دسړي نه یوڅه غواړي اودحضرت نبي کریم ﷺ حکم بل څه وي نو داسړی به هلته دکامل ایمان څښتن کېږي چې دخپل مور اوبلار اودخپل اولاد خبره، دخپلې ښځې خبره، دحکومت اوملگري خبره ټولې یې شاته وغورځولي، خودنبي کریم ﷺ په امر باندي یې عمل وکړ دادانسان په وس او اختیار کې شته

نوانسان هلته کامل مؤمن گرځي چې دی دنبي کریم ﷺ اوامر اونواهي ، هغه ته ترخپل خان، مور اوبلار ټولونه مخکې کړي ، له دې وجې نه دغه انسان چې دنفس مقابله کوي دمور اوبلار او اولاد مقابله کوي، پده به قسم، قسم دخواهشاتوپه تقاضا ، تکلیفونه راځي خوچې په چاکې دایمان کمال و نو داټول تکلیفونه ورته اسانه کېږي ، هغه بیا برداشت کولای شي ، داوداسه په کولو کې، دلمانځه په کولو کې ، دروژې په نیولې کې ، دحج په کولو کې، دجهاد په کولو کې الغرض په ټولو کې انسان ته تکلیفونه وي،

خوچې چاد نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مېنه پيدا شوه، نودا تکليفونه ټول ورته اسانه کيږي، بيا په طاعت او عبادت باندې خوند اخلي، حتی چې د صحابه کرامو په وخت کې داسې پيښه وه، بلکې په اوس وخت کې هم خلک شته چې ديو انسان پلار خدانخواستې په کفر کې وي او د شريعت حکم جهاد ورته متوجې شو، چې ته به جهاد ورسره کوي، نودا انسان به هلته کامل مؤمن وي چې دخپل پلار اولاد هېڅ پروا ونلري او جنگ او جهاد اخير وژلوته يې تيار شي، خود نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حکم نه ماتوي.

حتی خپل خان قرباني ته تيار کړي، که څه هم انسان له ډول، ډول تکليفونو سره مخ وي، خو هلته چې د شريعت حکم ده، هغه نشي ماتولی له خپل خان څخه ورته د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حکم محبوب دی، دهغه ارزو ورته گرانه شي، نود خپل خان څخه تير شي او مرگ قبول کړي، خود هغه حکم نه ماتوي، د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حکم نه ماتوي، دغه مرتبه دکمال د ايمان ده.

د صحابه کرامو دغه محبت دلورې درجې و، ځکه ددوی اطاعت هم ډېر و، ولې چې تر ټولو خلکو نه ددوی محبت زيات و، ددوی معرفت دلورې درجې و، دوی چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په کوم ډول پيژانده، نور و خلک چې د صحابه کرامو نه چې راشاته دې هغوی ته داسې معرفت نه و تر لاسه شوی، ددوی علم د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په حال باندې علم شهودي و په سترگويي حالات ليدل، د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ معجزې يې ليدلې، د نزول حالات يې ليدل، نود ددوی معرفت زيات و د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مقام او

مرتبہ بہ بنہ توگہ پيڙندلہ ، ڇڪہ ددوي د رسول اللہ ﷺ سرہ
مينہ ہم پہ لورہ کچہ وہ .

حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رسول اللہ ﷺ تہ وايي ماتہ ترپلار
او اولاد اونوروتولو خلکو تہ گران يي ، (اَلْأَمِنْ نَفْسِي) مگرلہ خپل خان
ڇخہ تہ نہ يي راتہ گران .

رسول اللہ ﷺ ورتہ وويل چي وانلہ کہ تہ ترهغه پوري
کامل مؤمن شي چي ترخوله خان ڇخہ زہ درتہ گران شوي نہ يم
حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورتہ وايي چي يو وار داسي خبرہ وي نوواللہ
اوس ماتہ ترخپل خان ہم گران يي

ڇڪہ دوي د نبي کریم ﷺ عظمت او لورہ والي
د پيڙانده ، لہ دغي وجي نہ چي دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ لہ طرف نہ
د آدب حکمونہ صحابه کراموتہ (په سورة حجرات کي) نازل شول
چي تاسي دنبي کریم ﷺ په حضور کي په زورہ زورہ غريدا
مہ کوي په تولو صحابه کراموکي د رسول اللہ ﷺ
قدر او عزت حضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ او حضرت عمر فاروق
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بنہ پيڙانده ، دوي بہ ددغه آيت نہ وروسته د نبي کریم
ﷺ په مجلس کي داسي په آدب غريدل لکه يو څوڪ چي
ڇاتہ پتہ خبرکوي ، حتی دوهم واري بہ ورتہ وويل شول چي ڇہ
وايي ، د رسول اللہ ﷺ ہم لہ دوي سرہ بي اندازي محبت
اومينہ وہ ، يوخل رسول اللہ ﷺ په مسجد کي روان
؛ نو حضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تہ يي يولاس پہ لاس کي ورکري
او حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ تہ يي بل لاس پہ لاس کي ورکري

اوورته وايي چې : مونږ په دقبرنه هم يوځای راپورته کيږو امشکوۍ
المصاييح / ج ۲ / باب مناقب ابي بکر وعمر ص ۱۵۶۰ اودحشرپه ميدان
به هم يوځای گرځو؛ خوسره له دومره نزديکت اوشفتت بياهم دومره
چې دوی ډاريدل، نورصحابه کرام د دوی په شان نه ډاريدل.

دحضرت ذواليدین رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مشهور حديث دی، يووخت نبي
کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په څلوررکعتيزلمانځه کې سهوه شو اودوه رکعت
لمونځ يې وکړ، دحضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ اوحضرت عمر
فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په شمول ډېر نورصحابه کرام هم موجود وو، حضرت
ذواليدین رَضِيَ اللهُ عَنْهُ راغی رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته وايي يا رسول الله
لمونځ لنډ شو اوکه له تاهيرشو؟

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايي چې يوه نه دی شوی دی
ورته وايي چې نه صاحب اڅه خو شوی، لمونځ دې کم وکړ، رسول
الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له نوروصحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ څخه پوښتنه وکړه
چې همداسې لکه ذواليدین رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې وايي؟ نوروصحابه کرامو
رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ورته وويل هوالمونځ دوه رکعته شو.

امشکوۍ المصاييح / ج ۱ / باب السهو ص ۱۹۲

نورسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دوه رکعته نور ورپسې وکړل
دلته محدثين کرام ليکي چې په دغوخلکو کې حضرت ابوبکر
اوحضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا موجود ؤ اوبه دې غلطې باندي پوه هم
شول چې لمونځ دوه رکعته وشو؛ خودوی څه ونه ويل؛ دا ولي؟
خواب ډاکوي چې ددوی دواړو له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره بې
انتهازيات محبت ؤ دهغه هيبت يې په زړه کې موجود ؤ؛ نودوی

ددې جرئت نه شوای کولای چې دوی په دې هکله له رسول الله
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره خبرې وکړي.

نوڅومره چې څوک ډېر پیژني همدومره دده په زړه کې دهغه
 محبت زیات پیدا کیږي، همدومره دهغه نه خوف او ویره پیدا کیږي.
 لکه چې علماء کراموته دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ معرفت زیات حاصل
 دی ځکه دوی له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه ډېر زیات ویرېږي.

دصحابه کرامو چې له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مېنه ډېرینه
 لوره کچه وه، وجه داوه چې دی یې ډېر ښه پیژانده.

نوسړی به هلته کمال ته رسیږي چې کله دده له رسول الله
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره له هرچانه محبت زیات شي.

دمحبت بحث ډېر زیات دراز دی زه به یې دلته یونمونې درته
 وړاندې کوم.

دمحبت علامات او نښې

نودمحبت اومینې علامه داده چې څوک وایي زما له حضرت
 رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت دی، په دې دعوه کې به دی هلته
 رښتونی وي چې دی در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په سنتو باندې ځان
 برابر کړي، که څوک له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دمحبت دعوه لري
 او په سنتوی عمل نه کوي، په سنتوی ځان نه برابروي؛ نو دی په دې
 دعوه کې درواغجن دی، ځکه چاته چې څوک خوندور کوي
 ؛ نو دهغه جامه اولباس هم خوندور کوي، دهغه عادات او خوبونه هم
 خوندور کوي اوداتول په تمامه معنا په ځان کې راوړي.

لڪه ڇوڪر جي ڏم ته کينې نور ته وايي جي ماته انگريزي ويڻه
 راجور ڪره، ڇوڪر وايي ماته تبليغي ويڻه راجور ڪره، داوولي وايي
 ڇڪه جي ده ته دهغوي لباس او عادات خوند ورکوي؛ نوڊچاچي له
 چاسره مېنه وي، کوشش ڪوي جي دهغه خوي، عادات او اخلاق په
 خان ڪي راولي.

دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره دمحببت علامه داده جي دسري دقران
 عظيم الشان سره ڊبره مېنه وي، اوڪه د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره
 محبت وي؛ نوڊ رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له سنتوسره بي محبت وي
 هرولي جي دوليت مقام ته رسيڙي نوهغه دحضرت رسول الله
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په متابعت باندي رسيڙي، جي ڇومره ڊبرمتابعت و
 همدومره دهغه ولي مقام لوڙيڙي.

حضرت مجددالف ثاني شيخ احمد سرهندي مَنَرَحَد، جي په
 طريقت ڪي بولوي عظيم الشان شخصيت تهرشوي دي او لوڙ
 مقامات بي جي تر لاسه ڪري دي، دده نه ڇوڪر پوڻهه ڪوي جي
 دادومره غم منصب خداوند متعال په ڇه وجهه در ڪر؟
 دي ورته وايي جي د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په متابعت مينه او
 محبت باندي.

دي مبارڪ وايي جي يووخت ڪي زه په ڇاي ڪي په چپ اڙخ
 ڇملاستم؛ نويه مايباندي جي ڪوم فيوضات راتل، هغه بندشول، زه
 پوه شوم جي مادستو خلاف عمل وڪر؛ خوداسي هم نه جي په ڇاي
 ڪي په ڀني اڙخ واورم، ماويل جي بي ادبي دي وڪره، بيرته ولاڙ شوم
 اوبيا ڪيناستم اوبيا په ڀني اڙخ باندي ڇملاستم، جي دستو

متابعت په كامله توگه راشي؛ نو د خداوند متعال له خواداسي
فيوضات راباندې راخلاص شول چې ډېر وخت مې نه وو ليدلي
[مقدمة التصوف ص ۲۰/۲۱]

سنن ابن ماجه ليکي چې يو وار په سنت، لکه د بيت الخلا ته
د ننوتلو په وخت کې چې په پښه مخته کړي او د راوتلو په وخت کې
پښه را مخته کړي، د دغې واړه سنت ژوندي کول تر يولوی
حسنة بدعت نه، لکه مدرسه جوړول، هم ډېر زيات ثواب لري

[سنن ابن ماجه / ص ۳ / حاشيه ۹ بحواله ، انجاح الحاجة]

سره له دې چې مدرسه بدعت حسنة دی، خو مره غټ کارونه
پکې کيږي خودغه سنت چې دخلکو تر پامه يو عادي شی ورځي
، د دغه ثواب ورباندې ډېر زيات دی

په حديث شريف کې راځي چې د يوه سنت ژوندي کول، په وخت
د فساد دامت کې د سلو شهيدانو اجر لري. امشکوة المصابيح / ج ۱ /
باب الاعتصام بالكتاب والسنة ص ۱۲۰ . ځکه دين د رسول الله
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په سنتو ژوندي دی ، که سپری بزرگي کوي او د شريعت
موافق نه وي، نو کله دهغه اخري خاتمه خرابه شي او کافر او زنديق
شي

نوموږ اوتاسو که دا غواړو چې په ديني امورو کې دې زمونږ
ترقي وشي، د خدای پاک صَلَّوْا عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او رسول الله صَلَّوْا عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره
مودې نږدیکت پيدا شي؛ نو بايد دا کوشش وکړو چې د شريعت په
چوکاټ کې بايد خان برابر کړو او امر په خای کول، د گناهونو څخه
خان ساتل، خان په سنتو برابرول

نوچې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره څوک مېنه لري نوچې په
 خوب کې يې ليدلی وي هغه څيره دي ورپه زړه کوي، که يې نوې
 ليدلی اوحج ته تللی وي نو دروضې مطهرې څيره دې ورپه زړه
 کوي، که نوې نودرود شريف دې په داسې اخلاص سره وای لکه دی
 چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په حضور کې مخامخ چې ناست وي
 او هغه يې په سترگو ويني، کله چې دسړي دومره ادب او عقیده
 پيدا شوه، د سنتو او شريعت پابند شو، شوق او اخلاص پيدا شو؛ نو بيا
 خداوند متعال په يوه واړه عمل سره انسان ته دومره درجې ورپه
 برخه کوي چې بل يې په کلنو کلنو کوي دهغه دومره درجې نه
 جگيرې، يوسړی به په کلونو، کلونو لگياوي دهغه عبادت به يې
 ثواب وي لکن رتبه به يې نه جگيرې، يعنې قرب به نه ورته
 پيدا کيرې او يو څوک چې يو واړې داخلاص ماده پکې موجوده
 شوه، سينه يې صفا شوه، محبت موجود شو، دهغه رتبې بيا داسې
 جگيرې لکه د دنيا د صاحب منصبانو رتبې چې جگيرې، هغه بيا په
 واړه عمل خداوند متعال ته دومره نژدې کيرې چې نور خلک په
 دې و عملونو دې مرتبې ته نه رسيرې، لکه دا حديث مورې ډير ځله
 ذکر کړی دی چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وايې چې په صحابه کرامو
 پسې بدمه وايې، که تاسو د اُحد د غره په اندازه سره زر صدقه کړی،
 دهغوی د يو پاؤ يا نيم پاؤ صدقې ته هم نه رسيرې. صحيح البخاري
 فضائل اصحاب النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باب ۵ : مسلم فضائل صحابه / رقم
 الحديث : ۲۲۱ / ۲۲۳

څکه په هغوکې اخلاص، صداقت او محبت موجودو، کاريې رښتونی و د دوی د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره ډیره مینه او محبت و، حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ټول جايداد په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې قربان کړی، حتی دومره د صحابه کرامو دومره مینه او محبت ورسره و چې کله به دده له مجلس نه جدا شول نو گوښې به خوراک او چنباک خوند نه ورکاوه، منډې به یې وهلې او د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مجلس ته به یې ځان رساوه.

حتی صحابي مبارک د کفارو په لاس کې بندې ده، د پانسی حالت ده، کفار ورته وایې چې تاته دا محبوبه ده چې ته خلاص وای او په خپل کور کې وای او رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مودتاپه ځای نیولی وای او پانسی کړی مو وای؟ پدغه به ته راضي وي؟ دی ورته وایې چې دا خوڅه کوی چې زما په ځای دې هغه پانسی وای، والله چې دی هلته په کور کې وي دده په پښه کې اغزی ولاړ شي هم که ماته دا محبوبه وي او نه یې زغملی شم.

سبحان الله! رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څومره په دوی گران و.

دده دوفات نه وروسته چې دی د دنیا نه انتقال شو چې دا غږ په ټوله علاقه خپور شو چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د دنیا نه رحلت وکړ، حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ غوندي شخص چې څومره غټ علم او قوی استعداد خداوند متعال ورکړی و څو محبت یې په دومره لوړه کچه و چې دهغه حواسو کار پرېښود، توره یې راویستله چې که چا دا غږ وکړ چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفات شو، زه به سر ورنه پرې کړم. ۱ البدایة والنهایة احتضاره ووفاته صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ج ۳ / ص ۱۶۵۴

ډېر صحابه کرام په نفس غږ اوړیدلو لیونیان شول، عقلونو به یې کار پرېښود، حضرت عبدالله بن زید رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په باغ کې ؤ چې خبر شو چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفات شو؛ نو هلته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته دعا کوي چې ای خدایه! چې زما دسترگو سر والی خود نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په دیدار کې ؤ اوس چې هغه ولاړ؛ نورې مې سترگې رنډې کړې چې په نورچامې سترگې ونه لگيږي. په هغه ځای یې خدای دعاقبوله کړه او سترگې یې رنډې شوې.

په احد کې چې کله جنگ شروع شو یو صحابي مبارک در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مخې ته ودریده او ځان یې ډال کړ ترڅو په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې د غېبشي، تورې یا نیزې وار ونه لگيږي. نو د اصحابي مبارک (۷۳) ځایه زخمې شو.

البداية والنهاية فصل فيما لقي النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يومئذ من المشركين
قبهم الله / ج ۲ / ص ۱۶۵۴

دیونې ښځې د احد په غزا کې دخپلې کورنۍ غړي هریو پلار، میره او ورور درې واړه شهیدان شوي دي، خو چې کله یې دامخته راځي او رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه وني؛ نو اول له هر څه نه مخکې در رسول الله پوښتنه کوي چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حال څه ډول دی؟ چاورته وویل چې د تاپلار، میره او ورور شهیدان شوي دي دا ورته وايي چې هغوی پرېږده دهغوی غم ماته در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د غم نه گران او سخت ندی. ۱ سیره النبي پښتو ترجمه عنوان د مدینې به لور او د مدینې او ... نه هیریدونکي ولولي ص ۴۰۹

دېته واقعي عشق وايي، چې خپل ځان یې مرگ ته ورکاوه، دخپل اولاد مرگ ته تیار ؤ؛ خودې ته نه ؤ تیار چې در رسول الله

صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په پښه کې دې يو ازغی قدر هم ولاړ شي، دامحبت چې ددوی دومره ډېرو وچه داوه چې دوی د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عظمت په پښه توگه پيژانده؛ نوهيبت يې په زړه کې ؤ، محبت او عشق يې په زړه کې ؤ.

دازمونې طريقته هم، دصحبته طريقته دی، ډېره ترقي چې په دې کې په مخ باندې راځي هغه په دې باندې چې دخپلو مشايخو سره داسې اخلاص موجود شي لکه دصحابه کرامو اخلاص چې له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره موجود ؤ.

داچې سړی په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې عاشق کيږي، دهغه له پاره اول شرط داده چې سړی به په خپل شيخ باندې عاشق کيږي، چې دې ته دتصوفو په اصطلاح کې فنا فی الشيخ ويل کيږي، دفنا فی الشيخ دامعنا ده چې دهغه خپل شيخ احوال، حرکات اوسکنات به ده ته ترهرڅه شي محبوب وي، کوشش به کوي چې دهغه په نقش قدم باندې خان برابر کړي.

نود خپل شيخ سره محبت دڅه وجې نه ده، دده دشخصيت له وجهه دی؟ نه دده دشخصيت له وجې خونه دی، بلکې ددې وجې نه دی چې شيخ د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وارث دی، اوس چې له خپل شيخ سره ددين په خاطر مېنه پيدا شوه، دا په واقع کې دحضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مېنه ده؛ نوخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ دهغه دهدايت لارې اسانه کوي، بيا د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره مېنه او عشق پيدا کوي.

اود رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره عشق دڅه وجې نه وي؟! !!

ددې وجې نه ده چې دی دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له طرف نه موثر نه پیغمبر ده؛ نودهغه دعشق په واسطه بیا دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دعشق لارییدا کوي؛ نو فنا فی الشیخ مقدمه دفنا فی الرسول ده اوفنا فی الرسول مقدمه دفنا فی الله لپاره؛ حضرت سلطان محمود غزنوي صاحب روان دی دوخت یوجید عالم ابوالحسن خرقاني رضی الله عنه ته څوک ورلیږي چې ورشه! چې امیرالمومنین دې غواړي، دوخت بادشاه دې غواړي.

ده ورته وویل چې زما اودهغه څه دي؟ زه یو ملنگ یم اوهغه بادشاه دی بیا دبشاه قاصد ورته وایي چې ﴿يَتَأْتِيَ الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ﴾ (سورة النساء آیت ۱۵۹) چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اطاعت وکړي، دهغه درسول اطاعت وکړي، دخپلوا میرانو اطاعت وکړي.

ابوالحسن خرقاني رضی الله عنه ورته وایي چې زه دا طیعوا الله نه اطیعوا الرسول ته هم نه یم ور خلاص (تذکرة الاولیاء، پښتو ص ۱۲۴) چې یو ځل محبت دالله تعالی سره پیدا شو بیا رسول هم له منځ څخه وزي، دپیغمبر سره محبت دڅه په خاطر ده؟ خودالله تعالی ددین په خاطر ده، دغه ټول له منځه وزي. یعنې ددوی سره عشق ددوی دخان په خاطر نه شي، بلکې بیا یواځې په دغه خاطر شي چې دی دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوست ده، نور الحب فی الله، په خاطر محبت ورسره کیږي، چې هغه دایمان دکمال مرتبه ده.

نوڪوشش دي سڀي ڊاڪوي چي خان دي دستو تابع ڪري، خان دي شريعت پابند ڪري، زمونڙو دطريقت اول شرط داده چي سڀي به به شريعت خان برابر وي.

چي يو خل خان به شريعت برابر شو، اخلاق او عادات به شريعت برابر شو، بيا به دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ به عمل ڪي ترقي راولي بيا الله تعاليٰ فرمايي: ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا﴾

اسورة العنكبوت آيت: ۱۶۹

ڙباره: او هر ڇه هغه ڪسان چي ڪوئبنس ڪوي تل به (دين د) موڙ ڪي خامخا وبه بنيو هرو مرو (خامخا) دوي ته لاري خپلي (چي موڙ ته پري راخي).

يعني چي ڇوڪ زما ددين به لار ڪي ڪوشش ڪوي زه بيا دخپل خان دديدار لاري ورته خلاصوم، زما به طرف به اسانه طريقه راتلاي شي، ڪه اطاعت نوي، محبت نشي پيدا ڪيداي چي محبت نشو پيدا، فنا نشي راتلاي اوچي فنا رانغله بيا به سڀي نااميده پاته ڪيري. او هغه بيا ڪاميابي هم نشي تر لاسه ڪولي.

(۲۹) مجلس

د حضرت امام اعظم ابوحنيفه رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ مناقب او علمي مقام

يو خليفه صاحب بيان راتہ کاوہ چي ٻہ يوه کور کي ناست
 وم نو گورم چي ٻہ تاخچه کي ڇه انوار پورته کپري، سمدلاسه
 ورپورته شوم چي ٻہ نوموري تاخچه کي يو زور ڪتاب پروت و، کله
 مي چي زاواخيست د امام رباني صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ مکتوبات شريف
 ده، داچي دکور ڇنستن ته بي قدر معلوم نه و، نه بي پيژانده. دکور
 ڇنستن ويل چي دلته کوم ملا اينسي ده، خو دغه خليفه صاحب چي
 د فراست ڇنستن و، معلومات ورته وشو.

نو د هرچا دڪتاب چي ڇوڪ مطالعه کوي نو له هغه سره بي
 تعلق او محبت پيدا کپري او ڇومره چي تعلق او محبت پيدا کپري
 دغومره دهغه انسان طرف ته فيوضات ورپه برخه کپري

د يو چا په باب علمي معلومات چي سري پيدا کري نو دا ڊپر
 ضروري شي ده، بيا خاصڪر د طالبانو له پاره. مونڙو د مذهب په
 سلسله کي د امام صاحب پيروان يو، خو که دهمدغه امام صاحب
 د علمي خدمتونو او نورو ڪراماتو او علمي مقام په باره کي ڇوڪ
 پوڻستنه رانه وکري نو مونڙو طالبانو ته بيا په دي باره کي هپڻ

معلومات نه وي. همدارنگه مونڙ د نقشبنديي طريقي پيروان يو، خو ڪه له مونڙ ڇڻه يو ڇوڪ د شاه نقشبندي، يا امام مجدد الف ثاني (قدس الله سرهم) په باره ڪي پوښتنه وکړي، دهغوي معلومات له مونڙ ڇڻه وغواړي، يا د حضراتو مبارڪانو په باره ڪي يوڇوڪ راڅڻه معلومات وغواړي نو مونڙ يي په ځواب ڪي هېڅ هم نه لرو، وجه داده چي محبت ڪم وي نو دهغوي دژوند حالات مو مطالعه ڪري نه وي.

خبره چي ڪره او دسند ور گرځي دا هلته چي له مونڙ سره دهغي خبري په اړه ڪره علمي معلومات هم وي، له دې سره شوق هم زياتيري.

دامام اعظم ابو حنيفه رَحْمَةُ اللَّهِ دژوند حالات

حضرت امام اعظم ابو حنيفه رَحْمَةُ اللَّهِ چي مونڙ يي په مذهب يو؛ په (۸۰) هجري ڪال ڪي پيدا شوي او په (۱۵۰)، يا (۱۵۱)، يا (۱۵۲) هجري ڪي يي له دې فاني دنيا څڻه دتل له پاره سترگي پټي ڪري مشهور قول داده چي په (۱۵۰) هجري ڪي وفات شوي ده. امشڪوة المصابيح / ج: ۱۲ / الباب الثاني في ذكر اصحاب الاصول ص: ۱۶۲۴ دي په خير القرون ڪي د تابعينو په مقام ڪي ده. په يو روايت ڪي راځي چي څلور صحابه ڪرام رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ يي ليدلي او بل روايت ڪي راځي چي اته صحابه ڪرام رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ يي ليدلي دي. دامام صاحب لمسي دده په باب ڪي وايي چي: ڪله امام صاحب پيدا شو نو خپل پلار حضرت ثابت رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ حضرت علي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ ته وروږ او حضرت علي رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ

هم ده ته او هم دغه ماشوم [امام صاحب] ته دخير او برکت دعا
 وکره، نو دهغي بنکلي دعا دائر نتيجه ده چي الله تعالی دده په
 اولاده کي دا د علم سلسله جاري کره. مشکوة المصابيح ج ۲، الباب
 الثاني في ذکر اصحاب الاصول ص ۱۶۲۴

حضرت امام صاحب په فقهه کي دومره ژور معلومات لري چي
 دده په باره کي حضرت امام شافعي رَحِمَهُ اللهُ فرمايي: (الناس عيال
 ابي حنيفة في الفقه) په فقهه کي ټول خلک د امام صاحب عيال دي

امشکوة المصابيح ج ۲، الباب الثاني في ذکر اصحاب الاصول ص ۶۴۷ بتغير لفظ.
 مرقاة المفاتيح، شرح مشکاة المصابيح، ج ۱، ص ۷۷، بهذا اللفظ ۱

۱- يوخل د حضرت امام شافعي رَحِمَهُ اللهُ په مخکي چاپه امام
 صاحب رَحِمَهُ اللهُ کي څه خبره وکره، ده راوغوښت اوورته وې ويل:
 چپ شه ادهغه چاپه هکله کي خبري کوي که دا علم په څلورو برخو
 ووېشل شي نو دري برخي يې د امام صاحب سره دي او په څلورمه
 کي هم دنورو خلکو سره منازعه کوي، چاپوښتنه ورنه وکره
 دا څرنگه؟

ده ورته وويل: فقه عبارت ده د سوال او جواب نه، ټول
 علما د امني چي د سوالونو اجادا امام صاحب کړي، او په خوابو کي
 دده سره اختلاف ده چي دا جواب حق ده او که نه؟ اوس سوالونه دده
 شول نيم علم، جوابونه هم نيم دده په جانب، او په هغه څلورمه برخه
 کي هم دلائل وايي. مرقاة شرح مشکوة ج ۱ ص ۱۷۸

۲- حضرت امام شافعي رَحْمَةُ اللهِ وَايِي ماله حضرت امام مالڪ رَحْمَةُ اللهِ نه پوڻستنہ وڪرہ چي تا حضرت امام ابوحنيفه رَحْمَةُ اللهِ ليدلي؟
 ده راتہ وويل هوا حضرت امام ابوحنيفه رَحْمَةُ اللهِ يوداسي متبحر عالم دي، دمثال په توگه كه دلائل په دي درته شروع ڪري چي دامنه (ستنه) چي د سيمتوده، اودي ووايي چي نه،
 دسروروده نودابه په دلائلو باندي ثابتہ ڪري چي دسروروده
 امرقا شرح مشڪوة ج ۱ ص ۱۷۸

امام شافعي رَحْمَةُ اللهِ به دامام صاحب په زيارت ڪي خپل

مذهب پريڻود

۳- حضرت امام شافعي د امام صاحب د وفات په كال پيدا شوي د امام شافعي رَحْمَةُ اللهِ مسلڪ داده چي د سهار په لمانځه ڪي دعاء قنوت وايي او چي ركوع ته ڇي په همدغه وخت ڪي لاسونه پورته ڪوي او چي ڪله له ركوع نه راپورته ڪيڙي نو هم لاسونه پورته ڪوي

نو پوخل امام شافعي رَحْمَةُ اللهِ بغداد ته ولاړ او د حضرت امام ابوحنيفه رَحْمَةُ اللهِ زيارت ته ورغي اودوه ركعتہ لمونځ يي پڪي وڪر، او (رفع اليدين) يي ونه ڪرو اويادادوه ركعتہ دسهار لمونځ واودعاي قنوت يي پڪي ونه ويله، نودده نه پوڻستنہ وشوه چي تاخيل مذهب ولي پريڻود؟ ده ورته وويل: ماخپل مسلڪ پريڻود

ددغه لوی امام دادب له وجې، دامې مناسب ونه گنړله چې دده
د زیارت په خوا کې زه دده د مذهب خلاف عمل کوم
[مرقاة شرح مشکوة ج ۱ ص ۷۸.]

له دې واقعي نه سړي ته ډېر معلومات په لاس ورځي. یو دا چې
زیارت ته تگ ثابت شو ځکه ټول ائمه کرام زیارتونو ته تلل، له دې
سره سره د قبر آداب هم ثابت شول ځکه امام شافعي رَحْمَةُ اللَّهِ د امام
صاحب د زیارت دومره ادب کوي چې د چاپه وس کې نشته، سره له
دې چې بالذات شاگرد یې هم نه ده، بلکې بالواسطه یې شاگرد ده،
ځکه دی د حضرت امام محمد صاحب شاگرد ده، نو امام شافعي
صاحب دومره ادب کوي چې د امام صاحب له قبر سره یې دخپل
مذهب معمولات پرېښودل اود امام صاحب په مذهب یې عمل وکړ.

۴- امام شافعي رَحْمَةُ اللَّهِ وايي ټول خلک په فقه کې دامام
صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ اولاد ده. د امام شافعي رَحْمَةُ اللَّهِ نه په بل روایت کې
راغلي او وایي دچا چې دا قصدوي چې زه له خان بنه او بې ساری
عالم جوړ کړم، نو په علم فقه کې دامام صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ اوده
د شاگردانو اتباع وکړي. امرقاة شرح مشکوة ج ۱ ص ۷۸.

د حضرت امام ابوحنيفه رَحْمَةُ اللَّهِ تقوا او سخاوت

۱- (وما استظل بحائط المديون حين اتاه متقاضيا) دامام صاحب
رَحْمَةُ اللَّهِ به چې په چا قرضه باندې وه نو چې کله به د قرضي دمطالبې
لپاره ورغی، دهغه د دیواله سوري ته به نه کیناست او لمر ته به ولاړو

له د نه چا پوښتنه وکړه چې ولې د دېوال سوري ته نه درېږي؟ ده ورته وویل چې حدیث شریف ده (کل قرض جرنفعا فهو ربا) هر هغه قرض چې فایده ورباندې واخیستل شي هغه سود ده، نو داسې نه چې زه دده د دیوال په سوري فایده واخلم په سود کې واقع شم.

۲- یوځل یې مضارب ته د تجارت (۲۰۰۰۰) روپۍ لپاره ورکړې وې، په ټولویې جامې اخیستې وې کله یې چې راوړي نویوه دانه پکې عیبجنه وه؛ ده ورته وویل چې کله یې په چاخرڅوي نوعیب یې ورته وښایه هغه جامې خرڅي کړې او عیب یې هیرشو، چې ده ته یې دا حال ووايه، نوسم دستي یې دغه ټوله سرمایه او گټه صدقه کړل، ځکه شک پکې پیدا شو.

امرقاة شرح مشکوٰة ج ۱ ص ۷۸.

۳- د حضرت امام صاحب په هکله راځي چې یو وخت دده په علاقه کې یو پسه ورک شو، نو امام صاحب پوښتنه وکړه چې دپسه اخري عمرڅو کاله وي؟ په خواب کې ورته وویل شول چې (۷) کاله نوده تر (۷) کاله پورې دپسه غوښه نده خوړلي، چې کیدای شي په قصابي کې هغه ورک شوی پسه حلال شوی وي.

امرقاة شرح مشکوٰة ج ۱ ص ۷۹.

۴- المثنیٰ ابن رجاء وايي: چې دایي په خان لازمه کړې وه، چې کله زه دخبرو په منځ کې په جائزه طریقه هم قسم وکړم نو زه به یو دینار صدقه کوم، او چې کله به په دغه طریقه حانت شو یو دینار صدقه به یې کوله. او چې په خپل عیال به یې څومره نفقه کوله، د څومره شی به یې صدقه کول. مناقب الامام ابی حنیفه ص ۱۰۱.

۵- حضرت وڪيع رَحْمَةُ اللَّهِ وَايِي: امام صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ چي ڪله نوي جامي وڪري نوددغو پيسو په انداز به يي خپلو ٿولو استاذانر ته جامي وڪري. اوچي ڪله به ده ته ڏوڏي راورلي شوه، نودوه برخي به يي فقيرانو او مسڪينانو ته وڪره، ڪله چي دده په زوي (حماد) خپل استاذ قرآن ڪريم ختم ڪر نو (۵۰۰) درهم يي دده استاذ ته هبه ڪرل. (امرقاة المفاتيح شرح مشكاة ص ۱۷۷)

۶- محمد ابن جابر رَحْمَةُ اللَّهِ وَايِي: امام صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ ڏيري ڪمي خبري ڪولي اوچي ڪله به پونستنه ورنه وشوه داسي بيان به يي وڪر لکه درياب چي روان شي، خندا يي هم ڪمه وه او دخداي په مصنوعاتو ڪي به يي فکر کاوه، هميشه به دقيامت په هڪله غمجن ولکه ڏير غمت غم چي ورته پيئن وي. (امرقاة شرح مشكاة ج ۱ ص ۱۷۹)

۷- امام ابويوسف رَحْمَةُ اللَّهِ وَايِي زه يوخل دامام صاحب سره روان وم، يوسري بل ته وويل چي دغه امام ابوحنيفه رَحْمَةُ اللَّهِ ٿوله شپه نه ويده ڪيري، امام صاحب وويل: زمادي په خداي تعاليٰ قسم وي چي بيان دي نشي زمانه هغه شه چي زه يي نه ڪوم، نوددي نه وروسته يي ٿوله شپه خوب نه کاوه. (مناقب الامام ابي حنيفة ص ۱۲)

۸- ابوسفيان وايي: چي موربه عمرو بن مرة ته ورتلو، نو امام صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ موليد چي دماخستن اوسهار لمونخونه يي په يوه اودس ڪول. (مناقب الامام ابي حنيفة ص ۱۲)

۹- يحيى الحمانی دخپل پلار نه روايت نقل ڪوي چي هغه وايي: مادامام صاحب سره شپرمياشتي ملگرتيا وڪره، داٿول وخت به ده

دسهار لمونځ دماخستن په اوداسه کاوه اوهره شپه چې بیگانه به یې
قرآن شروع کړ سهار به یې ختم کړ. مناقب الامام ابی خنیفه ص ۱۱۲

۱۰- حضرت مثنیٰ رَحْمَةُ اللَّهِ دحمید له مور (چې دامام صاحب
رَحْمَةُ اللَّهِ دزوی پرورش کونکې وه) نه نقل کوي، هغه دامام صاحب
دبې بي نه روایت نقل کوي وایي کله چې زما او دامام صاحب تر
منځ دواوه خپلولی منځ ته راغلې، ده د شپې خوب نده کړې ده به
دگرمي په موسم کې دماسپینین او مازدیگر تر منځ خوب کاوه
اوپه ژمي کې به یې دمانبام او ماخستن تر منځ خوب کاوه.

انقلاب الامام ابی خنیفه ص ۱۱۲

۱۱- یحییٰ بن ایوب الزاهد وایي: امام صاحب ټوله شپه خوب نه
کاوه، حضرت عاصم وایي: چې ده دومره لمونځونه کول چې دی
دیرې مضبوطیا (کلکوالي) له وجې په میخ نومول کیده امام
زفر وایي: چې ټوله شپه یې خوب نه کاوه او په یوه رکعت کې یې ټول
قرآن کریم ختم کاوه او اسد بن عمرو وایي: چې څلورېشت کاله ده
دماخستن په اودس دسهار لمونځ کړې او ده به په لمانځه کې دومره
ژړل چې دگواندېانو به زړه ورباندې وسوځیده چې دادومره ولي
ژاري او په کوم ځای کې چې دی دفن دی هلته ده مبارک (۷۰۰۰)
واری قرآن کریم ختم کړې، کله چې دی وفات ونو حسن بن عماره ده
ته غسل ورکوي او ورته وایي: خدای تعالیٰ دې تا ته مغفرت وکړې
ته څو هغه څوک یې اچې مسلسل دیرش کاله تا روژه ونيوله
، او څلورېشت کاله تا د شپې خوب نده کړې.

امرقاة المفاتیح شرح مشکاة ص ۱۷۷

۱۱- حضرت عبداللہ ابن مبارک رَحْمَةُ اللَّهِ وایي : یوه ورخ مور د امام صاحب سره په جامع مسجد کې لمونځ کاوه، دمسجد له چت څخه دده په غیر کې مار راو لوېده خلک ټول وتبستیدل او دی دخپل ځای څخه هم ونه بنوریده، صرف دومره یې وکړل چې ماری یې ایسته کړي. (امرقاة شرح مشکوة ج ۱ ص ۱۷۷)

۱۲- له حضرت خارجه ابن مصعب رَحْمَةُ اللَّهِ نه روایت ده وایي : هغه څلور ائمه کرام دي چې په یوه رکعت کې یې قرآن کریم شتم کاوه : عثمان بن عفان ، تمیم الداری ، سعید بن جبیر او ابوحنیفه رضی الله عنهم او امام صاحب به په روژه کې (۲۰) ځله قرآن کریم ختم کاوه (۳۰) ځله په تراوی کې او (۳۰) ځله په تهجدو کې.
(مناقب الامام ابی حنیفه ص: ۱۱۳)

۱۳- حضرت زائده وایي : ما د امام صاحب سره په جومات کې د ماخوستن لمونځ وکړ. دیوې مسئلې د پوښتنې لپاره ورغلی وم، دده ماته پام نه و او په لمانځه ودرید قرائت یې شروع کړ کله چې دې ایت ته ورسید: (فَمَنْ أَلَّهْ عَلَيْنَا وَوَقَفْنَا عَذَابَ السُّمُورِ) (نوباریار یې وایه آن تردې چې دسهار اذان وشو اوزه ورته انتظار وم.
(مناقب الامام ابی حنیفه ص: ۱۱۳)

۱۴- حضرت قاسم وایي : امام صاحب دغه پورتنی آیت په لمانځه کې شروع کړ او باربار یې وایه ژړل یې او خدای تعالی ته یې عاجزی کوله. (امرقاة المفاتیح شرح مشکاة ص ۱۷۷)

۱۵- اوس نو په دغه امام صاحب پسي دغه بي ادبه، داخبره کوي چي امام صاحب قياس ته په نص ترجيح ورکي؛ داخبره ده ته ورسېده نوده وويل:

هغه څه چي د حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه راغلي وي، ما په سراوسترگو منلي او چي د صحابه کرامو نه راغلي په هغو کي به يې غوره کوو او کوم چي د تا بعينو (خپل وخت ملايانو) نه راغلي نوموړي هم رجال يودوي هم. امرقاء المفاتيح شرح مشكاة ص ۱۷۷

په حدیثو کې د حضرت امام اعظم رَحْمَةُ اللهِ اَحْتِيَاظ

امام صاحب رَحْمَةُ اللهِ په اوداسه کې نيت شرط نه بولي، نو سوال کيږي: چي نيت په هکله هغه ده حديث راغلي (انما الاعمال بالنيات) او امام صاحب رَحْمَةُ اللهِ وايي: چي اودس داسي مثال لري لکه دکاليو مينخل (هغه خونيت ته ضرورت نلري) نونيت دده په نزد شرط نده، نو هغه ده قياس ته يې په حديث ترجيح ورکړه؟
 ځواب: امام صاحب رَحْمَةُ اللهِ قياس ته په حديث ترجيح نه ورکوي، بلکي ددغه نه دده احتياط رامعلوميږي، اصل کې په نبيذ التمر کې اختلاف ده، امام صاحب رَحْمَةُ اللهِ وايي: په نبيذ التمر (د خرما اوبه) اودس جائز ده او عام علما وايي چي په نبيذ التمر اودس نده جائز ځکه چي مطلقې اوبه نه دي.
 امام صاحب رَحْمَةُ اللهِ وايي: ځکه اودس ورباندې جائز ده چي صريحې نص پکې راغلي روايت کې راځي. چي کله حضرت رسول

اللہ صلی اللہ علیہ وسلم پہ لیلۃ الجن کي پیریا نو ته دد دعوت لپاره ورغی ،
چي بیرته راوگر خیده نو حضرت عبد اللہ ابن مسعود رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته
وايبي : نبیذالتمر درسره شته ؟ هغه ورته وايبي هو انويه هغو
اوبويي اودس وکر .

اوس نو امام صاحب رَحْمَةُ اللهِ وايبي چي عقل خودا وايبي چي په
دغو اوبو دي اودس جائز نشي ، خڪه چي مطلق اوبه نه دي من كل
الوجوه ؛ ددغي وجي چي كله مطلق اوبه موجودي وي نويه
دغو اوبو اودس نده جائز .

اوس نو امام صاحب رَحْمَةُ اللهِ وايبي چي نص موجود ده نو قياس ته
ضرورت نشته اوبل طرف ته غسل هم نده ورباندي جائز ، خڪه
حديث خاص په اوداسه کي راغلي اونيذالزيب ، نبیذالعسل ته هم
اعتبار نشته خڪه چي نص نه ده پکي راغلي .

نو امام صاحب رَحْمَةُ اللهِ وايبي چي كله مور قرآني نص يا نبوي
حديث نه ده پيدا کري ، هلته موبيا له اجماع وروسته قياس ته
اعتبار ورکري ، که نه چي يوخل حديث موجود وي بيا قياس ته
ضرورت نشته . نو امام صاحب دنصوصو ډير اهتمام کاوه .

دامام ابوحنيفة رَحْمَةُ اللهِ دفاها ت بشارت

حضرت امام ابوحنيفه رَحْمَةُ اللهِ يو وخت خوب ويني ، چي زه د
رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم په قبر لگيا يم آن تر دي چي دده وجود مبارک
مي را لوخ کړ ، نوبيا يي دخوبو معبر (معنا ورکوونکي) محمد بن

سيرين ^{فانظروا} ته څوک وليږل ، چې ددې خوب معنا څه ده ؟ هغه يې
 دا تعبير وکړ : چې صاحب ددغه خوب تعبير او معنا داده چې
 خداى پاک به په دين باندې داسې پوهه ورنصيب کړي چې ستانه به
 مخکې هېچا ته هم نه ده ورپه نصيب شوې ، چې هغه د رسول الله
 ﷺ له حديثو نه به د مسائلو استنباط را ايستل دي .

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة ج : ۱ ص ۱۷۲)

له دغې وجې نه چې ده د رسول الله ﷺ سنت په ځان
 باندې په پوره او ښه توگه عملي کړي ؤ (د رسول الله ﷺ
 امت په ټولو امتو باندې زيات ده ، لکه روايت کې راځي چې په ورځ
 د قيامت کې به (۱۲۰) صفة خلک وي (۸۰) صفة به د رسول الله
 ﷺ امتيان وي) نو دده هم اتباع د غومره زيات دي دوه
 ثلثه امت دده اتباع دي ، کوم ملکونه چې دده په مذهب دي لکه :
 افغانستان ، ايران څه برخه د عراق څه سيمه د بخارا ، سمرقند ،
 سوډان ، سوريه ، اردن ، شام ، پاکستان ، هندوستان ، بنگال ،
 ترکيه او کشمير ، چې مخکې ټول حنفيان و او اوس هم اکثره حنفي
 مذهب لارويان دي .

نودا دده دمقبوليت علامه ده ، چې رب کریم دده په قول او عمل
 کې دومره اثر ايښی ، د دنيا علماو دده تايد کړی او دده په
 مذهب يې مشرف کړي دي .

(مرقاة المفاتيح شرح مشكاة ج : ۱ ص ۱۷۴)

(۳۰) مجلس

که خوکه له مهلکاتو ډډه وکړي نو د تلپاتي ژوند
بښکړي او راحتونه به یې په برخه شي

﴿ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «اجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ»، قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا هُنَّ؟ قَالَ: «الشَّرْكُ بِاللَّهِ، وَالسَّخَرُ، وَقَتْلُ النَّفْسِ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ، وَأَكْلُ الرِّبَا، وَأَكْلُ مَالِ الْيَتِيمِ، وَالتَّوَلَّى يَوْمَ الرَّحْفِ، وَقَذْفُ الْمُخَضَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ الْغَافِلَاتِ»﴾
اصحيح البخاري ج: ۱ / ص: ۴۹۳ / رقم الحديث: ۱۲۷۶۶

ژباړه: له حضرت ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دی وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم ويلي: له اوو مهلکاتو گناهونو څخه ځان وساتي صحابه کرامو عرض وکړ دا څه دي؟

رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: ۱- له الله تعالى سره شريک نيول
۲- جادو. ۳- هغه څوک وژل چې مرگ يې ناروا وي، مکر په حق.
۴- دسود خوړل. ۵- ديتيم مال په ناحقه خوړل. ۶- په جنگ کې له کفارو څخه تېستېدل. ۷- او په پاک دامنو مؤمنو ناخبرو بڼو دزنا تور لگول.

د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ددې الفاظو مبارکوخه داسې معلومېږي چې انسان ته دگناهونوپه سبب هلاکت اوتباهي پيدا کېږي.

دنيکو اعمالو په سبب باندې انسان ته حیات اوژوندون پيدا کېږي اودبدو اعمالو په واسطه باندې انسان ته مرگ او هلاکت پيدا کېږي.

ددنياوي ژوندون او حقيقي ژوندون په څير هلاکت هم په دوه ډوله دی (۱) دنياوي هلاکت (۲) او حقيقي هلاکت.

دنياوي ژوندون خودخلکو په فکرو باندې دې ته ويل کېږي چې انسان خوراک اوچنباک کوي اودمرگ ترورخته پورې داشپيته يا پنځوس کاله دژوند شېبې تيروي.

حقيقي ژوندون داده چې سړی دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دين باندې ژوندی شي، دهغه په برکت باندې چې کوم انسان ژوندی شو بيا په دې ظاهري مرگ چې سړی مړ شي، هغه نه مري، دشهداء په باب کې خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ په قرانکريم کې خپله فيصله کوي چې هغه څوک چې دخداي پاک په دين باندې مړ شي، هغوی ته مړه مه وايي، هغوی ژوندي دي.

په ظاهري ډول څوکفن ورکوو، غسل ورکوو او جنازه ورباندې کوو، مال يې ويشو، بسخه که ولري، هغه بل څوک په نکاح کوي، اوس دمرو ټول احکام ورباندې جاري شول، خو خداوند متعال ورته ژوندي ويلې دي، نوداکوم ژوندون دی؟

داهغه حقیقی ژوندون دی چې دهغه ژوندون په واسطه دانسان نه روح وختله، هم دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دعبادت نه، نه غافلانه کیري، په قبرکې دجنت تر داخلیدو پورې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په عبادت باندي لگیاوي، حتی په جنت کې به هم عبادت وي، که څه هم هلته عبادت نشته، انسان ورباندي مکلف ندی، پدغه عبادت به دوی خونداخلي، انبیاء کرام، اولیاء کرام اوشهداء ته خداوند متعال حقیقی ژوندون ورپه نصیب کړی.

مرگ : دوه ډوله ده صوري او حقیقی

۱- یوظاهري (صوري) مرگ دی، چې دانسان نه روح وختله

نومر شو

۲- بل حقیقی مرگ دی چې دابدي تباهي سره مخامخ شو، که څه هم هغوی (کفار) په دنیا کې ژوند کوي، خوخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ هغوی ته په قرانکریم کې مړه ویلي دي.

(مَخْرُجُ الْحَيِّ مِنَ الْمَمِيَّتِ وَمَخْرُجُ الْمَمِيَّتِ مِنَ الْحَيِّ) (سورة الروم آیت ۱۹)

په دې آیت کریمه کې مفسرین یوتفسیر دا هم کوي چې مړی دژوندي نه پیدا کوي، یعنی کافر له مسلمان څخه پیدا کوي، پلار یې مسلمان زوی یې کافر، نواگر که دوی خوراک اوچتباک کوي، تگ راتگ کوي، خوبیا هم خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دلته کفارو ته مړي ویلي دي.

څکه چې د دین په حیثیت باندې مړه دي، حقیقي هلاکت یې نصیب شوی دی، چې په دنیا کې هم سړی خوار، ذلیل او شرمنده وي او په اخیرت کې هم ورباندې شرمیږي.

نودگناؤ په هکله رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د (المُوبِقَاتِ) مهلکاتو لفظ ویلی دی، چې داسې ورباندې خرابیږي، یایی رتبه ورباندې ختمیږي او یاد هغه هلاکت اخروي عذاب سره سړی مخامخ کېږي.

له حضرت جابر ابن عبد الله رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وایی: چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وخت کې بدبويي پورته شوه، حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وویل چې دا په کوم ځای کې منافقین د مسلمانانو په غیبت لگیا دي.

[تنبيه الغافلين / عربي / مکتبه حقانيه / ص ۸۶ / رقم الحديث: ۱۹۷]

نو دلته د مسلمانانو په غیبت باندې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته بدبويي ورسیده، لکه شی چې مردار شي او دهغه نه وروسته شي او بدبويي وکړي، نودگناؤ داسې بدبويي موجوده وي اگرکه محدثین کرام اعتراض کوي چې په یوه ځای کې په هغه وخت کې غیبت وشو، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته یې بدبويي ورسیده او نن سبا ټول خلک په غیبتونو کې لگیا دي او ددې په بدبويي باندې خوڅوک نه پوهیږي؟

نوخواب داکیرې چې نن سبا فضا ټوله خرابه شوې ده، هلته وخت ښه و، خلک نیک و چاگناوې نه کولې، که گنا به ورنه وشوه، نوسمدستي به یې توبه اېستله، نو هوا اوفضا ټوله صفا وه.

نویه هغه وخت کې به چې لږ بدبویې دگنا اثر موجود شو نو سمدستي به ټول خلک ورباندې پوهیدل، نن سبا ځکه نه پرې پوهیږي چې فضاتوله دگناهو په کدوراتو لږلې ده دښه او بدبوی توپیر څوک نشي کولی.

د تقوی اثر داده چې په چاکې خداوند متعال هغه حقیقي ژوندون پیدا کړي وي چې گناؤ ته ورنږدې شي، نوزره یې نه منې، حتی دیوشي حلا لتوب او حراموالي له قرانکریم او حدیث څخه معلوم نوې، یوکار دی، تجارت دی یا یوبل کاروبار څوکوي، خو چې سړی متقي وي که په هغه شي کې شک ؤ او په هغه شي کې حرمت ؤ تاته نده معلوم، نودستي دې زړه بندېږي.

د رسول الله ﷺ نه څوک پوښتنه کوي دگناؤ علامه څه ده، سړی به گناه په څه پیژني؟ نو رسول الله ﷺ ورته وویل چې: ﴿ اسْتَفْتِي قَلْبَكَ دَعَا مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ... ﴾

[جامع الترمذی ج ۲ ابواب صفة القيامة ص ۱۰۷۸]

ژباړه: له خپل زړه نه فتوا غواړه هغه څه پرېږده چې تاته شک پکې در لویږي او هغه کوه چې شک نه پکې در لویږي.

یعنې چې دتاپه زړه کې یې شک در لویږي چې دا کاروکړم او که نه؟ نوته پوه شه چې داگناه دی، داپه هغه ځای کې چې نه آیت شریف تا ارویدلی وي او نه حدیث شریف او نه دفقهي حکم تا اوریدلی وي، کله چې زړه صفا شو، حقیقي ژوندون حاصل شو نود هغه حرمت او خباثت دستي ورته معلومیږي. بیا زړه په تردد کې

شي زړه يې نه غواړې چې دا کار وکړم، دا حقيقي ژوندون چې راغی
بيا سرې دگنا و او هلاکت نه بچ کوي، او په حرامو باندې نه لگيا
کيږي، چې نفس د حرامو او گناؤ ځای راځي زړه دې دستې قبض
کيږي او حکم کوي چې داشی ناروا دی

حضرت عبدالخالق غجدواني رحمته الله خپلومريدانوته نصيحت
کوي او په نصيحت کې ورته مهم شی د ابيې چې د گناهونو ځان
ساتي، حتی دا ورته وايي چې دهلکانو او نا محرمو بنخواو
دنیا دارو (غنيانو) له مجلسونو څخه ځانونه وساتي، ځکه هلک
چې بیره يې نه وي، بنځه چې نامحرمه وي، غني چې د دغو سره د تا
تعلق جوړ شي دادتا د دين غله دي، ديانت دې در خرابوي. احضرات
گرام نقشبنديه / ص ۱۱۶۶

حضرت علي کرم الله وجهه فرمايي چې غلط نظر د شيطان دهغه
غېشي په شان دی چې په زهر وککړ وي. [احياء علوم الدين ج ۱]
الفصل الثاني في اسرار الصوم وشروطه الباطنه / ص: ۱۳۲۹
يعني چې په دغه غېشي انسان ولې، لکه دانن سبا چې يو قسم
زهري گولۍ دي چې سرې ورباندې ولگيږي بيا نه جوړيږي، نو چې
سرې په غلط نظر لگيا شو دا جاسوس ده، نو دستې د گناو محبت زړه
ته اچوي، دستې زړه ته رسيږي

نواصل عمده شی دادی چې سرې د گناهونو څخه ځان وساتي،
ځکه هغه سرې تباکوي، مړ کوي يې، کله چې له گناهونو څخه ځان
وساتل شو نو بيا په کم عمل دومره فائدي مرتبې کيږي چې بل څوک
يې په شواروز کې کوي او يو پاک سرې يې په يوه منټ کې کوي،

دهغه دشواروز دعمل نه ددغه یووار چې سبحان لله ووايي ډېر
ثواب لري

داچې سړی دتقوا حالاتو ته وگوري، ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٢﴾ پورې ټول دالله تعالی

جَلَّ جَلَّالُهُ صفات دي، حمد او ثنا ده، هغه داسې چې

الله تعالی پالونکی دټولو مخلوقاتو دی، ټول خلک ده پیدا کړي

اوروزي ورکوي، ترمرگ پورې یې تربیه کوي، خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ

رحمن دی، چې غټ او واره نعمتونه ددنیا ټول درکوي، په خلکو

باندي رحیم دی چې ټول داخرت نعمتونه ورکوي، مالک یوم الدین

دی دجزا دورخې چنستن دی، چې هلته سوال او جواب، عذاب

او ثواب هرڅه دده په اختیار کې دي، هلته بیا دبل چا تصرف

او قدرت نشته، تردې ځایه چې قرائت وویل شو نو اوس خبره دخدای

پاک سره شروع شو، «ایاک نعبد» ای خدایه پاکه! خاص تاته عبادت

کوم، غږ ورته کوي، خطاب ورته کوي، مخامخ خطاب ورته کوي

[حضرات کرام نقشبنديه / ص ۱۱۶۲

بیضاوي (ص ۱۴ / المكتبة العربية) لیکي چې اول دکلام یې په

سورة الفاتحه کې په داسې طرز بیان کړ چې اول حال دعارف (

سالک او مرید) دی چې یو یې ابتدای حالت دذکر دی او بل یې

انتهایې حالت دي، نو په اول وخت کې به مرید ذکر کوي الحمد لله

، او دخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ په مصنوعاتو اونعمتونو کې به سوچ او فکر

کوي، چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ په ماخومره ډیر انعامات کړي دي،

دا چې وشو چې هلته انسان همیش په ذکر باندې لگیا و، خدای پاک همیش ورته یاد و، همیش د خدای پاک په احساناتو کې دده سوچ و، چې خدای پاک په ماخومره نعمتونه لورولي دي، او هلته د قیامت دورخې سوچ ورسره پیداشي چې که زه هرڅه کوم هلته بیا له ماسره محاسبه کیري، نوانسان کرار، کرار کوشش شروع کړي، بیا مقام دواصلینو ته ورسیري، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته رسیري، مشاهده ورته پیداشي: (ایاک نعبد) بیا مخامخ د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره خبرې شروع شي، هغه انتها مقام دمرید دی، دایې ابتدایي حالت دی، په ابتدایي حالت کې به ذکر کوي، په ابتدایي حالت کې به مراقبې کوي، په ابتدا کې به کوشش کوي، دگناهونو به ځان ساتي، ځکه (مالک یوم الدین) دی، هلته د عذاب ورځ راروانه دی، جهنم را روان دی، سوال او جواب راروان دی، کله چې په انسان کې ددې خبرو سوچ او فکر پیداشو بیا کشف ورته پیدا کیري، مشاهده ورته کیري، بیا هغه تجلیات او انوارالهی په سترگو باندې ویني، بیا نو د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سره مخامخ خبره شروع شي.

(إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ) مونږ روزانه له نفلوڅخه پرته په (۳۲) رکعتونو کې الحمد لله وايو، خودا کثرو معنا ته وریام هم نوي، په سوچ کې موهم نراخي چې دچاصفت کوو، چاته څه وايو، (ایاک نعبد) چاته نعره کوو؟ (واياک نستعين) دچانه کومک غواړو؟

(د) آمَدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٥١﴾ دچانه دحقې لارې دهدايت

غوښتنه کوو؟

داغفلت په مونږ کې ولې دی؟

خڪه خو په ذڪر باندې نه يو لگيا، اصل ذڪر داده چي دانسان نه
 غفلت لري شي، په هر حال ڪي يي خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ په ياد وي،
 نوڪه لمونڀ ڪوي، هم الله تعاليٰ به دي ياد وي، په حضور به يي
 ڪوي، دريا لپاره به نه وي، ددنيا دبل غرض لپاره به نوي، بلڪي
 دخداي پاڪ له رضا پرته بل دهيش شي لحاظ به نوي پڪي، ڪه علم
 ڪوي، ڪه جهاد ڪوي، ڪه روزه نيسي، ڪه حج ڪوي، ڪه زڪات
 ورڪوي، ڪه صدقه ورڪوي، ڪه هر نيك عمل ڪوي، دخداي درضا
 نه ماسوابل ڄه نيت او مقصد به دي نوي.

ڪله چي دانسان ذڪر په دي طريقه شو چي غفلت ورنه لري شو،
 بيا دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ له طرف نه دافيض او برکت ورباندې ڪيري
 چي درحمت دروازي ورباندې راخلاصيري

نودذڪر مقصد داده چي په انسان ڪي دادتقوا او احسان
 او اخلاص حالات پيداشي، چي هره معامله يي دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ
 درضا لپاره شي.

نوله گناهونوڄه به خان ساتي، په نيك عمل ڪي به ڪوشش
 ڪوي، بيا خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ اثر مرتب ڪوي

داچي زمونڀ ڊپر ملگري (مريدان) داسي وي چي ڊپروخت په
 وظيفوڪي تيرڪري، اوسره له هغه هم په اثر يي نه پوهيري ددغه
 بنيادي دوه غٽي وجي دي:

۱ - داچي دمريدانو احوال مختلف دي، يدغه ڪي بايدڄوڪ بيا
 وسوسه ونه ڪري، مونڀ چي دتصوفو ڄومره ڪتابونه ڪتلي نودا
 ليڪي چي په انسانانوڪي فرق شته، بعضي داسي مريدان وي چي

وظیفې یې پای ته رسولې وي بیا هم په هېڅ نه پوهیږي، حتی دی به په خپله بزرگې لانه پوهیږي، خودده مشاخوته به خدای پاک **جَلَّالَهُ** په ده علم ورکړی وي، دده مقام به ورته معلوم وي، نودا چې دستاریندې ورته کوي، یا اجازه ورته کوي، نوڅه پکې ویني نو باید دامایوسي له چاسره پیدانه شي، چې زه په وظیفه نه پوهیږم، نونه یې کوم، کیدل شرط دي، پوهیدل شرط نه دي، که مونږ پوهیږو او که نه پوهیږو دخدای پاک **جَلَّالَهُ** حکم ده ﴿ **فَاذْكُرُونِ أَذْكَرْكُمْ** ﴾ . ۱ سورة البقره آیت : ۱۵۲ یا ﴿ **يَأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا أَذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا** ﴾ ۱ سورة الاحزاب آیت : ۴۱

نودخدای پاک **جَلَّالَهُ** حکم دی، ذکر به کوو

۲ - بنيادي علت د موجوده وخت د طريقت د بندښت اورکاوب لپاره داده چې مونږ له گناهونوڅخه دده او پرهيز نه کول، یا موخبرې جیگې اوتیټې، یا مواعمال جگ اوتیټ دي یا نفقه تیتنه اوجیگه وي، دنظر حفاظت نشته، دغورږو حفاظت نشته، دژبي حفاظت نشته، داندامونو حفاظت نشته، په عباداتوکې کوشش نشته، نو څرنگه به سړی په وظایفو پوه شي.

ددنيا کمال چې یوسړی حاصله وي نو هلته یې حاصله ولی شي چې چا کوم شی ایجاد کړی اودهغه د حاصلولو لپاره یې چې کوم قانون وضع کړی وي دهغه قانون په مطابق ولاړ شي، یوانجنیرده، تیټپ یارادیو جوړوي ته به دهغه شاگردی کوي، هغه پرزې به زده کوي بیا به یې عملي کوي بیا ته انجنیر کیدلی شي، چې الله

تعالیٰ کوم قانون رالیبرلی اور رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ کوم قانون مونڙ
 ته بیان کری، ائمه کرامو یی کوم جزئیات مونڙ ته بیان کری
 ، نومونڙ که وغواروچی پدغه لار کی پرمختگ وکرو الله تعالیٰ ته به
 ورسپرو، پدغه قانون چی هغه قرآن جبل الله متین ده چی خدای
 پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته به رسپرو چی پدغه باندي عمل کوو نودگناه نه به
 خان ساتو.

ددي خارجي مثال داده چی جاپان موٽر جوڙ کري دي، ددغه،
 موٽر انجن ته به يو دتيلو پائپ ورغلی وي يوبه دابو پائپ ورغلی
 وي.

داوبو پائپ خپل کار کوي چی هغه ماشين نورمال ساتي، دتيلو
 پائپ خپل کار کوي چی دهغه په ذريعه انجن چليڀري
 اوس که دتيلو خای ته چاداوبو پائپ برابر کر اوداوبو پائپ يو
 دتيلو خای ته برابر کر؛ نوبيا موٽر چليڀري؟

نوچی ددنيا په تخنيڪ کی انسان پرزه بدله کره هغه چی کوو
 شی جوڙ کري ده، دده په قانون ونه چلاؤ نوموٽر په خای ودریده
 دانسان وجود خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ جوڙ کري دادپريه خفا
 کيڀري، حڪه چی دالله تعالیٰ بنياد دی.

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي ﴿الانسان بنیان رب ملعون من
 هدم بنیان الرب﴾

بنده دالله تعالیٰ بنياد دی، حضرت ادم عَلَيْهِ السَّلَام يی پخپله
 بلاکيفه پيدا کري ده، په هغه انسان باندي لعنت دی چی دالله تعالیٰ
 بنياد رنگوي، ددغی وچی نه چی يوانسان چاپه ناحقه مر کر لکه

دټولې دنیا انسانان یې چې وژلې وي اوچې یوانسان یې دمرگ
څخه خلاص کړ لکه چې دټولې دنیا انسانان یې چې ژوندي کړي
وي، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بیا ډیر خوشحالیږي. لکه په دې آیت کریمه
کې یې چې اشاره ورته کړې او فرمایي:

﴿ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ

جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا ﴾ (سورة المائدة آیت ۳۲)

ژباړه: بېشکه شان دادی هر څوک چې ووژني یو نفس یې له
عوض، بدل د، بل نفس نه (یا یې) له فساد په زمکه کې (چې
ملک کې یې فساد کړی وي) نو ګواکې ټول خلک یې وژلي دي، او
هر چا چې ژوندي کړو دغه (یو نفس چې دژوندون سبب یې شي) نو
ګواکې ژوندي کړي یې دي ټول خلک.

اوس دغه پرزې چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په انسان کې پیدا کړې
ددغې چې خپل چوکاټ بنودلې ده چې سترګې به څرنگه
مستعملوي، ژبه به څرنگه استعمالوي، غوږونه به څرنگه
مستعملوي، ټول اندامونه به څرنگه مستعملوي، چې دبنده
مصنوع په هغه طریقه ونه چلوي، نوولار ختم شو. نو دالله تعالی
جَلَّ جَلَالُهُ مصنوع چې الله تعالی جوړ کړی ده هغه چې په هغه چوکاټ
کې ونه چلوي؛ نو هغه انسان به بیا څرنگه ترقي وکړي خوداترقي
هله راځي چې پدغه چوکاټ سرې وچلیږي.

خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ شکریه دیته ویل کیږي چې کوم اندامونه
یې چې دکوم غرض لپاره درکړي، ته یې په هغه کې مستعمل کړې

نودادی د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ شکر به اداء کړه ، خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ بیا درته راضي کيږي

اوداد خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ وعده ده : ﴿ لَیْنِ شَکَرْتُمْ لَأَزِیْدَنَّکُمْ ﴾
سورة ابراهیم آیت ۱۷

ژباړه : قسم دی که چیرې شکر وویست تاسې (په تیرو نعمتونو احسانونو زما) نو خامخا به زیات کړم تاسې ته نعمت

اوشکر به یې دغه ده چې کوم اندام یې دکوم غرض لپاره پیدا ده په هغه کې مستعمل کړی شي ، دنیایي دکوم غرض لپاره پیدا ده ، په هغه کې مستعمله کړ شي ، اهل یې دخه لپاره پیدا ده په هغه کې یې مستعمل کړئ

نو چې دده په چوکاټ شو نو د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ درسره وعده ده چې ترقي به درته راځي

په مخکې غټو غټو درسي کتابونو کې لکه حسامي ، حاشیه شرح العقاید ، بیضاوي شریف ، مشکوة شریف ، مرقات ، اومسلم ثبوت کې تاسو وگورئ ، داسې اولیاء کرام تیر شوي دي چې دابویه سره یې جای تمازونه وغوړول داوبو په سره په لمانځه ولاړؤ او دوی به ول به یې نه

د شرح العقاید حاشیه ص: ۱۰۶ رانقل کوي چې شیخ احمد بن خضرویه رَحِمَهُ اللهُ سره له زرو مریدانو دابو په سره تگ او په هوا الوتل کول ، دا کرامت انسان ته الله تعالی دخه لپاره ورکړی ده ؟

همدا راز شيخ ابو عبدالله يافعي رَحْمَةُ اللهِ دَمَكِي معظمي امام
 ويلي دي چې شيخ ركن الدين الملتاني رَحْمَةُ اللهِ او شيخ نصر الدين
 سراج الدهلوي رَحْمَةُ اللهِ به د ماخستن لمونځ په حرم شريف كې كاوو.

اشرح العقائد ص: ۱۱۰۶

نو يو شريعت ده چې كتابونو يې مونږ وايو او بل طريقت ده چې
 دغه به مونږ په ځان عملي كوو، بل حقيقت ده چې خدای پاك
 جَلَّ جَلَالُهُ په هغه نتيجه مرتبه كوي، او كشف سړي ته پيدا كېږي،
 مشاهده به درته پيدا كېږي، بيا به كرامات ورته پيدا كېږي،
 خو مطلوب زمونږ كرامات نه دي.

مطلوب زمونږ استقامت ده، خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ له مونږ نه
 داستقامت غوښتنه كړې ده، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زمونږ نه
 داستقامت غوښتنه كړې ده، چې ځان په شريعت برابر كړي
 كرامت مونږ څه كوو، كه دچا په لاس يې ښكاره او كه نه
 دادخدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ كار دي، دا كرامت څه كوو چې سړي په
 هواگرځي خدانخواسته اخيره خاتمه يې خرابه وي، اصل لوی
 كرامت داده چې ايمان وساتل شي او په ايمان كې سړي مرشي

نودانسان دترقي دانسان دحقيقي ژوندون مانع مهلكې گناوې
 دي، گناوې چې په انسان كې ځای ونيسي بيا حقيقي حيات ته او
 ژوند له منځه ځي، په انسان كې ترقي نه راځي، هغه كمپنۍ
 دانسان په مخ باندې نه ځي او كه انسان په شريعت باندې ځان
 برابر كړ دخدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ وعده ده چې دنوي او اخروي كارونه
 به يې ټول برابر وي.

در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له بعثت نه مخکې ډېر صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په کفر او شرک کې ؤ، بت پرستي يې کوله، په هغه وخت کې لائق دلعت ؤ، لائق دغضب ؤ، لائق د عذاب ؤ؛ خو چې کله يې کلمه وويله په اسلام مشرف شول نو بيا د تقوا هغې درجې ته ورسيدل چې هيڅوک نشي ورسيدلی، هغه انسانان ؤ چې تر اسلام نه مخکې کافران ورته ويل کيدل خوله اسلام نه وروسته بيا د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوستان شول.

حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته مخامخ وايي چې له اسلام نه مخکې په ټولو انسانانو کې تر ټولو نه ته په مابډ لگيدلې خو چې نن مې کلمه وويله په ټوله دنيا کې ماته محبوب هم ته يې:

دا حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هلته د جاهليت په وخت کې مقام درلود بيا په اسلام کې د دغه تقوی په برکت خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بيا داسې اثر يکې پيدا کړ چې يوڅوک يې په نيکيو او مناقبولېکنه وکړي، نو خدای خبر چې څومره کتابونه به يې لېکنه ځای کړي.

له حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سره سمندر او غرونه خبرې کوي

تاريخ ابن هشام د حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په باب کې ليکي چې ده د جهاد لپاره تياری شروع کړ چې په ايران او فارس باندې يې حمله کوله، خلکو ته يې حکم وکړ چې ځانونه تيار کړي، کله چې د جهاد شپې رانږدې شوې درې شپې دی ورک شو، منافقينو اعتراضونه شروع کړل چې امير المؤمنين خلک جنگ ته راوبلل اودی په خپله

پټ شو، درې ورځې وروسته چې راغی نو خلک یې راټول کړل
 خلک پوښتنې ورنه کوي، دی ورته وایي چې زه دلارې د معلوماتو
 لپاره تللی وم، (د عربو له علاقې نه درياب راتاودی) وایي چې
 درياب ته ورغلم، درياب ته مې وویل چې زما مجاهدین راروان دي
 اوبه تاباندي تیریري د فارس او ایران طرف ته روان دي، ته به څه
 معامله ورسره کوي؟ گوره چې غرق یې نه کړي، وایي چې اوبوراته
 وویل چې داڅو څه کوي چې په کشتیو کې راځي که دتا عسکر په
 ماباندي راغلل مونږ به ټول ورته یخی شو چې پښې یې هم لندي نه
 شي. دا څه تعجب خبره نه ده، حسامي او شرح العقاید (شرح العقائد
 ص: ۱۱۰۶) په بیان د کراماتو کې دا واقعه رانقل کړې ده چې درود نیل
 داعادت و چې په هر کال کې به په هغه معلوم وخت دی دریده ترهغه
 به نه روانې ده چې ترڅو به یې یوه پیغله بڼه سینگار کړې نه وه او
 رود نیل ته به یې نه وه ورغورځولې.

حضرت عمر رضي الله عنه یوه وړه پرچه کې ورته ولیکل چې ای
 دريا به! که په خپل اختیار روان یې نومه څه، که دخدای پاک په امر
 روان یې نوزه هم هغه الله ته سوال کوم چې تا روان کړي.
 هغه کاغذ یې چې د شپې ورواچاوه سهار ټولو خلکو ولیدلو چې
 شپاړس گزه او چټي اوبه پکې روانې وي، دیوه نیک انسان دیوې
 رقعي په برکت ټول خلک خدای پاک له لوی امتحان څخه وژغورل
 او د ټول عمر له پاره ورنه خلاص شول.

امرات المفاتيح كتاب المناقب باب مناقب عمر رضي الله عنه ج ۱۱ ص ۲۰۵

جامع کرامات الاولیاء ج ۲ / ص ۱۱۲۸

نویا وچې اوغروته ورغلم چې که زما عسکر او مجاهد درته راغلل ته به څه ورسره کوی؟ دازما مجاهد چې سترې نه شي، وایې غره راته وویل چې مونږ به هوار شو او دتاما مجاهد به سترې نه شي. په مدینه منوره کې یو وخت گرمه هوا راغله، حضرت عمر رضی الله عنه گوته ورته وپوښتله چې ای هوا! پدې مدینه کې دخدای نظام چلیږي، دلته عدل ده چې دلته مسلمانانو ته تکلیف ورنکړي. هوا ودریدله چې ترڅو دی ژوندی و په مدینه منوره باندې بیا گرمه هوا رانغله.

یو وخت کې زلزله شوه زمکه یې په تازینه (قمچینه) ووهله چې ولې په تاباندې دخدای پاک جل جلاله نظام نه دی جاري؟ چې ترڅو دی ژوندی و په هغه زمکه باندې بیا زلزله رانغله.

[جامع کرامات الاولیاء، ج. ۲ / ص. ۱۱۲۸]

امام فخرالدین رازی رحمه الله دسورة الکهف په تفسیر کې لیکي: چې په مدینه منوره کې په یو کور کې اور ولگیده، حضرت عمر رضی الله عنه په یوه څیره داسې ولیکل: بانار اسکنی باذن الله، یعنی ای اوره! دالله تعالی په اذن قرار شه، نو دغه ټوټه یې اور ته ورواچوله هغه سمدستي مړ شو.

[جامع کرامات الاولیاء، ج. ۲ / ص. ۱۱۲۸]

دادومره کرامات، خدای پاک جل جلاله په څه ورکړي و؟ په دغه دین یې ورکړل، له اسلام نه مخکې څه نوم؟ اودڅه شي مستحق و؟ چې بیا یې اسلام په ځان عملي کړ په اسلام مشرف شو بیا خدای پاک جل جلاله څومره عزت ورکړ.

داخو هغه کرامات دي چې په غټو کتابونو کې رانقل شوي دي نور د تاریخ کتابونه ځینې داسې شیان بیا نوي چې د بعضې خلکو زړوته نه لویږي. هر یو صحابې ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ همدغه کرامات ورکړي دي.

د حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کرامت

له حضرت عبدالرحمن بن ابوبکر رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا نه روایت دی وايي چې حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ درې تنه میلماڼه کورته بوتلل او دی له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره ولاړ.

چې کورته ناوخته راغی دخپلې بي بي نه پوښتنه کوي چې میلماڼو مری وخوره؟ بي بي یې ورته وویل چې نه هغو ویلې چې ترڅو حضرت ابوبکر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه وي راغلی تر هغه پورې مونږ دودۍ نه خورو.

حضرت ابوبکر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سخت خفه شو چې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ میلماڼه دي، هغه ماته حکم کړی ؤ او ماددوی مری دومره وځنډوله نو په کور کې کم شی و هغه یې ورته تیار کړل نو چې ددودۍ په خوراک یې شروع وکړه چې گوله به یې پورته کوله هلته به نوره په کاسه کې راپیدا کیدله؛ نو په هغه لیب دودۍ میلماڼه او کورنۍ ټول ماره شول.

حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خپلې بي بي ته وايي چې ته څه خیال کوي چې ددودۍ څرنگه ده هغه ورته وايي چې والله

ترمخکې نه اوس درې چنده زیاته ده بیا په کورکې چې خومره ز هغو ټولو دامرې وخورله دهغه نه بعد یې رسول الله ﷺ ته ورو لیرله، د نبی کریم ﷺ په کورکې دا دودې ایښې ده وایې چې دیو قوم سره زمونږ معاهده وه دهغه قوم سره سهار زمونږ معاهده ماته شوه خلک ټول سره تیت پرک شول دولس نفره دلته د نبی کریم ﷺ کورته راغلل له هر سړي سره ډیر نفرو والله اعلم نو هغه دودې یې وخورله او ټول ورباندې ماره شول

[جامع کرامات الاولیاء / ج ۱ / ص ۱۱۴]

دا چې خومره خلکو ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د دنیا او اخیرت اعزاز نصیب کړی داپه دین باندې د عمل کولو په وجه ورنصیب شوی، داپه تقوی ورنصیب شوی، خوشریعت دواړه اړخه لري، چې نیک عمل به کوي، د بدو کارونو څخه به ځان ساتي. بیا به انسان ترقي کوي، بیا به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته نږدې کیږي، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به دغه انسان ته د غسې عزت ورکوي.

الحمد لله دازمونږ اوتاسې د طالبی او اسلام اونیک ژوند، په بې شمیره روپیو هم چاته نه پیدا کیږي؛ خو لکن که د دغې زندگي قدر مونږ وپیژنو، لیرې ښه شو، د مجلس سره څه احتیاط وکړو، د ماحول سره، د خوراکو سره او د چښاک سره؛ نو بیا به د دغوشیانو خوند حساً موبه درک کړو لکه سړی چې خوږشی و خوري په ژبه پوهیږي چې خوږه ده، نو په قسم درته وایم چې بیا به د دغه عبادت خوند داسې درک کوو لکه یو خوږ شي چې خورو او موږ ته دا جوتیږي چې خوږ دی

په عبادت کي د حسي خوند مثال

يوه ورخ ماته يوملگري حال بيان ڪر الحمد لله زمونڙو دموجوده وخت په طالبانومريدانو کي داسي خلڪ شته، نورخه نه بيانوم يواڳي داچي دي وايي چي دعبادت په وخت کي ماته دومره خوند پيداشي، دلماڻخه په حالت کي بيا خاص ڪر دسجدي په حالت کي دومره فيوضات راڳي، داسي خوند راته پيداشي چي ڊڊره خونده داسي حس کوم چي هڏو کي مڻي مات شول، لکه هغه يوشي چي ڊڊر خورشي بيخي يي برداشت نشي ڪولاي

په عبادت کي دومره اندازه خوندورته پيدا ڪيري، داددغه دين احترام دي. ددغه دين وجه ده، چي ددغه دين په برکت باندي خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ په يوه انسان کي ددين مېنه دومره اعزاز اودومره ذوق پيدا ڪوي، دغه هغه حسي ذوق ده، زړه يي خوند پرې اخلي، اندامونه اوڙيه يي خوند پرې اخلي اودخونداخيستل هلته راڳي چي سڙي خان ڪنٽرول ڪري

الله

الله

الله

الله

(۳۱) مجلس

د شریعت خلاصه ، علم ، عمل او اخلاص دی

حضرت مجدد الف ثانی رحمۃ اللہ علیہ فرمایي چې شریعت د دنیا او
 اخیرت د سعادت او نېسرازی ضامن دی. یعنی څوک چې په شریعت
 باندې عمل غوره کړي خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ دغه انسان ته په
 دنیا کې هم سعادت او نیک بختي پیدا کوي او په اخرت کې هم
 سعادت او نیک بختي ورته په نصیب کوي.

لکن دی فرمایي چې شریعت د څه شي نه عبارت دی چې سړی
 دهغه په سبب او برکت باندې په دنیا او اخرت دواړو کې د سعادت وړ
 وگرځي؛ نو په مکتوبات شریف کې لیکي چې شریعت له دریو شیانو
 څخه عبارت دی: علم، عمل او اخلاص.

یو وار به په دین باندې ځان خبروې بیابانه دهغه خپلې خبرې سره
 موافق په هغه به عمل کوي، او بیا به په هغه عمل کې مخلص وي
 هغه عمل به دې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درضا لپاره وي، دادري
 صفات چې په چاکې جمعې شي چې علم، عمل او اخلاص ده
 ددغو خلکو سره خداوند متعال له طرف نه وعده ده، د حضرت
 رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خوله مبارکه ددغو خلکو سره وعده ده چې
 خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ دغه مسلمان په دنیا کې هم کامیاب کوي

اوپه آخرت کي هم ، دصحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ په باب کي باربار په قرانکریم کي درضایت اظهار کوي: ﴿ رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ﴾ ۱
سورة البينه : ۸] ژباړه : راضي به وي الله تعالى له دغو (مؤمنانو څخه په طاعت سره) . او راضي به وي دوی له هغه (الله تعالى څخه په ثواب) .

اوس دا صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ته چې دغه مقام خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورنصیب کړ داله څه وجي نه ؟

ځکه دادرې واړه شقه په دوی کي موجود و ، هرالهي حکم به چې نازلیده نودوی به کوشش کاوه . رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته به يې ځان ور رساوه په هغه مسئله باندې به يې ځان خبراوه ، اوبيا به يې هغه مسئله او حکم په ځان منلو ، حتی حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سورت البقره دقرانکریم په دوڼيم کاله کي خلاص کړی . ځکه چې هرآيت به يې وويلې نومخکي به نورآيتونه نه ويلي ترڅوچې هغه به يې په ځان عملي کاوه .

نوعلم و ددين په مسئلو يې ځان خبراوه اوبيا به يې سمدستي په هغه عمل کاوه ، اوپه عمل کي به مخلص و ، دومره اندازه هغوی دعلم او معرفت سره شوق او ذوق درلود چې قران او حديث ددوی په صفتونو باندې ډک دی اودومره اخلاص پکي موجود و چې اکثر و به کوم عمل وکړ خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به دستي آيت نازل کړ چې زه پدغه عمل ددوی نه راضي يم

حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څلور ديناره يوپه شپه صدقه بل يې په روځ کي صدقه کړ يوپه پته بل په ښکاره خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دستي آيت

نازل كړ: ﴿ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴾ (سورة البقرة)

ژباړه: هغه كسان چې صدقه كوي مالونه خپل (د الله په لار كې) په شپه كې په پټه او په ښكاره په (شته) دوى ته اجر (ثواب) د دوى په نزد درې د دوى او نشته (هيڅ ډول) طريقه)) ويره په دوى باندې او نه به دوى هيڅكله غمجن كيږي (د ثواب په نقصان سره).
[تفسير مظهر ج ۱/ ص ۱۴۴۰]

دهغه وخت څلور روپۍ يې صدقه كړې خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ يې په قران كريم كې دستې ذكر وكړ كه كمكى عمل و هم د خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ درضا لپاره.

حضرت ابوبكر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څلور سبت زره روپۍ لس زره په شپه كې لس په ورځ كې، لس زره پټې لس زره په ښكاره صدقه كړې (مكاشفة القلوب: ص ۲۳- باب الفضلة) خدای پاك پدغه آيت كې دده مدحه او ستاينه هم وكړه چې كه به يې غټ كار وكړ هم چې د خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ درضا لپاره و مقبول و، كه به چا كمكى عمل وكړ هم دخپل وس سره موافق د خدای پاك جَلَّ جَلَالُهُ درضا لپاره و مقبول و؛ نو واجب تعالى جَلَّ جَلَالُهُ دخپلې رضا اظهار دوى ته كړى و.
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دوى ته د جنت زېرى وركړى ځكه چې د دين درې سره شعبي په دوى كې موجودې وې: علم و، د دين په هره مسئله باندې دوى ځان پوه كاوه، حتى وعظ او نصيحت به وشو، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به احكام بيان كړل بيا به چې بعضې

صحابه کرام پرې پوه نه شونو هغه بل صحابي ته به ورنږدې شو چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څه وویل، دهغه نه به یې پوښتنه کوله او ځان به یې پرې پوه کاوه. اوبیا به یې سمدستي عمل ورسره ملگری کاوه، که به څه ناڅه له دوی نه نقصان پېښ شو دستې به رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راتلل او توبه به یې وایستله، معذرت به یې وغوښت چې له مانه یو داسې ناروا کار شوی، اگر که هغه به گناه صغیره وه هم؛ خودومره دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ډار ورسره ملگری و، مخلصین و دستې به یې ځان پیش کړ چې هر حد په ماباندې جاري کېږي جاري یې کړی خو چې اخرت ته پاته نشي.

اخلاص، عمل او علم ټول په دوی کې موجود و، قران او حدیث ددوی له صفاتو نه ډک دي.

نوح حضرت مجدد صاحب نُبُوَّة وایې چې شریعت د دنیا او اخرت ضامن دی؛ خوشریعت دغه درې سره جزء غواړې: علم، عمل او اخلاص.

په قران کریم کې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مونږ ته د علم حکم کوي ﴿ فَسْئَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴾ (سورة النحل) بیا د علم مقام ذکر کوي: ﴿ يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ ﴾ (سورة المجادلة)

خدای پاک مسلمانانو ته لوړې درجې ورکړې او علماء کرامو ته یې خصوصاً بیا ډېرې لوړې درجې ورکړې دي.

حضرت ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ فرمائی: چہی دعلماء کرامو په نورر
خلکو باندې سل درجې جگي دي، په جنت کې ديوې درجې تربلې
درجې پورې دومره فاصله ده لکه له زمکې نه تر اسمانه پورې هم
يې حکم ورته کړې چې علم زده کړئ اوهم يې مدحه کړې ده چې
دعلماء کرامو بيا زما په نزد باندې په آخرت کې دومره لوړ مقام ده
اودومره لوړ مقام ورکوم.

له علم نه وروسته الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ له مونږ نه عمل غواړي:
﴿ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ ﴾ لمونځ وکړئ. ﴿ وَآتُوا الزَّكَاةَ ﴾ زکات
ورکړئ. ﴿ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ ﴾ (سورة البقره) په تاسو باندې ماروزه
فرض کړې ده، ﴿ وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا ﴾
سورة ال عمران) په تاسو مې دبیت الله شريف حج فرض کړی ده.
په دغو ټولو کې دعمل غوښتنه ده، علم هم راباندې لږم ده
اودعمل غوښتنه هم ده، په هر حکم کې خدای پاک زمونږ نه
داغوښتنه کړي.

اوبيا دافرمايي چې: ﴿ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ
حُنْفَاءً ﴾ (سورة البينه) دانسانان نه دي مامور مگر په دې چې عبادت
به کوي، خاص دخدای پاک درضا لپاره، درې سره په قران کریم کې
ذکر دي.

بیا ددریو سره ټمره خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ذِکْرُ کُورِ ﴿ وَتُودُوا أَنْ

تِلْکُمْ الْجَنَّةُ أَوْ رِثْمُوهَا بِمَا کُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿۱۳﴾ [سورة الاعراف]

ژباړه : او آواز به وکړ شي دغو (جنتیانو) ته داسې چې دغه جنت په میراث (وړیا) در کړی شوی دی تاسې ته هغه په سبب دهغه چې وی تاسې چې کول به مو (له حسناتو په دنیا کې) .

یعنې نن چې دجنت دغو نعمتو ته ورسیدی دادهغه عمل په سبب چې هغه تاسې په دنیا کې سترې پکې تیرې کړې وې، تکلیفونه مو تیر کړي و، دهغولورېو تندو دهغو سرو، دهغو مسکتو ټمره وه چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ وایې چې نن ماتاسې ته په جنت کې دامقام در کړی .

خودا یادساتی چې که څومره علم وي چې اخلاص نه وي پکې هر څومره علمونه وي چې اخلاص نه وي پکې، دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په نيزباندي ديوې زړې په اندازه قدر نلري، چې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ رضا نوې، خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ وایې:

قَالَ اللهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: ﴿ اَنَا اَعْنَى الشَّرْكَاءِ عَنِ الشَّرْكِ، مَنْ عَمِلَ

عَمَلًا اشْرَكَ فِيهِ مَعِيَ عَيْرِي، تَرَكْتُهُ وَشِرْكُهُ ﴾

[صحیح المسلم کتاب الزهد باب تحريم الرياء ج ۲ ص ۴۱۱ رقم

الحديث ۱۲۹۸۵

ژباړه: له ماسره چې څوک په عبادت کې شرک کوي دبل څه شي نیت پکې کوي چې فلانکی ماته بڼه سرې ووايې یا مې صفت وکړې زه دداسې عمل نه بې پروا یم دداسې عمل ثواب زه نه ورکوم په

قیامت کې به حکم ورته وشي چې دچالپاره دې عبادت کړي ورشه دهغه نه یې ثواب وغواړه.

په هر نیک عمل کې چې اخلاص نه وي که هغه جهاد ده، که علم ده، که روژه ده، که لمونځ ده، که زکات ده او که حج ده او که نور نیک اعمال دي دخدای پاک په نزد دقبول وړ ندي اوچې اخلاص موجود شو بیا دغه انسان دغه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ طرف ته نهایت زیاته توجه پیدا کيږي، بیاددغه انسان دپته نه سوچ کيږي چې اودرېږي څوک دې زما صفت وکړي، یا خلک زما غیبت ونکړي، خلک دې زما احترام وکړي ددغو شیانو فکر بیانه ورسره پیدا کيږي.

ځکه ددوی عمل دخدای درضا لپاره وي؛ نو که خلک یې صفت کړي او که غیبت کړي چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په نزد باندې دده عمل مقبول وي نو دخلکو صفت څه گټه ورته کړي اودخلکو غیبت څه تاوان ورکوي.

ددغې وجې نه چې دمخکنیو اسلافو علماوو مشائخ کرامو تاریخ چې سپی وگوري، هر عالم، هر پیر، هر بزرگ دهغه وخت چې شهرت به یې ډېرشو نویا به یې قصدا بوداسې عمل وکړ چې هغه شهرت مې ختم شي، داسې نه چې زه دنفس په جال کې واقع نه شم اوبیا له سختیو او کړاوونو سره مخ شم.

حضرت حافظ شیرازی د خپل شهرت ختمولو له پاره څه

وکړل؟

حضرت حافظ شیرازی رَحْمَةُ اللَّهِ د خپل وخت د علماء او اولیاء الله ز په سلسله کې راځي، خو چې کله یې شهرت ډېر شو، نو د خپل شهرت د ختمولو له پاره یې دا کار پیل کړ چې روزانه به له بازار نه کورته راتلو د شرابو بوتل به یې ورسره راواخیست او په هغه ځای کې رنډی ځاني ډېرې وي لکه اوس هم په ایران کې ډېرې دي، نویوه رنډی به یې له ځان سره را روانه کړه خپل ځای ته به یې راوسته. خلکو چې دده داعمل ولیده ټولو دده سره بایکات او پرېکول وکړل چې داخو مونږ بزرگ او نیک سړی باله دا خوشرابي اوزاني ده؛ نو ددغه سره تعلق او راشه درشه په کارنده، نوله داسې خلکونه دعاغو بنستل او آدب څه گټه لري.

تر دې پورې چې حافظ شیرازی رَحْمَةُ اللَّهِ وفات شو، دو فوات نه بعد علماء په دې کې مختلف شول چې دده جنازه وکړو او کڼه؟ بعضې علماء او و کرامو وویل چې ده د دین ډېر زیاته بې ادبي کړې ده، ځکه عالم و د عالم او بزرگ په نامه یې وخت تیر کړی و دومره بې دیني یې کوله چې شراب یې څښل، زنا یې کوله د علم رنگه یې بده کړې وه، د دین رنگ یې بد کړی و؛ نو د جنازې قابل نه دی چې جنازه یې وکړو.

اوبعضي خلقو به ويل چي گنهگار ده، دگناه په سبب خودجنازي نه منعه نشته، جنازه به پرې اوکړو. اخير فيصله په دې وشوه چې دده له خادم نه به پوښتنه وکړو چې دده څه عمل و؟ له خادم نه يې پوښتنه وکړه چې دا حافظ شيرازي دادومره وخت چې موږ دې وينو چې کله به دې کورته راته نودشراپو بوتل به يې په لاس کې ؤ اوبلې خواته به يې پردې بنځه هم له ځانه سره روانه کړې وه نوداراته ووايه چې دده څه عمل ؤ؟

نوهغه خادم ورته وويل چې داسمه ده چې هره ورځ به ده يوبوتل شراب اويوه بنځه له ځانه سره راوستله؛ خو بوتل به يې په کور کې يوه زاړه کډي ته ورتويولو کله چې علماء دخادم دخبرې دثبوت له پاره ورغلل چې داخادم رښتيا وايي او که دروغ، نو علماء کرامو دغه کډي او يا کوهي پخپلو سترگو وليده چې دشراپو له وجې غوړ پر شوي ؤ داشک او شبه خود علماء کرامو له منځه ولاړه. بيا يې ورته وويل چې دازانيه بنځه يې چې دخان سره رواستله ددغې سره يې څه معامله کوله؟

نوده ورته وويل چې روزانه به چې ده بنځه راوستله دده دخانقاه په شاه کې کوټه وه غُسل خانه هرڅه دضرورت شيان پکې موجود ؤ دغې بنځې ته به يې وويل چې دتاخو پدغه بد عملي کې مطلوب داده چې روښي پيدا کړې دغه روښي زه درکوم خو غسل وکړه نن شپه دخداي پاک عبادت وکړه. او خداي پاک ته په اخلاص توبه وباسه. علماء کرام حيران شول چې زمونږ په دې نیک بنده باندي څومره بدگماني وه اودده څه حال ده، بيا يې ورته وويل چې ده په

اخروخت کي ڇه وصيت ڪري اوبالڪلي ده؟ خادم ورته وويل چي
 ده دخپل ژوند دپاي په شيبو کي يوشعر ليکلي اوله دي نه وروسته
 بي ددي فاني دنيا څخه دتل له پاره سترگي پتي او خپل لايزال خالق
 ته بي خپله روح وسپار له دوي ورغلل کاغذي راواخيست، په شعر
 کي ده مبارک دا الفاظ ليکلي دي:

قدم دريغ ازجازه حافظ مدار

اگر چه غرق به گناه است ميرويه بهشت

قدم دريغ مدار ازجازه حافظ

گر که چه غرق گناه است ميرويه بهشت

اديوان حافظ محشي کلدن ص ۱۳۸، دووقات واقعہ هم په ص ۱۳۸ کي ده
 قدم دحضرت حافظ له جنازي څخه مه منعه کوي که څه هم
 دي گنهگار دي خوبياهم (ان شاء الله) جنت ته داخليږي
 حضرت حافظ شيرازي رَحْمَةُ اللهِ پِه دې پوهيده چي زما په جنازه
 کي په ددوي اختلاف راځي ځکه چي نيکوخلکو ته دزنکدن په
 وخت کي دجنت زيري کيږي.

لکه په دې آيت کریمه کي راځي ﴿ تَنْزِيلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ أَلَّا
 تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴾ (سوره حم
 السجده)

ژباړه : را نازلېږي به پر دوی پر بنسټي (عند النزاع والبعث يا في القبر چې داسې به وايي) مه ویرېږئ او مه خپه کېږئ او خوشاله اوسئ تاسې په هغه جنت کې چې له تاسې سره یې وعده کړې شوې وه (په ژبه دانبياء و الله سره) .

نوحافظ صاحب لیکي چې زما له جنازې څخه مخ مه اړوئ که څه هم زه گنهگاریم خو (ان شاء الله) جنت ته روان یم ، ځکه چې دده هر کار دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درضا لپاره ؤ ، مخلص ؤ چې داسې نه چې داشهرت ماخطا کړي ، زیاتره وخت ددیرو خلکو نفسونه په دې خبره باندې ډیر لوړېږي او خوشاله کېږي ، چې خلک ورته تپت اوجگ کېږي خلک یې عزت او احترام کوي پدغه سبب دده نفس لوی شي ، بیایې نتیجه داشي چې نومړی کس له تباهي سره مخامخ شي او بیایې په ډول ، ډول ناخوالو سر شي .

په یو جانز عمل ترسره کولوهم دیوسړي شهرت له منځه تللی شي

یولوی ولي دخپل ځای نه دبخارا په طرف را روان شو اوخپل مریدان یې هم ورسره ملگري و ، اوپه اوبن باندې سپور ده نودبخارا خلک استقبالی (مخې) ته ورته راووتل ، ده چې داخلک ولیدل نووې ویل چې نفس مې خراب نه شي ، بې لږې نشې نودروژې میاشت وه ډوډی یې راواخیسته ، په خوراک یې شروع وکړه اوپه اوبن سپورشو ، خلکو چې دی ولید چې دروژي په میاشت کې روژه خوري ، نوسمدستي یې مخونه تر وگرځول او بدگوماني یې پرې

وگړه او وې ويل چې دومره لوی بزرگ ده مونږه يې استقبالي ته راغلي یو اودی خوروزه خوري؟

ده داخپلو ملگرو ته مخ وگرځاوه چې وگوري د دین په مسئله مې عمل وکړ، مسافر ته دروژې خوراک روا ده خو خلکو دومره کرکه وکړه داروزه خوړل دته جائز و ځکه مسافرته خوروزه خوړل رخصت او روا دي، ده دا کار قصدا وکړ مقصد دا چې دالله تعالی په دوستانو او نازوليو کسانو باندې بدگوماني کول بڼه ندی کېدای شي ځينې بزرگان بعضي جائز کارونه دنفس دانکسار او ذلالت له پاره کوي که څه هم هغه روا کار به ځينو بې علمه خلکو ته دگناه کار معلومېږي.

د کسټم خليفه صاحب هم شهرت او ځان بنوونه نه خوښوله

زمونږ په مشائخ کرامو کې حضرت شيخ المشائخ الحاج مولوي عنايت الله رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْهِ چې د کسټم په خليفه صاحب مشهور و، چې څوکاله مسلسل حج تللی او کله به چې له حج څخه واپس راته کور ته به يې حال نه ورکاوه، تردې پورې چې کورته به ورسوت، ددې له پاره چې خلک ورباندې خبرنشي.

يو کال يې خپل زوم ورسره تللی و، نودراتگ په وخت کې په کوم ځای کې کوزشول، کورته يې تليفون راوکړ څه طالبان اومولوي صاحبان او عام خلک يې استقبال ته ورغلل خود کسټم خليفه صاحب مبارک دومره خپه شو چې داخلک چار اخبرکړل په

دې باندې خوموړ غرقیږو چې داخلک زموږ استقبال ته راځي
دومره احترام او عزتونه موکوي.

ډیری علماء د نفس د ذلیل کولو په خاطر شروع کړی

مقصدهم پریږدی

یوه خلیفه صاحب ماته دیوه عالم قصه کوله وایي یو عالم چې
زموږ له طریقې سره یې تړاؤ درلودلو تقریر کولو چې کله یې تقریر
نیما یې ته ورسیده او په جوش راغی نوسمدستي یې یو ناڅاپه
خپلې خبرې پای ته ورسولې او ددې جملې (واخر دعوانا ان الحمد لله
رب العالمین) او یاد (وما علینا الا البلاغ المین) له ویلو پرته ځای په ځای
کیناستلو وایي وروسته ما پوښتنه ورڅخه وکړه چې څه در باندې
وشول نومړي عالم په ځواب کې ورته وویل: کله چې تقریر شروع شو
داد تقریر خبرې ښې په جوش راغلې او خلک هم ښه متوجې شول
نود تقریر په سلسله کې مې نفس غټ شو چې زمانه تقریر په خلکو
باندې څومره ښه اثر وکړنوما وویل چې دانفس په دې ځای کې ذلیله
کړم نوددې وجې څخه کیناستم.

نو دا قصه یې کوله چې هغه مولوی صاحب په ځان پوه شو چې
نفس مې خراب شو نفس مې غټ شو نوسمدستي کیناست چې هغه
خلکو ته یې نفس شرمنده وگرځاوه او دا کار یې د طریقت د تعلق په
برکت بس کړو.

دامام مجددالف ثاني رَحْمَةُ اللَّهِ خُخه رانېولې تر حضرت ابوبکر الصديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ پورې بلکې تر نن وخته پورې د طريقت ټول مقصد اخلاص دی چې څومره مشايخ کرام دي څومره چې اخلاص کوي د څومره يې مقام او مرتبه لوړېږي چې يو وارې کار د خدای جَلَّ جَلَالُهُ له پاره شو بيا يې خدای تعالی په خبره کې هم اثر پيدا کوي په عمل کې هم اثر پيدا کوي بلکې په هر څه کې يې الله تعالی اثر پيدا کوي. شريعت محمدي د دنيا او اخيرت ضامن دی خودا درې سره اسباب غواړي علم عمل اخلاص بې علمي هم د تباهي سبب ده امام مالک رَحْمَةُ اللَّهِ وايي: مَنْ تَصَوَّفَ وَلَمْ يَتَفَقَّهْ فَقَدْ تَزَنَّدَقَ. ترجمه څوک چې تصوف بې له علم څخه لاسته راوړي نو کيدی شي بيا کله کفر ته هم پکې ورسېږي ځکه دروا اونارو فرق نه پکې کوي.

د پنجاب د يو پير واقعہ

چاقصه راته کوله چې د پنجاب لوري ته يو پير و سپی به يې گرځولو او ږيره يې هم خربلې وه چې کله يې سپی مړ شو نو هغه مريدانويې په سپي جنازه وکړه او بيا يې په سپي باندې قبر هم جوړ کړ او س يې زيارت ته ورځي نو د دې جملې دامام مالک رَحْمَةُ اللَّهِ مصداق وگرځېده. لکه هغه پښتانه هم چې وايي چې څوک بې علمه شيخي کوي هغه کفر يې بس دی امام مالک رَحْمَةُ اللَّهِ وايي که څوک ځان بزرگ بزرگ کوي او علم نه وي ورسره کيدای شي چې کفر ته ووزي او که څوک بيا علم کوي او عمل نه وي ورسره اخلاص

اوتصوف نه وي ورسره نوامام مالک رَحْمَةُ اللَّهِ وَايِي ﴿ وَيَقُولُ الْإِمَامُ
 مَالِكُ : مَنْ تَصَوَّفَ وَلَمْ يَتَفَقَهْ فَقَدْ تَزَنَّدَقَ ، وَمَنْ وَلَمْ يَتَصَوَّفْ فَقَدْ
 تَفَسَّقَ ، وَمَنْ جَمَعَ بَيْنَهُمَا فَقَدْ تَحَقَّقَ ﴾ [حقایق عن التصوف الباب الخامس ص
 ۲۸۲ / بحواله شرح عین العلم وزین الحلم لامام ملاعلی القاری ج ۱ / ص ۲۲۲]

څوک چې علم کوي اوتصوف نه وي ورسره داسې فاسق گرځي
 عالم نه ورته ويل کيږي ﴿ وَمَنْ جَمَعَ بَيْنَهُمَا فَقَدْ تَحَقَّقَ ﴾ څوک چې
 دادواړه سره يوځای کړي چې هم علم وي اوهم تصوف وي دتصوف
 مطلب داده چې عمل يې په اخلاص وي هرڅه يې دخداي تعالی له
 پاره وي نوبيادغه انسان کمال ته هم رسيږي اوکامل گرځي .
 نوموړې به ځان هم خبروو ددين په احکامو باندي اودعمل به پوره
 کوشش کوو چې په ځان يې عملي کړو اوپه عمل کې به نيت دخداي
 جَلَّ جَلَالُهُ درضاوي داسې نه چې فلانکي ماته عزت راکړي شکرانې
 راکړي مېلمستياوي راته وکړي قدراواحترام مې وکړي خبره مې
 ومني ددغوشيانونيت به نه کوي ډېرمشائخ کرام داسې وي چې
 خلک ورته جگ اوتپت کيږي يايې لاسونه وربنکلوي اويازدحام
 رش ورباندي جوړوي په دوی مبارکانو باندي ډېرېوج اوسبب دې
 تکليف ورته گرځي په کنځاوو باندي دومره نه خفه کيږي لکه په
 دغونوموړو خبرو باندي چې مخکې مو درته ليکلې دي ځکه په
 نوموړيو خبرو باندي نفس ډېرغټيږي اودا بيادتباهي سبب گرځي .

نفس د صاحب ، صاحب تورې په ويلو ډېر غټيږي

يوه ولي ډېر سپيره خوراکونه کول او ډېره کمه ډوډۍ يې خوړه چې يووخت خپل نفس ته متوجې شو نو خپل نفس يې د يوه غټ غوايي په څېر وليدلو بيا خپل نفس ته وايي چې ماخوټه ساتلی هم نه يې داته په څه شي باندې غټ شوي؟ (خدای جَلَّ جَلَالُهُ خپلو دوستانو ته حال وربښي) هغه ورته وايي چې زه په خوراک باندې نه مزی کېږم زه په بنوميوو باندې نه غټيږم نودی بيا ورته وايي چې ته په څه شي مزی کېږي؟ هغه ورته وايي چې زه په دې مزی کېږم چې د صاحب ، صاحب راته ويل کېږي په دغه باندې زه بڼه مزی کېږم.

تاسې ليدلي؟ چې يوسړی قدرت ته ورسېږي نو سمدستي مزی شي طبيعت يې بدل شي ځکه هغه ته صاحب صاحب ويل ډېر شي نودغه ولي بيا قصداً داسې عملونه شروع کړل لکه مخکې موچې اشاره ورته وکړه نو دخلکو توجه ورڅخه بدله شوه يعنې هغه صاحب صاحب ويل ورک شول بيا چې خپل نفس ته متوجې شو نو خپل نفس يې د يو ډنگرتازي په شکل وليد او په دغه وخت کې يې خوراکونه هم بڼه ډېر کړي وو نو بيا دې ورته وايي چې دا ولې داسې ډنگر شوی يې؟ اوسره له دې چې وس خودې بڼه ساتم هم بڼه خوراکونه اومېوي درکوم نو د انفس ورته وايي چې څوک خپل د بڼمن ته حال وايي دهغه به داسې حال وي لکه دې ما ته خوزما د بڼمن يې .

نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تَعَالَى اللهُ جَلَّ جَلَالُهُ وايي (عادی نفسک فانه قام بعداوتی) دخپل نفس د بڼمنې کوه ځکه دازما په د بڼمنې باندې ولاړ

دی نفس په اصل ذات کې سرکشه اماره بسوء دی ﴿ وَمَا أُبْرِيْ نَفْسِيْ ۙ

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوْءِ ۙ ﴾ [سورة يوسف]

ژباړه : او زه نه پاکوم نفس خپل (په دی شان چې نه کوي ميل
بدي ته ځکه چې) بېشکه نفس خامخا ډیر امر کوونکي دی (هر
وخت) په بدي سره .

نو چې ترخودانفس اصلاح نشي دالله تعالی په ذکر مطمئن نشي
نفس راضیه نشي نفس مرضیه نشي نفس تقریباً او ه مقامات لري
چې مخکې ذکر شوي دي . چې دا د سرکشي له مرتبې څخه ونه
وزي نویوانسان ډېر ولویو، لویو کندوته غورځوي تاسې نه گوری
ډېر داسې علماء شته چې په علم دنه عمل کولو له وجې څخه
غرور او تکبر ورڅخه کیږي .

چې په کتاب یې لیر او ډېر سرهم خلاصیږي نوهغه ته دخلکو
لیږوړپام شي نو دی په غوره کې شي اونفس یې غټ شي نو په خپل
علم دنه عمل کولو له وجې گمراه شي ولې ځان ډېر غټ ورته ښکاره
شي نو په خپل علم باندي دعمل نه کول یې دده او خدای جل جلاله
ترمنځ پرده شي .

د علم اصلي حقیقت دامام غزالي (قدس الله سره) په رایه په

تصوف کې ده

حضرت امام غزالي رحمه الله دومره لوی عالم و چې که دده د عمر
په شپو دده تصنیف تقسیم کړ شي نو هرې شپې ته به یې یو تصنیف
یو، یو کتاب ورسپیږي . په هرفن کې دده تصنیفات شته دي په

(۴۵۰) ه کی پیدا اوپه (۵۰۰) ه کی وفات شوی دی نوتول عمر بی
 (۵۰۰) کاله دی، هغه وایی چي له ماسره یووخت یوفکر اوسوچ
 پیدا شو چي هر بوشی حقیقت لری هغه داسی حقیقت چي په هغه کی
 بیاتغیر نراخي داعلم هم یو حقیقت دی نوددغه اصلي حقیقت به
 خرننگه وی نوما چي دکتابونو مطالعه وکړه نودالاسته راوړنه مې
 وکړه چي علم یقین ته ویل کېږي هغه یقین به په دومره اندازه
 مضبوط وی یعنی دایوم نل شوی حقیقت دی چي علم یقینی شی
 دی دمثال په توگه چي دایوه ستن ده که دایوڅوک په هواو الوزوي
 دومره خوارق ماته ښکاره کړي او وایی چي داسی ولاړ ده زما په
 هغه یقین کی باید ترده اوشک رانشی اصلي علم دغه مقام ته ویل
 کېږي

وایی ماخپل علم ته وکتل داسی مقام ته نه ورسیدلی ځکه
 ډېر علماء داسی وی چي په یوه خبره ښه کلک وی خو چي بیابیل
 دلیل یوبل څوک ورته وړاندې کړي بیادغه نوموړی عالم له خپلې
 خبرې څخه اوبستی وی شک اوترده ورته پکې پیدا شي نو کتابونه
 مې پسې کتل چي دعلم حقیقت به زه چېرته پیدا کړم دعلم انواعوته
 پسې ولاړم په علم الصرف کی مې پیدانکړ په علم النحو کی مې
 پیدانکړ په علم المعانی کی مې پیدانکړ بی شمېره علوم مې پسې
 وکتل په اخیر کی مې دتصوف یوڅه کتابونه وکتل نوومې ویل چي
 ددغو خلکو سره تعلق پیدا کړه که خدای جَلَّ جَلَالُهُ ددغو خلکو په
 واسطه په تاکی څه حقیقت پیدا کړي نفس ماته داسوچ راواچاوه چي
 ته خود پرېښه عالم بی او ډېر زیات تصنیفات لری او خلک دې ډېر

عزت او قدر کوي نوکه ته اوس دیوچا مرید شوې او ملنگي دې غوره
 کړه هغه احترام او عزت او هغه د علم د بدبه به دې ټوله په اوبلاهور
 شي نودی وایي چې زما او د نفس تر منځ شپاړ میاشتي د مقابلي لړۍ
 جاري وه نو نفس نه خوشحاله کیده یعنی مریدي ته یې نه پرېښودلم
 چې زه مرید شم هغه به راته ویل چې هغه احترامات او عزتونه به
 ټول درڅخه پاتې شي کله به شیطان داسې فکرونه اوسوچونه
 راواچول چې علمي خدمتونه به ټول درڅخه پاتې شي خوله یوې
 لویې او مسلسلې مقابلي وروسته ماته یو دې هوشي حالت پېښ
 شو او دا حالت ماته له ډېرو سوچونو او فکرونو څخه پیدا شوی و حتی
 زه به وغورځیدم طبيبانوته یې بوتلم هیچامې علاج او درملنه
 نشوای کولای حکیمانوبه دا ویل چې دارو حاني مرض دی وایي چې
 له شپاړو میاشتو وروسته خدای جَلَّ جَلَالُهُ ماته الهام وکړ او روان شوم
 د شام په لوري باندي دمشق ته ولاړم هلته مې دیوچانه بیعت وکړ
 اوبیا مې د دمشق په جومات کې اعتکاف شروع کړ

په هغه اعتکاف کې ماته یوڅه اسرار پیدا شول وروسته د حج
 موقع رانږدې شوه نو مې ویل چې راځه د حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام د
 استوگني له ځای نه روان شه د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د اوسېدلو
 ځای یعنی حرمینو شریفینو ته هلته چې کله راغلم بیا چې په دې
 ځای کې ماته څومره اسرار پیدا شول او د علم حقیقت چې په دې مقام
 کې ماته معلوم شو نودی وایي چې زه یې له بیانولو څخه عاجزیم
 چې په ژبه یې درته بیان کړم خو یوازې دومره به ووايم چې که فرض
 یې کړه د دنیا ټول هوښیاران او پوهان رابوځای شي او ووايي چې

مور ددغو اولیاوو نه پرته په نورو خلکو کې ښه اخلاق پیدا کړو
 نوددنیاتول پوهان او هونبیاران به په دې خبره کې غلط او دانظر به
 یې بې ځایه وي. ځکه یوانسان چې ولي کېږي نودی به د نبی کریم
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په اخلاقو باندې ملبوس وي بیابه ولایت ته رسیږي چې
 دهغه دستوتابعداري به کوي اودسرداردو کونین داخلاقوصفت
 خوالله تعالیٰ په قرآنکریم کې کړی دی ﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

[سورة ن]

ژباړه : ته دډېرولویو ، لویواخلا قو خاوندیې نودولي سینې ته
 دنبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دسینې څخه فیوضات حاصلېږي په هغه
 کې دهغه مبارک اخلاق پیدا کېږي نود نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 تراخلاقو ښه اخلاق په ټوله نړۍ کې دهیچاهم ښه ندي تیر شوي
 نوامام غزالي صاحب وايي چې دغه لازمه ده که سړی په اخلاص
 خپله کړي بیابه هغه اسرارورته پیدا کېږي چې په دنیا کې په
 مدرسو کې نه زده کېږي هغه په ظاهري درس اوتدریس کې نه
 پیدا کېږي علم او عمل چې اخلاص نوي ورسره ملگری شوی هیڅ
 گټه نه لري خواخلاص چې پیدا کېږي نویه دې لازمه کې پیدا کېږي

[احیاء علوم الدین ج ۵ / ص ۱۳ / ۱۴ / خاتمه فی الاشارة الی ترجمة
 المصنف رضی الله عنه وسبب رجوعه الی طریقه الصوفیه رضی الله عنه]

(۳۲) مجلس

د تقوا او اصلاح شرطونه او اسباب

د تقوا اقسام:

تقوا په درې قسمه ده (۱) دعوا مو تقوا (۲) دخواصو تقوا (۳) داخص الخواصو تقوا.

دعوامو تقوا داده چې صرف کلمه شریفه ووایې او د شرک او کفر څخه ځان وساتي په عامه معنا هغه ته متقي ويل کيږي.

د خواصو تقوا داده چې دخدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** او امر په ځای کړي او دنواهيونو ځان وساتي.

داخص الخواصو تقوا داده چې دخدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** او امر په ځای کړي اوله نواهيو څخه يې ځان وساتي، خپل سر او خپل روح دهغه شيانو نه وساتي چې دخدای پاک له معرفت، دخداوند متعال له ذکر نه انسان مشغوله وي.

اوس داخوا د تقوا مراحلې وي نو تقوا به په انسان کې څرنگه پيدا کيږي، هر انسان داغواړې چې زه دې دداسې رتبې چينستن وای چې خداوند متعال له مانه راضي وای، دخدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** ديدار ماته په نصيب شوی وای. جنت ماته په نصيب شوی وای. داخوا الحمد لله دهر مسلمان اميد ده، هر مسلمان داعقیده او ارزو لري چې

کاشکې ماته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ داسې مقام اوسلسله را کړې وای چې زه ښه ملا شوی وای، زه ښه صوفي وای، اوزه ښه بزرگ وای. خودا تقوا چې پیدا کړې ددغه لپاره کتابونو لارې بیان کړې دي چې سړی به په هغولارو پسې کوشش کوي؛ نوامید شته چې خداوند متعال انسان تر یوه مقام پورې ورسوي ځکه د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وعده ده ﴿وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ

الْمُحْسِنِينَ﴾ [سورة العنكبوت آیت ۱۶۹]

ژباړه: هغه کسان چې کوشش کوي تل په (دین د) موږ کې خامخا وبه ښیو هر و مرو (خامخا) دوی ته لارې خپلې (چې موږ ته پرې راځي). او بېشکه الله تعالی خامخا له نیکو کارانو سره دی (په مرسته مدد) کې.

یعنې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وایې چې څوک زما په لار کې کوشش وکړي، زما رضا غواړي، زما معرفت غواړي، داسې معرفت غواړي چې هغه د نیکو خلکو ده؛ نو زه دهغو ملگری یم، زه به لارې وروښیم چې په هغو لارو دی ماته را رسیږي، او خداوند متعال د محسنینو چې مراد ورته مخلصین دي او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د مخلصینو ملگری ده.

څومره چې سړی پدغه طلب کې مخلص شي چې د خدای پاک رضا غواړم د غومره د خداوند متعال رحمت په هغه باندې زیات رانازلېږي، د هدایت لارې ورته خلاصیږي، بیا خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه ورته ښیي چې هغه دده له وس او توان نه وتلې خبره وي.

ددې وجې نه په حديث شريف کې راځي :

﴿ عن انس قال قال : رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من عمل بما علم

ورثه الله علم ما لم يعلم ﴾ (رواه ابونعيم في الحليه ، التفسير المظهرى ج ۵ ص

۱۱) ، واحياء العلوم ج ۱ / ص ۱۵۱ / كتاب العلم]

له حضرت انس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دى وايي : رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمايي : څوک چې په خپل علم باندې عمل وکړي ، داخو اختياري شى دى په خپله خوښه يې زده کړه او عمل يې پرې وکړ ، خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ به داسې علم ور زده کړي چې له دينه مخکې دهغه نه و په برخه شوى ، دده بې اختياره شى ، دده بې کسبه شى به خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته ورکړي ، چې علم مکاشفه ورته ويل کيږي ، الهامات ورته ويل کيږي ؛ نو هغه کار چې دانسان په وس کې دى هغه وکړي ، مجاهده او کوشش وکړي زده يې کړي او بيا يې په ځان عملي کړي ؛ نو خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په مبارکه خوله باندې وعده ورکوي چې هغه شيان به خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ وروپيژني چې هغه دده په وس او توان کې نه و (وراثت) چې هغوته ميراثي شيان ويل کيږي چې انسان ته بې کسبه پيداشي ، پلار مړ ، ورور مړ ، قريب مړ دهغه دنيا سرې ته پاتې شوه ، نه دده لاسونه ورباندې تياکې ، نه پښې پرې سترې بلکې هيڅ نه وو شوي ، له ښه او بده پرته خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ ده ته په ميراث ورپريښوده .

نوددغه هم دامعنا ده چې علم مکاشفه ، علم فراست او الهامات چې پيدا کيږي داپه هغه علم چې دتاپه اختيارکې ده هغه عملي

کری، پہ ہغہ عمل و کری چہ ستاپہ اختیار کری دی؛ نوییا بہ دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ لَه خوا تاتہ موروثی او بی اختیارہ علم او ہغہ پتہ رازونہ دریہ برخہ شی چہ ستا لہ وسہ دباندی (بہر) او ستا پہ اختیار کری ہم نہ وی.

داکشفیات یوموروثی علم دہ، چہ علم لدنی ورتہ ویل کیری او دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ لَه طرف نہ ورکول کیری؛ خو کتابونولیکلی دی چہ کشفیات خومقامہ لری چہ دچادزہ حال سہری تہ دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ معلوموی، دقبرونوحال دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ سہری تہ معلوموی، حتی دعبادت حال دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ سہری تہ معلوموی چہ داعبادت اوس قبول دہ اوکہ نہ؟

یو ولی یووخت کری پہ دہرنبہ حضور، پہ دہرنبہ اخلاص باندی لمونخ وکر بیا چہ خپل لمانخہ تہ متوجہ شو چہ خپل لمونخ بی ولید چہ پہ سترگوروندؤ نودی خپل پیرتہ ورغی چہ ماخپل لمونخ دیرپہ عاجزی سرتہ ورسولو بیا می ہم روند ولیدلو.

ہغہ ورتہ وویل چہ پہ لمانخہ کری خوبہ دی سترگی پتہ نہ وی

نیولی؟ دہ ورتہ وویل چہ ہوا سترگی خومی پتہ نیولی وی.

ہغہ می ہم پہ دی نیت پتہ نیولی وی چہ حضور می بنہ برابر

شی دہ ورتہ وویل چہ دشریعت خلاف کاردی کری، پہ شریعت کری

پہ لمانخہ کری دسترگویتول مکروہ دی

نو دامیرائی اولدنی علم گوری، ہلتہ لمونخ ورتہ معلوم

شواوہلتہ بی نقصان ورتہ معلوم شو.

نوهغه ڪوم شي چي ڊسري په اختيار ڪي ده چي ظاهري علم ده، چي په دغه ظاهري علم عمل وڪري بيا خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ داسي ميراثي علم ورپه برخه ڪوي چي هغه دده په اختيار ڪي نه دي، بيا په خپلو نقصاناتو هم پوهيري.

اولياو و ته خداي پاڪ په حرام خوراڪ خبرور ڪوي

په ڪويته ڪي زمونڙ استاد شيخ الحديث چي. دخواجه خان محمد صاحب خليفه ده، مونڙ ته يي قصه ڪوله چي په پنجاب ڪي يوپيرو ڊپرنيڪ سري وڊطالب يي دوخت خبره يي راته ڪوله، ددغه پير صاحب يوپوليس مريد و هغه خواري دڊوڊي دعوت ورته وڪر خواهغه به نه ورسره تلو، اخير هغه مزدوري وڪره دمزدوري په پيسو يي هرڇه تيار ڪرل بيبي ورته وويل چي ڊپوليسي دتنخوا روپي نه دي، درشوت روپي نه دي بلڪي په خپل لاس مي گتلي مزدوري مي وڪره په هغه مي هرڇه اڃستي اوبيا مي تاته ڊوڊي ڪري نودغه مرشد يي چي دشپي ورسره ميلمه شو ڊوڊي يي وخوره بياچي سهارشو دغه پوليس چي دده مريد و ورغي دده پونبسته ڪوي نوهغه ورته وايي چي خداي پاڪ دي تباڪره الڪه چي زه دي چي تباڪرم.

دپه مادي ڇه حرام خورلي و، زما په نس ڪي ٽوله شپه سڀي غپيدل. ده ورته وويل چي ٽول شيان مي مڪمل دمزدوري په روپو اڃستي و ده ورته وويل چي نه يوڇه شي شته؛ نوولڙ دخپلي بنڇي

نه یې پوښتنه وکړه چې پدغه خوراک کې خوبه تادزاره کور څه شی نه وو ورگډه کړې؟ هغې له لیرې ځنډه وروسته ورته وویل چې: په کور کې نوره مالگه نه وه یوازې هغه مالگه وه چې تا مخکې راوړې وه هغه مې ور واچوله، غوړي، وړه او دترکاری نوې شیان ټول په پاکو روپو و خو مالگه ناپاکه ورگډه وه، هغه ولې ته خدای پاک $\text{حَجَّالَهُ فَرَّاسْت}$ ورنصیب کړ چې په خپل نقصان پوهیده چې یو مالگه په ډوډۍ کې ناقصه شوه دهغه علم هم خداوند متعال ورکړ چې په ماحرام خوړل شوي دي

یوه خرما یې په اشتباه و خوړه څلویښت شپې یې کشف بند شو

حضرت ابراهیم ابن ادهم $\text{رَحْمَةُ اللَّهِ يُولُوهُ وَلِي اللَّهِ تِيرشوی ده}$ ، دامام صاحب شاگرد ده، ډېر کشفیات یې درلودلو یو وخت داسې ورباندې راغی چې کشف یې قطع شو، بیا یو ځای ته چې هلته به دجمعې په ورځ اولیاء جمعه کیدل هغه ځای ته ورغی دغه ځای له پخوا ده ته هم معلوم و

توره تیاره وه اولیاء چې را روان شو چې یو ولي رانتوت وې وبل چې نن خوبه جومات کې څوک نابنده تن موجود دی، هغه بل ورته وویل چې ابراهیم ابن ادهم ده وایې څرنگه راغلی دی؟ وایې چې څلویښت شپې کیږي چې خپل حال ورنه ورک شوی ولې؟ وایې چې دیودکاندار نه یې خرماوې اخیستي هغه خرما یې چې ورتللي تله پورته شوه یوه دانه دتلې نه کوزه ولویده، دکاندار دهغې په عوض

کي بله خرما ور و اچوله ، خوده ته په گمان کي دا ورغلل چي هغه
 کوزه پرته خرما زما وه ، هغه يي راواخيسته او په اشتباه باندې
 ويي خورله ؛ نوهغه کشفيات يي بندشول . بيرته ورغي هغه
 دکاندارته يي رويي ورکري چي مايوه دانه دتول نه زياته خرما
 خورلي . [تذکرة الاولياء فارسي ص ۱۲۳ / چاپ ايران]

اوس داچي سري په نيکي روان شي خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ دومره
 اندازه صفائي ورته حاصلوي ددغي وجي نه حضرت رسول الله
 صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وايي : ﴿ اِسْتَفْتَى قَلْبَكَ دَعَا مَا يَرِيْبُكَ اِلَى مَا لَا يَرِيْبُكَ ... ﴾

[جامع الترمذی ج: ۲ . ابواب صفة القيامة ص ۷۸]

دخيل زره نه فتوا وغواره اچي په کوم شي کي شک درولويده
 نوپري يي رده . خودامقام دخواصو ده چي سري په شريعت خان
 برابرکري خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ يي تزکيه وکري ، بيا دمسلمان زره له
 گناه خخه کرکه اونفرت کوي ، که نه پوهيپري اوکشف هم نلري ،
 خوچي هغه ناروا خاي ، ناروا خوراک کوي زره يي بندشي شک
 اوتردد ورته پيداشي .

ددې خاي سره موافق بيان دتکرار نه دخان ساتني له امله مور له
 دي خايه لري کر که غواړي چي دغه تفصيل لاس ته راوړي ، نواول
 ٿوڪ انوارالمجالس له (۲۵۰) نه تر (۲۶۴) مخه پوري درمطالعه کري .

دولایت شرطونه

دولایت اولنی شرط له خپل شیخ سره محبت کول دي چې سړی ولایت ته رسیږي نو دخپل شیخ سره له محبت او انقیاد سره سره ډېره ناسته او ولاړه، تگ اوراتگ به کوي اوچې څه حکم اوارشاديې درته کاوه، چې داسې وظیفه وکوه نوهمداسې به کوي بیا به یې مخالفت نه کوي.

دوهم شرط: ډېر ذکر کول دي

چې څومره ډېر ذکر کوي دغومره محبت پیدا کيږي، دغومره د خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ سره تعلق جوړیږي، ځکه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمایي: **(فَاذْكُرُونِي اَذْكُرْكُمْ)** تاسې ما یادوی زه به تاسې یادوم (سورة البقرآیت ۱۵۲)

اودخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یادونه رحمت ده چې په هغه انسان باندې رحمت وکړي نو سړی چې دولایت مقام ته، دخواصو دتقوا مقام ته رسیږي، شرط یې داده چې دکامل پیر سره بیعت وکړي، اویا دهغه سره محبت، اخلاص، تعلق، ناسته او ولاړه، تگ اوراتگ، دهغه حکم منل، موجود وي.

عامه طبقه خوڅه کوی په طالبانو اوملایانو کې بنیادي نقصانات دادي چې ددغو خبرو لحاظ نه ساتي، اول خوچې څوک دچا عیب ورته په گوته کړي؛ نو هغه یې په غرض حمل کړي.

دوهم داچي څوڪ دچا عيب ويني؛ نو هغه ورته نيسي نه، ولي؟
چي خفه نه شي.

نومخلص ملگري هغه ده چي په تاكي يې عيب وليد او درېه
گوته يې کړ چي دا کار مه کوه په دې خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ درنه ناراضا
کيري.

دريم شرط:

تعلق له خپل شيخ سره اوزمونې نقصان داده چي زمونږ دخپلو
مشايخو سره تعلق کم ده، اخلاص کم ده، محبت کم ده، تک
اوراتگ موور سره کم ده، انقياد مونشته، که دظاهري علم استاد ده
که دباطني علم استاد ده.

که يوه ورځ يې خشکه راته وکړه بس نور مونږ ترې مرور يو،
لکه چي داپه خپل شيخ اوياستاد باندي احسان باروي چي زه خو
دتامريد ياشاگرد يم، ته ولي خوشکي راته کوي.

﴿ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخَدْرِيِّ، قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:
«اتَّقُوا قِرَاسَةَ الْمُؤْمِنِ فَإِنَّهُ يَنْظُرُ بِنُورِ اللَّهِ»

أحقائق عن التصوف ص ۳۳۱ باب الکف ف بروایة الترمذی

ژباړه له حضرت ابوسعید خدری رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وایي
چي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمابي: دمومن له قراست نه خان
وساتي اڅکه چي هغه دالله په نظر سره گوري.

نومشايخ چي کله په تاكي څه شيان ويني نو دهغه په خاطر به
خوشکه درته کوي کله دځينو خلکو اصلاح په خوشکه راخي کله

دڃينو مريدانو اصلاح په وهلو راڃي. ڪله دڃينو مريدانو اصلاح په
خفه ڪولوراڃي چي بنديي ڪري چي ڊپر به نراڃي. ڪله دڃيني
اصلاح په دي راڃي چي ڊپر ڪيني.

له بيعت نه مخڪي اصلاح

بولوي عالم يوشيوخ ته د بيعت په نيت باندي ورغي هغه شيخ ته
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په باطني فراست معلومه ڪره چي دي نهايت
ڪبرجن و دغرور اوتڪبرنه ڊڪ و، نوده ورته وويل چي د بيعت شرط
داده چي يوه جمعه به ددغه جومات دتولو خلڪو ڇپلي. سموي، بيا
به زه وظيفه درڪوم اوڪه نه، نه يي درڪوم، ده وويل چي داعجيبه
خبره ده زه خوغت ملا، عالم اومدرس يم زه به دخلڪو ڇپلي. ڇنگه
سموم؟ ده ورته وويل چي بله طريقه نشته بيرته ولاڙ. ده خودتصوفو
ڪتابونه ڪتلي و نوفاندي يي ليدلي وي نو بيرته راغي بيابي دغه
شرط ورته ووايه، اخريي دڃان سره دافيصله وڪره چي يوه جمعه
تڪليف تير ڪره نويوه جمعه يي داڇپلي. سمول شروع ڪرل
هغه شيخ ته خداوند متعال په فراست باطني دامعلومه ڪره چي
اوس په ربا اخته شوچي خلڪ به وايي چي دامولوي صاحب ڄومره
بنه سري ده دخلڪو ڇپلي. سموي نو ورته ويي ويل چي بس نوري يي
مه سموه، اول يي دسمولو نه انڪار ڪاوه اوس يي بيا پريڻودلي نه،
چي نه صاحب! داخود مسلمانانو خدمت ده. نوره واقعه مخڪي ذکر
شوي.

نوهغو مشائخو ڪرامو ته خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ فراست ورڪري
وي دسري اصلاح ڪوي، خومونڙ ته ڪه خوشڪه وڪري پدغه ورنه
خفه ڪيرو، ڪه بي وخته ورته راغلو توجه بي راته ونه ڪره پدغه تري
مرور ڪيرو چي ولي بي توجه راته ونه ڪره.

حضرت انوارالمشائخ دملاقات په خاي يواخي په سترې مه

شي اڪتفاء وڪره

دجناب حضرت انوارالمشائخ مرحوم خليفه صاحب (مولوي
فضل الدين) يونفر قيصه راته ڪوله چي دميرانشاه نه زه اويو خو
نور ملگري له حضرت انوارالمشائخ مرحوم خليفه صاحب سره
دحضرت امين جان آغاصاحب ڪورته په سفر لڙو، هلته دمانام په
وخت ڪي ورسيدو، چي دڪوردروازي ته ورسيدو نو حضرت امين
جان آغاصاحب له ڪورنه راووت سترې مشي اوهرڪلي بي راته
ووايه، دستري مشي نه وروسته حضرت امين جان آغاصاحب ورته
وويل چي صاحب! تاسي ڪيني هلته ماته چاتليفون ڪري ده ڇه
ضرور ڪار ده هتله ورڃم انشاء الله په نيم ساعت ڪي بيرته راڃم.

جناب خليفه صاحب مبارڪ ورته وويل چي بس دومره ڪافي
و، دغه ملگري وايي چي مونڙ ڊپريه زره ڪي خفه شو دغه طالبان و
اومريدان و چي هغه وايي چي زه په نيم ساعت ڪي بيرته راڃم
اوجناب خليفه صاحب ورته وايي چي بس دوغومره ڪافي

دده دميرانشاه نه مونږ دومره كرايې ولگولې اودلته مو صرف په ولاړې وليد.

كله چې حضرت امين جان آغاصاحب روان شو مونږ بيرته را روان شو نوجناب خليفه صاحب مونږ ته مخ راوگرځاوه چې گورئ پام كوي ددغه دامعنا ده چې زه دومره غټ سړي يم زه درته راغلي يم نه به خامخا ماته ځان را خلاصوي.

هغه خپل كار كه هر څومره ضروروي هم نو پرېږدي به يې اوماته به خامخا ځان را خلاصوي.

مونږ راغلي دده د پوښتنې په نيت ؤ پوښتنه وشوه نور چې دى مشغول ؤ دابيا بې ادبي ده، دمشائخو سره چې دې خپل ځان ته رامتوجي كوي چې خپل كار زر خلاص كړه اوزه دلته په انتظار درته ناست يم.

نوزه چې دلته ناست واى نوده به خپل كار په منډه خلاصولو ولې چې دميرانشاه خليفه صاحب راغلى ؟

گورئ حضرت انوارالمشائخ رحمته الله عليه د حضرت صاحب خليفه ؤ او حضرت امين جان آغاصاحب د عمر له لحاظ دده مبارك د زوى په ځاى ؤ لکن دمشائخ كرامو د نسبت په خاطر باندي دومره اندازه احترام چې دميرانشاه څخه ورغلى هلته صرف په سترې مشې اکتفا كوي، بس دغه مونږ ته كافي ده چې تاته تكليف ونه رسيږي داسې هم پيښه وي چې په جمعو جمعو موقع سړي ته پيدانه شي او په انتظار وخت تيروي.

دمجدد الف ثاني (قدس الله سره) د مريدانوشكائيت او دده خواب

حضرت مجدد الف ثاني رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْه چې په طريقت کې ډېر لوی بهترين او غوره شخص تير شوی ده نوده ته به چې کله ځينې عوام سرمايه دار خلک راغلل نو دى به ورته راووت او تر يو ساعت پورې به ورسره ناست ؤ او چې غريبان ملنگان مريدان به چې راغلل نو هغوى به په انتظار ناست ؤ او زر به نه ورته راووت، نو دې مريدانو ته په زړه کې دا اشتباه پيدا شوه چې دى د غنيانو لحاظ کوي، د مالدارو خلکو لحاظ کوي، هغوى ته زر راوځي، ورسره کيڼي او دستي چای مري، ورته راوړي او مونږ دلته شپې او ورځې په انتظار ناست يو، زمونږ ملاقات ته نه راوړي، هغه ته خداوند متعال علم باطني ورکړی ؤ، د دوى په اشتباه باندې پوه شو، له کور څخه راووت او ورته ويې ويل چې گورئ بچيانو زما له تاسې سره د زړه تعلق ده، ميلمه چې چاته ورغی شرعا حق پرې لري چې دهغه به احترام کوي، خود هغوى خلکو زمونږ سره همدومره تعلق دى چې (السلام عليكم وعليکم) سترې مشې، نور دوى نه زما مريدان دي، نه بيعت شته، نه محبت شته، نه اخلاص شته، لنډه دا چې نور هيڅ نشته همدومره کاريې ده نو ميلمه چې راغی د ميلمه احترام خويه سپرى کوي.

او د تاسو سره خوشپه او ورځ زما تعلق ده، که تاسې زما سره په مجلس کې ناست يې او که نه يې ناست زه د تاسې په غم باندې غمجن يم، زه د تاسې په باب کې خداوند متعال ته عاجزي کوم زه

د تاسې په باب کې خداوند متعال ته زاری کوم او ژړاوي کوم که تاسې له ماسره موجود وي او که نه وي موجود، زما له تاسې سره د زړه تعلق ده خو پر مريدان په دې باندې نه پوهیږي چې فلاني ته راووت بس ورسره وي خندل، ورسره کیناست او ما دومره انتظار وکړ او ماته راگوري هم نه.

نو کثرت ملازمت دخپل شیخ له محبت او تابعداري سره، محبت به هم وي، حکم به یې هم مني بیا خداوند متعال سړي ته هدایت لاري خلاصوي، د تقوی مقام ور نصیب کوي، د ولایت مقام به ورته ورکوي، ډیرې غټې، غټې هستۍ او مشائخ دخپل مرشد په ملاقات کولو کې په میاشتو، میاشتو پراته وي او چاته یې شکایت هم ندی کړی، په یوځای کې علماء کرام وي، غټ غټ شیخ الحدیثان وي، هغه دملاقات له پاره وخت تیروي، دوه شپې، درې شپې وکړي بیا هم دملاقات وخت نه ورته پیدا کیږي، خو لکن دوی ته یې هغه مقام معلوم وي.

خپل پیرته به خپل خان داسې سپاري لکه مړی چې په تخته باندې پروت وي هغه سړی چې غسل ورکوي چې که په سړي اوبه ورتوي وي او که په پنبوي ورتوي وي، که په بنی طرف یې اړه وي او که په چپه خوا یې اړه وي خومړی دانه وایې چې اول مې سر پرې مینځه بیا مې پنبې پرې مینځه یا بس ده نور مې مه مینه صفا شوم، نور په تکلیف یم.

نو مرید به هم دمړي په شان خان سپاري لکن زمونږ مطالبې وي خواهشات وي، دانقصانونه مویه دغو کې دي ځکه کار ډېر په مخ نه

خي، هغه مُريد چي دهغوی محبت دخپلو مشائخو سره زيات وي، په مُريدانو کي يې دستي اثر معلوميري، وظيفي يې هم زرزر پخيري، کار يې هم زرزر په مخ باندې خي.

حضرت دوست محمد کندهاري صاحب، چي د ډېره اسماعيل خان په درابن کي يې زيارت دی، په يوه کال کي دی دڅلورو طريقو پير شو.

خودومره منقاد و چي دخپل شيخ بيت الخلاء يې په لاس باندې پاکوله، دومره خدمت يې کاوه.

داکابرو دديوبند دعلماؤ يو استاد بيان کاوه چي يو استاذ تللي ؤ ديوبل استاذ پوښتني ته، هغه مرؤ وايي چي دهغه دکور دبي بي خپلکي يې په سر اوسترگو باندې ايښي وي اوژړل يې چي اي خداوند متعاله ! که دخپل استاذ په باب کي زمانه بي ادبي شوې وي، دهغه حقوق مې نه وي په خاي کړي نوخدايه ! دده دناموس خپلي زه تاته وسيله کوم نوهغه خپلي يې خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وسيله کولي دومره ادب او انقياد پکي موجود ؤ.

(۳۳) مجلس

دمحبت اصلي سبب

بينادي شي خوداده چي هرڪار سري کوي هغه بي علمه سرته نه رسيڙي، ڪه ڇوڪ هر عمل دعبادت کوي خوچي نيت پڪي صفا نه وي معرفت نوي ترهغه وخته هغه عمل نه قبليري، نوبنيادي شي داده چي اول سري علم حاصل ڪري چي ددغه علم په حاصلولو باندې معرفت دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ، معرفت دحضرت رسول ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، معرفت دامورو ددين ورته پيداشي، نوبيا به دهغه خپل معرفت او علم سره موافق عمل کوي اوپه هغه ڪي به مخلص اوسيري ڇڪه چي حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دحضرت ڪعب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه پوڻسته کوي چي دعلم خاوندان ڇوڪ دي؟ هغه ورته وايي چي دعلم خاوندان هغه ڇوڪ دي چي په خپل علم باندې عمل کوي، ڪوم خلڪ چي په خپل علم باندې عمل نه کوي هغوي ته علماء نه ويل ڪيري.

اوس نواول بنيادي شي علم ده، دعلم په برکت دسري سره دالله تعاليٰ محبت هم پيدا ڪيري د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ محبت هم ورسره پيدا ڪيري، ددين محبت هم پيدا ڪيري، په صحابه ڪرامو ڪي چي دچا ڇومره زيات محبت و، ڇومره زيات علم و دڇومره دهغوي

دالله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ اودرسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت هم زیات
 ؤ، د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په ټول امت کې اعلم ترین حضرت
 ابوبکر الصدیق رضی الله تعالی عنه ؤ خوځومره چې خداوند متعال
 ده ته علم زیات ورکړی و دغومره دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خوف په ده
 باندې غالب ؤ، دغومره یې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اودحضرت رسول
 الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت زیات ؤ چې سړی دمحبت مقام ونه
 پېژني نومحبت نشی کولای.

دحضرت ابوبکر الصدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دمحبت واقعه

حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې په ټولوخلکو کې دزیات علم
 (اعلم الناس) خاوند ؤ دده د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره څومره
 محبت ؤ نودهغه دمحبت یوه واقعه به دلته ذکر کړو.
 په اسلام کې لومړۍ خطبه چې په حرم شریف کې په بشکاره ویل
 شوي ده هغه حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ویلي ده، حضرت
 صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ له، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه التماس کوي چې
 یارسول الله! ترڅوبه دادین مورپټ ساتو ته اجازه وکړه چې ددغه
 دین دعوت په بشکاره خلکوته شروع کړو.

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وایي چې مسلمانان تراوسه پورې
 ډېر کم (۳۸ سړي) دي دکفارو دمقابلې توان نشته پکې تریو څه
 وخته پورې پوشیده اوپټ دعوت په کار دی. خو حضرت ابوبکر
 صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ډېر اصرار کوي چې نه بشکاره دعوت شروع کوو،

نودی دصحابه کراموسره راووت په حرم شریف کې یې خطبه په جهر
اوپه زوره شروع کړه، دعوت الی الله، دتوحید او شهادت کلمه یې په
بنکاره باندې شروع کړه، کفارو له هر طرف نه په ده باندې په یو وار
باندې حمله وکړه لکه یوسړی چې په چاباندې حمله کوي اودومره
بې اندازې زیات یې وواهه چې ددې پرو وهلو له امله بې هوښه
پریوت، مخ مبارک، پوزه مبارکه، غوږونه مبارک اوټول وجود
مبارک یې په وینو ککړ شو.

دومره زیات یې وواهه چې نور دخلکو داخیال شو چې نور مړ
کیري نویې پریښود، دده هغه تربوران چې لاتراوسه یې اسلام نه و
منلی، راغلل اوله دغه ځایه یې کورته وپور، دمانښام په وخت کې
چې کله دی په هوش راغی اولنۍ خبره یې داوکره چې در رسول الله
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څه حال ده، هغه تربوران ورسره ناست و، هغه خوپه
اسلام لانه ومشرف شوي، هغوی ته در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قدر نه و
معلوم، نو هغوی ورته وویل چې تاته داټول تکلیف د ده له وجې نه
پینښ شوی، دده دمحبت په وجه دومره ووهل شوي چې زمونږ
دژوند توقع نه و اوته بیا له ټولونو لومړی در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
دحال پوښتنه کوي؟ نودوی له دې مجلس نه ورنه پورته شول
اونفرت یې ورنه وکړ.

دده مبارک مور حضرت ام الخیر رَضِيَ اللهُ عَنْهَا، چې لاتردغې ورځې
پورې په اسلام نه وه مشرفه شوي، تربوران وايې چې مونږ لارو
دژوند توقع پیدا شوه خوڅه شی ورته پاڅه کړه چې ویې خوري
، تکلیفونه یې څه کم شول.

دوی چې ووتل مور یې دخوراک څه ورته تیار کړل خو حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ له خوراک کولو انکار وکړ چې والله چې ترهغه به زه خوراک ونه کړم ترڅو چې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په حال خبر شوی نه یم.

دمور شفقت زیات وي که څه هم په اسلام لانه ده مشرفه خواولاد ده ورته وایې چې زه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څه پېژنم چې چیرته دی، چیرې یې پوښتنه وکړم؟ دی مبارک ورته وایې چې دام جمیل رَضِيَ اللهُ عَنْهَا (چې دحضرت عمر فاروق خورده) کورته ورشه هلته دی اوله ام جمیل رَضِيَ اللهُ عَنْهَا څخه پوښتنه وکړه چې رسول الله چیرته ده اوڅنگه ورځ یې تیره کړې ده؟

ام الخیر رَضِيَ اللهُ عَنْهَا چې دده مبارک مور ده دحضرت ام جمیل رَضِيَ اللهُ عَنْهَا کورته ورغله هغې ته وایې چې زما زوی نن خلکو دحضرت محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په ملگرتیا کې دومره وهلی چې تراوسه پورې بې اوبنه پروت و اوس یې دژوند څه توقع یوڅه پیدا شوه خو هغه دخوراک نه لاس اخیستی قسم یې کړی چې زه به ترهغه وخته خوراک ونکړم چې ترخوزه د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له حال څخه خبر شوی نه یم اوس یې زه تاته راولیږلم که تاته معلومات وي چې په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې ورځ څنگه تیره شوې ده اوچیرې ده؟

هغې مبارکې ددې په خاطر چې هغې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حال هرچاته نشوای بیانولی اوام الخیر هم تردې وخته پورې نه وه مسلمان نه نو ورته وېې ویل چې زه محمد صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه پېژنم، نه د

نازوی پېژنم خودا چې تايې تکلیف بیان کړ درځه چې درسره ورشم
پوښتنې ته چې اوس څنگه دی .

دواړه جوړه راغلې چې د حضرت ام جمیل رَضِيَ اللهُ عَنْهَا په صدیق اکبر
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ باندې سترگې ولگیدلې چې مبارک وجود یې ټول په
رښو کگردی ، مخ یې پرسیدلی دی ، نو یې اختیاره د اسلام په مېنه
دخولې نه چیغه ووتله او په ژړاشوه چې خدای دې داخلک تباکړي
چې تاته یې در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په محبت کې دومره تکلیف
درکړی .

حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بیا هم ورته وایې چې ما پرېرېده
حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څرنگه ده او چیرته دی ؟ دې ام
الخيرته اشاره وکړه چې مور دې ناسته ده که حال ووايم هغه به
کفاروته خبر وکړي .

ده ورته وویل چې پروا یې مه لره . ام جمیل رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ورته وویل
چې حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د زید بن ارقم رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په کور کې
ده او الحمد لله په هغه باندې ورځ ښه تیره شوه ، هغه ته څه تکلیف نه
دی رسیدلی .

مور یې خوراک ورته را واخیست خو هغه بیا قسم کوي چې
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مې په خپلو سترگومې لیدلی نه وي تر هغه
وخته پورې به زه خوراک ونه کړم .

اخیر یې مور مجبوره شوه . له کوره بهر ووتله چې کله ټول
کفار خپلو کورونو ته ننوتل داراغله او حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
یې له لاس څخه ونيو ، په خپلو پښونه شواي تللی لاسونه یې په دې

باندې وارول اودزید بن ارقم رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کورته ورغلل، کله یې چې په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې سترگې ولگیدلې اود رسول کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سترگې په ده باندې ولگیدلې نو رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په ژړا شوله دوی سره دمجلس ټول صحابه کرام په ژړا شول، حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ غیر ورکړه او وایې چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دې داخلک تباکړي چې تاته یې دا ډول تکلیف رسولی.

بیادی ورته وایې چې یارسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! زما دمور په باب کې دعا وکړه چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې په اسلام مشرفه کړي هغه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دعا وکړه، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دده مور مبارکه هم په اسلام مشرفه کړه.

او حضرت حمزه ابن عبدالمطلب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هم دحضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دخطبې له وجې په دغه ورځ په اسلام مشرف شو چې دټولو مسلمانانو (سریو) شمیر (۳۹) ته رسیدله.

نودحضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ سره دخپل خان غم نشته، دخوږوغم نشته ورسره، دمرگ غم نشته ورسره، بلکې دهغو یې ساریو سختیو پر مهال هم دخپل محبوب رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پوښتنه کوي چې دحضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څه حال ده؟

[حياة الصحابة عربی، کتب خانة فیضی لاهور، ج ۱، ص ۳۶۸، باب تحمل

الصحابة رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ فِي الشدائد والأذى في الدعوة إلى الله]

د حضرت عبداللہ بن زید ابن عبدربہ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ واقعه

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې كله له دنيا څخه رحلت وكړ نو حضرت عبدالله بن زید ابن عبدربه په خپل باغ كې كار كاوه چاورته وويل چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وفات شو، نودی وایې ای خدایه ! نورې دازما سترگې رنډې كړه چې په بل چاباندې مې سترگې ونه لگېږي ؛ نو په هغه ځای باندې یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ سوال قبول كړ او سترگې یې رنډې شوي .

اضیاء البخاري شرح صحيح البخاري ، ج ۱۲ ص ۱۵۲۶

له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره ځناورو هم مینه كوله

انسانان خوڅه كوي په حيواناتو كې دده مبارك سره دومره محبت و چې دده يوه اوښه مباركه چې قصوانومیده ، دده صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره یې دومره مینه او عشق درلود چې دوفات نه وروسته به یې له سترگو او ښكې بهیدلې او تر هغه یې خوراك ونكړ ترڅو چې مړه شوه . له اوښې سره دومره احساس و چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یې نه لیده خوراك یې نه كاوه .

نوسری چې څومره خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته نږدې کیږي دغومره یې محبت زیاتیري اوددې ټولو بنیاد علم او له علم سره عمل كول دي .

نولنده داچې مونږ اوتاسو چې که دطریقت او یا عبادت یا ددین په هره شعبه کې لگیایو باید چې اول نیت ورته صفا کړو، دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درضا له پاره هغه کار وکړو، اوبیادهغه سره موافق عمل وکړو نوبیابه دمحبت نمونه په مونږ کې ښکاره کیږي چې رښتیا داخلک د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت لري، داخلک دالله تعالی سره محبت لري، اوبیا به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه اثر ورباندې مرتب کوي چې دصحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ په عملونو کوم اثر مرتب کېدی خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مهربانه کیدی شي موږ ته هم هغه اثر رانصیب کړي .

په قران کریم کې ډیر ځله راغلي چې ﴿رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ﴾ ۱ سورة البینه آیت ۲۸ الله تعالی دصحابه کرامو څخه راضي ده، صحابه کرام له الله تعالی څخه راضي دي ځکه چې په قرانکریم کې ددوی منقبتونه اوصفتونه ذکر کیږي چې په خپل علم یې عمل کړی و، اخلاص پکې ؤ، اوهرڅه یې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ اودرسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ درضا په خاطر کول.

نوبنیادي شی داده چې موږپه علم کې کوشش وکړو اویه علم باندې عمل اولهې محبت په ځانونو کې پیداکړو چې په هرشي کې مودخدای جَلَّ جَلَالُهُ اودرسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت پیداشي، نوخداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ به یې په قول او عمل کې برکت پیداکوي او که په موږ اوتاسې کې مینه، محبت او اخلاص نه وي بیا نو هسې خوشي ستړي په ځانونو تیروو او کومې گټورې پایلې او نتیجې هم لاس ته نه راځي.

(۳۴) مجلس

د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اوصحابه کرامو د ژوند حالات

کوم نعمتونه چې خدای پاک چاته ورکړي وي دا امانت دي
ددغو نعمتونو پوښتنه شته، د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اوصحابه
کرامو زندگي ته چې سړی نظر وکړي چې دوی د اسلام په پیل کې
خومره تکلیفونه تیر کړي اوبیاخومره د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خوف
ورسره وديوه نعمت دشکرانې په نه ادا، کولو به له خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ څخه ډیر زیات ډاریدل.

یوصحابې په کور کې پروت ده مریض ده، نور صحابه کرام یې
پوښتنې ته ورغلل دی ژارې، هغوی ورته وایې چې ولې ژارې؟
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې د دنیا نه رحلت کاوه له تانه راضي
و، صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې د دنیا نه رحلت کاوه له تانه راضي
و، خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په واسطه په
تاباندي د جنت زیری هم کړی دی، نوته ولې ژارې؟ ده ورته وویل
چې په دې نه ژارم چې زه مرکبم په دې ژارم حضرت حمزه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
چې شهید شو دومره شی دده نه و چې دی مویکې پټ کړی وای
، یوه شری یې درلوده چې سر به یې پټ کړ پښې به یې لوڅې شوې
او چې پښې به مویتې کړې سر به یې لوڅ شو اخر مود سر طرف په هغه

کمبله وريته کي پښي مو په وښو وريته کړې، هغه ترمانه بهتره پداسې حالت د فقر کي شهيد شوزه مړ کيږم زما د کوتي په کونج کي اوس هغه ده څلورزه روپۍ پرته دي، په دې باندې ژاړم چې دنيا مې ډېره شوه .

﴿ أَخْرَجَ الطَّبْرَانِيُّ ، وَابْنُ جِبَّانٍ فِي صَحِيحِهِ عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ : خَرَجَ أَبُو بَكْرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ بِهَا هَاجِرَةً إِلَى الْمَسْجِدِ فَسَمِعَ عُمَرُ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فَقَالَ : يَا أَبَا بَكْرٍ ! مَا أَخْرَجَكَ هَذِهِ السَّاعَةَ ! قَالَ : مَا أَخْرَجَنِي إِلَّا مَا أَجِدُ مِنْ حَاقِّ الْجُوعِ قَالَ : وَأَنَا وَاللَّهِ ! مَا أَخْرَجَنِي غَيْرُهُ . فَبَيْنَا هُمَا كَذَلِكَ إِذْ خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ : «مَا أَخْرَجَكُمَا مِنْ بُيُوتِكُمَا هَذِهِ السَّاعَةَ؟» قَالَا : الْخ ... ﴾ ارواه حياة الصحابة عربي اكتب خانه فيضي لاهور / تفصيلا / ج ۱ / ص ۴۰۳ / وصحيح المسلم ج ۲ / ص ۱۷۶ / رقم الحديث : (۲۰۳۸) مختصراً [

ژباړه : له حضرت عبدالله ابن عباس رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا نه روایت دی وايي چې حضرت صديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ د غرمې په سخته گرمي کي راووت د جومات طرف ته روان ده حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ چې دده اواز واوريد هغه هم راووت، نو د حضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ نه يې پوښتنه وکړه چې اي صديقه ! ته په دې غرمه کي څه شي را ايستلی يې ؟ حضرت صديق اکبر رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ورته وايي چې دلورې له وجې مې معدې درد کولو نو دباندې راووتلم چې دا درد لير په قرار شي ، ددې وجې نه راووتم ، حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قسم ورته

کوي ڇي زه هم دلورڀي له تکليف نه راوتلي یم، وڙي وم په کورکي
مي دخوراک څه نه لرل.

په دې وخت کي رسول کریم ﷺ راووت ڇي گوري دواږه
باران ڇي در رسول الله ﷺ دستو ورځو ملگري هم دي او
ده مبارک ته گران هم ڏير دي، دغرمي په سخته گرمي کي ولاږ دي
،نورته وايي ڇي يا صديق او عمر تاسي په دې وخت کي څه شي را
استلي يي؟ هغه دواږه ورته وايي ڇي يا رسول الله! دلورڀي
د تکليف نه راوتلي يو.

رسول کریم ﷺ قسم ورته کوي ڇي والله زه هم دلورڀي د
تکليف له وجي نه راوتلي یم دکوم له وجي نه ڇي تاسو راوتلي يي
خوکه دې تلو طاقت مو وي راځي ڇي د حضرت ابويوب
انصاري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کورته لاڙشو کيدای شي ڇي دهغه په کورکي
دخوراک څه شي وي.

نبي کریم ﷺ د حضرت ابوبکر صديق او حضرت عمر
فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا په شمول د حضرت ابويوب انصاري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کورته
ورغلل.

د حضرت ابويوب انصاري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دا عادت و ڇي روزانه به يي
د نبي کریم ﷺ له پاره ډوډي يا شيدې ساتلي ڇي رسول الله
ﷺ به دده په کور تيريدو نو شيدې به يي ورته راويستلي
او هغه به رسول کریم ﷺ وچينبلي نو ځکه رسول کریم
ﷺ دوي ته وويل ڇي د حضرت ابويوب انصاري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
کورته به ورشو.

خوپه دې ځل باندي رسول کریم ﷺ په هغه وخت ورنغی چې مخکې به ورته، نو حضرت ابی ایوب انصاري رضی الله عنه په باغ کې ده خپل کار کوي دده بنځه مبارکه ورته راووتله چې ویې لیدل نو: **(قَالَ: مَرْحَبًا وَأَهْلًا)** ورته وې ویل ښه راغلاست دي وي خپل اهل ته راغلی او هر کله راشی.

نبي کریم ﷺ پوښتنه ورنه وکړه چې حضرت ابویوب انصاري چیرې ده؟ هغه ورته وایې چې باغ ته تللی دستې راځي. حضرت ابویوب انصاري رضی الله عنه دوی ولیدل په منډه له خپل باغ نه راغی او چې څرنگه را ورسیده د خوشحالي اظهار یې وکړ چې مرجبا ښه راغلاست دي وي رسول الله ﷺ اودهغه ملگروته، او دایې له خان سره د شکراني اداء کولو په خاطر وویل چې نن به په دزمکې مخ ترمانه عزتمند میلمانه دبل چانوې په نصیب شوي. بیا ورته وایې چې یارسول الله ﷺ! نن خو دنورو وختو څخه ناوخته شوي؟ دی ورته وایې چې بلې.

نو وایې چې تاسې دلته کینې ابویوب انصاري په منډه باغ ته ولاړ او د خرما یوه گیده یې راپرې کړه چې په هغه کې وچې خرما هم وې او ښې پخې خرما هم وې او نیمې پخې خرما هم وې رایې وړې او رسول الله ﷺ په مخکې یې کیښودې چې تاسې دا خورئ، رسول الله ﷺ ورته وایې چې ولې دي داسې او ښکالی راوشکاوه چې درې سره قسم خرما وې دي پکې؟ یوڅو خرما وې به دي راشکولې وې هغه بس وې.

حضرت ابو ايوب انصاري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وايي چي زما زره داؤ
چي رطب، تمر اوبسر دري وارو و خوري يعني نيم پوخته خرما، پخي
خرما اوو چي خرما چي کوموته موزره کيڙي هغه ٽولي و خوري، خوله
دي سره زه تاسوته يوشي هم حلال لوم رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته
وايي چي ابي ايوبه! پام کوه چي دلوشلوشي حلال نه کري.

حضرت ابو ايوب انصاري رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کورته لاسيرلي ياسيرلي،
بناپه اختلاف درواياتو، حلال کرل، خپلي مبرمني ته يي وويل چي
ڊوڊي پخه کره اونيم پسنه دکباب په شکل پوخ کره اونيم پسنه يي د
شوروا په شکل پوخ کره.

کله چي ڊوڊي پخه شوه نوکباب اوشوروا يي راوړه او درسول
الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مخ ته يي کينسودل رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ حضرت
ابو ايوب انصاري ته وايي چي په ڊوڊي کي ليرغوبنه کيږده چي
زمالور حضرت فاطمي ته يي ورورم چي هغه هم داڊروخت کيږي
چي وږي ده څه يي نه دي خوږلي.

هغه غوبنه يي حضرت فاطمي ته وروروه اودي بيرته راغي اوخپل
خوراک يي وکړ.

حضرت ابوبکر صديق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته
وايي چي په ورځ د قيامت به له مور نه ددي نعمت پوښتنه کيږي.

[رواه حياة الصحابة عربي / كتب خانه فيضي لاهور / تفصيلا ج ۱ /

ص ۲۰۳ / صحيح المسلم ج ۲ / ص ۱۷۶ / رقم الحديث (۲۰۳۸) مختصراً]

دلورې نه په عذاب، په داسې تکلیفي حالت کې په نس ماره شول ددغه حالت نه بیا هم ډارېږي چې ددغه نعمت به هم له مونږ نه پوښتنه کېږي.

د حضرت حسن او حسین رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا د لوږې واقعه

له حضرت فاطمې رَضِيَ اللهُ عَنْهَا نه روایت دی وايي چې يوځل رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ زمور کورته راغی گورې چې په کور کې حسين رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نشته. پوښتنه يې وکړه چې زما زامن چيرته دي؟ حضرت بي بي فاطمه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ورته وايي چې يا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! دپرون راهيسې زمونږ په کور کې دخوراک شې نشته نو حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ دباندې ورسره بوتلل او ويل يې چې تابه په تکليف کړي زه به يې بوزم دفلانکي يهودې باغ ته که له هغو خرماونه څه خرما رالويدلې وې دزمکې نه به يې راټولې کړم چې دوی ته يې ورکړم. رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورپسې ورغی چې حسنينو مبارکينو خرماوې خوړلې؟ طبيعت يې جوړده، کمکي ماشومان دي پوښتنه يې وکړم.

دی چې ورغی نو دخرمادونې لاندې اوبه ډنډه ولاړې دي. دوی دواړه ساعت پکې تيروي. بيا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايي چې يا علي! دا بچيان کمکي دي گرمي يې په تکليف کوي درڅه چې وختې يې بوزو. هغه ورته وايي يا رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ! ودرېږه چې بي بي فاطمې ته هم څه خرماوې ټولې کړو هغه هم له ډيره وخت

ٺهاري، نوڻه خرمائي بي ٽولي ڪري بيبي دحضرت فاطمي رَضِيَ اللهُ عَنْهَا
 له پاره ڪورته ورسره راوري، نو يوخوڙ ماشوم نبي ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 په اوڀه واخيست او بل گران او ڪمڪي ماشوم حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ
 په اوڀه واخيست او ڪورته روان شول

احياء الصحابه عربي اڪتب خانه فيضي لاهور اج ۱/ ص ۱۴۰۶

حضرت عطاء رَحْمَةُ اللهِ وَايِي: ڇي ماته خبر را ڪرل شوي ڇي
 حضرت علي ڪرم الله وجهه فرمايي: ڇي خوورڇي په مورن باندي
 ٺهاري تيري شوي په ڪورڪي دومره ڇه نه ۽ ڇي مورن خورلي وي
 اويامو بچيانوته ورڪري وي. او نه دنبي ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په ڪور
 ڪي ڇه و.

يوه ورخ دباندې (بهر) راووتم ڇي هلته په لارڪي مي يودينار
 پيدا ڪر، يوساعت ورته ودريدم ڇي را وايي خلم اوڪه پري بي ڀڌم،
 خواخرمي راواخيست دلورڀي له مله، ورغلم له دوڪاندارنه مي ڇه
 وره واخيستل ڪورته مي راوڀرل حضرت بي بي فاطمي رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ته
 مي وويل ڇي داوڀه خوشته ڪره.

حضرت بي بي فاطمي ده پري لوڀي نه ڇي دا وڀه بي خوشتول
 ددي دتندي مبارڪ وڀنستان په ڪاسه ڪي لويدل اوبې اوبنه
 وه، داوڀو دخوشتولو طاقت بي نه ۽ بي بي پاخه ڪرل نبي ڪريم
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راغلم دغه بيان مي ورته وڪر، راته وي ويل خوري
 بي دغه دانله تعالي له لوري تاسي ته رزق دي.

احياء الصحابه عربي اڪتب خانه فيضي لاهور اج ۱/ ص ۱۴۰۶

صحابه ڪرامو اور رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ داسي زندگي تيره ڪري
ده چي دنيا به يي ڊهره شوه نورل به يي

حضرت علي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په اخروخت ڪي په دي ٿرل اوخفه و چي
يووخت ڪي په ماداسي لورې تيري شوي چي له رسول الله
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره و په نس پوري به مو تيري ترلي وي او اوس زما
د مال زڪات څلو پښت زره ديناره ڪيري

احياء الصحابة عربي / ڪتب خانه فيضي لاهور / ج ۱ / ص ۱۴۰۶

په صحابه ڪرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ باندي داسي تڪليفونه راغلي دي چي
په ڪور ڪي يي په شپه اوورخ د خوراڪ د ضرورت شيان نه پيدا ڪيده
هغه دعيش او آرام ٿوند شيان خو له سره نه و

امهات المؤمنين له نبي ڪريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ڇڻه

د نفقي ذرياتيوالي غوڻتنه ڪوي

ام المؤمنين قسم خوري چي په يوه مياشت ڪي زمونڙ په ڪور ڪي
اور نه دي بل شوي [مشكاة المصابيح / ج ۲ / ڪتاب الاطعمة / ص ۱۳۶۵
، داسي وختونه په مونڙ تير شوي دي چي ڇه غنيمتونه ونيول شول
نوٽولي بيبياني مبارڪي له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه راتا وڃي
اوورته وايي چي مونڙ ته دي په نفقه ڪي ڇه زيادت ڪري وڃي

صحابه ڪرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ دباندې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ڪورته
ناست دي ، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چاته د ڪور د نتوتلو اجازه نڪري
چي ورشي حضرت صديق اڪبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ راغي هغه ته هم اجازه نشته

حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ راغی هغه ته هم اجازه نشته ورورسته
 یې بیا دوی دواړو ته اجازه وکړه چې ورتوتل ډېر پریشانه ناست ده .
 حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ډېر کشف چنستن ؤ هغه ورته وایې
 چې یار رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ! زه چې دکوره راوتم زمانه خپلې بنڅې
 مطالبه وکړه چې په نفقه دې لیر راته زیاته کړې وای بڼه به وه ،
 حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تبسم وکړ وې وېل چې دادتاسې
 میندې هم له مانه راتاو دي زمانه دنفقي دزیادت غوښتنه کوي .
 حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورجگ شو په خپله لور (حضرت
 عایشه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا) باندې یې دوهلو اراده وکړه ، حضرت عمر فاروق
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورجگ شو په خپله لور (حضرت حفصه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا) باندې یې
 دوهلو اراده وکړه ، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وایې چې نه وهی به
 یې نه .

که مونږ او تاسې دطالبی زندگي ته وگورو الحمدلله دومره د
 ازادي زندگي ده چې په شوا روزکې خوبو وخت نه بلکې دواړه وخته
 لنده ډوډی رسیږي اوبیا هم چې مونږ دنعمت شکرانه اداء نکړو ،
 دازمونږ عوام ورونه الحمدلله دومره آباد دي چې په هروخت کې په
 ډوډی ماږه ترکاري هرڅه ورته رسیږي ، نو باید چې ددغه هم سوچ
 راسره پیدا شي چې ددغو نعمتونو بیا له مونږ نه پوښتنه کیږي .

(۳۵) مجلس

د نعمتونو قدر او شکرانه باید اداء شي

﴿عَنْ عَمْرِو بْنِ مَيْمُونِ الْاَوْدِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِرَجُلٍ وَهُوَ يَعْظُمُهُ اغْتَنِمْ حَمْسًا قَبْلَ حَمْسِ سَبَابِكَ قَبْلَ هَرَمِكَ وَصِحَّتِكَ قَبْلَ سُقْمِكَ وَغِنَاكَ قَبْلَ فَقْرِكَ وَفَرَاغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ وَحَيَاتَكَ قَبْلَ مَوْتِكَ﴾ [مشكاة المصابيح / ج ۲ / كتاب الرقاق / ص ۱۴۶۴]

ژباړه : له حضرت عمرو بن ميمون رضي الله عنه نه روايت دی وايي :
 نبي کریم صلى الله عليه وسلم يوه سړي ته د نصيحت په حيث وفرمايل چې
 پنځه شيان مخکې له پنځو شیانو غنیمت وگڼه : ۱- ځواني غنیمت
 وگڼه مخکې له سپین گيرتوب . ۲- صحت تندرستي غنیمت وگڼه
 مخکې تر مرض نه . ۳- موروالی (ابادي) غنیمت وگڼه مخکې تر فقر
 اومسکنت . ۴- فراغت غنیمت وگڼه مخکې تر مشغولتیا . ۵- او
 ژوند غنیمت وگڼه مخکې تر مرګ .

ځکه کله نا کله په سړي داسې حالت هم راځي چې بیا نور شيان
 خوڅه کوي دالمونځ به هم بیا نشي کولی نو اوس لا فرصت شته
 د خدای پاک د دین خدمت په ښه توګه سرته ورسوي او د نیکانو او
 صالحانو په مجلسونو کې شرکت او ګډون کوي ، ځکه ډیرې لویې

لویې هستۍ ولارې له مورې سره یې دمجلسونو قدر نه و اوس یې
مور له مجلسونو څخه بې برخي یو.

اول نعمت: عمر دی

یو دهغونه دانسان د عمر (ژوندون) دی یعنې ژوندون مخکې له
مرگ نه غنیمت وگڼه، مطلب یې دادی چې سړی دې پدې ځان پوه
کړي چې زما د ژوندون هر ملت هر سیکنټ، هر ساعت دومره قیمتي
شی ده چې ټوله دنیا چې سړی څرخه کړي یو ساعت او یو ملت
ژوندون نه شي اخیستلای، د دنیا نور نعمتونه اکثره داسې دي چې
هغه په روپو اخیستل کیږي، په سفارش پیدا کیږي، په زور پیدا کیږي
؛ خو عمر داسې یولوی نعمت دی چې دایا په هیڅ قیمت نه
پیدا کیږي.

چې یو وار د خداوند متعال عَزَّوَجَلَّ د طرف نه هغه کومه نیته چې
د مرگ له پاره مقرر وه هغه راوړسیده که د دنیا تر ټولونو لوی بادشاه
وي، دلوی قدرت چښتن وي، لکه په ټوله دنیا باندي څلور وکسانو
بادشاهي کړې دوو مسلمانانو او دوو کافرانو خو د ټولې دنیا بادشاه
که هم وي چې کله ملک الموت ورته حاضر شوی ده چې ټوله دنیا
یې ورکړې وای؛ نو بیا یې هم یو ملت ژوندی نه و پری ایښی،
دایو دومره غټ قیمتي نعمت ده چې په هیڅ طریقه بیا نه پیدا کیږي
او سړی ارمان پسې کوي

په یو ځل (سبحان الله) ویلو سره د قبر د پنځو سوو کلونو د عبادت ثواب ورکوي

یو ولي الله په یوه هدیره باندې تریده دیو قبر متعلق کشف ورته وشو چې په قبر کې سړی ده اود خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت باندې لگیاده، ده تعجبا سبحان الله وویل، هغه د قبر چنستن پده باندې غږ وکړ چې زما پنځه سوه کاله کیږي چې زه وفات شوی یم اود خداوند متعال په عبادت اودغه زندگی باندې لگیایم لکن ددغو پنځو سوو کالونو عبادت به ټول زماناته وینم که ته دادیو وار سبحان الله چې تاوویلله ثواب ماته ویني ځکه د دنیا شی بی ارزښتنه نه ده، دنیا مزرع (کښت) داخیرت ده.

دلته یوه کلمه د سبحان الله ویل قیمت لري دومره غټ چې سبحان الله د زمکې نه تر اسمانه پورې، په یو قول باندې نیمه تله دمیزان دکوي. الحمد لله ټوله تله دمیزان دکوي.

داددغه ژوند کلمه ارزښت لري چې سړی مرشو بیا یې خپل عمل قطعہ کیږي، حدیث شریف کې راځي

﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: " إِذَا مَاتَ الْإِنْسَانُ انْقَطَعَ عَنْهُ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثَةٍ: إِلَّا مِنْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ، أَوْ عِلْمٍ يُنْتَفَعُ بِهِ، أَوْ وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ ﴾

صحیح المسلم ج ۲ / ص ۴۱ / رقم الحدیث:

۱۶۳۱ / مشکاة المصابیح ج ۱ / ص ۱۳۳

ژباړه : له حضرت ابو هريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دی چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ويلى دي : کله چې انسان مړ شي عمل يې قطع شي يوازې درې شيان به تل تر تله ورسره وي (چې له مرگه وروسته يې هم ثواب ورته رسېږي) ۱- صدقه جاريه (لکه مدرسه ، مسجد ، پل ، لار ،) ۲- علم نافع چې بل چاته يې رسولی وي ۳- نیک صالح اولاد چې دعا ورته کوي .

او يايې دانیک عمله اولاد دقرانکریم تلاوت ، ددينی علومو درس او تدريس کوي دهغه ثواب هم مړي ته رسېږي .
نوهغه (ولي) پنځه سوه کاله په قبر کې دخداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت تيرکړي هغه ورته بنسې خوچې داديوه خُل سبحان الله ويلو ثواب ته ماته راکړي . گورئ داييا نه پيدا کيږي .

دوهم نعمت فراغت دی :

دوهم نعمت فراغت دی ، داچې سړی په مصيبتوکې نه وي واقع ، سړی پدې شيانو کې نوې واقع ، دخداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ عبادت او بندگي ته خلاص وي دغه ترټولونه غټ نعمت دی ، هغه خلکوته چې دغه نعمت معلوم و نوهغو به خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ ته د فراغت سوالونه کول اوددغه فراغت يې قيمت ورته معلوم و دغه يې نه ضائع کاوه خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ له دوى سره څه معامله کوله زه يودوه واقعي دلته بيانوم :

د حضرت بی بی رابعی یوه زړه دردوونکې واقعه

حضرت بی بی رابعه در رسول کریم ﷺ په امت کې یوه نیکه نسخه تیره شوې ده خودا حضرت بی بی رابعه په یوداسې مسکین کور کې پیدا شوې ده چې په کومه شپه چې داپیدا شوه په هغه شپه دچراغ تیل نه ؤ، په کور کې دومره غوړ نه ؤ چې ددغې جنکۍ دنامه غوتی یې پرې غوړه کړې وی (دا ځکه ورغوړوي چې ماشوم یا ماشومه نوې پیدا شي نو دنامه غوتی یې زخمی وي ددې غوړولو په واسطه بیا ښه شي پخوا خو طیبیان کم ؤ اوس خو وسایل زیات شول فراخي راغله)

په هغه کور کې دومره جامه نه وه چې دایې پکې تاوکړې وای، ددې قبله گاه صاحب دخدای پاک ﷺ داسې دوست ؤ چې دخداوند متعال ﷺ سره یې دا وعده کړې وه چې زه به یې دتاله دربارنه دبل چانه غوښتنه ونه کړم.

دبی بی رابعی مور مبارکه ورته وایې چې دهمسایه کورته ورشه که لږ تیل اوڅه غوړي یې درکړل چې جنکۍ ورباندې غوړه کړم اوڅه رنایې ورباندې جوړه کړم، هغه ولاړ دهغه بل کور په دروازه یې صرف لاس کینود بیرته راغی چې هغه کور والادروازه نه خلاصوي ویده دي، دشپې رسول الله ﷺ په خوب کې ورته وایې دوخت امیر، ورته ښي چې ورشه هغه ته ووايي اوزماسلام ورباندې ووايه اودانښانه ورته ووايه چې تابه په ما باندې دهرې جمعې په

شپه څلورسوه واري درود شريف ويلو او په تيره جمعه کې درنه پاته شوی ده نودهغه په جبیره کې دغه انسان ته څلور سوه درهمه ورکړه؛ نو حضرت رابعې پلار دې بادشاه ته ورغی نوهلته یې په یو کاغذ باندې درخواست ولیکه چې رسول الله ﷺ تاته یو پیغام راکړی (نوهغه دوخت امیران مخکې دې برصالح خلک و) نو یې ویل چې دابې ادبې ده چې دی دننه راځي ځکه چې د حضرت پیغمبر ﷺ پیغام یې راوړی نوزه دباندې ورځم نودی دباندې ورته راووت بیا دی چې دا حال ورته وایې نوهغه دشکراني له پاره چې داڅو مې درود قبول ده چې رسول الله ﷺ ته مې دردود رسیږي نوده ته هم روپی وړکوي اونور خیراتونه هم کوي قصه لنډوم اڅر درابعې پلار وفات شو دوی څلور خوندي ورنه پاتې شوې او په دې کال باندې قحط سالی (وچکالی) هم راغله.

بلي خواته ددوی ورور هم نه و؛ نو تربورو دجنکۍ په خپل منځ کې تقسیم کړې اوبیا بي بي رابعه اصیله مسلماننه جنکۍ وه دمسلمان لور وه دې ظالمانو تربورو دمینځني په نام خرڅه کړه چې دازما مینځه ده.

حضرت بي بي رابعه په هغه کور کې دخپل مالک په خدمت کې لگیاوه او هلته یې دزړه تعلق دزړه عشق اومحبت دالله تعالی جَلَّالُهُ په عبادت کې ده خو عبادت ته نه خلاصیږي.

یوه ورځ یې دباندې په څه شي پسې ولیرله هلته په مخه یو ځوان ورغی، نودې ته خوځان معلوم و چې زه خو اصیله یم نوملوه یې کړه دیوديوال ته یې خان پناکاوه چې دنامحرم سره مخامخ نه

شي؛ نو د قدرت کارونه و د دیوال خواته لوی زور خندق وهغه ته
ورولویدله اولاس مبارک یې مات شو او بیا خدای پاک ته په سجده
پریوته چی ای خدایه !

یتیمه شوم. د منیڅې په نامه خرڅه شوم. روغه وم اوس مې لاس
مات شو او د پوښتنې څوک نلرم؛ د دې ټولو هیڅ پروا نه کوم څوکه زه
په دې پوه وای چی ته له مانه راضي یې اوکنه؟

نو غیبی غږ پرې وشو چی ای بی بی رابعې! ته مه خفه کیږه تاته
به په قیامت کې زه داسې مقام درکړم چی غټ غټ خلک به دهغه
ارمان او تمنا کوي.

له عبادت سره یې دومره مېنه وه چی کله به د دې مالک ویده
شونودا به عبادت ته جگه شوه ځکه دورڅې یې دخپل مالک
خدمت کاوه د فراغت موکه نه ورته پیدا کیده. یوه شپه راجگه شوه
لمونځ یې کاوه په سجده پرته ده دعا کوي او په دعا کې څه کلمات په
زوره ورنه وویل شول د دې مالک راوینس شو چی دادا کلمې وایې
ای رب تعالی ته خوزما په زړه باندې خبر یې چی زما د زړه ټوله مېنه
د تاپه عبادت کې له تاسره ده زما دسترگوسروالی ټول د تاپه بندگی
کې ده؛ خوڅه وکړم چی د بنده بنده دې کړې یم، وخت نه لرم چی
ډېر ناوخته رافارغه شم او په شپه کې ناوخته تاته په عبادت درېږم.
رب تعالی! ته زما دا نیم گړی عبادت په خپل دربار کې قبول
کړې.

د دې مالک چی راوینس شو گورې چی په کوټه کې ریناده چی
د اسمان لطف نه پدې باندې انوار راوړ پرې، هغه ته یې چی قیمت

معلوم شو چې داخومره قیمتي جنګی ده؟ نوورته وایې چې
کاشکې ازه دې غلام وای.

سهار یې دا آزاده کړه چې زما نه آزاده یې خوښه دې چې له
ماسره اوسیرې اوکه نه دخپل خان خپله بندوبست کوي اوخپل
عبادت ته خلاصه یې. نو دې یوه ګوډخه جوړه کړه په هغه کې به یې
د الله تعالی عبادت کاوه.

یوه وخت دا دحج په سفر روانه شوه هغه خر چې د اورباندي سپره
ده په نیمه لار کې وفات شو، دقافلې ملګري ورته وایې چې زموږ
سره یوځای لاره شه.

دا ورته وایې چې نه!

کله چې دوی ورنه روان شول په بیابان کې په یو ګوښي ځای کې
پاته شوه؛ نورب تعالی ته بیا دومره محبوبه هم وه وایې چې ای رب
تعالی! دوست له دوست سره داسې کوي چې دخپل کور دملاقات
نه دې محرومه کړم. په چولې بیابان کې پاته شوم.
دحیواناتو، حشراتو ضرر اوډار مخه نه وینم؛ نوپه هغه ساعت باندي
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه خر ورته راژوندي کړ.

کله چې کعبې مبارکې ته ورسیده حضرت ابراهیم ابن ادهم
رَحِمَهُ اللهُ هَم حج ته تللی و، هغه چې ګوري دکعبې خپل حقیقت په
خپل ځای نشته. نوحیران شو چې دکعبې حقیقت چیرې تللی.

هاتفې غږ ورباندي وشو چې دبی بي رابعې زیارت ته ورغلي
ده، هغه په خدای دومره ګرانه ده چې کعبه شریفه یې استقبال ته
ورغلي ده. هغه داچې یوکال ابراهیم بن ادهم رحمه الله تعالی له یوې

خواجج ته روان وو او په څوارلس کاله کې ورسیده، څکه چې قدم په
 قدم یې نفلونه کول اوبې بي رابعه له بلې خوا حج ته روانه و او په کم
 وخت کې چې ابراهیم بن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ كَعْبِي مبارکې ته ورسیده
 گوري چې د کعبې مبارکې حقیقت په خپل ځای نشته، حیران شو
 چې ددې حقیقت چیرته دی؟ الهام ورته وشو چې د کعبې شریفې
 حقیقت د بې بي رابعې استقبال ته تللی دی، کله چې بې بي رابعه
 رحمة الله عليها را ورسیده حضرت ابراهیم بن ادهم ورته وویل چې
 دادې څه شروع کړي دي چې کعبه مبارکه ستا استقبال ته درغلي
 ده؟ دې مبارکې ورته وویل چې تا څه ریاکاری شروع کړې ده چې په
 هرگام باندې دوه رکعتہ نفل کوي؟ او ټول عالم دې په ځان خبر کړي
 اویا یې ورته وویل چې: آن چه تو در نماز یافتی من در نیاز یافتم.
 (تذکرة الاولیاء فارسی از ص ۷۲ تا ۷۵ چاپ ایران)

د حضرت عبدالله بن مبارک د غلام عجیبه واقعه

حضرت عبدالله ابن مبارک رَحْمَةُ اللَّهِ عَنْهُ چې یو مشهور او بهترین
 عالم شوی او دامام بخاري رَحْمَةُ اللَّهِ په شلواحادیثوکې استاد دی
 او صاحب د مذهب دی، دده یو غلام و په هغه غلام باندې یې په ورځ
 کې یو دینار مقرر کړی و چې یو دینار به په ورځ کې ماته را کوي نوره
 خپل کار کوي.

نوده به شپه او ورځ د خدای تعالی عبادت کاوه، حضرت عبدالله
 ابن مبارک ته چاشکایت وکړ چې د تاغلام خوله مړو نه کفنونه
 خلاصوي هغه خرڅوي او تاته یې راوړي

حضرت عبدالله ابن مبارڪ رَحْمَةُ اللَّهِ ڊيرزيات خفه شوچي
 بودينارمي ورباندي اينسي او هغه هم ماته په حرامه طريقه راوړي.
 حضرت عبدالله بن مبارڪ رَحْمَةُ اللَّهِ خان په ويدو وچاوه او غلام له
 كوره ووت، دي هم له شا نه غلي ورسې جگ شو، غلام لږ هديرې
 نه، په هديره كې يې يوقبر لوخ كړ او قبرته وركوز شو تر ډېره يې خنډه
 پكې وكړو، نودى دمعلومات له پاره ورغى چې ولې دومره
 رخنډېده، چې گوري په قبر كې يې دلمانځه خاى جوړ كړى هلته په
 لمانځه لگياده ځكه دورځي فراغت نه و دبل په خدمت كې لگيا و
 ترسهار يې شپه په عبادت تيره كړه، سهار چې سپيدې وچاودې
 نوبيرته را روان شو، حضرت عبدالله ابن مبارڪ مخكې دى اودى
 ورسې دى.

جومات ته راغى هغه له شانه پسې راغى كله يې چې لمونځ وكړ
 دلمانځه نه وروسته حضرت عبدالله ابن مبارڪ يې څنگ ته ناست
 ده، داغلام دعاكوي چې:

اې خداوند متعاله ا اې مالكه ا ورځ راغله له مانه مالک
 مجازي روپى غواړي اوزه دتاد عبادت نه يوسيكنت نيم فارغ
 اې رب تعالى ا ته يې دخپلو خزانو څخه راكړې.

حضرت عبدالله ابن مبارڪ رَحْمَةُ اللَّهِ گوري چې داسمان له طرف نه
 دينار دده په لمن كې ولویده. چې داحال يې وليد حضرت عبدالله
 ابن مبارڪ رَحْمَةُ اللَّهِ غيږور كړه چې كاشكې ازه دې غلام واى ته مې
 ښوولا واى؟ چې رب تعالى ته دومره گران يې چې داسمانه په تا
 باندي دينارونه را اوروي.

غلام پوه شو چې حال مې افشاشو دعا کوي :
 اې رب تعالیٰ ! هغه زما اوتا دزړه مېنه چې وه، هغه محبت
 او اخلاص چې وهغه تراوسه پورې پټ و اوس هغه ښکاره شو.
 رب تعالیٰ ! نوريه دنیا کې ژوندون نه غواړم . دده په غیر کې یې
 ساه وخته.

بیا چې ده په هغه قبر کې لمونځ ورباندې کاوه په هغه خیره جامه
 کې په هغه ټاټ کې په هغه خپل قبر کې یې خښ کړ.
 د شپې حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او حضرت ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام
 دواړه حضرت عبدالله ابن مبارک رَحِمَهُ اللهُ په خوب ویني چې په براق
 باندې سپاره راغلل او حضرت عبدالله ابن مبارک رَحِمَهُ اللهُ ته
 خوشکې کوي چې د دنیا خلک چې مړه شي ننوې جامې خلک
 ورته کوي نوی کفنونه ورته کوي اوتا دالله تعالیٰ او زما دوست په
 خیره جامه په ټاټ کې خښ کړ ! ۱. تذکرة الاولیاء فارسی ص ۲۱۵ چاپ
 ایران فریدالدین عطار نیشاپوري |

داوخت چې مونږ دلته ناست یو او د فراغت زندگي راپه برخه
 شوي ده خپل ذکرته خلاص یو زموږ اوتاسې ملگري ژوندي،
 زموږ استاذان، شناخته نن په داسې ځایونو کې دي چې هغوی په
 میاشتو میاشتو کې قران کریم نشي وراخیستی، هغه یو ساعت
 دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ ذکرته نه خلاصیږي. دا قیمتي وخت که څه هم
 یو ملت وي چې مونږ ضائع کوو یقیني ددغه پوښتنه به رانه کیږي
 چې وجود، ژوندون و، ځواني وه فراغت و، صحت و او غنا هرڅه و
 بیا هم تاسې سستي کوله.

اصل مسلمان هغه ده چې د مسلمان په غم غمجن شي، په مسلمان باندې وځورېږي، نن که مونږ دلته په خوشحالي باندې ناست يو الحمد لله دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت خوشحاله يوخوپه هغو وروڼو بايد خفه شو چې هغه دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ عبادت ته خلاص نه دي، جرم يې فقط دين دی، بل هيڅ جرم نلري نو وخت بايد سرې ضائع نه کړي، خپل عمر بايد سرې ضائع نکړي، يوسپکنت او وخت بايد سرې ضائع نکړي، بيا به وروسته مونږ ارمان کوو چې کاشکې په هغه وخت کې مونږ لږ کوشش کړی وای؟

کاش! زمونږ هغه مشايخ چې ژوندي ؤ مونږ ددوی په ژوند کې، نه ددوی خدمت وکړ، نه موبه ختمو کې ډېر شرکتونه کول، نن هغه په لاس نه راځي ارمان ورپسې کوو، خداي نخواستې بيا به داسې وخت راغلی وي چې داسې مدرسه به نه شو پيدا کولی، داسې يوداسې ځای به نشو پيدا کولی چې په هغه کې په ديني مينه سره رايوځای شو، يواستاد او يوشیخ به نه شو پيدا کولی چې دهغه سره په عبادت، رياضتونو او ذکر کې شرکت وکړ او دهغه په واسطه خداي پاک موږ او تاسې له ناخوالو او بدبختيو څخه وساتي.

دا الحمد لله ډېر د فرصت او فراغت زندگي ده او هغه وروڼه چې د فرصت او فراغت موکه ورته برابره نده د مثال په توگه دکافرانو او يانوروظالمانو په بندي خانوکې بنديان دي دهغوی هم، مونږ او تاسې ته يې سترگې دي، محتاج دي چې دعاوي به راته وکړي همدارنگه مري دژوندو دعاته دومره محتاج دي لکه ژوندي سړي چې په سخته گرمي کې يخو او بوته محتاج وي.

رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمایي: مړی په قبر کې داسې دی لکه په دریا ب کې غرق ، دپلار ، ورو او ملګري دعا ته منتظر وي ، کله چې هغوی دعا ورته وکړي ده ته یې ثواب ورسیري نو ده ته له دنیا او (مافیها) له هغه څه چې په دنیا کې دي محبوب وي او دروندیو هدیې مړیو ته ددوی دعاوې او استغفار دي .

[احیاء علوم الدین ج: ۴ / ص: ۱۵۲۳]

هغه مړي په مور حقونه لري، دمونږ مشائخ دي، زمونږ استادان دي، زمونږ خپلوان دي هغوی چې وفات شوي دي مونږ ته یې سترګي دي هغه ټول باید په دعا کې یاد کړو .

جناب انوارالمشائخ مرحوم ارغندی خلیفه صاحب رحمته الله علیه چې په کومه ورځ باندي وفات ؤ په اینده کال کې چې هغه شپه راغله روژه وه دخپل کور والو یې په هغه شپه څه ختم او خیرات نوو کړی ځکه روژه وه ، خود زرمتم خلیفه صاحب مولوي دین محمد اخندزاده رحمته الله علیه ویل چې مونږ په کور کې صدقه پسې کړې وه دشپې څوک خوب ویني چې خلیفه صاحب مبارک وایې چه په ما پسې خوچا څه خیرات ونکر وایې چې مونږ ورته وویل چې مونږ خو خیرات کړی ؤ ده وویل چې نه دهر مړي خپل نغري ته سترګې وي ، هغوی خپلو شاگردانو او مریدانو ته یې سترګي وي هغه خپلو خپلوانو ته یې سترګي وي خپل خپلوان شاگردان او مریدان چې په دې وخت کې چاته په بڼه ورنشي نو بیا یې څه کوي .

نوباید چې هروخت سړی خپل خپلوان او استادان له خیر او خیرات څخه هیرنه کړي .

مجلس (۳۶)

د اسلام دین د مسلمانانو له پاره دراحت ذریعه ده

د اسلام دین د مسلمانانو له پاره د دنیا او آخرت دراحت، سکون، اطمینان، خوشحالی او کامیابی ذریعه ده. تاریخ ته چې نظر وکړو هغه چا چې د دین خوند لیدلی، خوندي يې ځکلی بیا د دنیا د هر قسم نعمتونو څخه بیزاره شوی دي.

د حضرت ابراهیم بن ادهم د ولایت سبب اوله خدای جَلَّ جَلَالُهُ

سره دده مینه

حضرت ابراهیم ابن ادهم رضی الله عنه دخپل وخت د خراسان د بلخ بادشاه و لکن د پر عابد او متدین سړی و. یوه ورځ د شپې په کت پروت دی د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په ذکر باندې لگیا ده، دبام په سرباندې یې دربی واوریده: نو غږ یې وکړ چې څوک دي؟ له هغه طرف نه آواز ورته وشو چې زه یم او ښ مې ورک ده هغه گورم. نوده ورته وویل چې او ښ دبام په سرڅه شی کوي داخو د پر نادره ده؟

هغه ورته وویل چې دادومره نادره نه ده چې اوبن د بام سرته
 وخیزي خوداییا د پره نادره ده چې ته دې د بادشاهی په تخت ناست
 یی اودخدای جَلَّ جَلَّالَهُ رُضا غوارې په دې خبره له ده سره دخدای
 پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ویره پیدا شوه.

بله ورځ ده د بادشاه حرم سرای ته د پیره دارانو له اجازې پرته
 گوري چې سړي دروازه خلاصه کړه ورته راتنوت.

دی ورته وایې چې څرنگه راغلي؟ او چا را پرېښودې؟

هغه ورته وایې چې دا خویوه لاره ده پدغه لار باندې تیر ییم.
 دی ورته وایې چې لار څنگه ده دا خوزما کور ده، حرم سرای ده،
 هغه ورته وایې چې د تانه مخکې دچاؤ؟

دی ورته وایې د فلانکي

هغه ورته وایې چې فلانکي څه شو؟

در ورته وایې هغه خو مړ شو.

له هغه مخکې دچاه و؟

د فلانکي

څه شو؟

مړ شو.

نو چې یوځي بل راځي، هغه بادشاهان لارل په دغه ځای باندې
 تیر شول ته پدغه ځای باندې راغلي نو دایوه لارته ده؛ توحه شی
 دي، زه په دغه لار باندې تیر ییم.

[تذکرة الاولیاء فارسي ص: ۱۰۳ / چاپ ایران]

خودادده له پاره الهامات و يوشوڪ ورته مقررؤ چي ده ته يي
تنبيه وركوله ، نوده له خان سره فيصله وكره چي دبادشاهي
دژوندون خخه تيريم چي داسي يوشاي پيداكرم چي دخداي پاڪ
جَلَّ جَلَالُهُ په عبادت باندي مشغول يم ، دواجب تعاليٰ سره مي تعلق
جوړشي ، خپل وطن اوبادشاهي يي پريښوده ، خپل كمكي زوي
يي په خانگوكي پريښوده اودكعبې شريفې په طرف روان شو
دحضرت سيدنا امام صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ شَاكِرٌ دښو .

[تذكرة الاولياء فارسي ص: ۱۰۲ / چاپ ايران]

ليکي چي ده ته به امام صاحب ويل چي سيدنا ابراهيم يعني
ابراهيم زمور سردار ده .

داحضرت ابراهيم ابن ادهم دپروخت تيرشو چي دوطن نه ورك
شو ، يووخت کي دده كمكي زوي لوي شو مورته وايي چي زما
پلارچيري دي ؟ څه شومرده ، قبر يي چيري ده په کوم طرف باندي
تللي .

هغه ورته په ژړا شوه چي پلار دي دوخت بادشاه و خوتخت
هرڅه يي پريښودل ، دومره خبره يم چي خلک وايي چي په كعبه
مباركه كې دملنگي ژوند کوي هلته ملنگ ده .

نودحج له پاره دده زوي اعلان وكر چي څوك حج ته ځي دسفر
خرڅه يي زه پري كوم دبرخلک ورسره تيارشول هلته دحج هغي
موقع ته چي ورسيدل په كوم ځاي كې چي دوي وارول نوزوي يي
مكي معظمې ته ورغی دكعبې مبارکې د مجاورانو نه پوښتنه
کوي چي ابراهيم ابن ادهم تاسې پيژنئ ؟ هغوی ورته وايي چي

بلی چیری ده؟ هغوی ورته وایی چي ددغه غره طرف ته تللی ده
لرگیوته اوروزانه په شاباندې یوبار لرگی راوړي او هغه خرخوي
،خه روپی په خان خوري خه روپی په مریدانو او شاگردانو
او ملنگانو باندې خوري.

زوی یې چې مخې ته ورووت نو گوري چې یو ضعیفه سړی را
روان دی دلرگیو پیتی یې راخیستی ده . ده هم وپیژانده چې
دا هغه ده خکه هغه سړي دغه علامې ورته بنودلې وې، نودخان
سره په ژړا شو چې وطن بادشاهی هرڅه پاتې دلته داسې په
ملنگي کې ژوند تیروي لرگی په شاباندې راوړي او هغه بیا
خرخوي او په هغوی باندې ژوند کوي.
خو خان یې ورباندې ونه پیژانده .

بل وخت کې ابراهیم ابن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ د حج په وخت کې خپلو
مریدانو او شاگردانو ته توصیه کوي چې گوری حج ته بنځي
او هلکان راځي تاسې به دنظر ډیر خیال کوي چې په حرم دخدای
کې مو په غلطه نظر ونه لگیري .

د حج مراسم شروع شول د طواف حالت ده حضرت ابراهیم ابن
ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ ته دا خپل زوی په مخه ورغی او ډېر په خیر خبرې ورته
وکاته، هغه هم ورته وکتل .

کله چې د حج مراسم خلاص شول او بیرته راغلل یو شاگرد ورته
وايي چې تاخو مونږ ته ویل چې د حج په دروان کې به دخپلو نظرونو
ساتنه کوئ په بڼه توگه او کلکه اوته ما ولیدلې چې یو هلک ته
تا ډېر خیر خیر وکتل .

ده ورته وویل چې ته رښتیا وایې زه گومان کوم چې سړکال هغه
زما کمکی زوی چې ما په زانگو کې پرې ایښی و، هم حج ته راغلی
هغه ته ما په خیر خیر وکتل.

داده شاگرد ولاړ د خراسان د حاجیانو پوښتنه یې وکړه هغه یې
پیدا کړل او هغه ده چې ورته په خیر، خیر کتلې و هغه یې هم
پیدا کړ او موریې ورسره وه؛ نو ورته وایې چې د تاپلار څوک دی؟
دی ورته وایې چې ابراهیم ابن ادهم ده.

هغه ورته وایې چې هغه چېرې ده؟

زوی یې ورته وایې چې ډیر کلونه کیږي چې له وطن څخه
راغلی ده خویوه ورځ مخکې مې ولیده چې دلرگیو پیتی یې په
شاه او پرون د حج په وخت کې مې بیا د طواف په حالت کې ولیده
چې دی په طواف کې لگیا و.

دغه دده شاگرد ورته وایې چې نو تاولې خپل ځان نه

ورپیژانده؟

دی ورته وایې چې ددې له پاره مې ځان نه ورپیژانده چې دی
زمونږ ته راتښتیدلی ده اهل او اعیال یې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په
عشق کې پرېښې نوزه په دې پوهیدم چې که زه ځان وروپیژنم دلته
به زمونږ نه بیا ځان پټ کړي.

دا شاگرد یې جگ شو ورته وېې ویل چې که تاسې هغه وپېښ

نوهغه پیژنئ؟

دوی ورته وایې بلې هو!

نودادده بي بي اوزوی دواړه يې را روان کړل کله چې په
حضرت ابراهيم ابن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ باندې دخپلې بي بي سترگې
ولگيدلې نوچېغې يې کړې چې دا حضرت ابراهيم ابن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ
دی.

حضرت ابراهيم ته يې زوی ورغی غيږيې ورکړه سترې مشې
کوي په سترې مشې کې دی له خپل زوی نه لومړی پوښتنه دا
کوي چې په کوم دين يې؟

زوی يې ورته وايي چې مسلمان يم.

حضرت ابراهيم رَحْمَةُ اللَّهِ وايي چې الحمد لله.

حضرت ابراهيم رَحْمَةُ اللَّهِ بيا ورته وايي چې قران کريم دې ويلې؟

زوی يې وايي هو ا دی بيا ورته وايي چې الحمد لله.

حضرت ابراهيم رَحْمَةُ اللَّهِ بيا ورته وايي چې علم دې کړی؟

زوی يې وايي چې بلې دفعې په احکامو کې لگيايم.

حضرت ابراهيم رَحْمَةُ اللَّهِ بيا ورته وايي چې الحمد لله.

له دينه پس ابراهيم ابن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ دستې جگ شول دې ځای

نه روانيږي زوی يې پښوته غيږورکړه، بنځه يې په کاليو پورې

ونښته چې دوطن نه داسل کاله کيږي چې راغلی يې نن مودلته

پيدا کړې اوته اوس بيا له دغه ځايه روانيږي چيرته ځي؟

حضرت ابراهيم رَحْمَةُ اللَّهِ خان خلاصوي اوزوی يې غيږورکړي

اخير انسان دی په اولاد يې شفقت راغی، نوهاتفي غږيږي وشو

چې زما ددوستي دعوه لري اوبيا دخپل زوی په عشق کې

لگيا شوې.

نو حضرت ابراهیم رَحْمَةُ اللَّهِ داسمان لورې ته سترگې پورته کړې
 اودا الفاظ یې وویل چې : (اللهم اغثني!) خدایه پاکه اته زما
 معاونت وکړې .

د زوی مبارک روح یې دده په غیږ کې قبض شوه

چاپوښتنه ورنه وکړه چې دا ولې ؟

ده ورته وویل چې ځکه چې د رب تعالی له طرفه په ما آواز وشو
 چې په دوستي کې فرق راغی دخپل زوی سره دې تعلق پیدا شو
 نو ما خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وویل چې ای رب تعالی اته مې نصرت
 وکړې چې یا مامر کړې چې په هغه عشق کې مې تغیر رانشي
 اویا مې زوی مړ کې چې دهغه په محبت کې زه گرفتار نشم
 تذکرة الاولیاء فارسي ص ۱۰۷ / چاپ ایران ۱

حضرت ابراهیم بن ادهم په ظاهري تکلیف معنوي خوند اخلي

دا ابراهیم ابن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ دخپل ژوند حالات ذکر کوي او وایي
 چې په خپل ټول ژوند کې په ما باندې ډېره خوشحالي راغلي خوپه
 دې ټولو کې په دریو ځایونو کې په ما ډېره زیاته خوشحالي راغلي :
اول : په هغه وخت کې چې زه سخت مریض وم او په یو ځای کې
 یو جومات ته د مسافر په شکل ورغلم هلته چې خلک له جومات نه
 ووتل زه په جومات کې پریوتم : نو د جومات خادم ماته وویل چې
 ووزه زه جومات بندوم ، خو زما په وس کې دومره نه و چې له خپل
 ځایه جگ شوی وای اخیر دغه خادم زه د پښونه و نیولم کښکولم

بي له جو مات نه بي دباندې ويستم، دبرندې په زينوكې چې ديوي
زينې څخه بلې زينې ته چې زما سرلگيده؛ نو په دغه وخت کې چې
دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ مشاهده او انوارات ماته پيداشول دومره
خوند په ټول ژوند کې ماته په بل هيڅ وخت کې نه ده پيداشوی.

دوهم: يو وخت کې داسې دخيرو په حالت کې وم چې مابه په
سرلاس کش کړنو دهر ويسته سره مې سپکې نينستې وې، نو په دې
وخت کې چې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ له طرف نه کوم رحمتونه په
ماباندې نازلیدل ما داخوند په بل وخت کې نه دی ليدلی.

دريم: يو وخت کې په کشتی کې سهور وم دملنگ په شکل
کې بير لباس يوځوان په کشتی کې ټوکې کوي اوبيا ماتيل وهي
اوپه ماباندې پسخند وهي اخرجگ شو زما په سريې بولې شروع
کړي چې څرنگه بولې (تش جواب چای) شروع شوې نو حجاب
پورته شو زما اوخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ په مابين کې مشاهده
اوديدار راغی داخوند چې ماته په دې وخت کې پيداشو په بل
وخت کې په ټول ژوند کې نه و پيداشوی.

[تذکرة الاوليا، فارسي ص: ۱۱۷ / چاپ ايران]

دبادشاهي ژوند نه نبيي چې ماته دخوند ژوندو، ددبدي ژوند
نه نبيي چې ماته دخوند ژوندو. بلکې دغه دتکليف حالات نبيي
مخکې مادرته وويل چې دادفراغت زندگي ده چې خدای پاک
جَلَّ جَلَّالَهُ مونږ ته رانصيب کړې نو بايد چې دې ته سړی ځير وي او
دا موکه بي له لاس څخه ونه وزي.

(۳۷) مجلس

توبه، ژړا او له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه ډار او وېره

په قران کزیم او احادیثو کې د قیامت د حالاتو نه په بیانولو کې د حکمت داده چې دخلکو سره څه ډار او وېره پیدا شي او خلک له گناهونو څخه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته توبه گار شي او دا خرت له پاره څه نیکه ذخیره پیدا کړي

دېته چې سړی فکر وکړي انسان یو بشر دی او له کمزبانو سره مخ دی کله دانسان نه گناه کیږي او دهغې گناه په سبب سړی د اور اهل گرځي د دغه نه بیرته د خلاصون لار څه شی ده؟

نوددی له پاره لنډه لاره هغه داده چې سړی په خپلو کړو بدو اعمالو پېښمانه شي په اخلاص توبه گار شي، او دا ینده له پاره داسې ټینگ قصد وکړي چې ای خدایه ۱ زه به دا گناه بیا نکړم نوکه د دغه انسان نه دده د بشریت په تقاضا څه گناه شوې هم وي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې د توبې په برکت بیرته ورته معاف کوي

څو واقعات داسې راځي چې اول د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه ډار نه ځان باید له گناهونو څخه منعه کړي او په گناهونو پېښمانه شي په اخلاص بیرته توبه وکاري بیا سړی دا خیرت له عذابونو څخه خلاصیږي

د الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ له وېرې توبه اېستل

د یوې ښځې سره دیوسرې تعلق پیدا شو، دزره محبت و خو داموقع نه ورته پیدا کیدله چې ددغې ښځې سره خپله بد عملي وکړي، خپل مقصود ورنه پوره کړي، یو وخت په یوه قافلله کې روان و د اښځه هم په دغه سفر ورسره روانه ده یوځای کې د قافلې خلکو واپول، شپه شوه دارام له پاره کله چې خلک په قرار شول نو دغه سړي دغې ښځې ته ځان ورنږدې کړد بد عملي اراده یې وکړه، دې ښځې ورته وویل چې لږ وگرځه چې د قافلې خلک خوبه وینس نه وي؟

دده زړه خوشحاله شو چې غالباً زما حکم مني، نو جگ شو په قافلله راتاؤ شو نو ښځې ته یې وویل چې هیڅوک هم وینس ندي ټول په خواږه خوب ویده دي.

د اښځه ورته وایې چې الله تعالی ویده ده که وینس ده؟ دې سړي فکر وکړ نو وې ویل چې الله تعالی خونه ویده ده اونه ویده کیرې ﴿ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ ﴾ ۱ سورة البقرة آیت ۲۵۵ په هغه خوب نه راځي اونه مقدمات دخوب (پریښاني) پرې راځي نو د اښځې ورته وویل چې مونږ دخلکونه پتیرو بد عملي کوو دخلکو نه ډار یرو؛ نو وې دهغه ذات څخه نه ډار یرو چې هغه همیش ژوندی ده، هغه همیش بیدار ده، هغه همیش مونږ ویني، هغه په مونږ هر ډول قدرت لري، عذاب به هم را کوي، راحت هر څه دهغه له طرف نه دي.

تو ڏي سڀي زره ته هم ڄه خوف اوو بره ولويده دالله تعالى
 جَلَّ جَلَالُهُ له ڏار نه بي دابد عملي پريڻسوده.

کله چي دي مرشوچا په خوب وليده او ورته وي ويل چي
 خداوند متعال ڄه معامله درسره وکره ؟ دي ورته وايي ماته
 خداوند متعال مغفرت وکر ڏي وجي نه چي دهغي نيکي بسخي
 دخبري ڏاثر په وجه زماسره دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ ڏار پيدا شو دهغي
 گناه نه مي رجوع وکره ، هغه گناه مي ونه کره ، دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ
 له ڏار نه مي پريڻسوده نو خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ زه په دغه باندي وبنسلم
 امکاشفة القلوب ص: ۱۱ / باب الخوف من الله تعالى / قديمي کتب خانه |

يوسخي ته دمسکينا نو دمرستي له امله مخکني ٿول

کناوونه معاف شول

په يوه روايت کي راڄي چي په بني اسرائيلو کي هونیک سڀي
 ڏهر غريب و ، عيال بي خور ڄي نهاري تهرې کڙي وي ، ده خپلي
 بسخي ته وييل چي ته لاره شه دچاله کورنه ڏي که ڄه شي راوړل
 دابنځه ديوتجار کورته ورغله اوورته وي ويل چي عيال مي له خو
 ورخو را په ڏي خوا ڄه نه ڏي خوږلي که ڄه کومک راسره وکرې ؟
 هغه تجار ورته وييل چي له ماسره بد عملي کوي بيا به ڄه
 درکرم کنه ، نه بي درکوم

دابنځه بيتره را روانه شوه چي دخداي پاک نه زه ڏار ڀرم خرنگه
 زه بد عملي وکرم ، کله چي کورته راغله بچيان بي ورته په انتظار

دي چې موربه مو اوس څه شی را وړي، هغه موريې چې وليده چې خالي لاس ده او هيڅ شی نشته ورسره نوبچيانو يې بيا په ژړا او په چينغو شروع وکړه اودانارې يې وهلې چې اې موريې! مونږ خو داڅو شپې کيږي چې څه نه دي خوړلي، له لوږي ډير په تکليف يو. دې نسخې چې دخپل اولاد حالت وليدل دمور په خپل اولاد شفقت زيات وي نو نسخه بيرته هغه تجارته ورغله چې بيا يې ورته وويل چې هلکان مې سخت ژاړي که څه کومک راسره وکړې؟ هغه ورته وويل چې زما هغه خبره منې او که نه؟ دې ورته وويل: هوا چې کله داسې دبد عملي اراده ورته وکړه ددغې نسخې صورت په ريريدلو شو. کتاب ليکي چې نږدې ؤ چې بندونه يې سره جدا شي دومره په ريريدلو شوه، سړي ورته وويل چې ولې؟ څه پيښه ده؟ چې دومره ريرېدي

نسخې ورته وويل چې په ټول ژوند مې داسې ناکاره گناه نه وه نده کړې او درېب تعالی نه ډارېږم او نن څرنگه درېب تعالی په حضور کې چې هغه راته گوري اوزه په بد عملي لگيا شم. ددې خبرې له اوريدلو سره ددغه سړي زړه ته ډار پيدا شونوويې ويل چې ته دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه دومره ډارېږي حال داده چې په ټول ژوند دې داسې ماکاره گناه نه ده کړې؛ نوزه خو ډېر لوی گنهگار يم نوزه به څرنگه نه ډارېږم. نو توبه يې ويسته او ددې سره يې دخپل وس مطابق کومک او مرسته هم وکړه. حضرت موسی عَلَيْهِ السَّلَامُ ته خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ وحې وکړه چې ورشه! فلانکي دفلانکي زوی ته ووايه چې الله تعالی وايي ما

تانه ديوي رڀستوني اونصحي توبي له امله مخڪي گناهونه ٿول
درته معاف ڪري

امكاشفة القلوب ص ۱۱ / باب الخوف من الله تعالى / قديمي ڪتب خانہ ۱
حضرت ابراهيم بن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ كَعْبِهِ مَبَارَكِي بَانْدِي طَوَاف
ڪري دطواف په حالت ڪي دادعا ڪوي چي اي رب تعالیٰ ا زما
عصمت نصيب ڪري، دامعنا چي دگناه نه زه پاڪ شم بلڪل زمانه
گناه ونشي لکه انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ چي معصوم دي
دده په زره ڪي له بدن خجھ غر و شو.

اولياء د خدای پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ چي ڪله يي تزڪيه وشي نودازره په
خپله په يو ڪيفيت باندې اواز ڪوي

په موجوده وخت ڪي يو خليفه صاحب ماته دنفي اثبات ڪيفيت
بيانولو، ويل يي چي په نفي اثبات ڪي دا (الا الله) په زره باندې
ووهي دوه ڪيفيته پيدا ڪيري، چاته داسي ڪيفيت پيدا ڪيري چي
لکه گوته چي په زره چوخ ڪري داد (الا الله) په ويلو سره داسي
حالت پيدا ڪيري او چاته داسي ڪيفيت پيدا ڪيري چي دا (الا الله)
ووايي نوزره هلته غر و ڪري محتاج ا يعنې زه محتاج يم رب تعالیٰ
ته

نود ابراهيم بن ادهم رَحْمَةُ اللَّهِ بِهِ وَرْتَهُ غَر و ڪر چي دالله تعالیٰ
لطرفه چي دي ته هاتفي غر ويل ڪيري چي ٿول خلڪ زمانه
عصمت غواري چي دگناه نه يي زه وساتم؛ خو خدای پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ
ورته وايي چي زه رحمن اورحيم يم زه به بيا رحم په چاباندې ڪوم

خودا انسان دی. گناه به کوی، دبشریت په تقاضا باندې بیا به دوی توبه وباسې زه به بیا په دوی باندې رحم کوم.

نو چې دسړي نه خومره گناهونه شوي وي چې په اخلاص توبه وکاري خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ یې معاف کوي، خودا اخلاص توبه داده چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ډار به یقیني ورسره پیدا کيږي په زړه کې به یې یقین اودا قصد وي چې دا گناه به بیا نه کوم او که سړی په گناه لگیاوي او په خوله وايي چې توبه مې ده دا په خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ باندې پسخند وهل دي، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ پدغه باندې سخت په غضب کيږي ددغې وجې نه چې دانبياوو اوصحابه کرامو حالت گوري چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ډار رښتیا دهغوی په زړونو کې خومره و؟

حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لَه خدای جَلَّ جَلَالُهُ څخه خومره

وېرېده؟

حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ به چې کله دقرانکریم د وعید ایتونه او عذاب خبرې واوریدلې نوله ډیرې ویرې به یې اوبنه شو، حتی تردې پورې چې یووخت کې یې دوښو یووچ ډکی راواخیست او په ژړایې پیل وکړ او دایې ویل چې کاشکې زه ددې گیاه په شان وچ ډکی وی انسان نه وای. ددې ژړا پر مهال وایي چې کاشکې زه خپلې مورنه وی زیږولی. (مکاشفة القلوب ص ۱۲ / باب الخوف من الله تعالى / قدیمی کتب خانه ۱)

سره له دې چې حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هغه شخص دی چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دده دستاینې په هکله بې شمیره حدیثونه ویلي دي او د جنت زيری په دنیا کې ورباندې شوی خوبياهم حضرت عمر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه دومره زیات ډارېږي چې وايي ډېرې ژړا نه يې په مخ کې دوه تورې ليکې پيدا شوې وي چې دا وېشکې به يې هميشه بهيدلې. واقعي ډاردیته ويل کيږي.

حضرت ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ پيغمبرده خودومره به يې ژړل چې د ژړا غږ به يې يو ميل په اندازه لري هم اوريدل کيده. يووخت کې خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ حضرت جبرائيل عَلَيْهِ السَّلَام ورته رالېږي چې ورشه زما دوست ته زما سلام ووايه او ورته ووايه چې ته خوزما دوست يې؛ دوست له دوست نه دومره ډارېږي؟

حضرت جبرائيل عَلَيْهِ السَّلَام چې دغه حال د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ حضرت ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام ته بيان کړ چې واجب تعالی په تاباندې سلام وایه او ويل يې چې خليل دخليل نه دومره ډارېږي؟

حضرت ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَام ورته وايي چې والله زما دې قسم په ذات د خدای وي چې کله زه د خدای هغه عظمت شان او صمدانيت نه وگورم او خپلو تقصيراتو ته وگورم زمانه دا خبره بالکل هيره شي چې زه د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوست يم، زه پيغمبريم او زه خليل اللہ يم.

امکاشفة القلوب ص ۱۱ / باب الخوف من الله تعالى / قديمي کتب خانہ ۱

ددغې وجې حضرت يحيى عَلَيْهِ السَّلَام به دومره ژړل چې ډېرې ژړانه يې دمخ غوښې تويه شوې وي، حتی مور مبارکې يې په

داغومبرو مبارکو باندي وړی اووژغني گندلې چې هغه اوبنکې
به يې په هغو کې جمع کيدلې

دخدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ پيغمبرده، خدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ يې په
قرانکریم کې صفت کړی ﴿وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا﴾

[سورة ال عمران آيت ۲۹]

داداسې پيغمبر ؤ چې په ټول ژونديې دگناه اراده هم نه ده کړې
؛ خو هغه پيغمبر دخدای پاک له ډاره دومره ژاړي له ډېره ژړانه يې
دمخ غوښې تويه شوې وي

حضرت عمر بن عبدالعزيز چې دوخت بادشاه مقرر شو دوه کاله
اوڅومياشتې يې بادشاهي کړې، دده دمينځې نه څوک پوښتنه
کوي چې حضرت عمر بن عبدالعزيز په دا دوه کاله کې څرنگه
زندگي کوله؟

هغه ورته وايې چې ډېر وخت به روژه ماتې ورته ايښی ؤ دده به
روژه وه خو چې دخپل رعيت او ملک حالت به ورته ياد شول چې
خدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ به ددغو پوښتنه له ماته کوي نو ژړل به يې، ژړل
به يې تردې پورې چې روژه ماتې به همدغسې ورنه پاتې شو
اوروژه ماتې به يې ورنه ويوړ او روژه به يې ماته نه کړه.

دده بي بي مبارکه وايې چې په دادوه کاله اوڅومياشتو کې يې
دخپل اهل سره نږدېکت نه ده کړې چې زمانه به خدای پاک جَلَّ جَلَالَهُ
دقيامت په ورځ ددغه رعيت په باب کې پوښتنه کوي زه به
بيا خداوند متعال ته څه ځواب وایم؟

هغه خلک چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه په رښتیا ډارېږي او چې بیا گناه ورنه وشي نو دومره ډار ورسره پیدا شي لکه غریبې چې په سرباندې رالویږي او که یو څوک په گناهونو باندې همیش لگیا وي زړه یې تورېږي، تورېږي اخر گناه داسې ورته ښکارېږي لکه یو مچ یې چې په پوزه باندې تیر شي، له خدايه هم نه ډارېږي.

حضرت امام صاحب رَحْمَةُ اللَّهِ عَلَيْهِ چې په کوم ځای کې دفن او خښ دی په هغه ځای باندې ده مبارک اوه (۷۰۰۰) واري قران کریم ختم کړی اوده دیرش کاله مسلسلې روژې نیولې. د شپې په نفلو کې به یې ټول قران کریم ختم کاوه. امام صاحب څلویښت کاله د سهار لمونځ د ماخوستن په اوداسه کاوه.

۱ مرقاة المفاتيح ج ۱ ص ۷۷ / ترجمة الامام ابو حنيفة ومناقبه ۱

لکن هغه حضرت امام صاحب یو وخت کې د ماخوستن تلاوت کوي د سورت یس شریف دغه آیت یې مخې ته راغی ﴿وَأَمْتَرُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ﴾ ۱ سورة یسین آیت ۵۹ ای مجرمینو! نن ورځ زمانه نیکو بندگانو نه جدا شئ، نوایت مبارک یې ویلو، ویلو او ترسهاره یې ژړل چې داسې نه چې د قیامت په ورځ ما خدای پاک د مجرمینو په لست کې جدا کړي نوزه به بیا هلته څه کوم؟

حضرت ابراهیم ابن ادهم به ویل چې که خدای پاک په ما باندې غږ وکړی چې ﴿وَأَمْتَرُوا الْيَوْمَ أَيُّهَا الْمُجْرِمُونَ﴾ ۱ سورة یسین آیت ۵۹ چې ای مجرمینو! نن ورځ زمانه نیکو بندگانو څخه جدا شئ. نوزه به بیا څه کوم؟ ځکه هغوی خلکو ته چې اعلان وشي چې زما دنیکو

بندگانو نه جدائی دهغوخلکو خای خوجهنم ده دهغوی خای
 خواورده، دهغوسزاخو ماران اولرمان دی؛ نوزه به هلته بیاخه کوم
 یودوه صحابه کرام نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره ورونه کړې و
 یوانصاری و اوبل مهاجرؤ دامهاجرورور په جهادپسې تللی
 انصاری ورور یې په کورپاته شو.

یو وخت یې کورته غوښه راوړه هغه دمهاجر ورور ښخې ته یې
 ورکوله چې دهغې لاس یې ولید شیطان غلبه ورباندې وکړه هغه
 لاس یې ورونیو اوبنکل یې کړ، هغې ورته وویل چې دخدای پاک
 نه وډار شه!

ددغې خبرې په سبب هغه صحابی دومره وډار شو چې کور یې
 پرېښود اودبښتې ته روان شو په ژړا یې شروع وکړه اوتل به یې
 ژړل.

کله چې هغه بل مهاجر مجاهد ورور له جهادنه راغی هرچاته
 خپل ورور مختې ورغی اودده خپل ورورنشته چې ده ته مخې ته
 ورشي؛ نوپه کورکې یې پوښتنه وکړه چې هغه زما ورور چیرته
 دی؟ ښخې یې ورته وویل چې داسې وروردې خدای پاک چاته نه
 ورکوي، دهغه اراده دبدعملي وه زمالاس یې مچ کړ خوماخان
 ورنه خلاص کړ.

هغه پوښتنه وکړه چې چیرته ده؟

دې ورته وویل چې داخوشې کیرې چې په غروکې اوسېږي
 اوژارې نودغه صحابی ورپسې ولاړ چې په غره کې یې یو خای
 پیدا کړ چې دی په ژړا لگیاده نودا صحابی مبارک یې را روان کړ

جی راغلل شپه ده دسهار په لمانځه کې رسول الله ﷺ د عذاب څه آیتونه وویل: ﴿ أَلْهَنَكُمْ التَّكَاثُرُ ۖ حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ ۗ ﴾ (سوره التکاثر) ددغه صحابي مبارک له خولې نه چیغه ووتله په هغه ځای یې روح ووتله او وفات شو.

تفسیر مظهری ج ۲، سوره ال عمران ص ۱۴۱

دهغو خلکوسره د الله تعالی نه دومره ډار موجود ؤ چې واقعا ځدای پاک ته څوک په اخلاص وژاړې نو دا ژړا بیا ډیره گټوره ده. په یوه روایت کې راځي چې کله د قیامت ورځ راشي د جهنم اور به دخلکو په طرف را روان شي، خلک به ورته ووايي چې ای اوره دهغو لمونځ کوونکو پرمخ چې هغو د ځدای جَلَّ جَلَالُهُ له پاره خپل لمونځونه کړي وگرځه، دا اور به نه گرځي بیا به ورته وایي چې په روی دهغوی روژه نیونکو چې ځدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته یې چا روژې نیولې وگرځه هغه به بیا نه گرځي، دا اوری به همدغسې را روان وي حضرت جبرائیل امین به راشي و به وایي چې دې اور د حضرت محمد ﷺ دامت په لوري قصد او اراده کړې بیا به نبی کریم ﷺ ته د اوبویو جام ورکړي چې دا اور نه ورواچوه کله چې د اور طرف ته د اوبویو جام اوبه ورواچوي نو اور به مرشي نبی کریم ﷺ به پوښتنه وکړي چې دا څرنگه اوبه وې چې دومره غټ اور ددوی په ذریعه مرشو حضرت جبرائیل امین عَلَيْهِ السَّلَام به ورته ووايي چې دا دتا دامت دهغو گنهگارو خلکو د ژړاو اوبسکې وې ددغې ورځې له پاره مې جمعه کړې وې چې دهغو اوبسکو په برکت به نن د جهنم له اور نه خلاصیږي.

[مکاشفة القلوب ص: ۱۳ / باب الخوف من الله تعالى / قديمي کتب خانہ]
 په يوبل روايت کې راځي چې کله جنتيان جنت ته داخل شي
 او په منارو باندې کيني بڼه خورا کونه به ورته کينښودل شي پس
 دهغه ته به دا جنتيان په جنت کې حيران وي اعلان به ورته وشي
 چې اې زما بندگانو! جنت خود حيرانتيا ځای نه دی دنعمتو ځای ده
 تاسې ولې دانعمتونه نه خورئ؟ دوی به ورته ووايي چې زمونږ
 سره يوه وعده شوې وه دهغې وعده وخت پوره دی که مونږ ته هغه
 وعده را پوره شي؟ رب تعالی ملايکوته ووايي چې حجاب پورته
 کړئ چې زما ديدار وکړي ددوی د ديدار وخت راغلی ملائکې
 ورته ووايي چې اې رب تعالی! په دوی کې خو گنهگار خلک هم
 موجود دي هغه خوستا د ديدار لائق نه دي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به
 ورته ووايي چې په دوی کې ذاکرين ؤ، په دوی کې باکيين ( )
 ژړا کونکي، ؤ، دهغو دژړا په برکت ماددوی گناهونه ټول
 بښلي، نو پرده پورته کړي چې دوی زما ديدار وکړي، بيا هلته
 حجاب پورته شي دخداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ ديدار ټولوته شروع شي
 [مکاشفة القلوب ص: ۱۳ / باب الخوف من الله تعالى / قديمي کتب خانہ]
 بخواله زهر الرياض [داددغه ذکر، ددغه ژړاو اثر ده چې څومره
 گناهونه انسانانو کړي وي ددغو ژړا گانو په برکت باندې چې په
 اخلاص خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته څوک وژاري نو واجب تعالی دټول
 عمر گناهونه وربښي، دټول عمر تکليفونه يې لري کوي، او بيا
 خپل ديدار ورپه نصيب کوي، زمونږ دا يوساعت ناستی، دادپنځو
 ميلټو ناسته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته په اخلاص ژړا دديرشو،

څلویښتواوایا کالو عمر ټول گناهونه خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ
ورباندې معاف کوي.

چې په اخلاص وژارو د خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ درضاله پاره نو هغه
تلپاتي ژوند به مو ټول په راحت او خوشحالیو کې تیرېږي، په یوه
روایت کې راځي چې کومو انسانانو چې گناه وې کړې وې چې بیا
خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته توبه وباسي او ورته په ژړا شي خدای پاک
جَلَّ جَلَّالَهُ هغه گناوې دملائکونه هیرې کړي، ددوی د عمل نامې نه
هغه گناوې لري شي، بیا د قیامت په ورځ باندې دوی نه شرمنده
کېږي، بیایې صرف حسنات اونیکی له خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ سره
پاته شي، بل هیڅ نه وي؛ نو خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ یې جنت ته
داخلي او خپل انعامات ورکوي، انسانان یو د انسانیت په تقاضا
به زمونږ نه گناوې شوې وي او کیږي به څوکه په اخلاص خدای
پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ته وژارو او په اخلاص خدای پاک ته راجع شو بیا دا
امید هم لرو چې واجب تعالی د پررحیم ذات ده، د پرکریم ذات ده،
ترخپل مور او پلار نه او یا واری مهربانه ده، که خپل پلار مور
ناراضه کړو، خپله مور مور ناراضه کړو او بیا ورشو بیرته دهغوی
په لاسونو او پښو ورولووېږو معافي ورته وغواړو نو خپل مور
او پلار مور ته بښنه کوي؛ خو رب تعالی خواو یا واری ترهغونه
مهربانه ده چې رب تعالی ته سړی په اخلاص وژاري خداوند
متعال یې ټولې گناوې ورته معاف کوي

(۳۸) مجلس

د ولایت شرطونه او د ولي نښې او علامې

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِن أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾

۱ سورة یونس آیت ۱۶۲

مفسرینو د دې ایت کریمه په تشریح کې د ولي علائم او نښې ذکر کړې چې ولي چاته ویل کیږي او د ولایت شرطونه یې هم ذکر کړي، چې په کومو شیانو انسان د بزرګي او ولایت مقام ته رسیږي؟

که انسان دا وغواړي چې زه دې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د اولیاوو او د ده د دوستانو له جملې وګڼل شم، د ولایت مقام دې را په برخه شي؛ نو مفسرین لیکي چې د ولایت د ترلاسه کولو له پاره دوه لوی او عمده شیان په ځان عملي کول دي:

لومړی: صحبت (له اولیاء کراموسره ناسته)

د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وخت کې چې صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ دا دومره لوړ او بې شمېره مراتب او مقامات ترلاسه کړي وو دا یې

یواځې له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره صحبت، محبت او هغه مبارک ته په انقیاد ترلاسه کړي وو.

یعنې اول شرط دا و چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره به یې ډېر تعلق، ناسته او ولاړه، له هغه سره محبت او له دې سره سره به یې د هغه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د احکامو پیروي یې کوله.

دوهم: ذکر (په هر حال کې الله تعالی یادول)

دوهم شی چې هغه معاون مخکنی شرط له پاره ده هغه کثرت ذکر ده، چې د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په حیات مطهره کې به صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ د ولایت مقام ته رسېدل، وجهه یې دا وه چې دوی د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره د شرطونه په کامله توګه په ځای کړي وو او هم یې له حضرت پیغمبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره کثرت مجالست (ډېره ناسته یا سته) و، شپه او ورځ به یې دا هڅه وه چې باید د حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په مجلس کې حاضر یو.

له نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره یې دومره مینه وه چې کله به صحابه کرام ته نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د دوی خورلوی په وخت کې ور په یاد شو نو خوراک به یې نشوای کولای، د مینې او یادېدلو د غلبې له امله به یې تیاره دوی پرېښودله او د حضرت نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مجلس مبارک ته به یې ځانونه رارسول.

تفسیر مظهري، ج ۴ / ص ۲۴۷ / سورة یونس ۱۰ / مکتبه حقانیه |

د حضرت نبي ڪريم ﷺ په وړاندې د صحابه ڪرامو انقياد او تابعداري دومره زياته وه چې ڪله به نبي ڪريم ﷺ د كوم كار امر وکړ، نو هر يو صحابي به لبيک ويلې او په سر او سترگو به يې هغه کار تر سره کاوه. آن تردې چې يو ځل نبي ڪريم ﷺ يو صحابي ته په جومات کې د خطبي په منځ کې وويل چې: کينه په همدې وخت کې بل صحابي له جومات نه د باندې را روان و، هغه د رسول الله ﷺ دا خبره واوريدله سمدستي همالته د باندې کيناست.

رسول الله ﷺ په جومات کې دننه صحابي ته امر کړې و، خو هغه بل صحابي چې نفس د نبي ڪريم ﷺ امر واوريد، هغه فکر وکړ چې کيدای شي ماته يې ويلې وي نو هلته که لمر او که گرمي وه سم د لاسه په هغه ځای کيناست. په دوی مبارکانو کې دومره زيات انقياد وو، چې ترڅو نبي ڪريم ﷺ نه و ورته ويلې په هغه ځای ناست و، ڪله چې نبي ڪريم ﷺ ورته وويل چې تاته نه وایم راتنوخه! بيا جومات ته راتوت.

صحابه ڪرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ ذکر په دومره اندازه و چې د حضرت نبي ڪريم ﷺ له طرف نه به چې د كوم شي فضيلت ورته بيان شو نو شپه او ورځ به ورباندې بوخت وو. د حضرت نبي ڪريم ﷺ په وخت کې ټول صحابه ڪرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ اولياء الله اود ولايت دواړه شرطونه په ڪامله توگه په دوی کې موجود وو.

څکه خو د ادنی صحابي مقام ته حضرت اویس قرني رَحْمَةُ اللَّهِ
 نشي رسیدلی، نو که څوک غواړي چې د ولایت مقام ته ورسېږي،
 نو دده له پاره دا دوه شرطونه د نایب د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په
 حیث کاردی، یعنی څوک چې واقعي د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په
 نقش قدم روان دي د هغه نایب، د هغه وارث وي چې عالم، متدین
 او متقي ورته ویل کیږي، یا مثلاً شیخ او مرشد ورته ویل کیږي.
 نو اول شرط داده چې هغه به د مشائخو په صحبت کې ډېر شرکت
 کوي، دغه شرکت به یې هم د کوم دنیاوي غرض له پاره نه وي،
 بلکې یواځې د خپل مرشد سره دمحبت په نیت به یوځای کیږي او
 بیا د هغه له لوري چې کوم حکم ورته کیږي هلته به خپله رایه او
 خپل فکر د هغه په مقابل کې مخکې، مخکې نه کوي بلکې
 سمدستي به انقیاد کوي.

دوهم شرط داده چې کوم ذکر او کوم تلقین چې د شیخ له طرف
 نه ورته وشي، نو هغه ذکر چې ډېر کوي نو دغه ذکر سبب دمحبت
 گرځي، محبت چې څومره زیاتېږي فنا فی الشیخ مرتبه ورته
 حاصلېږي کله چې فنا فی الشیخ مرتبه ورته حاصله شوه د هغه نه
 وروسته بیا فنا فی الرسول مرتبه ورته حاصلېږي له دېنه وروسته
 بیا فنا فی الله مرتبه ورته حاصلېږي.

نودخپلو مشائخو سره دناستې اوولارې په سبب محبت
 زیاتېږي، دذکر په سبب باندي محبت زیاتېږي څومره چې دالله
 تعالی سره محبت وي دغومره د هغه له طرف نه فیض او کرم راځي
 ، څومره چې د نبی کریم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره محبت وي دغومره پدغه

انسان باندې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له طرف نه دده دمحببت په اندازه
فيض او الهي رحمت نازليري.

ځكه د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يادنائب د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
سره مېنه ددين په خاطر وي، هغه ددې په خاطر وي چې
دخداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ له طرف نه مونږ ته امر شوي، دخدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ دامر په ځای کولو په خاطر باندې وي نودهغه په محبت
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ راضي كيږي څومره چې داهل الله سره څوک
محبت کوي الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ ډېر ورباندې راضي كيږي اوچې
څومره دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رضا ډېره راتله دڅومره پدغه انسان
کې ترقي راځي.

نوبنيادي شي په خاصه توگه داهل طريقت له پاره داده چې د
يوه ملگري داکوشش وي دافکروي چې ما په داخپلو وظايفوکې
خوڅه ناڅه ترقي کړي واي، دهر يو فکرداوي چې ماته خدای پاک
جَلَّ جَلَالُهُ دمقربينو مقام راپه نصيب کړي واي، دهر يو فکرداوي چې
زه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ داولياو له جملې نه گرځولى واي.

نوداول نه دا علم پکار ده چې په کومه لارزه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
ته رسېږم نودادوه شرطونه چې په کامله توگه په چا کې موجود
وي، دخپل شيخ سره کثرت مجالست، محبت اوانقياد. دوهم ذکر
داچې څومره ډېرؤ پدغه انسان کې خداوند متعال داکمالات
پيدا کوي چې کوم کمالات اولياء الله ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
ورکړي دي.

داولیاوو علامی او نبی

دوهم داچې دهغو خلکو کومې نبی دي چې دهغوپه ناستې سره انسان خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته رسیري؟

نوتفسیر مظهري ددې خلکو نبی او علامی دانبودلې دي چې کله دوی ووينې نو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ انسان ته ورپه یاد شي:

ذکر البغوي عن النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انه سئل من اولياء الله قال:

الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا، ذُكِرَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ. وقال البغوي يروى عن النبي صَلَّى اللهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انه قال: قال الله تعالى ان اوليائي من عبادي الذين يُذَكَّرُونَ

بذكرى و اذكرهم بذكرهم (وروى ابن ماجه عن أسماء بنت يزيد، أنها

سمعت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يقول: أَلَا أُنَبِّئُكُمْ بِخِيَارِكُمْ؟

قَالُوا: بَلَى، يَا رَسُولَ اللهِ، قَالَ: خِيَارُكُمْ الَّذِينَ إِذَا رُؤُوا، ذُكِرَ اللهُ عَزَّ وَجَلَّ.

تفسیر مظهري ج ۵ / ص ۴۰ ابن ماجه كتاب الزهد ص ۴ رقم الحديث: ۴۱۱۹

حديث قدسي بيې رانقل كړې چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وايې چې

زه دچاپه يادشم زما دوست بيې ورياديږي اوزمادوست چې دچاپه

يادشي زه بيې په يادكېږم. له دواړه طرفونه دا علاقه ده

دا علامه چې سړی د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوست وويني سړي ته

خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورپه ياديږي، چې الله پاک جَلَّ جَلَالُهُ دسړي ورپه

يادشود خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوست ورپه ياديږي د د ولي نښه او

علامه ده. ځکه چې ددوی په مابین کې علاقه دمعييت ده دغه

انسان خداي پاڪ ته دومره نڙدي شوي وي چي حديث مبارڪ ڪي
راخي چي رب تعاليٰ وايي چي زه دخيل ولي سترگي شم چي په
ماباندي ليدل کوي، زه دده لاسونه شم چي په ماباندي نيول کوي،
زه دده پنبسي شم چي په ماباندي تلل کوي.

اوس ددغه ولي په ليدلوسره سري ته خداي پاڪ جَلَّ جَلَّالُه ورپه
ياديڙي ددغه په محبت سره سري خداي پاڪ جَلَّ جَلَّالُه ته نڙدي ڪيڙي
همدغه بي وجه ده.

ددغه له پاره بيابوه بهترينه وجه دانبيسي چي لمر په خلورم
اسمان ڪي ده دالمر په ٽوله دنيا باندي لگيڙي خولڪن پنبه (مالوچ)
اورنه اخلي خوڪه شيشه لمر ته مخامخ ڪري ددغه لمر انعكاس چي
په شيشه ڪي وشو دهغي شيشي پرڪ چي په کومو مالوچوڪي
ولگيڙي هغه لڙورته ونيسي اور اخلي دالله تعاليٰ اوددغه بنده په
مابين ڪي يوه علاقه ده ته چي ددغه سره ڪيني دده په مجلس ڪي
شريڪ شي نو هغه دخداوند متعال فيوضيات دده په واسطه باندي
تاته درنقل ڪيڙي جذب پيداشي چي پيداشي ڙرا پيداشي دالله
تعاليٰ جَلَّ جَلَّالُه خوتول بندگان يو، ٽول مسلمانان يودغه جذب، دغه
ڙرامخڪي سري ته نه پيدا ڪيڙي مسلمان وي، طالب وي، ملاوي،
مجاهدوي، بنه سري وي؛ خوداسي ڪيفيت نه ورته پيدا ڪيڙي چي
ڪله دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالُه ڪلام اوري اوپه ده باندي جذب راشي
، ڪله دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالُه نوم ذڪر ڪيڙي په ده باندي جذب
راشي، داشي هلته نه پيدا ڪيڙي اوچي ڪله بيعت وڪري
دمشائخوپه مجلس ڪي ڪيني پدغه مجلس ڪي بيا دا پيدا ڪيڙي

وجه يي ڇهه ده؟ وجه يي داده چي هلته تفاسير و دغه مثال و رکوي
 لکه دلمر رنا دلته دشيشي په واسطه مالو چوته مخامخ شوه ددغه
 دو مناسبت دقرب ده، ددغه قرب له وجهي دغه ڙا اثر کوي، هلته
 پمبه زراور اخلي نودبنده دبنده سره مناسبت دغه زراثر کوي چي
 مريد دالله تعالیٰ جَلَّ جَلَّالُهُ سره دده قوي علاقه نوي موجوده دهغه له
 طرف نه اکتساب دفيض کامل نشي کولای لکه دخداي پاک
 جَلَّ جَلَّالُهُ نظام پدغه باندي جاري ده انبياء يي مقرر کري دهغو په
 واسطه خلکو ته فيض رسيري انبياو ته بياد ملائکو په واسطه
 وجهي نازليري.

نوشيخ واسطه شوه خداي پاک جَلَّ جَلَّالُهُ اود مخلوق په مابين کي
 هغه فيوضات هغه انوار دخداي پاک جَلَّ جَلَّالُهُ له طرف نه په سينه
 دشيوخ کي داسي ځاي ونيسي لکه په هغه شيشه کي چي دلمر
 شعاع ځاي ونيسي دادلمر پرک چي بيا دشيشي نه په پنمه
 ټولگيري پمبه اور اخلي نوددغه پيردسيني څخه چي کوم
 فيوضات دمريد په سينه کي لگيري په مريد باندي اثر زيات کوي
 فيض زيات وي بيا جذب اوهرڅه ورته پيدا کيري يعني مخکي نه
 اوس دلته پيدا کيري اوس نودولي دوليت شرطونه دادوه دي
 مور اوتاسي على العموم دموجوده وخت خلک دمخکنيو
 خلکو په نسب باندي دا کمزوري راپکي پيداده چي اول که امي ده
 له عالم سره، که شاگرد ده او له استاذ سره، که مريد ده له پير سره
 هغه اول شرط چي کثرت مجالست دپره ناسته اوولاره، محبت
 اوانقياد دانسته، عوام دعلماووسره دومره تعلق لري چي صرف په

جو مات کي ورسره یو خای شي لمونخ وکړي بس نور خلاص دي بله هغه سره ناسته ولاړه نشته.

دوهم که بیاوي هم کله - کله هغه دشخصي گتو له پاره وي، محبت نوي، دریم که دعالم له طرف نه حکم ورته کيږي منل نوي، ځکه په عوامو کي ترقي نه راځي، طالبان دخپلو استادانو سره هغه پدغه لحاظ سره دي چې داستاذ سره تعلق پدغه معنا باندې نشته چې محبت وي، دهغه داخلاقو زده کول وي، ناسته ولاړه وي اودهغه حکم ته انقياد وي مریدان دخپلو مشائخو سره دغه شرط نه په خای کوي چې ددوی هلته ناسته او ولاړه ډېره شي دهغو سره یې محبت پیدا شي اوبیا چې دهغه له طرف نه کوم هدایت ورته کيږي په هغه باندې عمل وکړي که یو انسان د تصوف کتابونه وگوري او یا اولیاوو تاریخ مطالعه کړي او د اولیاوو طبقاتو ته وگوري چې په یوه وړو کي بهانه به یې خدای پاک کارونه جوړ کړل او دلورو مقاماتو څښتنان به شول، ځکه محبت، اخلاص، انقياد به و، که هرڅوک په اخلاص د شریعت تابع شي او دخپل مرشد خبره د زړه له کومې ومني بیا هر سړی یوه مقام او مرتبې ته رسیدلی شي.

دوهم زمونږ په ذکر کي سستیایوي اصل کي خوباید په ټولو حالاتو کي سړی په هوش کي وي دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له ذکر نه غافل نه وي لکه مخکي چې دتصوفو په اصطلاحاتو کي چې هغه په لاندې ډول دي: هوش دردم، نظربرقدم، خلوت درانجمن، یادکرد، یاداشت، بازگشت، وقوف عددی، وقوف قلبی، ددې

تفصیلي بحث تیرشوی چې ددې نه مقصد داده چې دانسان نه غفلت لري شي او چې غفلت ورنه لري شو په هرآن کې یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په یاد وي بیادخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له طرف نه هروخت په ده باندې رحمت او فیض رانازلیري او داچې سری په جمعه کې یوه ورځ وظیفه کوي او په دریو یا څلورو میاشتو کې خپلو مشائخوته یوځل ورشي بیا هم خپل مناسبات پالي په بازار کې گرځي راغلی به هم په داسې نیت باندې وي چې هلته یې یوکار پیداشي بیا وایي چې درځه خلیفه صاحب ته به هم ورشو یو ساعت به ورسره کینو مجلس به ورسره وکړو او له هغه سره ، سره یې تقاضا هم ددې وي چې که دی مریض وي، که دی مصروف وي که هرڅنگه وي دی به زما سره وظیفه کوي، نه داسې نده لکه چې دا خبره چې یو ساعت دا اولیاء سره له سل کالو بې ریا عبادت نه بهترده هغه هر ساعت نه بنیي مولنا اشرف علي تانوي رَحْمَةُ اللَّهِ لیکلي دي چې دا هغه ساعت دی چې شیخ په غلبه د حال کې راشي د جذب کیفیت ورته پیداشي اوس دبزرگ سره چې ته پداسې وخت کې کیناستې چې دی مظهر د صفاتو جمالیو دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ وگرځیدو دواجب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ درحمت دروازه په ده خلاصه وه نو په هغه ساعت کې دتاپه یو ساعت کې دسلو کلونو بې ریا عبادت کار کیري؛ نو دهر ورځه په ختمونو کې دهر کینه شرکت کوه په مجلسو کې شرکت کوه چې په داسې مجلس دي خدای پاک برابر کړي چې په هغو باندې دخدای پاک درحمت دروازه را خلاصه شي په غه ان کې چې بیا ته ورسره ناست وي دابیا خدای

پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نه کوي چې پده رحمت نازلوي او په تايي نه نازلوي چې دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ رحمت يو وار متوجې شو بيا پدغه مجلس کې که هر قسم سرې ناست وي په ټولو دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ رحمت کيږي نو په يو ساعت کې دسلو کلونو بې ریا عبادت ثواب سرې ته نصیب کيږي.

نوزمونې مطلب په دې خبرو کې داده چې که هميش مونږ وژاړو خدای پاک ته که په شريعت نه يو برابر، که مونږ اوتاسې هميش دژړا مجلسونه وکړو؛ خو چې اصول دطريقت نوي راته معلوم په هغه باندې نه خو صرف په ژړا باندې خدای پاک خوراضي کيږي لکن دا چې دا ژړا مې دخدای پاک له پاره ده؟ لکن په عين ژړا کې به يې نيت ریاوي، شيطان به دوکه کړی وي نو اوس دلته پدغو مجلسو کې دشرکت فائده به داوې چې هلته کيني نو اخلاص محبت پيدا کيږي بيا ژړا هم دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ درضا له پاره شي بيا گفتار او خبره هم دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ درضا له پاره شي، بياناسته او ولاړه هم دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ درضاله پاره شي، چې هر شی دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ درضا له پاره شو بيا دخدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ له طرف نه پدغو انسانانو رحم کيږي.

د حضرت بشر حافي (قدس الله سره) د توبي او لقب سبب څه و؟

حضرت بشر حافي رَحْمَةُ اللَّهِ دخپل وخت شراب خور ؤ؛ خو يوه ورځ په لار باندې روان ده په کاغذ باندې بسم الله ليکلې او دا کاغذ په مردار ځای کې پروت دی، دده سترگې پرې ولگېدې

نودی که فاسق هم و خومسلمان و دالله پاک جَلَّ جَلَّالُهُ دنومونوبی
 عزتی بی برداشت کولی نشوی په زره کبی بی درد پیدا شو او په
 ډیره مینه او محبت سره بی داکاغذ راواخیست په خوشبویی
 عطر و باندي بی صفا کر اویا بی په پاک خای کبی کینود دشی
 دهغه وخت یو بزرگ په خوب وینی چې خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ورته
 وایی چې ورشه بشرحافی ته ووايه چې (طيبت اسمي فطيبتك)
 تازمانوم خوشبویی کر ماته خوشبویی کرې . (بجلت اسمي
 فبجلناک) تازما دنامه عزت و کر ماته عزتمند و گر خولی . (طهرک
 اسمي فطهرناک) تازما نوم له گندگیونه پاک کر . ماته له
 گناهونو خخه پاک کرې . داسی ډیر الفاظ ورته ذکر شوی چې دتانونم
 خوک اخلي زه به هغه هم عزتمن کوم . بزرگ راپه حال شو بیا ویده
 شو دغه خوب وینی بیا ویده شو بیا دغه خوب وین سهار روان شو
 بشرحافی دشراب خورویه میخانه کبی ناست ده دغه بزرگ ورغی
 دروازه بی و تگوله خوک ورته راغلل پوښتنه بی خینی و کره چې
 بشرحافی دلته شته (داحافی لقب وروسته بیا ورکر شوی) وایی
 هوا وایی ورته ووايه چې دباندی دی خوک غواړی هغه ورته وویل
 چې خه مې کوی زه په نیشه کبی یم دغه بزرگ ورته وایی چې ورشه
 چې درب تعالی له طرف نه مې پیغام درته راوړی .
 بشرحافی چې دادولی خبره واوریدله چې دخدای پاک له طرف
 نه پیغام درته راغلی نوملگروته بی وویل چې زمانه نوره شراب
 خانه پاتی شوه ډار ورسره پیدا شو کیدای شی چې رب تعالی
 زما په باب کبی دعذاب حکم نازل کرې وی اراده دعذاب بی راته

شوی وی نوپه لوڅوپښو راووت په منډه باندې داوولي ته چې
راغی ولي داخوب ورته بیان کړي

خوچونکې اخلاص و انقياد و داخبره يې زړه ته ولويده نوپه
اخلاص يې توبه ويسته چې اې رب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ دومره رحيم
ذات يې چې تراوسه ماپه فسق او فجور باندې وخت تيرولو خودتا
دنامه عزت مې وکړ پدغه دومره رانه راضي شوې چې زمادې ټولې
گناوې وېښلې نودځان سره نوره دافيصله وکړه چې زه به نورې
گناوې نه کوم.

بيا خداوند متعال دوخت دومره لوی بزرگ ورنه جوړ کړ چې
دی په لوڅوپښو گرځيده چاورنه پوښتنه وکړه چې ولې په لوڅو
پښو گرځې؟ ده ورته وويل چې په هغه ورځ چې ماله خداي پاک
جَلَّ جَلَالُهُ سره دوستي کوله زه په لوڅوپښوراوتلی وم اويا به يې ويل
چې زمکه دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرش ده، دباشاه په فرش له بوتوسره
گرځيدل بې ادبي راته ښکاري ۱- تذکره الاولياء، فارسی ص ۱۲۸ چاپ ايران
ا خو خداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ بيا دومره عزت ورکړ چې دده دکوراوکلي
کوڅه چې دی مبارک به لوڅې پښې پکې گرځيده نوحیواناتوبه په
هغه کوڅه کې تشې اوډکې متيازي نه کولې.

يووخت کې يوبزرگ په لار روان ده چې دده علاقې ته
راورسيده په کوڅه کې يې خوشيان اوپچې وليدلې نوچېغې يې
کړې چې آه بشرحافي وفات شوی؟ چاورته وويل چې ولي ژاړې ده
وويل چې حیواناتو دا حال شروع کړی نومعلومېږي چې دی نشته،
که نه د رب تعالی په ده باندې دومره رحم و چې حیواناتو دده

احترام كاوه، چې ورغی پوښتنه يې وکړه هغه په رښتيا وفات شوی و. [تذکره الاولياء فارسی ص: ۱۳۵ / چاپ ايران]

دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دنامه (بسم الله) داحترام په وجه بزرگي اولور مقام ته ورسیده ځکه په مینه او محبت کې مخلص ؤ چې سرې دغه نوم دالله ته په زړه کې ځای ورکړي اودغه نوم دالله تعالی ته په روح کې ځای ورکړي، په سرې، خفي او اخفاکې يې ځای ورکړ، په بدن کې يې ځای ورکړي او په اخلاص باندې يې ووايي، په محبت باندې يې ووايي، په شوق باندې يې ووايي بيا به سرې د کلونو منزل په میاشتو کې سرته رسوي.

نو غرض دا چې که مونږ اوتاسې غواړو په دين، په تقوی او نیکو عملونو کې ترقي وکړو اود نیکو څلکو له جملې څخه شمار شو، دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ددوستانو له جملې څخه حساب شو نومونږ به دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له دوستانو سره په صحیح معنامحبت کوو دهغوسره به ناسته اوولاره کوو دهغودهغه ارشاداتو موافق به په وظیفو کې عمل کوو اوهغه ذکر به دتل له پاره سره کوو په عقیده باندې به یو بیا به خدای پاک په مور اوتاسو کې کامیابي اوترقي راپه برخه کوي.

ځکه نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمائي: ﴿ قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ» [جامع الترمذي ج: ۲ / ص: ۵۱۴ / باب المرء مع من احب] يعنې دچا چې له چاسره محبت وي دقيامت په ورځ به له هغوسره راپورته کيږي.

(۳۹) مجلس**د حضرت نبی کریم ﷺ معجزې په نباتاتو کې**

د نبی کریم ﷺ دکمالاتو په هکله مونږ په مخکې بیان کې که څه هم د ځینو معجزاتو یادونه کړې ده چې هغوی له روح لرونکو شیانو سره تعلق درلودلو دلته چې موږ کومې معجزې د نمونې په شکل بیانوو ددغو معجزاتو تړاو او تعلق له جمادات، نباتاتو او غیر ذی روح شیانو سره دی چې یوڅو به یې د نمونې په شکل درته وړاندې کړم.

کتابونه مجموعه معجزې د کتابونه در رسول الله ﷺ معجزاتو شمېر (۳۰۰) درې سوه ذکر کوي. خود هغوی نه په روایتو کې یوه واقعه داراڅي چې نبی کریم ﷺ ویده ؤ دلرې نه یوه ونه دخپل ځای نه را په حرکت باندې شوه دیوه طرف نه په بل طرف باندې بنوریده تردې پورې چې د نبی کریم ﷺ حضورته حاضره شوه کله چې نبی کریم ﷺ دخوب نه راوینس شو صحابه کرامو رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ عرض وکړ چې داونه دفلانکي ځای نه پخپله راروانه وه چې تردې ځایه راورسیدله، نبی کریم ﷺ ورته وایې چې دغې ونې له خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ څخه اجازه غوښتې وه چې زما سلام ته راشي، نو دغې ونې سمدستي

له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره په خبرو شروع وکړه دخبرو پیل یې په سلام سره وکړ وې ویل: السلام عليك يا رسول الله! چې دا آواز یې ټولو حاضر و خلکو واوریده او پس له هغه نه دا ونه روانه شوه او په خپل ځای باندې بیرته ودریده. [مشکوٰۃ المصابیح / ج ۲ / باب المعجزات ص: ۱۵۴۰]

په یوه بله واقعه کې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دملگرو سره یو ځای په سفر تللی دسفر پر مهال انساني حاجت ورته پیدا شو، دپنا او پردې ځای نشته چې دی مبارک دپنا او پردې ځای ته ولاړ شي هغه خپل ضرورت رفعه کړي. روایت کې راځي چې دوې ونې لري ولاړې وي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورغی دایوه ونه یې دخانین نه راوښوه چې دی زما اطاعت وکړ په اذن دالله تعالی باندې دا ونه پسې راغله ترنیمایي پورې یې دایوه ونه راوسته بیا ورغی هغه بلې ونې ته هغه یې له خانین نه وښوه دخدای پاک په حکم چې راځه په ما پسې هغه پسې را روانه شوه چې کله دواړه ونې سره نږدې شوې خانینونه یې سره ونیښتل پس دهغه نه یې حکم ورته وکړ چې تاسو خانینونه په ما باندې راتاو کړي راوي وایې چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خانینونو کې داسې پټه شو چې هیچا هم نه لیده خپل ضرورت یې رفعه کړ، دضرورت له رفعه کولو نه پس یې ونو ته حکم وکړ چې هره ونه دې خپل ځای ته لاړه شي.

[مشکوٰۃ المصابیح / ج ۲ / باب المعجزات ص: ۵۲۳]

واقعه دا چې یو اعرابي (کوچی) رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راغی او عرض کوي چې ته ماته یوه معجزه راوښیه چې زما یقین

ستا په نبوت نورهم مضبوط شي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته
 وويل چې څه ډول معجزه غواړي هغه ورته وويل چې هغه ونه که
 دتاپه حکم دتاپه طرف را روانه شي ده ورته وويل چې هغه ونې ته
 ووايه چې (اجبي رسول الله!) در رسول الله حکم ومنه يعني راشه
 اعرابي ورغی ونې ته يې در رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دمبارکې
 خولې الفاظ وړاندې کړل ونه يو طرف اوبل طرف ته په
 بنورید. لوشوه ريښې يې راوختي راغله د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 حضورته صحابي ورته وايې (حسبي حسبي) کافي ده کافي
 زماکامل يقين پيدا شو دتاپه نبوت او معجزې باندې بياد اصحابي
 ورته وايې چې اې رسول الله! ماته اجازه وکړه چې زه تاته سجده
 وکړم نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ورته وايې چې دخداي پاک نه بغير بل
 چاته سجده نشته که له خداي پاک نه ماسوی بل چاته سجده کول
 روا وي نو ما به بنځو ته حکم کړای وچې خپلو ميروته سجده
 وکړي وروسته هغه صحابي د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دلاسو او پښو
 مچولوا اجازه وغوښتله رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ اجازه ورته وکړه د
 نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاس مبارک يې هم مچ کړاودده پښې
 مبارکې يې هم مچ کړې

[جامع المعجزات باب الخامس في معجزات المتعلقة بتكليم الجمادات

ص ۲۱۸]

الله تعالی د ده د نبوت او حقانیت تائید په بوټو، ونو او
 نورو جماداتو سره هم کړی.

جماداتهم په دې اقرار کوي چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په

حقه دی

په جماداتوکې چې روح نلري اود نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ معجزې په کې ښکاره شوې وي خو واقعات دي :
یوه واقعه په تابعداري دوریځي ده نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خطبه لگیاده یواعرابي (کوچی) ورته راغی او عرض ورته کوي چې یارسول الله ! مالونه مړه شول ، عیالونه مودوچکالي له وجې تېري دي نږدې ده چې هلاک شي ، بارانونه نشته نوته دعاوکره چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ باران وکړي په روایت کې راځي چې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سمدستي لاسونه پورته کړل اوصحابي قسم کوي چې ټول اسمان کې بیځې وریځ نه وه چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاس پورته کړل دعا یې شروع کړه ددعا دشروع کیدلو سره دغروپه شکل وریځي دیواوبل طرف نه راروانې شوې چې دمدینې منورې په سرحد باندې راغلې سره یوځای شوې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاسونه په مخ راتیرکړل دعایې ختمه کړه باران شروع شو دممبرمبارک نه لانه و کوز شوی چې دده دږیرې مبارکې ته اوبه وبهیدي یوه جمعه مسلسل بارانونه ووریدل پس له هغه نه بله جمعه کې دی په خطبه لگیاده هغه شخص یابل څوک ورته راغی چې یارسول الله ! کورونه مورنگ شول ، مالونه موتول اوبویورل رب تعالی جَلَّ جَلَالُهُ ته دعاوکره چې دبارانونه ودره وي حضرت نبی

کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لاسونه پورته کړل دادعايي وکړه (اللهم حوالينا
لاعلينا) اي خدايه ازمونږ په چارچاپيره غرونوکې بارانونه اوږود
چې مونږ ته يې فايدي ورسيري اوزموږ کورونه نه ړنگوي تاوانه
راکوي وايې دعلاسونه يې لانه و ښکته کړي چې باران ودریده
او وريخ بيرته چې دکوم طرف نه راغلي وه هغه طرف ته ولاړه
اسمان بيرته صفاوگرځیده.

۱ مشکوة المصابيح ج ۲ / باب المعجزات / ص ۵۳۶

ورېخ روح نلري جمادغوندي شی ده وايې دادحضرت نبي کريم
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ معجزه وه چې دده په دعا سره يوځای شوه اودده په
دعاسره بيرته تيت پرک هم شوه يوطرف ته اوبل طرف ته ولاړه.

د حضرت نبي کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (شق القمر) معجزه

بله معجزه په جماداتوکې چې ډېره مشهوره ده او په قرانکريم
کې هم يادونه شوې ده، هغه د سپوږمۍ د دوه ټکړې کېدلو معجزه
ده لکه خداي جَلَّ جَلَّالُهُ چې وايې (اقترمت الساعة وأنشق القمر)

[سورة القمر آيت : ۱، مشکوة المصابيح ج ۲ / باب علامات النبوت

ص ۵۲۴ / قديمي کتب خانه]

له نبي کريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه دمکې مشرکينو داغوبښتنه وکړه
چې مونږ به هلته دتا نبوت ومنو چې سپوږمۍ راشي اوستا په
گريوان کې ننوزي اونيمه له يولستونې اونيمه له بل لستونې څخه
بهرووزي - نوخداي پاک جَلَّ جَلَّالُهُ همداسې وکړل، سپوږمۍ دوه

ټوټې شوه او دا تندراه تقریبا (۵۹) ملکونو کې لیدل شوې او دا په
نقشو کې اوس هم شته.

د استوانة الحنانة واقعه

بله معجزه د نبي کریم ﷺ په جماد اتوکې داده چې د
نبي کریم ﷺ په مسجد مبارک کې د وچې خرما ډډ (بیخ)
و. دهغې په څنگ کې به یې خطبه ویله او هغې ته به یې تکیا کوله
کله چې صحابه کرام ورسره د نبي کریم ﷺ له پاره ممبر
جوړ کړ په کومه جمعه کې چې دی مبارک په ممبرکیناست او په
ممبری و عظ، نصیحت او خطبه شروع کړه دغې وچې خرما
مبارکې په ژړا شروع وکړه په داسې کیفیت باندې یې ژړل چې
داتولو خلکو ددې ژړا واوریدله، نږدې وه چې له ډېرې ژړانه دوه
ځایه شي.

رسول الله ﷺ د ممبرنه ورته راکوز شو هغه ډډ مبارک
یې په غیږ کې ونیو ورو، ورو دهغې ژړا بیرته قراره کیدله تر هغه
وخته یې نیولې وه چې تر څو یې ژړا ورکه شوه. ۱. مشکوة المصابیح ج ۲/
ص ۵۲۶ / باب المعجزات ۱ اوس هلته ددغې خرما په ځای باندې مټه ده
په نامه (استوانة الحنانة) یعنی ژړا کونکې مټه.

دادهغې وچې خرما ځای ده چې د نبي کریم ﷺ په فراق
باندې یې ژړا کوله.

جماد ده - روح نلري - وچې لرگی ده د نبي کریم ﷺ
قدری پیژانده دهغه په جدایي باندې یې ژړل.

علامه رومی پدغه مناسبت شعر وایي:

سندت من بودم از من تاتقی

سندت بر جای دیگر ساتقی

دتاد تکیه خای زه وم زمانه لاری اود تکیه خای دې بل پیدا کر
په بل خای باندي کیناستي.

دلته محدثین کرام لیکی چې د خرما دوچ ډډ (بیخ) د رسول الله
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دومره محبت موجودو نوانسان چې عقل لري
، علم لري، شعور لري دامتې کیدلو دعوه لري خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ
جنت ورکوي، خدای پاک دیدار ورکوي، خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ خپله
رضا ورکوي، هغه خومره مقامات چې ورته پیدا کیرې ټول په
محبت اومتابعت د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندي نودی باید په
محبت کې دونې له یوه وچ ډډ خخه ډیر زیات وي، چې ونه دده په
فراقت دننه په جومات کې ژاري صرف دومره ځینې جدا شو چې
مخکې یې تکیه په دې باندي کوله او اوس په ممبر باندي شوه
نومسلمانان خوباید دهغه په فراقت بې انتها وژاري.

د صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ له رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره دومره
مینه وه په روایاتو کې راخي چې یو ځل دنبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
دوفات اوازه شوه حضرت عثمان رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په ژبه گونگی شو خبرې
یې نشوای کولی. حضرت عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ لیونی شو عقل یې
بالکل کار پرینود او توره یې راوخیسته اعلان یې وکړ چې که

چادا وویل چې نبی کریم ﷺ وفات شوی ده زه به دهغه
سړی سر قلم کړم.

[احیاء العلوم ج ۴ / ص ۶۲۹ / کتاب ذکر الموت وما بعده]

ډېر صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ په سترگو رانده شول وجه داوه چې
لکه هغه ونې چې دزړه محبت درلود په فراقت یې ژړا کوله نو دوی
خو علم لري، عقل لري د رسول الله ﷺ کمالات ټول ورته
معلوم و نو څرنگه به دوی نه ژړل، ولې به دوی نه بې اوبنه کیدل
ولې به دوی نه ورباندې غمجن کیدل کله چې د نبی کریم
ﷺ د وصال وخت راغی نو له زنکندن لیرې مخکې یې
د خپل ځیگر ټوټې کشری لور حضرت فاطمې زهرا رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ته په
غوږ کې څه خبره وکړه هغې مبارکې یو وار ډېر وژړل اوبیایې
وخنډل وروسته بیا امهات المومنین پوښتنه ورنه وکړه چې ای
فاطمې! څرنگه دې یو وار وژړل اوبیادې وخنډل؟ هغې ورته وویل
چې ومې ژړل په دې چې نبی کریم ﷺ راته وویل چې
دازما مرض دمرگ مرض ده ددغه مرض څخه زه نه جوړېږم ددنیانه
تلونکې یم نو ماته دخپل گران او قدرمن ابا جان جدایی د زغملو
وړ نه ښکاریده، ځکه په ژړاشوم او په دې مې بیا وخنډل چې
حضرت رسول الله ﷺ راته وویل چې زما په اهل اوعیال
کې به ته زر راپسې راشې زما سره به ستا ملاقات زروشي هغه وه
چې سپرمیاشتیې د نبی کریم ﷺ دوفات نه بعد حضرت
فاطمه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا وفات شوه.

بي بي فاطمي رَضِيَ اللهُ عَنْهَا د نبي كريم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په فراق ت کې
دغه اشعار ويلى :

صبت على مصائب لوأها

صبت على الايام صرن لياليا

يعني دومره مصبتونه او غمونه په ماباندې راغلل چې که هغه
په ورځو باندې راغلي وای نو ورځي به توره شپه گرځيدلې وې

ماذا على من شم تربة احمد

ان لا يشم مد زمان غواليا

خه دې په هغه چا باندې چې چا د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
د قبر خاوري بوی کړې وي چې په ټول ژوند باندې بيا هغه نورې
خوشبويي بوی نکړي، خه ضرورت لري کوم چاته چې د رسول الله
صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د خاوري خوشبويي پيدا ده.

ددغې وجې نه چې صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ د قبر د حالت نه
راوگرځيدل حضرت بي بي فاطمي رَضِيَ اللهُ عَنْهَا د ډېر غم نه حضرت انس
رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته وويل چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مو په خاور کې پټ
کړ، زړونه موساره شول چې په ده باندې مو خاوري واړولې؟

اهل بيت ډېر غم مقام لري خو غم دومره غم و چې حضرت
رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دمصبيت په متعلق کې وايې چې
دچاپوزوی وفات وي صبر ورباندې وکړي دهغه له پاره جنت
ده. دارنگه دوه زامن او درې زامن چا وويل چې که دچاپوزوی هم نه
ووفات؟ دی مبارک ورته وايې چې زما دامت له پاره زه پيش کش

یم زما غم دومره غټ غم ده چې تر اولاد نه هم غټ غم ده، دچا چې اولاد یا قریب وفات شي دومره لویه صدمه نه ده لکه د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ انتقال او وفات.

نو حضرت نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ بې شمېره کمالات ورکړي وو.

د حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په حیواناتو کې معجزې

حضرت ابوهریره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ څخه روایت دی وايي: چې یو ليوه له یو یهودي نه ميره وټنستوله شپانه وریسې منډه کړه دهغه ليوه نه یې هغه ميره خلاصه کړه ليوه ولاړ په یوغونډی، ودریده او پس دهغه نه یې داشپانه ته خبرې شروع کړې چې هغه روزي چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ زما له پاره مقرره کړې وه هغه تازماله خولې نه وویسته په هغه ورځ به بیا څه کوي چې ته نه یې او زه یې شپون یم اوماته راپاتي وي.

دایهودي حیران شو چې حیوان (لیوه) په خبرو راغی تعجب یې وکړ، ليوه ورته وایې دې ته تعجب مه کوه تردې نه غټه دتعجب خبره داده چې ددغو دوو غرونو په منځ کې (مدینه منوره) یو پیغمبر پیدا شوی دی چې دمخکینیاو امتواوراتلونکې زمانې ټول احوال بیانوي.

او سره له هغه یې خلک بیا هم نه مني او حال دا چې رښتیا هم وایې بیا هم دخلکو زرونو ته نه لویږي.

هغه یهودي سمدستي رڼه پرېښودله او نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته راغی چې کله یې د پیغمبر عَلَيْهِ السَّلَام خبرې واوریدلې او دهغه مبارک اخلاق یې ولیدل نو سمدستي په اسلام باندې مشرف شو. هغه دی د نبي عَلَيْهِ السَّلَام په نبوت او حقانیت لپاره گویا او شاهد شو.

[مشکاة ج ۲ / ص ۵۴۱ / باب المعجزات]

نو غرض دا چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته چې خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ کوم کمالات ورکړي و نو هر څوک چې د حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په تمامه معناتابع شي هغه ته هم هغه کرامات خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورکوي، کوم چې په رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ کې و؛ خو هلته معجزې ورته ویل کیږي ددغه ولي په لاس چې کوم دعادت خلاف شي صادر یږي هغه ته کرامت ویل کیږي، که نه کرامات دا ولیاء داهم په حقیقت کې ټولې معجزې د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دي او داپه محبت او متابعت پیدا کیږي چې څومره سړی کمال غواړي نو هغه هلته پیدا کیږي چې دخپل پیغمبر، دخپل متقدا (لارښود) په قول او عمل باندې عمل وکړي او په پوره توګه یې تابع شي، چې هغه څه وایي او دی یې مني چې هغه څه کوي هغه دی هم کوي او ورته محبوب وي.

د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دمعراج په واقعہ شرعي او عقلي دلائل

دمعراج د شپې متعلق به یوه لنډه خبره درته وکړم چې بعض خلکو ته دا اشتباه پیدا کیږي چې په یوه شپه کې څرنگه حضرت رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د زمکې نه تر عرش عظیم پورې داوود (۷)

اسمانونه تیر شو ، په یوه شپه کې دومره اوږد سفر څرنگه ترسره کيږي ؟

دایوه اختلافي واقعه ده علماء ټول په یوه خوله نه دي ځینې علماء کرام وایي چې روحي سفر ؤ او ځینې نور بیا وایي چې دا بدني او جسدي سفر ؤ ، خومختاره قول داده چې دی په روح او بدن مبارک دواړو داسفر شوی . دآیتونونه هم معلومیږي او عقلي دلائل هم موجود دي .

دآیتونو څخه دا آیت مبارک دی چې فرمایي :

﴿ سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ عَائِنَتِنَا إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿۱۰۱﴾ [سورة الاسراء]

ژباړه : پاكي ده هغه ذات ته چې بيولى يې ؤ بنده خپل (محمد صلى الله عليه وسلم) په (يوه برخه د) شپې کې له (منځه يا له څنگه د) مسجد حرام څخه تر مسجد اقصى پورې هغه چې برکت اچولى دى مورچار چاپير دهغه (بيول د محمد صلى الله عليه وسلم د دې له پاره ؤ) چې هلته ونيسو مورچ دغه (محمد صلى الله عليه وسلم) ته ځينې له دلائلو (قدرت) خپل .

بېشکه چې دغه (الله تعالى) هم دى دى ښه اوريدونكى (دټولو اقوالو) ښه ليدونكى (عالم په پټو او ښکاره ؤ) .
يعنې (سُبْحَانَ) دتعجب په ځاى کې استعمالیږي وایې دروح تگ هغه دخوب تگ وي په هغه کې څه تعجب نه پيدا کيږي چې

ما خوب وليدل چې زه اسمانوته وختم ځکه د پرامتيان هم دا خوبونه ويني خو هيڅوک هم ددغه نه تعجب نه کوي نو د تعجب ځای داده چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په وجود او روح مبارک دواړو اسمان ته ختلی دی .

دوهم : آيت شريف کې وايي (بعده) عبد فقط روح ته نه ويل کيږي ، عبد روح او جسد دواړو ته ويل کيږي نو ددغه نه هم دا معلوم کيږي چې په بدن باندې اسمان ته ختلی و .

دريم : رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې دام هاني رَضِيَ اللهُ عَنْهَا کورته راغی چې دهغې له کورنه معراج ته تللی و هغې ته يې دا قصه بيان کړه هغه ورته وايي چې گوره دا قصه دې تامشركينوته ونکړي هغوی به دتا مخالفت نور هم زيات کړي انکار به کوي چې دا څرنگه پيښيږي نو که دخوب خبره وای نوبيايې ولې ورته ويل چې خلکو ته يې مه بيانوه ځکه ددوی به نور انکار زيات شي ، ده ورته وويل چې نه زه پتول نه کوم چې څه مې ليدلي هغه به ټول خلکو ته ښکاره کوم .

اوبل دا چې دا روايت د (۲۵) صحابه کرامو نه دخلفاء الراشدینو په شمول رانقل شوی چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (۷) اسمانواو عرش عظيم اولامکان ته تللی دا شرعي دلائل و .
 (البداية والنهاية ج: ۱ / فصل اسراء برسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من مكة الى بيت المقدس / ص ۱۲۰ / مکتبه فريديه پشاور)

عقلي دلائل

اول داچې پدې کې دې څوک استبعاداوشک نه کوي چې
 څرنگه ترهغه ځايه په يوه شپه کې تگ کوي دانسان په تخنيک
 باندې انسان په خپله په ميلټ کې څومره مزل کوي، موټرې چې
 جوړ کړي داموټر بيا په ميلټ کې څومره مزل کوي. جهاز بې چې
 جوړ کړي ده هغه بيا په ميلټ کې څومره مزل کوي، چې دانسان
 صنعت دی، کرولا موټر په صحيح سرک په يوه ميلټ کې يونيم
 يادوه کيلومتره مسافه قطع کوي.

دايف سوله جيت طياري يې جوړې کړې دې چې په ميلټ کې
 څومره کيلومتره مسافه قطع کوي.

نودخدای پاک **حَلَّ جَلَّالُهُ** مخلوق چې بوراق ده په هغه ځای باندې
 يې قدم لگيږي چې چيرې يې نظر لگيدو نو بيا په هغه کې څه نادره

ده چې په دومره وخت کې دې ټول اسمانونه کتلې وي
 دوهم که ددې بجلي په ټوله دنيا بالفرض يولین راتاؤ وي
 اودلته چې دبرق هم هغه اصلي مرکز ده بتین يې ووهل شي نو په
 څوسکنده کې به ټولې دنيا ته بجلي ونه رسيږي؟ او ټول
 سائنسدانان په دې متفق دي چې داماده ده روح نه ده نودغه ماده
 دانسان مصنوع ده چې ده جوړه کړي هغه په سکنت کې په ټوله
 دنيا باندې راتاويدای شي او که بيا يې مرکري دټولې دنيا رناځي
 نودالله تعالی په قدرت کې ولي څوک دغه استبعاداوشک وکړي

اوس دالیدل دسترگوډي داسمان طرف ته وگوره تراسمانه نظر ورسیري، له زمکې نه تراسمانه پورې چې دپنځوسو کالو مسافه ده داپه نیم سکنت کې د انسان دسترگو شعاع وزي اسمان ته رسیري دادیدار پیدا کیري نودخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ په دیدار کې څرنګه دا استبعاد وشي چې څرنګه په یوه شپه کې دی خدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ اسمانوته ورساوه.

د حضرت اسماعیل عَلَيْهِ السَّلَام په غاړه باندې چاره لانه وکینودل شوي چې حضرت جبرائیل امین ته حکم وشو چې ځان ورسوه چې زما بنده ته څه تکلیف ونه رسیري؛ نو پوستکی یې لانه و پرې شوی چې حضرت جبرائیل امین ورته راورسیده دهغه ځای نه خو زره کاله مسافه ده نودخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ په قدرت کې هیڅ استبعاد نشته چې څرنګه رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په یوه شپه کې اسمانوته لاړ، جنتوته لاړ، دخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ دیدار ورته نصیب شو، ددغه نه په کم وخت کې داشوي دي بلکې دشپې په څه حصه کې داتول شوي دي هیڅ استبعاد نشته.

بیا چې یوانسان دپیغمبر تابع شو داسې بصیرت ورته پیدا کړي چې په سکنت کې تراسمانه نه بلکې ترعرش پورې داتول حدود دخدای پاک جَلَّ جَلَّالُهُ ورته کشف وگرځوي داتوله مسافه پدغو سترگو لیدل کیري نوهغه رب تعالی پدې هم قادر ده چې خپل محبوب دشپې په کمه حصه کې ترهغه ځایه ورسوي پدې کې خواهیڅ استبعاد نشته.

د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تگ د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دیدار ته دهغه عزت په خاطر باندې ؤ چې داسې یو پیغمبریو مخلوق پیدا کوم چې هغه به بیازه دغه لامکان ته راخیځوم د تاسې مشکلات به در حل کوي

نو غرض مې داده چې مونږ اوتاسې په دې مجلس د ذکر کې چې کینو روژه نیسو، لمونځونه کوو، طاعات او عبادات چې څه شی مو مقصود وي پدغو ټولوکې قرب الهي مقصود ده چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رضاراته پیدا شي، د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ طرف ته نږدې شو او د شیطان نه لري شو د خداوند متعال رضا پیدا کړو و هغه رضا بې درضا د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ څخه نه پیدا کيږي چې خود رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په نقش قدم نه وي روان شوی هغه ورنه خفه وي نو الله تعالی بیادهغه سړي څخه نه خوشحالیږي، دادواړه سره لازم او ملزوم دي. حضرات کرام نقشبنديه / ص ۱۱۶۲

به قران کریم کې دیته اشاره شوې ده: ﴿ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضُوهُ ﴾ [سورة التوبة آیت: ۶۲] تفسیر جلالین لیکي چې الله تعالی اور رسول الله ته یو ضمیر راجع شوی (ان یرضوه) چې دا لائق په دې دي چې سړی یې راضي کړي مشرکین تاسې راضي کوي په درواغو قسمونه درته کوي خوالله تعالی اور رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ډېر لائق په دې دي چې دوی راضي کړي، دواړو ته یې یو ضمیر راجع کړی دی ته پکې اشاره ده چې د دواړو رضایوله بله سره لازم ده. ۱. تفسیر جلالین / ج ۱ / ص ۱۶۲ سورة التوبة ۱ الله تعالی ترهغه پورې له

چاڻخه نه راضي ڪيري ترخوپوري يي چي رسول الله ﷺ نوي راضي ڪري اور رسول الله ﷺ ترهغه پوري له چاڻخه نه راضي ڪيري ترخوپوري يي چي خداي پاڪ جل جلاله نوي راضي ڪري .

مونبرڪه په نقش قدم اوستود رسول الله ﷺ روان شو دهغه اتباع مختاره ڪو بيا اميده ڊهر دي چي در رسول الله ﷺ په رضا باندي دالله تعاليٰ رضا پيدا ڪرو اوچي دچانه الله تعاليٰ راضي شو هغه ته به پدغه لمانخه ڪي هغه دمعراج مقام پيدا ڪيري ڪومه مشاهده چي نبي ڪريم ﷺ په معراج ڪي فوق العرش ڪري ده ، په حالت دلمانخه ڪي عام ڪتابونه دحديشو اوتفاسيرو وايي چي حالت دمشاهدي ده دغه حالت پيدا ڪيري ، دغسي انوار د خداوند متعال ورته ليدل ڪيري هغه ديدار ورته پيدا ڪيري .

رسول الله ﷺ په لمانخه ڪي ولاړ و دلمانخه په اخير صف ڪي يوه سري لمونځ په صحيح طريقه ونڪرچي ڪله يي سلام وگرڻاوه ورته وڃي ويل چي اي فلانڪيه ! دا لمونځ ولي په صحيح طريقه سره نڪوي؟ دتاسي ڇه گمان ده چي زه مخته وينم اوشاته نه وينم؟ والله لڪه مخته چي وينم همداسي شاته هم وينم . محدثين ڪرام ليکي چي داڻڪه چي دلمانخه دمشاهدي حالت ده چي په لمانخه به شروع شو ٽول حالات خداي پاڪ جل جلاله ورته منڪشف ڪول .

نوپه دغه لمانخه ڪي دغسي حالت سري ته پيدا ڪيري چي په
 اخلاص باندي بي ڪوي، په متابعت، خضوع، خشوع او عاجزي
 باندي بي ڪوي چي دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالُه مشاهدي ڪله سري ته پيدا
 ڪيري دسجدي په وخت ڪي به هغه انوار دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالُه سري
 ويني زمونڙ مقصود دخداي پاڪ جَلَّ جَلَّالُه رضا ده دخداي پاڪ
 جَلَّ جَلَّالُه رضابي له دين خخه نه پيدا ڪيري خودين چي خومره بنه
 ڪيري اوپه صحيح چوڪاٽ ڪي راخي دغومره هلته دخداي پاڪ
 جَلَّ جَلَّالُه رضا ڊهره پيدا ڪيري بيا ڊير نيك اثار پري مرتب ڪيري.

دطريقت فائدي

دتصوف په اصطلاح، داولياء، ڪرامو په اصطلاح چي ڏوڪ بي
 په يونان سره بولي ڏوڪ بي په بل نام داخلو طريقي دي :
 نقشبنديه، قادريه، چشتيه اوسرورديه
 ددغوبيعت ڪول مرید ته ڪومي فائدي رسيري؟ دثبوت په
 هڪله بي خبره نه ڪوم، هغه خوپه قران ڪريم، احاديثو هبار ڪو اوپه
 اقوالو دائمه وو ثابتي دي هغه بار بار بيان شوي
 حضرت پيرذوالفقار احمد نقشبندي صاحب په ڪتاب تصوف
 اوسلوڪ ڪي ليڪلي دي چي:

بیعت اولاس نیوی دوه لویې فائدي لري

اوله فائده : چې څوک بیعت اولاس نیوی وکړي او په دې سلسلو کې داخلېږي نو مشائخ کرام په سالک او مرید باندې له مخکینیو ټولو گناهونو څخه په اخلاص توبه باسي نو خداوند متعال یې دا گناهونو داسې پاکوي لکه دمورنه چې نوی پیداوي ځکه چې زمونږ مشائخ کرام د اتلقین ورته کوي چې له صغیره گناهونو، له کبیره گناهونو، له حقوق الله او حقوق العباد، حقوق الوالدینو، له شرک خفي او شرک جلي که زه پرې پویم او که نه یم پرې پوه خداوند متعال له ټولونو مې توبه ده.

نوله هر قسم گناهونو څخه توبه پکې ایستل کیږي

دوهمه فائده : د انتها په لحاظ چې څوک وایې په اخلاص عقیده او محبت باندې په بیعت کې داخل شي خداوند متعال د دغه بیعت په برکت باندې دغه انسان له دنیا څخه له ایمانه سره ، سره رخصتېږي . [تصوف و سلوک ، اردو / ص ۱۵۶]

نو غټه فایده یې داده چې په توبه سره یې خداوند متعال له ټولو گناهونو څخه صفا کوي ، داخري ورځې چې نور هېڅ مقامات دولایت هم نشي ورته پیدا خو چې د دغې طریقې عقیده ولري ، اخلاص او محبت ولري په ورځ دزنکدن په وخت کې به یې الله تعالی د شیطان له فریبونو نه خلاص کړي او له ایمانه سره به له دنیا نه رخصت شي .

(۴۰) مجلس

په دنیا کې د نیکو اعمالو بدله

هر انسان ته پکار ده چې د خوشیانو فکر وکړي یو د هغونه داده چې د عمل ثواب ته باید سړی متوجې شي چې د عمل ثواب خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مونږ ته څرنگه راکوي.

چې د حدیثو واقعاتو ته انسان نظر او فکر وکړي په دنیا کې د نیکو اعمالو بدله هم خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نیکو خلکو ته ورښودلې چې دغه نیک عملونه یې ذریعه د نجات او کامیابي گړځیدلي نو امید ده چې په اخرت کې هم دغه نیک عمل ذریعه د نجات او کامیابي وگړځي.

په بني اسرائيلو کې د دريو نیکو انسانانو قصه

﴿ أَنَّ عَبْدَ اللَّهِ بْنَ عَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: انْطَلَقَ ثَلَاثَةٌ زَهْطٍ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ حَتَّى أَوْوَا الْمَيْتَ إِلَى غَارٍ، فَدَخَلُوهُ فَأَنحَدَرَتْ صَخْرَةٌ مِنَ الْجَبَلِ، فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارَ، فَقَالُوا: إِنَّهُ لَا يُنْجِيكُمْ مِنْ هَذِهِ الصَّخْرَةِ إِلَّا أَنْ تَذْهَبُوا بِاللَّهِ بِصَالِحِ أَعْمَالِكُمْ، الْحَدِيثُ. ﴾

(اخرجه البخارى فى صحيحه فى كتاب الاجارات ج ۱ / ص ۳۰۳ / رقم الحديث ۲۲۷۲ / ومسلم فى كتاب الذكر برواية ابن عمر رضي الله عنهما)

له حضرت عبدالله ابن عمر رضی اللہ عنہما روایت دی وایی چې له رسول الله صلی اللہ علیہ وسلم څخه مې اوریدلي ویل یې چې له تاسې نه په مخکې زمانه کې درې نفره په لاره باندې روان و چې په دوی باندې باران راغی دباران له امله دغره لمنې ته دیوه کمره لاندې یو غار و پدغه غار کې کیناستل په دې وخت کې دغره له سره یوه لویه تیره راوښویده او دغار خوله یې مکمل ډول بنده کړه.

دغودریونفرو له ډېر کوشش سره سره بیا هم دغه تیره لرې نه کړای شوه اخردغودریونفرو په خپل مابین کې سره وویل چې اوس خودخلاصون بله لار نشته بې ددې نه چې خپل عمل خدای پاک جل جلاله ته وسیله او ذریعه کړو کیدای شي چې ددغو تیکو اعمالو په برکت مونږ خدای پاک جل جلاله له دې مصیبت نه خلاص کړي.

په دغودریونفرو کې یوه نفر رب تعالی ته عرض وکړ چې ای رب تعالی! زما په ژوند کې عمل داو چې شپون وم رمه مې پووله کله به چې ماښام شو هغه میړې به مې ولوشلې اول به مې شیدې موراو پلار ته ورکولې اوبیا به مې خپل اولاد ته ورکولې.

یرخت ناوخته شوم چې راغلم موراو پلار مې دواړه ویده شوي و نوزما په دوی باندې زړه ونه شو چې دوی له خوب نه را بیدار کړم خوبیل طرف ته مې هغه رمه میړې هم په دښته کې پاتې وې دغلو اولیوانو ډار هم و چې که زه بیرته ورنشم کیدای شي چې لیوان رمه ماته کړي؛ نو ای خدای پاکه! مادمور اوپلار احترام وکړ ترسهاره ورته ولاړوم خپله رمه اومیرې مې پرېښودلې اوپه دوی مې هم زړه نه کیده چې دخوب نه یې را بیدار کړم.

کله چې سهارشودوی په خپل طبیعت باندې راوینس شول
بیامې شیدې ورکړې نوای خدایه ! که دا عمل مادتا درضاله پاره
کړی وي نو ددغه عمل په وسیله او برکت دغه تیره لرې کړې ، نو
تیره لږ وښوریده او څه ناڅه چوله پکې پیدا شوه .

دوهم سړی وايي ای رب تعالی ! زما دا کالور وه ډېره ښایسته
وه اوزه په دې باندې عاشق وم ، ددې نه مې دبد عملي ارزو
درلودله . هغې زما مطالبه نه منله .

خو یو وخت کې دا ډېر محتاجه شوه په کور کې یې څه نه و اولاد
یې وږې ژ ماته راغله اوزمانه یې څه دکومک او مرستې غوښتنه
وکړه ماورته وویل چې زه به هلته دتاسره کومک وکړم چې ته زما
سره بد عملي وکړې خودې دغې خبرې ته زړه نه کیښوده بیرته
ولاره بیا درې څلور وارې راغله سوال به یې کاوه ځکه چې دهغې
ماشومان وږي ، وژړل به یې نوبیا به مجبوره شوه بیا زما کورته
راغله بیا یې زمانه دکومک غوښتنه وکړه اوما به هغه خپله
مطالبه ورته تکراروله هغې بیا ونه منله په څلورم وارد ډېرې
مجبوري نه دابښخې وویل چې زه به دتاسره بد عملي وکړم ځکه
زامن مې دلورې نه مړه کیږي کله چې زه دې ته ورنږدې شوم او
دبد عملي اراده مې وکړه ، نو هغه ښځه ورپریدیده او په ډېر عجز
سره یې راته وویل چې دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه ودارشه دغه مهرمه
ماتوه تراوسه مې بد عملي نه دي کړي ، گوره رانږدې نشي نوزه هم
ورنه جگ شوم اوبد عملي مې ورسره ونکړه .

خداوند متعاله ! دتادنامه له وجي په ماباندي دومره ډار غالب شو چې موقع مې پيداوه اوورنه جگ شوم او ددي سره مې چې څومره وس و هغه مې ورسره وکړنوای خدايه ! که دا عمل مادتا له پاره کړی وي ، دا گناه مې ، ستا له ډارنه پرېښي وي نو داتيرپه نوره هم لري کړې چې مونږ ته څه چوله پيداشي نو تيرپه يوڅه نوره وښوریده او چوله پيدا شوه .

درېم نفر وويل چې ای خدايه ! ما يو مزدور د سهارنه تر ماښام پورې نيولی و هغه ته مې خپله مزدوري مقرر کړې وه . يو بل کس په نيمه ورځ کې راغی خودا د نيمې ورځې مزدور هم دومره کار وکړ لکه هغه بل چې په ټوله ورځ کې کړی و نوماد وارو ته پوره ، پوره مزدوري ورکړه ، نو هغه ټوله ورځ يې چې کار کړی و هغه خفه شو چې دی په نيمه ورځ کې راغلی و دومره روپی دې ورکړي او ما چې ټوله ورځ کار کړی و ماته دې هم دهغه په اندازه روپی را کړي ما ورته وويل چې گوره دتا برخه خومې نده کمه کړي تاته مې چې کوم اجرت (مزدوري) مقرر کړی و هغه خومې پوره درکړ خودی خفه شو او ولاړ .

هغه مزدوري يې ماته پرېښودله روپی يې وانخستي ما په هغو روپيو باندي څه غله واخيسته ومې کرله بيا هغه غنم يا وربشي چې شنې شوې وامي خيستل خرڅې مې کړې څه حيوانات مې ورباندي واخيستل خوپه دې مابین کې څو کاله تير شول چې دهغو روپيو له وجي نه غواوې ، ميري او اوبنان هرڅه پيدا شول .

یو وخت داسې ډېر محتاج شوی ؤ بیرته راغی نو ویې ویل چې
سخت محتاج یم هغه ورځ چې دتاسره ما مزدوري کړې وه هغه
مزدوري مې راکړه.

ماورته وویل چې دابهرچې څومره پسونه، میرې او غوایان
ولاردي هرڅه ټول له ځان سره بوزه. دامې هغه دتا په پیسو باندي
اخیستي اوبیا ډېر شوي دي هغه یې ټول له ځان سره بوتلل؛ نو اې
متعاله خدایه! که دا عمل مادتا درضا له پاره کړی وي داتیرېه
زمونږ له مخې لري کړي نو داتیرېه نوره هم لاره اولار خلاصه شوه.

په دنیا کې د دنیا دخلکو نه د نیک عمل په ذریعه باندي خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ دوی ته نجات ورکړ چې د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درضا له
پاره که کول د عبادت وي او که ترک د گناهونو وي هغه ذریعه
د نجات گرځي چې هغه یوه گناه پریښي وه د خدای له ډاره هغه تیرېه
خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته لري کړه او هغو دوو نورو کسانو چې نیک
عمل کړی و نو د هغه په برکت هغه تیرېه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ لري کړه.

(اخرجه البخاری فی صحیحہ فی کتاب الاجارات ج ۱ ص ۳۰۳ رقم الحدیث
۲۲۷۲ / و مسلم فی کتاب الذکر بروایة ابن عمر رضی اللہ عنہما)

د یوې گناه د نه کولو په سبب له دنیاوي هلاکت نه

خلاصېدل او غیبي رزق ورکول

په بنې اسرائیلو کې یو تجار ؤ ډېر نیک عمله انسان ؤ، ده به په
خپل لاس باندي شی جوړول اوبیا به یې په کلي کې خرڅول او ډېره
نښایسته ځوانې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورکړې وه.

يوه ورڻ ديوبادشاه دڪورمخې ته تيريري چي دبادشاه مينڃي
 وليده نومنده يي وايخسته خيلي باداري دبادشاه بنڃي ته يي
 وويل چي يوه ٻرنبايسته خوان په دي لارياندي تيريري اوڻ شيان
 ورسره دي اوخرخوي يي ، دي ورته وويل چي دننه يي را وڳواڻ
 چي خپل مقصود ترې پوره ڪڙو ڪله چي دانبايسته خوان ڪورته
 داخل شو دغې بنڃي چي وليد نوطبعا بنڃي ناقص العقل ناقص
 الدين دي شهوت اوبدعملي په دوي باندي غالبه وي نوددغه
 سڙي نه يي داسي مطالبه وڪڙه چي ته به زمونڙسره بدعملي ڪوي
 هغه ورته وويل چي ماتراوسه پوري داسي ڪارنه دي ڪري داڪارزه
 نشم ڪولاي ، دبادشاه بنڃي ورته وويل چي يابه زمونڙسره داڪار
 ڪوي اويابه ترهغه دلته بندي يي ترڳوبادشاه نوي راغلي چي هغه
 ته دي په لاس وڙڪڙو دهغه خونبه چي پريڙدي اوڪنه ؟

مينڃي ته يي وويل چي دروازي بندي ڪڙه پس له هغه نه چي
 داسري پوه شو چي مانه پريڙدي اودهغه وخت عادت دا و چي دبام
 په سربه يي بيت الخلا ، يادغسل يوڳاي جورڪڙي و نوده ورته
 وويل چي ڇه ڳاي شته چي زه يووارقضاء حاجت وڪڙم ؟ دوي
 ورته وويل چي هو ؛ نوڪله چي دبام سرتنه وخت نوپه ڙپاشو
 اوخپل نفس ته وايي چي اي نفسه ؛ اوياکاله دي دخداي پاڪ له
 ڍاره عبادت ڪاوه اوس داويا ڪالونه وروسته په داسي جال ڪي
 واقع شوي چي ڪه داعمل دي وڪڙ داويا ڪلونو خواري به دي ولاڙه
 شي ٿوله به ضائع شي

په بام د بام په سر وگرځیده ترڅو د کوزیدلو لار پیدا کړي
 خولار نه وه. له ځان سره یې فیصله اونیت وکړ چې ددغه بام نه به
 ځان اچوم مړ دې شم خو چې اخیرت مې خراب نشي، داویا
 کالوطاعت او عبادت مې ددغې گناه له وجې خراب نشي.

کله چې ده د غورځیدلو اراده وکړه خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ
 حضرت جبرائیل عَلَيْهِ السَّلَامُ ته حکم وکړ چې زما دوست، زماله ډاره
 ځان هلاکت ته اچوي ترڅو ځان د گناه څخه وژغوري، ځان وروره
 سوه چې گوره درنه خوږ نه شي نو چې ده د بام نه ځان اچولو
 حضرت جبرائیل عَلَيْهِ السَّلَامُ په وزر کې وینو اود زمکې په سرباندې
 یې کینښود هغه سامان چې ده خپلو بچیانو ته روزي پرې
 پیدا کوله هم هلته په هغه کور کې ورنه پاتې شو.

بیگاه چې کورته راغی بنځه ورته وایې چې څه دې راوړي؟
 دی ورته وایې چې هیڅ شی مې نه دي راوړي
 بنځه ورته وایې چې هغه خپل سامان دې څه کړل؟
 ده ورته وویل چې هغه غلورانه وې وړل او په کور کې یې دومره
 شی نه ؤ چې اور یې پرې بل کړی وای پخلی یې ورباندې برابر
 وای.

اخر دا خپلې بنځې ته وایې چې هسې په تناره کې اور بل کړه
 ځکه هغه د همسایه ؤ کورونه خفه کیږي که زمونږ په کور کې اور
 بل نوي کیدای شي چې زمونږ په حال باندې خفه او پریشانه شي
 ، مونږ ته به یې اندیښنه وي چې ددغو په کور کې اور نه بلیږي
 نودغه خواران د خوراک څه نه لري مونږ به خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته

صبر و ڪرو خوا اور بل ڪره، بنڃي بي په تناره ڪي اور بل ڪر، ڇه وخت بعد دهمسايه دڪور بنڃه راغله هلته خو گو گو نه و دسڪرو ٿو په ذريعه به بي اور ونه بلول، ورته وايي چي په تناره ڪي ڇه سڪرو ٿي شته چي زه بي ويسم او خپل اور ورباندي بل ڪرم؟

ددې تجار بنڃه ورته وايي چي هو هغه بنڃه چي تناره ته ورغله دتناره سريي لوخ ڪر ڪه گوري چي تنور ٿول له ڊوڊو يو نه ڊڪ دي او مري پڃي دي او ڊبر بهترين خوراڪ ده، غل مينه مري ده، دلته دغي بنڃي ته بي غر راو ڪر چي ته ناسته بي مري دي وسوڃي ٿولي پڃي دي، دانبنڃه چي ورجگه شوه چي گوري تنور دگرمو مريونه ڊڪ دي، مري بي راويستي، دانبنڃه پدي پوه شوه چي زما ميره په خدای پاڪ جَلَّ جَلَّالُه ڊبر گران دي نن چي دده سره هر چاڻه بد ڪري دي دهغه په مقابل ڪي خدای پاڪ جَلَّ جَلَّالُه زمونڙ په تناره ڪي غيبي مري پيدا ڪري

خوبنڃي ناپوه وي داخپل ميره ته کلڪه شوه چي ته دخدای پاڪ جَلَّ جَلَّالُه په نزد دلويي مرتبي خاوند بي نوته خدای پاڪ جَلَّ جَلَّالُه ته سول و ڪره چي دامسڪنت زمونڙ له ڪوره لري شي چي اينده ژوند موپه راحت باندي شي هغه ڊبر ورته وويل چي دغه دسختي زندگي تيرو مسڪنت او فقر زندگي مونبه ده ڇڪه خدای پاڪ جَلَّ جَلَّالُه په به اخيرت ڪي ددي په مقابل ڪي انعامات او بدلي راکري هغه ورته ٿينگار ڪوي چي نه اخردشيپي داسري جگ شو په لمانڃه ودريده بنڃه بي ويده ده دلمانڃه نه بعد خدای پاڪ جَلَّ جَلَّالُه ته سوال ڪوي چي اي رب تعالیٰ ازما اهل او زمابي بي مانه

پريږدي ته مونږ ته دومره شی راکړې چې ظاهري مسکنت مولري
 شي دکور گزاره ورباندې روانه شي ، په دې حال کې چې دی
 دعاکوي پاس دچت له طرف نه یولاس راکوزشو چې په دې لاس
 کې یوډېر قمیټي غمی ایښی دی اوورته وویل شو چې درواخله
 ، ده چې داغمی ولیده سمدستي یې داخپله ښځه په پښه وچوخوله
 چې هغه راوینښه شوه هغې وویل چې څه دي ده ورته وویل چې
 درواخله داغمی چې غوښت دي هغه ښځه ورته وایې چې ولي دي
 وینښه کړم ماخوب لید چې اخیرت وي اوپه جنت کې یوه بهترینه
 ښکله وي ډېره ښایسته جوړه وي خویوځای پکې کنډو وي
 ماپوښتنه وکړه چې داښکله دچا ده ملائکوارته وویل چې دا
 الله تعالی ستا خاوند ته تیاره کړې ده .

ماورته وویل چې دایوځای یې ولي کنډوده هغوی راته وویل
 چې دا برخه یې په دنیا کې وغوښته نوځکه موداخیرت بدله ورنه
 کمه کړه نوداښځه خپل خاوند ته وایې چې ستا داخیرت ښکله زه
 نه خرابوم بیرته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته سوال وکړه چې دا شی لري
 کړي خوچې زمونږ اخیرت خراب نشي ، بیادی سوال کوي خدای
 پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته هغه لاس پورته شو او هغه غمی یې ویوړ .

(تنبيه الغافلین ، عربي ، المكتبة الحقانية ، ص ۲۲۲ ، ۲۲۳)

دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ درضا له پاره یې گناه پریښودله دچت نه
 یې ځان غورځولو خو خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دخپلې مهربانې له مخې
 ملائکه ورته راولیږله ددنیوي هلاکت نه هم بچ شو ، مسکنت و هغه
 شی یې چې دروزي سبب و دهغه په مقابل کې غیبي روزي خدای

پاک جَلَّ جَلَّالَهُ ورته پیدا کړه اود سوال په وخت کې خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ دده سوال قبول کړ چې داسمان نه غمي ورته راغی بیرته یې بیا هم دعا قبوله شوه چې هغه غمی بیرته ورنه واخیستل شو.

د حضرت حبيب عجمي (قدس سره) د توبې سبب اود خدای پاک

جَلَّ جَلَّالَهُ له طرف نه هغه ته د غیبی رزق راتلل

حضرت حبيب عجمي رضي الله عنه سره دادوخت لوی تجار اولوی سود خور ؤ دومره د سود معامله یې وه چې دهر بیگانه خوراک به یې د سود له شیانوته پوره کاوه حتی لرګي به یې هم دیوچانه په سود راوړل.

یووخت کې حسن بصري رحمه الله ناست ده وعظ اونصیحت کوي، دی هم په هغه مجلس کې کیناست نوچې کله کیناست د حسن بصري رحمه الله خبرو په ده باندې اثر وکړ، له خدای پاک جَلَّ جَلَّالَهُ نه دار ورته پیدا شو چې دگناه له وجې نه خوزمونږ اخیرت تباکیري نودخان سره یې فیصله وکړه چې نوره زه د سود معامله نه کوم، توبه یې ویسته اود توبې نه بعد یې خلکو ته اعلان وکړ چې که دچاپه ماباندې څومره حق وي مایه ناروا اوسود خوړلی وي راشئ چې خپل شیان بیرته درکړم، خلک ورته راتلل ده خپله سرمایه بیرته ورباندې تقسیموله تردې چې دومره اندازه شی دده په کور کې هم پاتې نشو چې هغوی ته یې ورکړي نویو خپل لنگ یې په غاړه کې پاتې شو اود بنځې جامه یې په غاړه کې پاتې شوه پس

له دينه دى مجبوره شو مزدوري يې شروع كړه ، چې مزدوري به كوم كور ته به نفقه د مزدوري په روپو راوړم خو چې دكورنه راووت بيا دحسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ دمجلس شوق ورسره پيدا شو راغى دحسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ په مجلس كې تربیگاه ناست ده ، بېگه كورته لارهيڅ شى يې نه دى راوړى بڼخه يې ورته وايې چې څه دي راوړل ؟ دى ورته وايې چې څه مې ندي راوړي صبا بيا دغسې بله ورځ بيا دغسې اخير بڼخه ورته وايې چې ټوله ورځ څي بيرته بېگاته تش راځي كور كې خو هيڅ هم نشته دلورې نه مړه شو .

دى ورته وايې چې زه ديوداسې ذات مزدوري كوم چې ترې شرميږم چې روپۍ ورنه وغواړم او هغه ډير عزتمن ذات دى هغه ډېر حليم او كريم ذات دى زما اجرت او مزدوري نه ضايع كوي ، ماته خپله بدله راكوي خونن يې راته وويل چې لسمه ورځ به زه بدله دركوم لس ورځې سهار راځي دحسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ سره تربیگاپورې بېگه كورته ځي چې كله لسمه ورځ شوه كورته چې راروان شو دحسن بصري صاحب دمجلس نه نو په لارې خداى پاك جَلَّ جَلَالُهُ ته التماس كوي چې اې خدايه ! هغه وعده خو پوره شوه اوس به زه خپلې بڼخې ته په ځواب كې څه وايم چې لس ورځې پوره شوې بدله ورنه وړم نو بيا به راته وايې چې په وعده كې درواغجن يې پدغه غم اوسوچ كې ده چې راغى كورته گوري چې دكور نه دښه خوراك بوى پورته شو ديگ په نغري ايښى او خوراك پكې پخيري ، ښه مړۍ پخه شوې ده چې راغى وې ويل چې څه دي ؟ خپله يې بڼخه ورته وايې چې هغه ذات چې تا يې دا

لس ورځې مزدوري کړې وه هغه نن دخورا کوپه شيانو باندې اوبنان
بار راوړل دومره يې غله راوړه، دومره يې غوړي، دومره يې
دپختن ترکاري راوړله اودومره يې روپۍ راکړې اودايې وويل
چې حبيب عجمي ته ووايې چې هغه دتاجبستن وايې چې ته دې په
خپله مزدوري کې کوشش کوه زه به دې په بدله کې کوشش کوم
اجرت او مزدوري نوره هم به زياته درکوم.

داملائکې خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ مقرر وي هغه شى يې دده کورته
چې راوړل. [تذکرة الاولياء فارسی ص ۵۹ / تا ۶۱ / چاپ ايران]

بيا هغه حضرت حبيب عجمي صاحب دومره په خداى پاک
جَلَّ جَلَالُهُ گران شو داسې لوى ولي خداى پاک ورنه جوړ کړ چې
حسن بصري رَحْمَةُ اللَّهِ په لارې روان دى دمانبام دلمانحه وخت شو
جومات ته ورغى چې حضرت حبيب عجمي صاحب په جومات
کې خلکو ته امامت کوي او قرائت وايي، ده سلام وگرځاوه
اودجومات نه يې دباندې (بهر) خپل لمونځ وکړ د شپې حسن
بصري رَحْمَةُ اللَّهِ رب تعالى په خوب ويني اوورته وايې چې اى رب
تعالى دتارضا به په څه کې وي؟ خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ ورته وايې
چې که تا په حبيب (عجمي) پسې لمونځ کړى وای نوزه به درنه
راضى وم، دى ورته وايې چې هغه خوعجمي دى دقرآن کریم
حروف په نښه توگه نشي اداء کولى خداى پاک جَلَّ جَلَالُهُ ورته وايې
چې که عجمي دى هم خو حبيب ده حبيب، ته يې زړه ته گوره چې
دهغه په زړه کې له ماسره څومره اخلاص ده، دهغه له ماسره څومره
مېنه اومحبت ده. [تذکرة الاولياء فارسی ص ۶۲ / چاپ ايران]

خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دده دتوبې په برکت باندي د غیبي رزق بندوبست کوي ځکه دقرانکریم فیصله ده ﴿ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا ۖ وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ ﴾ [سورة الطلاق ۱]

ژباړه : او هغه څوک چې ويريرې له الله تعالى ځان ساتي له معاصيو وبه گرځوي ده ته يو ځای د وتلو (له دنيوي او اخروي غمونو نه) او رزق روزي به ورکړي (الله) ده ته له هغه (ځايه) چې گمان به يې هم نه کوي دی .

نو غرض داده چې مونږ اوتاسې بايد دغه ذکر ددغې يوې ورځې دناستې ددغو عواقب وگورو چې پدغه مجلس بيا څه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مرتب کوي کومه فايده پرې مرتبه کيږي . لکه مخکې موهم دا ذکر کړی ؤ چې کله قيامت شي جنتيان جنت ته داخل شي دوی ته به دنور ممبرونه او کرسی کيښودل شي او خوراگونه به ورته کيښودل شي دوی به دسختي حيرانتيا په حال کې وي بيا به دخدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له طرف نه په دوی باندي غیبي غږ وشي چې نن خود حيرانتيا ورځ نه ده دتاسې د انعاماتو ورځ ده ولي داسې پريشانه يئ دغه جنتيان به ووايي الله تعالى له موږ سره يوه وعده کړې وه دهغې وعدي ورځ راغله که دهغې وعدي نتیجه او پايله موږ ووينو چې هغه د الله تعالى د دیدار وه خداوند متعال ملا تکتوته ووايي چې دحجاب پردې پورته کړئ چې دغه بندگان زما دیدار وکړي داملايکې به ورته ووايي چې اې

رب تعالیٰ! ددوی په ډله کې خو گناهگار خلک هم شته هغوی هم ستا د لیدلو وړ او مناسب دي؟

رب تعالیٰ به ورته ووايي چې که گنهگارو خودوی زما ذکر کاوه او ژړا کونکي و، د ذکر په حالت کې يې ژړاوي کړې نودوی زما له پاره ژړلي دي، زما درضا له پاره يې ژړاوي کړې دي دهغې ژړاوي په برکت مادوی ته ټولې گناوې وربښلې دي نو ملايکې به پردي پورته کړي نو چې هغه پردي پورته شي دخداوند متعال د دیدار تجليات او انوار به دومره خوندي وي چې د جنت په هيڅ يونعمت کې به دومره خوند نه وي لکه دخداي پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دیدار کې چې څومره خوند دی حتی چې ترڅو پورې درب تعالیٰ دیداروي دغو جنتیانو ته د جنت د حورو د غلمانو د جنت د ټولو انعاماتو نه دغه جنتیان بې پروا شي هغوی ته به بالکل سوچ او فکر نکوي بیا به رب تعالیٰ ورته وایي چې اي بندگانو! له مانه راضي يئ دوی به ورته ووايي چې ولي نه اي خدايه! کوم شيان دي چې تا مونږ ته نه دي راکړي؟ د جهنم نه دي بچ کړو، جنت دې راکړ، د جنت انعامات دې راکړل ولي به نه يو راضي. رب تعالیٰ به ورته وایي چې زه نور شی درزیات کړم؟ دوی به ووايي چې اي خدايه پاکه! نور به څه رازیات کړې؟ دخداوند متعال له طرف نه به اعلان وشي چې زه درنه راضي يم نورنه درنه خفه کيږم. او په دې خو دټولو مسلمانانو عقیده ده چې دخداي پاک له رضا او خوشحالي نه بل غټ نعمت او خوند ورشی په جنت کې نشته.

[رياض الصالحين ص: ۵۲۶ برواية مسلم ص: ۱۸۱، صحيح البخاري باب اثبات رؤية المؤمنين ربهم في الآخرة]

په دي فاني دنيا کي که شه هم نيڪ بنده گان بنه عملونه ترسره کوي خو بيا دا خوف او وڀره ورسره وي چي خاتمه يي خرابه نشي چي بيرته الله تعالى ورنه ناراضه شي لکن هلته خداوند متعال اعلان کوي چي زه درنه راضي يم نورنه درنه خفه کيرم ﴿ وَرِضْوَانٌ مِّنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ﴾ [سورة التوبه آيت ۷۲]

له رضا دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ نه هيڃ عبادت لوي نده که جنت ده هم دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ درضايوه نتيجه او ثمره ده نوکه سڀي په يوه مجلس کي دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ درضا له پاره وڙاري اودخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ ذڪر په اخلاص باندي وکري اودخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ يي قبول کري اوترې راضي شي ددغه بدله به بيا هلته په جنت کي سڀي ويني بيا به ددغه مجلس نتيجه هلته ويني چي هلته خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ خپل ديدار پدغه ڙا باندي مرتب کوي چي زما له پاره يي ڙرل دخپلو گناهونو نه يي توبه ايسته دذڪر په حالاتو کي يي ڙراوي کولي نوزه دخپل ديدن تجليات او انوار ورنسڪاروم تاسي پردي پورته کري چي زما ديدار وکري .

الحمد لله مونڙ په ذڪر لگيايو اوداسي خلڪ په دا اوس - اوس حالت کي شته چي په سينما کي به ناست وي اويه شرابوبه لگياوي، په گناهونوبه لگياوي چي ڏوڪ داسي دفتنوبه دور کي دخداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ په کور کي په ذڪر لگياوي په حديث شريف

کې راځي چې خداوند متعال وايې چې زما زيارت کونکي زما ملاقات کونکي هغه څوک دي چې زما جومات ته راځي، خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** وايې چې دازما میلمانه دي او خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** وايې چې د کور په چينستن دالازمه ده چې دخپلو میلمنو قدر وکړي؛ نو خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** وعده کوي چې تاسې زما میلمانه یی زه دتاسې قدر کوم چې سرې دېته فکر وکړي چې درب تعالی کورته ورغلي او دهغه کریم اوسخې ذات میلمه شوې او دده درسره وعده ده چې زه به دخپل میلمه عزت کوم بیا به په دغه مجلس باندي څومره دخداوند متعال رضا مرتبه کيږي بیا به کوم انعامات په دغه مجلس باندي مرتب کيږي.

نویو ملت پنځه ملته څومره چې وي سرې دخدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** نه غافله نوي دخدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** درضا له پاره دخلکو مجلسونه او له هغوی سره ناسته ولاړه ترک کړي او دخدای تعالی کورته دالله تعالی دیادوني او په یوه عشق او ذوق سره یوځای کيږي نویا به ددغه نتیجه هلته په جنت کې معلومیږي دا به بیا هلته په اخیرت کې معلومیږي چې خدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** دغو خلکوته څومره مقام ورکړی.

نوزمور اوتاسې داوخت ډېر قیمتي وخت دی، دډیر قیمتي وخت قیمت باید سرې وپیژني داوخت که پالتوتیرشي نوډیره لویه سزا به بیاوي، که داوخت په سم چوکاټ کې تیرشي نو بیا دسرې دخدای پاک له طرفه ډیر زیات انعامات په برخه کيږي.

(۴۱) مجلس

د وخت اهتمام د خدای جَلَّ جَلَالُهُ د نزدېکت سبب گرځي

ددې له پاره چې سړی خپل اوقات ضائع نکړي د شریعت موافق
زندگي مختاره او غوره کړي دا انسان مخکې تردې چې د شریعت
پابند نه وي نودغه انسان په یونوم سره یادېږي او بیا چې د شریعت
پابندی شروع کړي بیا دغه انسان په بل نامه نومول کېږي .
صحابه کرام رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ چې په اسلام لانه و مشرف شوي د نبي
کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تابع نه وو نوهغوی ته د جاهلیت لقب ورکول
کیدو، کافر و مشرک او جاهل ورته ویل کیدل لکن کله چې په
اسلام باندې مشرف شول د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لارې خپله کړه
دهغه ارشاد اتومبارکوته یې غاړه کینسودله بیا هریوه ته داسې
کرامات ورپه برخه شول چې ساری یې نه لرلو .
له حضرت عبدالرحمن ابن ابوبکر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روایت دی وايي :
چې حضرت ابوبکر صدیق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ماخوستن خپل کورته درې نفره
میلمانه بوتلل او بیا دی لار د نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ځای ته ډېروخت
بعد چې دی هغه ځای ته راغی نودده یې بې مبارکه ورته وایې چې
ددغو میلمنونه ته څه شي بند کړي ولي نه راتلي؟ چې هغوی ډوډی

خوړلې وای. حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وایې چې ولي تراوسه تالا دوی ته ډوډی نه ده ورکړې؟ بي بي مبارکه ورته وایې چې ماډوډی ورکوله خودوی انکار وکړ چې ترڅو صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نوي راغلی مونږ ترهغه پورې خوراک نه کوو.

حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ بي بي مبارکي ته حکم کوي چې په یوه وړه کاسه کې ډوډی راتیاره کړه کله یې چې ډوډی راواخیسته او دمیلنومخې ته یې کیښودله حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته حکم کوي چې ماخوړلې ده تاسې یې وخوړئ دادري نفره میلمانه چې هره گوله را اخلي دگولې لاندې ترهغه نه زیاته ډوډی نوره راپیدا کيږي تردې پورې چې دادري نفره میلمانه ماږه شول.

حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ خپلې بي بي ته وایې چې ته څه خیال کوي چې داډوډی څرنگه ده هغه ورته وایې چې والله ترمخکې نه اوس درې چنده زیاته ده بیا په کورکې چې څومره کسان و هغوټولو دامړی و خوړله دهغه نه بعدیې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته ورولیږله، د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په کورکې داډوډی ایښې ده وایې چې دیوقوم سره زمونږ معاهده وه دهغه قوم سره سهار زمونږ معاهده ماته شوه خلک ټول سره تیت پرک شول دولس نفره دلته د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ کورته راغلل له هر سړي سره ډیر نفر و والله اعلم نو هغه ډوډی یې و خوړله او ټول ورباندې ماږه شول [جامع کرامات الاولیاء / ج ۱ / ص ۱۰۴]

د عقل په تقاضا خودې ډوډی د دریونفرو کفایت هم نه کاوه ځکه ډېر کم شی ولکن حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته خداوند متعال

جَلَّ جَلَالُهُ دامنقبت ورنصیب کر چي دده په برکت رب تعالیٰ په هغه کاسه کې غیبی رزق زیات کرو.

د حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کرامت

امام رازی په تفسیر کبیر کې دسورت کھف په واقعاتو کې فرمائی چې کله د صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جنازه صحابه کرامو واخیسته حجری مبارکې د نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته چې دوی راغلل د حضرت صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ جنازه یې په غار په ده نوایې السلام علیک یا رسول الله! هذا ابوبکر) یعنی سلام دې وي په تالی دالله رسوله دغه حضرت ابوبکر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ مونږ راوړ. ددوی ددغو الفاظو په ویلوسره خودبخود نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د حجری مبارکې دروازه ورته خلاصه شوه او غیبی غږ حاضرینو ټولو واوریده ویل یې: ادخلوا الحبيب الی الحبيب) داخل کړئ دوست خپل دوست ته.

صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دوست ؤ په هغه عاشق اودهغه محب ؤ په روایت کې راځي چې یو وخت په مسجد نبوی کې نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صدیق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ او عمر فاروق رَضِيَ اللهُ عَنْهُ له لاسوڅخه نیولی او وایې چې مونږ به په داسې کیفیت په ورځ د قیامت هم سره راپورته کیري.

د حضرت ابودرداء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ کرامات

حضرت ابودرداء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په کتوپسې اورباندي کې ده څه شی پخوي حضرت سلمان فارسي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورسره ناست دی چې گوري دکيودتنه څه اواز شروع شو اودا اواز په جوش شو دکنکی هلک داواز په شان تسبیح شروع شوه لکه یوکنکی هلک چې په داکتوکې ناست وي .

اوله ډیره جوشه داکتونیهغه نیغه وغورځیده لکه جذب چې انسان ته پیدا کیږي چې کله په قرار شوه حضرت سلمان فارسي رَضِيَ اللهُ عَنْهُ حضرت ابودرداء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته وايي اي ابودرداء اوگوره داڅه نادره پینه شوه ، کتواوپه هغه کې اواز اوشو او هیڅ شی ورنه تویه نشول حضرت ابودرداء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وايي چې په تادي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ رحم وکړي که تاغرنه وای کې نور کرامات به دي هم پکې لیدلی وای بیا چې کله ډوډی په کاسه کې اچوي خوراک شروع کوي دغه کاسه هم په تسبیح لگیا کیږي او هغه طعام کوم چې په کاسه کې پروت دی هغه هم په تسبیح شروع کوي اود خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ذکر کوي .

[اخرجہ البیهقي وابونعیم عن قیس قال بینہا ابوالدرداء وسلمان یاکلان من صفحۃ اذا سبحت وما فیہا / حقایق عن التصوف الباب الرابع من ثمرات التصوف

نوڪاسه لرگي ده، جماد دي خوتسبيحات وايي اودوي يي اوري، ڏوڏي په اورپوخ شوي ده خوتسبيح وايي اودوي يي اوري.

دا حضرت ابودرداء رَضِيَ اللهُ عَنْهُ يوصحابي ده دکوم شي چي دده سره تعلق راڻي چي کتوه ده هغه هم په تسبيح راڻي، هغه کاسه هم تسبيح وايي هغه ڏوڏي هم تسبيح وايي همدارنگه نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به چي ڏوڏي پورته کوله دده په لاس مبارک کي به يي تسبيح ويله.

[مشکوٰۃ المصابيح ج: ۲ / ص: ۵۴۸ / باب في المعجزات]

هغه پسه چي په خيبرکي رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته پوخ شوي اوزهروروليدلي و هغه پوخ پسه د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په خوله کي اواز کوي چي مامه خوره په ما کي زهرگڏ شوي دي.

[مشکوٰۃ ج: ۲ / ص: ۵۴۱ / باب المعجزات]

حضرت حمزه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ له شهادت نه وروسته هم ڪرامات

بشڪاره ڪري دي

د حضرت حمزه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قبرته يو څوڪ ورغلل سلام اچوي چي السلام عليكم ا دقبرنه په لور اواز سره غږ ورته ڪيري چي وعليكم السلام، په قبرکي دي شهيدده لکن په دومره اواز باندي چي سري يي په غوږو اوري بيرته جواب ورکوي. د حضرت حمزه رَضِيَ اللهُ عَنْهُ په څنگ کي يي وارول اوبيايي يونفرپيري ته مقرر ڪر او پاتي

نور ویده شول دایود چو کیداري په انتظارناست ده چې څوک
 د بنمن حمله ونکړي دا ناست صحابي وايې چې گورم یوسړی په
 آس سپور ده چې داڅومره ملگري چې زمونږ پراته دي ددغو نه
 داسې گرد راتاویږي وايې یو وار د سوستیاله وجې نه کیناستم
 چې څه یې کوي؟ بیامې وویل چې کله ورجگ شوم او ورنږدې شوم
 غږمې ورباندې وکړ چې ته څوک یې هغه راته ویل چې یو وار
 زمونږ سره واره وئ او بیا مونږه خفه کوي چو کیداري په خپله کوي
 زه حمزه بن عبدالمطلب یم چې تاسې زما په څنگ کې پراته یې زه
 به د تاسې چو کیداري کوم مور به نور نه څوروي، بې خوبی به
 تاسې نه کوي، تاسې به ویده کیږئ

(اسد الغابة) لیکي چې یو څوک ورته سلام اچوي، دی ورته
 د قبر نه ځواب ورکوي او د ځواب نه بعد ورته وايې چې د تازوی به
 پیدا کیږي او په هغه باندې به حمزه نوم ږدې خپل نوم وربښي، دده
 د حمل بشارت ورکوي چې هم بچی ده او نر ده، دا انسان ته
 د اکرامت دڅه په وجې پیدا وه؟ داددغه وجې نه چې دوی اوقات
 نه ضائع کول، د دین او د شریعت پابند ؤ، داسې ډیر واقعات په
 قرآن کریم او نبوي احادیثو کې ذکر شوي دي.

حضرت بي بي مريم یوه نسخه وه په قران کریم کې ددې کرامات
 بیانېږي د حضرت ذکر يا عَلَيْهِ السَّلَام نه بغیر بل څوک ورننه وتل هم نه،
 په ژمي کې یې دورې میوې لیدې، په اوږي کې یې د ژمي میوې
 ورسره لیدل کیدې، د اکرامات په قران کریم سره ثابت دي.

الله تعالی فرمایی: ﴿ فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا ﴾ (سورة ال عمران آیت: ۳۷)

ژباړه: پس قبوله کړه دا (مریمه) رب د دې (دنارینه په خای) په ښو قبلولو سره او زرغونه (لویه) یې کړه په زرغونولو (لویولو) ښو سره او (الله) کفیل وگرځاوه دې لره زکریا عَلَيْهِ السَّلَام هر کله به چې ننوت دې ته زکریا عَلَيْهِ السَّلَام په محراب (په عبادت خانه) کې نو موندله به یې له دې (مریمې) سره څه روزي (یعنې میوې دژمي په اوږي، او میوې د اوږي په ژمي کې)

د ښکړو خلکو د ملګرتیا له وجې سپی هم جنت ته داخلېږي

اصحاب کهف درې سوه نه (۳۰۹) کاله په یوغار کې پراته انسانان، خوددین په بنیاد باندې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دومره شرافت ورکړی ؤ چې په دومره ډېروخت کې نه ددوی وجودونه خوړنښېږي، نه ورستېږي اونه چنګي کوي، حتی دسبزي پانوپه شان په یو طرف اوبل طرف باندې اوږي، دا احترام خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دغو انسانانو ته دڅه له وجې ورپه برخه کړي وو ددغه دین په خاطر یې ورپه برخه کړي ؤ، دا خوڅه کوي چې خپله اصحاب کهف خومسلمانان ؤ، ددین په حمایت کې دومره عزتمند کړل هغه سپی چې ددوی سره ملګری شو هغه ته هم خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه

مقام نصیب کر لکه چې ددوی وجود نه چې (۳۰۹) کاله نه خراب کیدل
ویده و، هغه سپی یې هم داسې و.

الله تعالی فرمایي: (وَكَلَبُهُمْ بِسِطْرٍ ذِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ)

[سورة الكهف آیت: ۱۸]

ژباړه: او سپی د دوی (د دوی په مخ کې ورته پروت دی چې)
غځوونکی دی (زمکه) د دواړو څنگلو خپلو په خولې د غار کې
نوقران کریم دهغه سپی کرامت بیانوي چې هغه سپی چې
ددوی په څنگ کې پروت ده هغه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دومره
عزتمند وگرځاوه چې د نیکو خلکو په ملگرتیا او جوار باندې خدای
پاک جَلَّ جَلَالُهُ بیا په سپی کې هم کرامت پیدا کوي.

ک اصحاب کف روزی چند

پي نیکان گرفت مردم شد

وايي د اصحاب کف سپی يو څو ورځي د مسلمانانو د بنو خلکو
لمن ونيوله د انسانانو په جمله کې شمار شو، په قیامت کې به هغه
هم دیوانسان په شکل خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ هغه جنت ته داخلوي.
د خداوند متعال په خزانو کې خوڅه کمبوت نشته هسې جنت ته
یوه بهانه غواړي، یوه ته خداوند متعال توفیق د نیکي ورکړي، بل
ته نفس په محبت او تعلق هلته په قیامت کې ورسره یوځای کوي

، سپی ورسره یوځای کوي، نوانسان چې دنیک انسان سره تعلق لري بیابنه په انسان کې دغه شرافت نه پیدا کیږي.

غرض داده چې که مونږ اوتاسې داخل اوقات ضائع نکړو ددغو اوقاتو قدر په دنیا کې معلومیږي اخیرت خوڅه کوي، یقیناً سړی چې دا دخپل ځای نه مسافرشي بل ځای ته لارشي بیامعلومات ورته کیږي چې هغه طالبان، هغه ملگري هغه د ذکر حلقې چې مونږ یو پنځه میلته یالس میلته دخداوند متعال **جَلَّ جَلَالُهُ** په ذکر سره یوځای کیدو اوس هغه څوک نه پیدا کیږي چې زه ختم ورسره وکړم، یا دخیر خبرې ورسره وکړم دبرداسې مشائخ کرام دي چې دداسې مجلسو په ارمان دي اوزه درته قسم کوم چې هروار زه ددغه ځای نه په سفرتللی یم چې ددنیا داحترام په وجه ښه احترامونه خلک راته راکوي، ښه خوراگونه راته راکوي خو هغه خوند چې پدغه مجلس کې پیدا کیږي، دملگرو په مجمع کې پیدا کیږي هغه بیاماهلته په پلانونو او چرگانو کې نه دی لیدلی، دادخدای پاک **جَلَّ جَلَالُهُ** په دین کې عشق ده، محبت ده پدغه کې خداوند متعال **جَلَّ جَلَالُهُ** ځکه دغه کرامت پیدا کړی چې هلته انسان ته سکون پیدا کیږي.

حضرت نورالمشائخ (قدس سره) له مرکه نه وروسته هم کرامت

بنکاره کړی

مولوي صاحب جازب چې په بنوکې دټانچي بازار دجومات امام و قصه يې راته کوله چې دنور المشائخ صاحب په وخت کې

دده مرید ده ، دهغه مرید عالم وظائف خلاص و په خپل کار پسې
 یې ولیږه ارغنداب ته اوچې له هغه خوانه راوگرځي بیا به
 دتادخلافت دستاربندي کوم کله چې هغه لار دپنسوسفرونه و بیرته
 چې بیاراغی نوشل شپې تیرې شوې وي چې حضرت نورالمشایخ
 صاحب وفات شوی و ، دی راغی او قبر ته یې کیناست او په مراقبه
 کې ژاړي چې تاخوماته ویل چې ته راوگرځي زه به دتادستاربندي
 کوم اوس ته لارې زه پاتې شوم ماته به دستار بندي څوک کوي؟

نو د حضرت نور المشایخ (قدس الله سره) له قبر مبارک نه لاس
 راووت یوه چوپانه ، یوه خولی او یو پتکی دادرې سره یې ورکړل
 ، حضرت ضیاء المشایخ صاحب چې دکورنه په تیزی راغی دی چې
 دزیارت نه ورووت هغه تبسم کوي ورته وایې چې درېی کړل وایې
 هو ! بیا د دستار بندي پر مهال حضرت ضیاء المشایخ رَحِمَهُ اللهُ په
 هغې خولی هغه پتکی وروترلو او هغه چوپانه یې ورواغوستله .

نبی کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د کوچي له پاره په قبر کې

مغفرت غواړي

﴿ وَلَوْ أَنَّهُمْ إِذْ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ جَاءُوكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللَّهَ وَاسْتَغْفَرَ

لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللَّهَ تَوَّابًا رَّحِيمًا ﴿٦٤﴾ سورة النساء آیت ۶۴

ژباړه : او که بېشکه دغه (منافقان) کله چې ظلم وکړي دوی
 پرځانونو خپلو (په منلو د حکم ستا) راغلي وی تاته پس مغفرت

غوښتی وی دوی له الله تعالی او مغفرت غوښتی وی دوی ته رسول (دالله هم) نو خامخا به موندلی ؤ دوی الله ښه قبلوونکی دتوبې ډیر رحم والا (د اجر او ثواب په انعام سره).

یعنې داداستبعاد خبره نده رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ته خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ فرمایي چې څوک گناه وکړي بیاتاته راشي ته ورته مغفرت وغواړي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ به هغوته مغفرت وکړي.

تفسیر جلالین واقعہ را نقل کړی چې یو اعرابي ده څه گناه ورنه شوې راروان ده چې هلته زه ورشم دده په حضور کې چې دی خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته وسیله وگرځوم چې دی هم زما له پاره د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ نه دعا وکړي خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ مې مغفرت نصیب کړي چې دی راته رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د دنیا نه منتقل شوی نوبیا دده د قبر په څنگ کې ودریده او ورته وایې چې په تاباندې خدای پاک کلام نازل کړی په هغه کلام کې دا آیتونه دي چې څوک گناه وکړي ته مغفرت ورته وغواړي نوزه به هغه وښم زه خواته راغلی یم اوته نه یې چې ماته مغفرت وغواړي نوزه تاته وایم یارسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چې ته ماته په قبر کې مغفرت وغواړه نو له قبر په لور اواز ورته وویل شول تاته مغفرت اود گناهونو ښښنه وشوه.

(تفسیر جلالین ج ۱ ص ۸۰ حاشیه ۱۴ او تفسیر مدارک ج ۱ ص ۲۷۰ مکتبه

انوار القرآن]

دا هرانسان چې خداوند متعال ته عزتمند کېږي د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په دین پاندې عزتمند کېږي که نه وي بذات خود پیغمبر عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هم یوانسان ده، صحابه رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ هم انسانان دي،

ولي هم يوانسان ده لکن داسي انسانان دي چي ڏوڪ خدای پاڪ
 جَلَّ جَلَالُهُ ته بياگران شي دهغه چي بيا ڏوڪ مخالفت کوي خدای
 پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ اعلان دجنگ ورسره کوي، د بخاري شريف حديث
 ده نبي کریم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له خدای پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ نه حکايت کوي: (عَنْ
 أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ اللهَ
 قَالَ: مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنَنَّهُ بِالْحَرْبِ،" [صحيح البخاري ج ۱۲ ص ۹۶۳]

ٿباره: له حضرت ابوهريره رَضِيَ اللهُ عَنْهُ نه روايت دي وايي چي رسول
 الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ولي دي چي الله تعالی فرمايي چي: ڏوڪ زما
 له ولي سره دنموني کوي له هغه سره زما دجنگ اعلان دي دا
 انسانان په خدای پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ بيا دومره گران دي چي دفاع يي
 هغه لايزال ذات کوي چي تر هغه بل زوره ذات نشته.

د حضرت خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ڪرامت

حضرت خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ته يوجاسوس راڻي اوداسي
 دزهرو بوتل ورسره ده چي ڏوڪه يي سري خولي ته ڪري
 سمدستي يي ورتي پدغه نيت يي را اڃيستي ڪه زه گرفتارشوم
 دستي به يي خولي ته ڪرم اوتيرولم به يي چي مسلمانان ماته
 تڪليف رانڪري.

حضرت خالدبن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ هغه جاسوس ونيواودا
 دزهرو بوتل يي ورنه واڃيست ورته وي ويل چي داڃه دي؟ هغه
 ورته وويل چي دا (سم عاء) يعني داداسي زهر دي چي سري يي

غرف کړي سمدستي هر کيږي حضرت خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وايي بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ دزهر و بوتل يې ټول وڅښلو يو غږپ هم پکې پاتې نشول سره له هغه په حضرت خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ باندې هيڅ اثر ونه لېدل شو او هغه جاسوس يې خوشې کړ خپل قوم ته بيرته چې لاړ او ورته وايي چې گورئ په اسلام مشرف شي چې والله دا يوداسې قوم ده چې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ دومره عزت ورکړی چې هغه زهر هم په دوی باندې اثر نکوي ځکه دغه خالد بن وليد رَضِيَ اللهُ عَنْهُ د خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ د دوستانو له جملې نه ده.

[اخرج البيهقي و ابونعيم عن ابي السقر قال : نزل خالد بن وليد الحيرة فقالوا له احضر السم له سقيه الاعاجم فقال ايتوني به فاخذه بيده وقال بسم الله وشربه فلم يضره شيأ . تهذيب التهذيب لابن حجر ج ۳ / ص ۱۲۵]

الله تعالیٰ يې حفاظت کوي داسې مقامات چې خداوند متعال انسان ته په دين ورکوي خو چې څومره زيات کوشش کوي سرې دغومره هغه انسان خداوند متعال جَلَّ جَلَالُهُ ته ډېر نږدې کيږي، الله تعالیٰ بيا دغه انسان ته د دنيا عزت چې کرامت ورته ويل کيږي هم ورنصيب کوي او دا خرت عزت هم ورنصيب کوي.

مونږ په کرامت نه غواړو په دې نيت کوشش په طاعت او عبادت کې نه کوو چې زمانه دې يوڅه کرامت ښکاره شي ځکه کتاب ليکي: **كُنْ طَالِبُ الْإِسْتِقَامَةِ وَلَا تَكُنْ طَالِبُ الْكِرَامَةِ فَإِنَّ رَبَّكَ يَطْلُبُ مِنْكَ الْإِسْتِقَامَةَ وَنَفْسَكَ يَطْلُبُ مِنْكَ الْكِرَامَةَ .**

[احياء العلوم ج ۵ / ص ۸۳ . کتاب عوارف المعارف]

یعنې داستقامت طلبگار اوسپږه چې په دین ځان برابر وه، کرامت مه غواړه خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ له انسان څخه په دین کې استقامت غواړي اوشیطان ورنه کرامت غواړي . ځکه چې په کرامت کې دځان برخه وي بیا به نفس غټ ورته ښکاره کیږي .
نودا اوقات ډېر قیمتي دي بیا په ژوندون کې داسې افسوس پدغه حالت را روان ده نویو ورځ چې سړي ته موقع پیدا کیږي باید هغه یو ورځ غنیمت وشمېري او وخت ضائع نه کړي .
نوپه هرځای کې به سړی دعبادت کوشش کوي اودنیکو خلکو دپیدا کیدلو کوشش به کوي او خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته په زاری او عاجزي کوي چې څوک خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ ته مقبول وي بیا به یې خدای پاک جَلَّ جَلَالُهُ په هر وخت مگړی وي چې له خدای پاک سره دې آشنا یې او تعلق جوړ شي نور خلک څه کوي .
اوکه خداوند متعال ته څوک مقبول نه وي بیا به په خپل کور کې هم منفور وي خپل پلار او مور به ځینې بیزاره وي ، ښیراه به ورته کوي خپل قریب به ورنه بیزاره وي ، ښیراه به ورته کوي ، او الله تعالی ته چې څوک مقبول شو بیا به پردې خلک چې نه یې قوم وي نه خپل وي هغوی به دعا ورته کوي

د حضرت اسماعیل جان اغا صاحب کرامت

مولوی صاحب جاذب ویل چې په لاهور کې اوسیدم د حضرت صاحب یو ورور خواجه محمد عثمان صاحب په لاهور کې وفات شوی ده . . .

دي وايي چي حضرت محمد اسماعيل جان آغا صاحب راغلي و
 دجومات له چت نه راكوزيده دده دمخ نه چي انوار پورته كيدل
 خلكو سره له دي چي چا ور معرفي ڪري هم نه و چيغبي يي وهلي
 دغسي دده په پنبوڪي رغيريدل نه يي پيژانده اونه يي دعلاقي و
 په يوڪتاب ڪي مي ديوعالم واقعه ليدله چي دي به ڪله
 جومات ته راغي دده له مخ نه به داسي تجليات اوانوار پورته
 كيدل چي په شپه ڪي به دده دمخ رياته ڪتاب ڪتل ڪيده.

د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په واقعه ڪي راخي چي حضرت ام
 المؤمنين وايي چي زمانه ستن ولويدله او رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 پوښتنه وڪړه چي څه شي درنه ولويده؟ ماورته وويل چي ستن رانه
 ولويده رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تبسم وڪړ، دده له غابونو
 مباركوڅخه دومره رناپورته شوه چي ما دهغي رنا په ذريعه ستن
 پيدا هم ڪړه اوتار مي هم پڪي وپيا يلو.

داڪمالات چي په اولياء ڪرامو ڪي پيدا ڪيري داتولي معجزې
 د رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د دهغه دمتابعت نتيجه ده، دهغه متابعت
 له وجي خداي پاڪ جَلَّ جَلَالُهُ سړي ته دغه مقام پيدا ڪوي.

نوڪوشش بايد داوڪړو چي داڪمالات ترك نڪړو ډير دوظيفو
 ملگري چي دداسي ماحول نه چي هلته دذڪرحلقې وي چي دهغونه
 جداشي نويا اڪثره سستيا پڪي راشي وظيفي ترك شي.

دامونږ چي ڪله چيري لار شو هلته ډير داسي خلك ووينو چي
 دوظيفو ډير سبقونه يي حاصل ڪري وي لکن چي دسبق پوښتنه
 ورنه ڪوي چي نفي او اثبات په ڪومه طريقه ڪيري يا يي طريقه ورنه

هیره وی ترجمه یې ورنه هیره وی خکه خو غفلت وی هلته خوبې زیاتې داخیال وی چې خوک شته نه چې وعظ اونصیحت حلقه د ذکر وی سوستیا کوی هرڅه ورنه پاتې وی .

خکه دوی خو داگومان کوی چې خلیفه صاحبان نشته نو اتی به وظیفی هم نه کوو که هغه و نو ذکر به کوو او که نه به یې کوو ذکر خود الله تعالی ده هغه په هروخت کې ده .

رسول الله ﷺ چې د دنیا نه منتقل شو او په صحابه کرامو کې هم دغه اواز خپره شوه نو په دوی باندي داسې غم راغی د حضرت عمر رضی الله عنه عقل کار پرې بنود . حضرت عثمان رضی الله عنه په ژبه گونگ شو څه یې ویلې نه شوی ، حضرت علي اکرم الله وجهه ، پنبو یې کار پرې بنود شل شو .

او د بر صحابه کرام رضی الله عنهم داسې شول چې لیونیان شول لکن صدیق اکبر رضی الله عنه پورته کیږي خطبه وايي چې چاد رسول الله ﷺ له پاره عبادت کاوه هغه خو له دې فاني دنیا نه دتل پاتي ژوند په لوري ولاړ خو که چاد خدای پاک جل جلاله له پاره عبادت کاوه نو هغه ژوندی دی هغه نه مړ کیږي .

احیاء العلوم ج ۴ / ص ۶۲۲ / باب ذکر الموت وما بعده / الرحیق المختوم پنبسو ص ۲۰۱ الی ۲۰۲ / مکتبه فارقیه ۱

نومونږ دا ذکر د الله تعالی له پاره کوو هغه په هرځای کې زمونږ په ذکر خبرده ثواب به را کوی علم ورباندي لري تریوه ځایه پورې باید خبره خاص نشي تعلقات باید قطعه نشي چې دسړي وس رسیږي دنیکو خلکو سره که په ورځ کې سړی لیدلی شي باید

په ورځ کې يې وويني او که په ورځ کې توان نه وي نو په جمعه کې ،
که په جمعه کې يې هم نشي ليدلی نو په مياشت ،
دریومياشتو کې دخپل وس سره موافق باید دخپل مرشد زیارت
وکړي او دالله تعالی سره خو تعلق او تړاو باید په هیڅ صورت او
وخت کې قطع نشي .

په قران کریم کې راځي ﴿فَاذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ﴾ [سورة البقره آیت ۱۵۲]

ژباړه : نو یاد کړئ (تاسې) ما (په قلبي او بدني طاعت سره)
نوزه به هم یاد کړم تاسې (په ثواب سره) .

دلته مفسرین لیکي چې که څوک الله تعالی جَلَّ جَلَالُهُ نه یادوي
بیا الله تعالی هم دغه سړی نه یادوي الله هم پدغه سړي باندي
رحمت نه کوي ، څوک چې رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ یادوي هغه دی
یادوي څوک چې ولې یادوي تگ اوراتگ کوي ، کتابونه يې گوري
هغه دی یادوي .

زه سراج المشائخ احمد ضياء خليفه صاحب ته ورغلی وم بیا
ده دادپنج کتاب په حاشیو کې اشعار راځي نوهلته یوه مصری
چې په پښتو ژبه لیکلې وه هغه يې وويله چې :

که راته گوري درته گورم

که راته نه گوري پروا دي نه لرمه

که خدای تعالی ته څوک گوري نوالله تعالی هم ورته گوري
، رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ او اولیا ؤ ته چې څوک گوري هغه ورته هم
گوري او که نه ورته گوري بیا يې پروا نلري .

چې مونږ خپله لارهغه خپل عشق ترک نکړو بیا که د دنیا په
هر سر کې یو ددوی به مونږ ته فایده رسیږي او که زمونږ له طرف نه
تگی اوراتگی که زمونږ له طرف نه صحبت قطعه شو کمزوري
منخته راغله بیا به دهغه طرف نه هم هغه فیوضات چې مونږ ته
راځي هغه به کمزوري کیږي

وَأَخِرُ دَعْوَاكَ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ .

وَصَلَّى اللَّهُ تَعَالَى عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ وَكُوْرَعْرِ شَيْءٍ مُخْتَلِفٍ وَأَلِيهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ (آمين)

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**